

ITI Ostravsko

příležitost pro města 2020

ITI ostravské aglomerace

Integrovaná teritoriální investice

Investiční plán pro udržitelný rozvoj měst
v území ostravské aglomerace
na období 2014-2020

Ostrava, říjen 2015

Zpracovatelé:

Úřad Regionální rady regionu soudržnosti Moravskoslezsko
PricewaterhouseCoopers, s.r.o.
Profaktum, s.r.o.
Statutární město Ostrava

Na vzniku se dále podíleli a dohlíželi zástupci následujících organizací:

Statutární město Havířov
Statutární město Karviná
Statutární město Frýdek-Místek
Statutární město Opava
Moravskoslezský kraj
Město Bílovec
Obec Třanovice
Ministerstvo pro místní rozvoj

Ve spolupráci s:

Vysoká škola báňská - Technická univerzita v Ostravě
Agentura pro regionální rozvoj, a.s.
Sdružení pro rozvoj Moravskoslezského kraje
RPIC-VIP, s.r.o.
Krajské sdružení místních akčních skupin

OSTRAVA!!!

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Investice do vaší budoucnosti
Evropská unie
PODPOROVÁNO Z EVROPSKÉHO FONDU
PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ

Co je Integrovaná teritoriální investice?

Integrovaná teritoriální investice je nástroj investičního plánování, určený pro silně urbanizované území, resp. pro metropolitní oblasti, které mají klíčový význam z hlediska ekonomického růstu a mezinárodní konkurenceschopnosti. V České republice může tento nástroj využít sedm velkých metropolitních oblastí a aglomerací.

Regionální a místní orgány musejí v budoucnu pracovat společně a „odbourat“ administrativní hranice. Principy subsidiarity a partnerství představují jeden z předpokladů fungování modelu víceúrovňové správy v území. Posilování významu územní dimenze a prostorové funkční závislosti je již několik let významně akcentováno napříč členskými státy Evropské unie. K jejímu uplatnění jsou vytvářeny ze strany Evropské komise patřičné mechanismy, které dnes označujeme zejména jako integrované přístupy.

Integrovaná teritoriální investice je mechanismus, který umožňuje průřezově čerpat finanční prostředky z několika prioritních os jednoho nebo více operačních programů Evropských strukturálních a investičních fondů.

Čerpání finančních prostředků je podmíněno funkčním vymezením území a pro něj zpracovanou strategií, která však musí současně naplňovat cíle definované v daných operačních programech. S tím souvisí také vytvoření odpovídající řídicí a implementační struktury pro realizaci investičního plánu.

Obrázek 1 Metropolitní oblasti České republiky pro realizaci ITI

Obsah dokumentu

1	Předpoklady úspěchu Strategie ITI	7
2	Přístup ke zpracování	8
3	Milníky a proces partnerství při vytváření strategie	9
4	Vymezení území a zdůvodnění výběru.....	12
4.1	Širší vymezení ostravské aglomerace	12
4.2	Užší vymezení ostravské aglomerace	13
5	Socioekonomická analýza.....	18
5.1	Úvod a metodický přístup.....	18
5.2	Manažerské shrnutí, klíčové trendy	19
5.3	Obyvatelstvo	20
5.4	Ekonomika a podnikání.....	29
5.5	Zaměstnanost a vzdělávání.....	41
5.6	Životní prostředí.....	56
5.7	Dopravní infrastruktura	66
5.8	Sociální oblast	73
5.9	Závěrečné shrnutí.....	82
6	Analýza stakeholderů.....	83
7	SWOT analýza	85
7.1	Úvod	85
7.2	Náš přístup.....	85
7.3	SWOT analýza ostravské aglomerace.....	87
8	Analýza problémů a potřeb	93
8.1	Současný výchozí stav aneb čeho již bylo dosaženo	93
8.2	Socioekonomická analýza	93
8.3	SWOT analýza.....	96
8.4	Strom problémů a strom cílů	96
9	Metodický přístup ke strategické části.....	100
10	Strategie ITI ostravské aglomerace.....	103
10.1	Vize ITI ostravské aglomerace 2014-2020	103
10.2	Pilíře a strategické cíle ITI ostravské aglomerace.....	103
10.3	Specifické cíle ITI ostravské aglomerace 2014-2020	104
10.4	Integrovanost a synergie strategických cílů a specifických cílů ITI.....	105

ÚVOD DO STRATEGIE

10.5	Koincidenční matice	107
11	Pilíř PRÁCE - Strategický cíl: Zvýšit zaměstnanost a uplatnitelnost obyvatel na trhu práce	113
11.1	Zdůvodnění strategického cíle ITI PRÁCE	113
11.2	Struktura strategického cíle ITI PRÁCE	114
11.3	Vazba strategického cíle ITI PRÁCE na analytickou část	115
11.4	Specifický cíl ITI PRÁCE 1.1 Zvýšit uplatnitelnost obyvatel na trhu práce	116
11.5	Specifický cíl ITI PRÁCE 1.2: Zapojit znevýhodněné skupiny obyvatel na trh práce	120
11.6	Specifický cíl ITI PRÁCE 1.3: Zvýšit efektivitu řízení a vyhodnocování situace na trhu práce	124
11.7	Soulad strategického cíle ITI PRÁCE s tematickými cíli EU.....	126
12	Pilíř PODNIKÁNÍ - Strategický cíl: Podpořit podnikání a vznik pracovních míst.....	127
12.1	Struktura strategického cíle ITI PODNIKÁNÍ.....	127
12.2	Zdůvodnění strategického cíle ITI PODNIKÁNÍ.....	128
12.3	Vazba strategického cíle ITI PODNIKÁNÍ na analytickou část	129
12.4	Specifický cíl ITI PODNIKÁNÍ 2.1 Podpora podnikavosti a rozvoje malých a středních podniků.....	131
12.5	Specifický cíl ITI PODNIKÁNÍ 2.2: Zvýšení atraktivity pro investice	136
12.6	Specifický cíl ITI PODNIKÁNÍ 2.3 Realizovat aktivity na podporu strategie inteligentní specializace pro Moravskoslezský kraj	139
12.7	Soulad strategického cíle ITI PODNIKÁNÍ s tematickými cíli EU	141
13	Pilíř PROSTŘEDÍ – Strategický cíl ITI: Zlepšit kvalitu prostředí a podpořit udržitelný rozvoj	142
13.1	Zdůvodnění strategického cíle ITI PROSTŘEDÍ	142
13.2	Struktura strategického cíle ITI PROSTŘEDÍ	143
13.3	Vazba strategického cíle ITI PROSTŘEDÍ na analytickou část.....	144
13.4	Specifický cíl ITI PROSTŘEDÍ 3.1 Podpořit rozvoj udržitelné mobility.....	146
13.5	Specifický cíl ITI PROSTŘEDÍ 3.2: Snížit znečištění ovzduší	149
13.6	Specifický cíl ITI PROSTŘEDÍ 3.3: Zvýšit energetickou účinnost	151
13.7	Specifický cíl ITI PROSTŘEDÍ 3.4: Zefektivnit nakládání s odpady	155
13.8	Specifický cíl ITI PROSTŘEDÍ 3.5: Revitalizovat zeleň v sídlech	157
13.9	Soulad strategického cíle ITI PROSTŘEDÍ s tematickými cíli EU	158
14	Vazba na horizontální témata.....	159
15	Vazba na strategické dokumenty.....	160
16	Popis řízení včetně řídicí a realizační struktury a komunikace nositele IN.....	162
16.1	Příprava Strategie ITI	162
16.2	Řídicí a realizační struktura ITI	162
16.3	Procesy realizace Strategie ITI	166

17	Popis realizace partnerské spolupráce.....	170
18	Monitorování a hodnocení plnění strategie.....	172
18.1	Očekávané dopady intervencí Strategie ITI na území ostravské aglomerace (2023).....	173
19	Seznam příloh	175

Technická poznámka:

Zvolený přístup a metodika při přípravě strategie pro integrovanou teritoriální investici (ITI) vychází ze schválené evropské legislativy pro programové období 2014-2020. Zároveň se zpracovatelé řídili finálními verzemi programových dokumentů operačních programů 2014-2020 a aktuálními verzemi závazných metodických pokynů pro tvorbu integrovaných nástrojů (Metodickým pokynem pro integrované nástroje a Národním dokumentem k územní dimenzi). Dokument zároveň splňuje podmínky výzvy č. 2 oblasti podpory 3.2a, 3.2b – Podpora absorpční kapacity Operačního programu Technická pomoc, ze kterého je strategie financována.

1 Předpoklady úspěchu Strategie ITI

Města, kraj a jejich partneři v ostravské aglomeraci mají ambiciózní plán, jak změnit trend odcházení obyvatel z regionu, zvýšit zaměstnanost a přispět ke snížení skleníkových emisí.

Tímto plánem je „Integrovaná teritoriální investice ostravské aglomerace“, která bude realizována s finanční podporou Evropských strukturálních a investičních fondů a spolufinancována místními rozpočty a vlastními zdroji soukromých příjemců podpory.

Tento plán byl vytvořen a konzultován s mnoha odborníky a experty a je důkazem, že různé osobnosti z různých oborů sdílejí společné přesvědčení o potenciálu regionu a nebojí se jej společně realizovat.

Základem úspěchu předkládaného společného plánu jsou čtyři základní ingredience:

1. Sdílená vize

Základem úspěchu plánu je sdílená představa o budoucnosti regionu. Z diskuzí vyplynula a řídicím výborem projektu byla odsouhlasena tato jednotná představa o společné budoucnosti:

„Ostravská aglomerace je přitažlivá pro život, práci a podnikání. Je ekonomicky prosperující a vyspělou průmyslovou oblastí. Umí využít svůj unikátní technický um, znalosti, tradici a partnerství. Obyvatelé aglomerace mají chuť a možnosti se zde kvalitně vzdělávat, mají dostatek atraktivních pracovních příležitostí a takové podmínky pro život, díky kterým zde mají důvod žít.“

2. Leadership

K tomu, aby byla vize naplněna, je potřeba, aby města, jejich organizace i samotní obyvatelé aglomerace, z nichž řada byla zapojena do zpracování plánu, byli intenzivně zapojeni i do realizace plánu, především svými schopnostmi vést, motivovat a inspirovat realizátory jednotlivých projektů k nacházení těch nejlepších možných řešení k naplnění vize.

3. Měřitelný a dosažitelný plán a akceschopnost

Plán bude použitelný a úspěšný, pouze pokud bude jeho nositel po celou dobu realizace aktivně podporovat a prosazovat jeho realizaci. Integrovaná teritoriální investice definuje konkrétní cíle a indikátory k dosažení, včetně počátečních a cílových hodnot těchto indikátorů. V programovém období 2014–2020 budou podporovány takové projekty, které přispějí k naplnění cílů a indikátorů, stanovených v integrované teritoriální investici. Těmto projektům musí být věnována adekvátní pozornost a zkušená manažerská, odborná a administrativní kapacita.

4. Partnerství a spolupráce

Integrovaná teritoriální investice má i přes své ambice omezené možnosti vlivu a čerpání zdrojů. K dosažení skutečné pozitivní změny je zapotřebí permanentní budování a udržování spolupráce s partnery v území. Proces zpracování plánu, stejně jako historická zkušenost, zřetelně demonstrují sílu, kterou partnerství mají a jejich schopnost výrazně ovlivnit budoucí směřování měst v aglomeraci.

2 Přístup ke zpracování

Základní parametry přístupu jsou na národní úrovni zakotveny ve dvou klíčových dokumentech. Strategie regionálního rozvoje ČR pro období 2014–2020 reaguje prostřednictvím navržených priorit na zásadní souvislosti, ovlivňující rozvoj jednotlivých územních celků. Dohoda o partnerství ČR pro období 2014–2020 pak určuje strategické zaměření a investiční priority ČR a nastavuje mechanismy pro přidělování vnitrostátních a evropských prostředků z programů vymezených pro programové období 2014–2020, integrovaných nástrojů nevyjímaje.

Ostravská aglomerace v rámci České republiky zaujímá zásadní místo nejen v ekonomice, ale i ve společenském životě a dalších oblastech. V území se odehrávají silné společenské, ekonomické, dopravní (zejména dojížděkové) i jiné procesy, které překračují administrativní hranice jednotlivých obcí. Diverzita jejího území proto patří k jejím přirozeným jevům, stejně jako výlučnost rozvojového potenciálu, vycházející z pevných funkčních vztahů, ovlivňovaných silou regionálních center. Zásadní strategické rozhodnutí a kvalitní vedení jí může přinést žádoucí synergické efekty. S vědomím tohoto chceme vytvářet podmínky k rozvoji aglomerace a využít jejích silných stránek a příležitostí a aktivovat endogenní potenciál území.

Integrovanou teritoriální investici (dále jen „ITI“) ostravské aglomerace považujeme za jeden z nástrojů naplnění této výzvy. Její příprava a následná realizace se opírají o vytvořenou integrovanou strategii pro funkčně vymezené území, jak vyžaduje legislativa Evropské unie. Podmínkou pro vznik a fungování integrovaná teritoriální investice je nastavení a udržení spolupráce na jednotlivých úrovních veřejné správy, zapojení klíčových aktérů z území a jejich proaktivní přístup.

Posílená role strategického plánování přináší nositelům ITI ostravské aglomeraci větší samostatnost (v rámci nastavených mantinelů), zároveň na ni do budoucna klade vyšší zodpovědnost při rozhodovacích procesech a s tím spojených pravidel implementačního systému – od nastavení procesů řízení a monitorování strategie až po následné vyhodnocení její úspěšnosti. Po celou dobu realizace Integrované teritoriální investice musí být tento nárůst administrativních činností doprovázen odpovídající kapacitou a kvalitou lidských zdrojů. Jen tak lze dosáhnout významnější přidané hodnoty tohoto nástroje.

Obrázek 2 Zjednodušené schéma postupu přípravy Integrované teritoriální investice ostravské aglomerace

Zdroj: Návrh ITI (PricewaterhouseCoopers, s.r.o., 2014)

3 Milníky a proces partnerství při vytváření strategie

Integrovaná teritoriální investice ostravské aglomerace je od počátku připravována na **principu partnerství**. Od roku 2012 byla její příprava diskutována na různých úrovních:

- **vrcholová úroveň:** hejtman kraje, primátoři statutárních měst, rektori univerzit, zástupci hospodářské a neziskové sféry, menších měst a venkova – na jednání v květnu 2014 na Čeladné byly na vrcholové úrovni validovány priority ITI ostravské aglomerace
- **Řídící výbor pro zpracování projektu ITI pro ostravskou aglomeraci:** partnersky složen ze zástupců statutárních měst, kraje, menších měst a obcí, Spolku pro obnovu venkova a Ministerstva pro místní rozvoj ČR, měl dohlížecí funkci nad průběhem přípravy ITI a schvaloval její klíčové milníky
- **pracovní skupina na operativní úrovni:** náměstci primátorů, resp. příslušní vedoucí úředníci magistrátů a interní tým Úřadu Regionální rady Moravskoslezsko; skupina se schází 1x za 4-8 týdnů, validuje jednotlivé dílčí kroky zpracovatele ITI, samostatně vykonává společně dohodnuté úkoly při přípravě ITI, je informována o průběhu přípravy ČR na programové období 2014-2020 ve vazbě na integrované nástroje, koordinuje aktivity s ostatními metropolitními oblastmi, její zástupci se účastní pracovních jednání s řídicími orgány
- **široká odborná veřejnost** – je informována, příp. zapojována do přípravy ITI při různých příležitostech – konference pro obce, workshopy s odborníky apod.

Milníky procesu přípravy ITI ostravské aglomerace

- Od podzimu 2012 probíhala jednání se zástupci statutárních měst, která v lednu 2013 vyústila v oficiální podpis **Memoranda o spolupráci a spolufinancování přípravy ITI** pro území ostravské aglomerace mezi statutárními městy Ostrava, Opava, Havířov, Frýdek-Místek a Karviná, Moravskoslezským krajem a Regionální radou regionu soudržnosti Moravskoslezsko
- Úřadu Regionální rady byl pověřen koordinací příprav ITI a zajištěním hlavních zdrojů financování přípravy strategie
- V březnu 2013 bylo vyhlášeno výběrové řízení na zpracovatele ITI, v červnu 2013 byla podepsána s firmou PricewaterhouseCoopers Česká republika, s.r.o. smlouva o dílo, zakázka obsahuje 5 etap
- 29. 8. 2013 – byl ustaven **Řídící výbor pro zpracování projektu ITI** (projednává a schvaluje klíčové milníky tvorby ITI); na svém prvním jednání se seznámil s hlavními závěry **Socioekonomické analýzy ITI** (výstup I. etapy je k dispozici na <http://www.rr-moravskoslezsko.cz/file/3612/>)
- 11. 9. 2013 – workshop (za účasti více než 30 odborníků) s moderovanou diskuzí k **sestavení stromů problémů** pro oblast: Zaměstnanost a podnikání, Sociální inkluze a bezpečnost a Rozvoj městského území (výsledky workshopu a souhrnný strom problémů následně zpracovány firmou PwC; výstup II. etapy je k dispozici na <http://www.rr-moravskoslezsko.cz/file/4012/>)
- říjen 2013 – PwC zpracovalo **Vyhodnocení strategických cílů** Strategie rozvoje kraje a vybraných strategických dokumentů na úrovni statutárních měst, ve kterém se potvrdilo, že tyto strategické dokumenty pokrývají klíčové problémy a indikátory kvality života ostravské aglomerace (výstup III. etapy je k dispozici na <http://www.rr-moravskoslezsko.cz/file/3639/>)

- byla zpracována Komparativní analýza strategických dokumentů statutárních měst v MSK a vyhodnocení vazeb prioritních oblastí statutárních měst na investiční priority strategie EU2020 v programovém období 2014-2020 (vypracoval interní tým Úřadu Regionální rady)
- 11. 12. 2013 – uskutečnil se workshop – za účasti více než 45 odborníků – k návrhu Konceptu ITI, ve třech pracovních skupinách proběhla moderovaná diskuze k vizi ITI a ke strategickým cílům a klíčovým tématům strategie
- 6. 3. 2014 – Řídící výbor ITI akceptoval **Koncept ITI** (výstup IV. etapy je k dispozici na <http://www.rr-moravskoslezsko.cz/file/3920/>), diskuze nad širším návrhem Strategie ITI (zpracovanou interním týmem ÚRR) a nad výběrem prioritních témat, dohoda na svolání jednání klíčových stakeholderů do Čeladné v květnu 2014
- 6. 5. 2014 – v Čeladné se konalo **jednání klíčových aktérů v regionu pro zpracování ITI** pro ostravskou aglomeraci 2014-2020: účastníci projednali a odsouhlasili 9 klíčových výzev / prioritních oblastí pro další rozvoj měst v ostravské aglomeraci, vycházejících ze závěrů dosavadních výstupů zpracování ITI
- květen 2014 – proběhly **tři tematické workshopy** s experty k tématům Zaměstnanost, Podnikání a Městské prostředí (životní prostředí a doprava) – cílem bylo diskutovat s odborníky, jaká integrovaná a inovativní opatření a aktivity v daných tématech lze a je nutné v aglomeraci realizovat, a zahájit mapování potencionálních příjemců a jejich projektových záměrů
- červen 2014 – **pět územních workshopů** ve statutárních městech se zástupci magistrátu, spádových obcí a dalších partnerů s cílem najít absorpční kapacitu ITI pro strategické cíle (Prostředí, Práce, Podnikání), prioritní oblasti a typová opatření ITI, která budou financovatelná z jednotlivých specifických cílů operačních programů
- 20. 6. 2014 – Řídící výbor pro přípravu ITI **schválil výčet investičních priorit** ITI ostravské aglomerace, které byly projednány klíčovými aktéry na jednání 6. 5. 2014 v Čeladné a které vycházejí ze tří strategických cílů v oblasti Práce, Podnikání a Prostředí, a pověřil primátory statutárních měst a hejtmana kraje a jimi nominované zástupce k prosazování odhadovaných finančních požadavků (ve shodě s ostatními metropolitními oblastmi) na alokaci v operačních programech pro prioritní oblasti ostravské aglomerace
- červen-červenec 2014 – zpracování zaslaných podkladů od partnerů k absorpční kapacitě
- 7. 8. 2014 – Řídící výbor pro přípravu ITI projednal **Návrh ITI ostravské aglomerace** (zpracovaný PwC, výstup V. etapy veřejné zakázky je dostupný na <http://www.rr-moravskoslezsko.cz/eu2014/iti-cile-vystupy>) a souhlasil s vypořádáním připomínek k Návrhu ITI do 29. 8. 2014
- konec srpna 2014 – vypořádáním připomínek k Návrhu ITI je dle smlouvy o dílo dokončena spolupráce s firmou PwC
- konec srpna 2014 – **dopracování Návrhu ITI** dle požadavků metodických pokynů a jeho zaslání na „**Pracovní skupinu pro udržitelný rozvoj“ k připomínkám** (dle podmínek výzvy č. 2 oblasti podpory 3.2a a 3.2b Operačního programu Technická pomoc)
- 19. 11. 2014 – proběhlo v Plzni technické jednání ITI s experty (generálními sekretáři) a s MMR ke kvalitě předložené Strategie ITI
- Od května do srpna 2014 proběhlo 10 jednání nositelů ITI ostravské aglomerace s řídicími orgány, z toho devět jednání na pracovní úrovni a jedno jednání na vrcholné úrovni.
- od podzimu 2014 do srpna 2015 proběhla další bilaterální a společná jednání nositelů ITI s řídicími orgány operačních programů (průměrně 2 jednání s každým řídicím orgánem) nad zaměřením Strategie ITI, typovými projekty a odhadovanou alokací pro nástroj ITI v daném operačním programu

ÚVOD DO STRATEGIE

- byly zadány studie na vymezení území ostravské aglomerace a studie s příklady dobré praxe, inovativních technologií a potenciálními projekty pro ITI ostravské aglomerace v oblasti energetické účinnosti a nakládání s odpady; výsledky těchto studií se promítly do Návrhu ITI
- bylo zpracováno a zveřejněno Oznámení koncepce ITI ostravské aglomerace dle §10c, přílohy č. 7 zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí
- 2. 7. 2015 – konalo se první zasedání nově ustaveného Řídícího výboru ITI ostravské aglomerace, na němž bylo schváleno strategické zacílení ITI, vymezení území ITI ostravské aglomerace, Statut a Jednací řád Řídícího výboru ITI
- do konce října 2015 probíhala finalizace dokumentu strategie ITI v souladu s platnými metodikami a nastavení finančního plánu a indikátorů v návaznosti na vyjednávání s řídicími orgány

4 Vymezení území a zdůvodnění výběru

Integrované teritoriální investice budou v České republice využity v největších metropolitních oblastech celostátního významu. ITI ostravské aglomerace se soustředí především na rozvoj urbanizovaných území. Pro účely budoucího zacílení podpory projektů vycházíme z širšího vymezení území podle objektivních parametrů, které zohledňují metodický přístup Evropské komise. Specifické zacílení bude nicméně reflektovat specifické potřeby a funkční vazby v území.

Zařazení ostravské aglomerace mezi velké rozvojové aglomerace metropolitního typu má bezesporu smysl a své opodstatnění, výchozí jednotkou pro její vymezení jsou obce v Moravskoslezském kraji. Jedná se celkem o 300 obcí s počtem 1 217 676 obyvatel (k 31. 12. 2014).

Jelikož má ostravská aglomerace charakter polycentrického sídelního systému, nelze vymezit její území jednoduchým ukazatelem, jako je např. dojížděkovost do Ostravy nebo hustota zalidnění v rámci užšího vymezení. Je třeba definovat komplexní ukazatel, který věrohodně zachytí probíhající socioekonomické jevy v rámci celé aglomerace, tedy minimálně v pěti statutárních městech Moravskoslezského kraje (Ostrava, Opava, Havířov, Frýdek-Místek a Karviná) a jejich zázemí.

4.1 Širší vymezení ostravské aglomerace

Evropský statistický úřad (Eurostat) definoval pojem Larger Urban Zones (LUZ). Cílem tohoto vymezení je snaha o sjednocení definice metropolitních oblastí v evropských zemích. V České republice jsou Larger Urban Zones svými charakteristikami v souladu s tzv. funkčními městskými regiony. Ty jsou vymezeny na základě existující intenzivní dojížděky do center osídlení z části jejich zázemí, která je s centry spjata intenzivními funkčními vazbami. Kvůli zajištění dostupnosti dat bylo vymezení území Larger Urban Zones zjednodušeno v souladu se specifickou situací každého státu, v ČR na úroveň území okresů (územní statistická jednotka LAU 1).

Obrázek 3 Larger Urban Zone Ostrava

V rámci Návrhu ITI je vymezení LUZ Ostrava (okresy Ostrava-město, Karviná, Frýdek-Místek, Opava a Nový Jičín) považováno za maximální možné územní vymezení ostravské aglomerace. Je možné z něj vycházet, avšak takto vymezené území se jeví jako příliš široké, proto bylo dále upraveno (zmenšeno) na základě širší škály (kvantitativních i kvalitativních) ukazatelů na kompaktní území až na úroveň jednotlivých obcí.

Ostravská Larger Urban Zone je přibližně 50. největší metropolitní oblastí v Evropě. Skládá se z 233 obcí a žije zde 1,127 mil. obyvatel. Její rozloha zaujímá 71 % území Moravskoslezského kraje a soustřeďuje 92 % obyvatel kraje. Mezi největší města patří Ostrava (24 % obyvatel LUZ), Havířov (6 %), Opava (5 %), Frýdek-Místek (5 %) a Karviná (5 %). Hustota zalidnění aglomerace dosahuje 290 obyv./km², zatímco hustota zalidnění celého kraje činí 224 obyv./km² (údaje k 31. 12. 2014).

4.2 Užší vymezení ostravské aglomerace

Obecná doporučení pro vymezení území metropolitních oblastí bylo zapotřebí částečně modifikovat a přizpůsobit vlastnostem geografického prostoru, ve kterém se zájmové území nachází, a bylo nutné upravit podle intenzity interakčních procesů, které v Ostravě a jejím zázemí probíhají. Jako nejeфекtivnější se ukázalo vymezení aglomerace na základě kombinace kvantitativního a kvalitativního přístupu. Do procesu pak vstoupily i další metody, zejména regionalizační principy - pro potřebu zachování kompaktnosti a spojitosti území apod. Důraz byl kladen i na to, aby byl celý postup v souladu s nadřazenými strategickými dokumenty (především se Zásadami územního rozvoje Moravskoslezského kraje z roku 2011), a aby tak zohledňoval a reflektoval vize rozvoje zainteresovaných měst a regionů, Moravskoslezského kraje i České republiky.

Ostravská aglomerace je svým uspořádáním polycentrická, primární metodickou otázkou zůstává volba center aglomerace. V nejužším výběru center aglomerace jsou logicky Ostrava, Havířov a Karviná. Silniční vzdálenosti mezi centry všech tří měst se pohybuje okolo 20 km, nejdelší je spojnice center Ostravy a Karviné (přibližně 27 km), ale prochází silně urbanizovaným územím přes Petřvald, Orlovou apod. Při takto krátkých vzdálenostech mezi středisky je zřejmé, že se jejich sféry vlivu, resp. bezprostřední a nejintenzivnější zázemí propojí a vytvoří takřka kompaktní celek - aglomerační areál charakteristický vysokým podílem zastavěných ploch, intenzivními dopravními vazbami a dalšími interakcemi. Tato tři centra mají silný populační potenciál, Ostrava 296 tis., Havířov 77 tis. a Karviná 57 tis. obyvatel, tedy v součtu 430 tis. obyvatel. Populační potenciál tak převyšuje všechny ostatní aglomerace v rámci ČR s výjimkou Prahy. Všechna tři města jsou navíc městy statutárními.

Následně bylo provedeno základní vymezení zázemí, a to podle kvantitativních ukazatelů v podobě denních interakcí mezi jednotlivými obcemi a centry aglomerace, přičemž nevhodnějšími takovými interakcemi jsou denně dojíždějící do zaměstnání. Byla využita nejnovější data o dojížděci ze Sčítání lidu, domů a bytů 2011 - tato data (i přes jistá omezení) představují prakticky nejlepší zdroj, který zprostředkuje informace o intenzitě denních vazeb obec-centrum.

Obce byly ke zvoleným centrům přiřazovány na základě ukazatele podílu denních pracovních migrantů z obce dojíždějících do center aglomerace (v součtu Ostrava, Karviná, Havířov) z celkového objemu ekonomicky aktivního zaměstnaného obyvatelstva v obci. Aby byla obec k aglomeraci připojena, musela splňovat hodnotu ukazatele alespoň 15 % (tj. alespoň 15 % obyvatel obce vyjíždí do definovaných center). Takto vymezený region představuje území s nejvyšší intenzitou interakcí mezi obcemi a jádrem aglomerace - čítá 63 obcí s přibližně 620 tis. obyvateli.

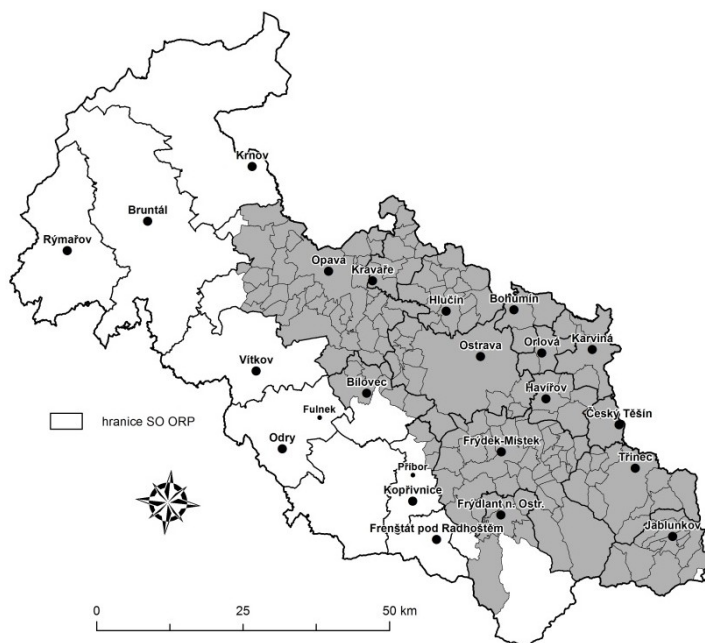
V dalším kroku bylo zvaženo zapojení dalších dvou statutárních měst v těsném zázemí takto vymezené zóny – tj. Opavy a Frýdku-Místku. Ve prospěch jejich zařazení do aglomerace hovoří: i) velmi silné interakce

VYMEZENÍ ÚZEMÍ

k Ostravě, ii) nadprůměrné hodnoty kvalitativních ukazatelů, iii) status, v obou případech se jedná o statutární města, iv) populační potenciál (Opava 58 tis. obyv., Frýdek-Místek 56 tis. obyv.). Proto byl v tomto kroku konstruován stejný ukazatel podílu denních pracovních migrantů z obce vzhledem k ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu, ale tentokrát byly sčítány toky dojíždějících do všech pěti center (Ostrava, Havířov, Karviná, Opava, Frýdek-Místek). Při zachování hladiny 15% podílu byla dosažena zóna se 141 obcemi a s počtem 855 tis. obyvatel.

Nakonec bylo v tomto kroku řešeno zapojení města Třinec jako dalšího místa pracovní migrace. Třinec představuje významného lokálního hráče v oblasti zaměstnanosti a regionálního rozvoje - s rozvinutým průmyslem a jedním z nejvíce strategických podniků Moravskoslezského kraje (Třinecké železářny), navíc v Zásadách územního rozvoje Moravskoslezského kraje je rozvojová osa Ostrava-Třinec vedena jako jedna z nejstrategičtějších. Proto bylo ve třetím kroku přistoupeno k vymezení aglomerace jako šestijaderné, tedy pěti statutárních měst a Třince. V praxi to znamenalo zachovat stejný ukazatel podílu denních migrantů do jader aglomerace z ekonomicky aktivního zaměstnaného obyvatelstva obce pouze s přičtením toku do Třince. Při zachování hodnoty ukazatele alespoň 15 % vznikne území zahrnující 170 obcí s přibližně 959 tis. obyvateli.

Obrázek 4 Obce s alespoň 15 % denní pracovní vyjížděkou ekonomicky aktivních obyvatel do šesti jader aglomerace

Zdroj: Kladivo, Ptáček, Roubínek - Vymezení ostravské aglomerace (ITI územního celku)

Takto vymezené území se zdá příliš široké. Zahrnuje i obce spíše venkovského nebo periferního charakteru (Kravařsko, Hlučínsko nebo Jablunkovsko - rovněž kvalitativní ukazatel v podobě indexu vzdělanosti v jejich prospěch nehovoří).

Druhou oblastí aglomeračně-tvorných faktorů jsou kvalitativní ukazatele, a to hlavně vzdělanostní struktura obyvatelstva – z tohoto pohledu se potvrzuje oprávněnost zařazení center Opava, Frýdek-Místek a Třinec do aglomerace, protože podle syntetického ukazatele vzdělanosti je právě tato osa (Opava – Frýdek-Místek – Třinec) výrazně nadprůměrná oproti ostatnímu území Moravskoslezského kraje, současně na ni ale navazuje i

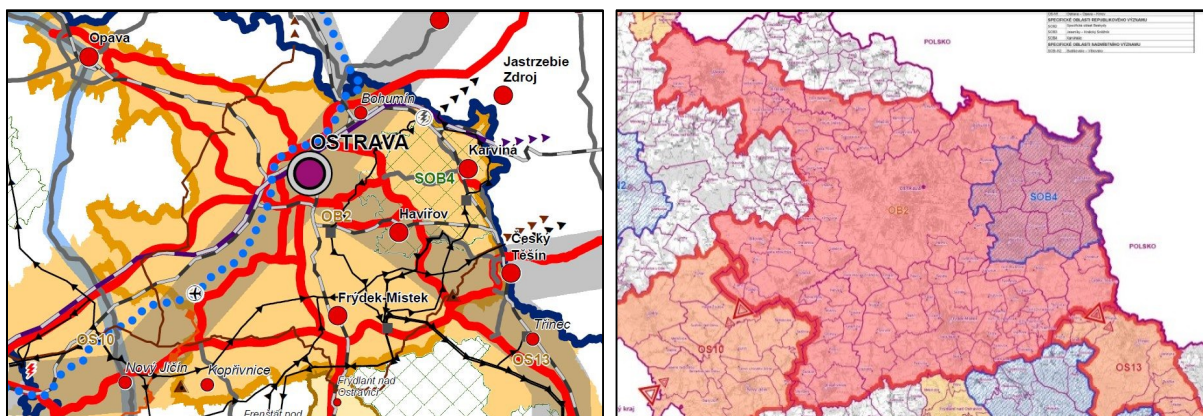
VYMEZENÍ ÚZEMÍ

území směrem od Frýdku-Místku na Kopřivnici, Nový Jičín, prakticky až k hranicím Moravskoslezského a Olomouckého kraje.

Kromě vzdělanosti mezi vhodné kvalitativní ukazatele patří charakteristika zaměstnanosti v high-tech sektoru národního hospodářství¹. Ten prezentuje podíl zaměstnaných v high-tech sektoru na území Moravskoslezského kraje a vyjadřuje jednoznačně inovační a rozvojový potenciál zejména v ose Opava-Ostrava, dále pak v zázemí Kopřivnice, Nového Jičína a Frenštátu pod Radhoštěm. Ostatní území kraje vykazuje spíše podprůměrné hodnoty.

V sekci kvalitativních ukazatelů byly zhodnoceny také krajské priority v podobě definovaných prioritních ploch a os prezentovaných ve strategickém dokumentu „Zásady územního rozvoje Moravskoslezského kraje“. Dvě nejvýznamnější rozvojové osy směřují (1) z Ostravy přes Havířov na Třinec a (2) ze sousedního Polska přes Bohumín, Ostravu na Nový Jičín a dále pak směrem na Olomouc. S jistou mírou generalizace lze konstatovat, že vymezené rozvojové plochy odpovídají průniku výše sledovaných kvalitativních znaků území, vzdělanosti a zaměstnanosti v high-tech sektoru. Na základě výše uvedeného bylo doporučeno rozšířit ostravskou aglomeraci směrem na Kopřivnici a Nový Jičín; opodstatněnost této varianty naznačují všechny studované kvalitativní charakteristiky.

Obrázek 5 Rozvojové oblasti a osy Moravskoslezského kraje

Zdroj: Zásady územního rozvoje Moravskoslezského kraje

K původním centrům (Ostrava, Havířov, Karviná), doplněným postupně o Opavu, Frýdek-Místek a Třinec, tak byla - na základě výsledků kvalitativních analýz - rozšířen počet středisek aglomerace o Kopřivnici (22 tis. obyv.) a Nový Jičín (23 tis. obyv.), a zároveň i Příbor (8 tis. obyv.), jehož zázemí pracovní migrace pomůže odstranit nespojitosti vymezovaného území mezi Frýdkem-Místkem a Kopřivnicí. V teoretické rovině byla diskutována i další centra (např. Frenštát pod Radhoštěm, Bílovec, Fulnek), v jejichž neprospěch vždy hovořil určitý ukazatel (slabší populační potenciál Bílovce a Fulneku, výrazná odlehlost Frenštátu). Vzhledem k nadregionálnímu významu lokace automobilového průmyslu v Nošovicích, do kterých dojíždí denně podle

¹ Vymezení high-tech sektoru je v souladu s metodikou Eurostatu. Podnikatelské subjekty jsou přiřazovány k jednotlivým odvětvím na základě hlavní (převažující) činnosti podle Klasifikace ekonomických činností CZ-NACE. V návaznosti na tuto klasifikaci člení ČSÚ činnosti high-tech sektoru do dvou hlavních kategorií: High-tech zpracovatelský průmysl a High-tech služby.

High-tech zpracovatelský průmysl zahrnuje výrobu farmaceutických výrobků a přípravků, počítačů a elektronických součástek, spotřební elektroniky a optických přístrojů, měřících, zkušebních, navigačních, léčebných přístrojů, letadel a jejich motorů, kosmických lodí a jejich zařízení.

High-tech služby zahrnují především audiovizuální a informační činnosti, činnosti v oblasti ICT a výzkum a vývoj.

VYMEZENÍ ÚZEMÍ

dat ze Sčítání lidu, domu a bytů 2011 bezmála 2 tis. pracujících, byly do aglomerace rovněž zahrnuty (ne ovšem jako další centrum dojížděky), a to s přihlédnutím i k tomu, že automobilka Hyundai představuje jednoho z nejvýznamnějších zaměstnavatelů a aktérů regionálního rozvoje v Moravskoslezském kraji.

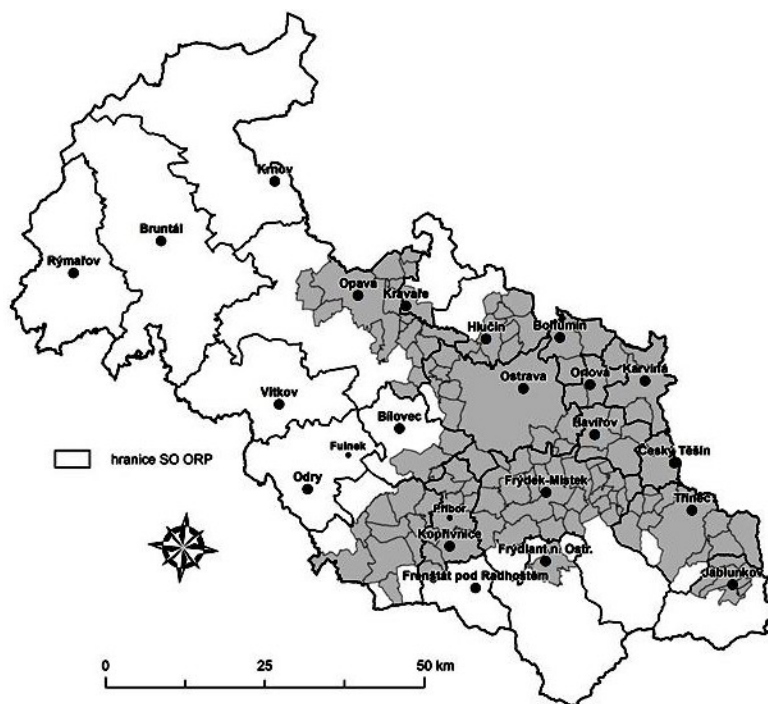
V rámci finálního návrhu vymezení ITI územního celku ostravské aglomerace byly zohledněny všechny dosavadní dílčí výstupy, tj. **za centra aglomerace byla - na základě kombinace kvalitativních a kvantitativních charakteristik - definována města Ostrava, Havířov, Karviná, Opava, Frýdek-Místek, Třinec, Nový Jičín, Kopřivnice a Příbor.**

Aby bylo možné k těmto centrům pracovní dojížděky přiřadit obce a vytvořit tak aglomerační areál, byl použit ukazatel podílu denních pracovních migrantů z obce dojíždějících do center aglomerace (a to v součtu do Ostravy, Karviné, Havířova, Opavy, Frýdku-Místku, Třince, Kopřivnice, Nového Jičína, Příboru) z celkového objemu ekonomicky aktivních zaměstnaných osob v obci - Jako kritickou mez je definována hodnota ukazatele minimálně 25 %.

Druhým kritériem, pomocí kterého byly částečně eliminovány periferní a rurální prostory zázemí center aglomerace, je absolutní tok do jader, a to alespoň 100 denně dojíždějících pracovních migrantů z obce. Do aglomerace byla zahrnuta i tři další města: Studénka, Kravaře a Frýdlant nad Ostravicí s absolutním denním tokem do jader přes 500 osob, což představuje velmi silnou interakci, přestože podíl na celkovém počtu ekonomicky aktivních obyvatel je o něco málo nižší, než definovaná hladina 25 %.

Výsledkem uplatnění výše uvedených postupů je nekompaktní území, které bylo na základě regionalizačních principů převedeno na spojité. Výsledné vymezení aglomerace je znázorněno na obrázku 6.

Obrázek 6 Vymezení ostravské aglomerace

Zdroj: Kladivo, Ptáček, Roubínek - Vymezení ostravské aglomerace (ITI územního celku)

VYMEZENÍ ÚZEMÍ

Předkládané vymezení ostravské aglomerace reprezentuje kompaktní území s velmi vysokými vzájemnými každodenními interakcemi mezi jeho obcemi v zázemí a jádru aglomerace, navíc je vnitřně poměrně uzavřené. Taktéž představuje areál s nejvyšším rozvojovým potenciálem v kraji, což lze doložit analýzou vybraných kvalitativních ukazatelů a také souladem s rozvojovými strategickými dokumenty Moravskoslezského kraje.

Vymezená ostravská aglomerace se skládá ze 119 obcí a žije zde 965 338 obyvatel, soustřeďuje tak 86 % obyvatel Larger Urban Zone Ostrava a 79 % obyvatel Moravskoslezského kraje (na 35 % jeho rozlohy). Hustota zalidnění celého kraje činí 225 obyv./km², zatímco hustota zalidnění aglomerace dosahuje 509 obyv./km² (údaje k 31.12.2014).

5 Socioekonomická analýza

5.1 Úvod a metodický přístup

5.1.1 Metodický přístup

Socioekonomická analýza (dále S-E analýza) byla zpracována prostřednictvím analýzy sekundárních dat, přičemž tato byla ověřována v diskusi se zástupci území či nositelů těchto dat. Vychází zejména z analýzy kvantitativních dat ze Sčítání lidu, domů a bytů [ČSÚ 2001, 2011], která jsou doplněna o aktuálnější data, sledovaná a publikovaná Českým statistickým úřadem, MPSV či dalšími subjekty.

V úvodu zpracování S-E analýzy byla definována sada klíčových ukazatelů v oblastech demografie, podnikání a ekonomika, zaměstnanost a vzdělávání, sociální oblast, životní prostředí a dopravní infrastruktura. Tyto oblasti vplynuly z analýzy pěti již zpracovaných strategických rozvojových plánů měst a z diskuse se zástupci území jako hlavní problémové oblasti, které mají být analyzovány. Tyto oblasti jsou zároveň klíčové pro vnímání kvality života.

Při zpracování byla zohledněna omezená vypovídací schopnost disponibilních statistických dat a nedostupnost určitých aktuálních dat například o vystěhovalectví mladých vzdělaných lidí z regionu, která by empiricky podložila „únik mozků“ (koncept brain-drain), či pokračující a prohlubující se proces sociálního vyloučení určitých skupin obyvatelstva. Problémem je také srovnatelnost dat, které se dle různých oficiálních zdrojů liší (např. nezaměstnanost, odpady). Při tvorbě časových řad pak mohou vznikat mírné nepřesnosti dané změnou metodiky v průběhu období. V rámci některých ukazatelů byla použita metodika srovnání vývoje po pětiletých časových intervalech. Pro ověření závěrů a tvrzení uváděných v S-E analýze byly jednotlivé výstupy tematických oblastí konzultovány s experty a odborníky na dané téma.

Území aglomerace pro potřeby socioekonomické analýzy tvoří 16 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (dále SO ORP). Toto území vychází z aglomerace definované v Socioekonomickém atlasu Moravskoslezského kraje (dále MSK), zpracovaném v roce 2012. Vymezení ostravské aglomerace zde bylo vymezeno syntézou hlavních parametrů a jevů včetně prognózy jejich vývoje. Mezi tyto faktory a jevy patří: počet bytů v obcích MSK, počet dokončených bytů v MSK 2000-2010, počet imigrantů a emigrantů v letech 2006-2010, intenzita dopravy, počet obsazených pracovních míst a celkový počet obyvatel v obcích MSK. Území aglomerace pak souhrnně vykazuje nejvyšší hodnoty těchto ukazatelů.

U některých ukazatelů s nedostupnými daty za obce nebo SO ORP byl použito území celého Moravskoslezského kraje nebo LUZ Ostrava (tj. Moravskoslezský kraj bez okresu Bruntál).

Vymezení území ostravské aglomerace pro účely implementace strategie ITI bylo následně zpřesněno v souladu s požadavky Metodického pokynu pro využití integrovaných nástrojů v programovém období 2014-2020 (viz kap. 4). Původní verze dle socioekonomické analýzy vymezovala území aglomerace zjednodušeně - s ohledem na dostupnost dat pro potřeby socioekonomické analýzy (zpracované v srpnu 2013). Finální vymezení území ostravské aglomerace pak bylo schváleno na 1. zasedání Řídícího výboru ITI v červenci 2015. Z pohledu statistických dat, problémových oblastí a probíhajících trendů jsou však závěry z analytické části pro území Moravskoslezského kraje a ostravské aglomerace (ve vymezení v S-E analýze) aplikovatelné a relevantní i pro vymezení aglomerace pro strategii a nástroj ITI - dle kap. 4 (finální vymezení ostravské aglomerace soustřeďu-

je 79 % obyvatel Moravskoslezského kraje a 90 % obyvatel ostravské aglomerace dle původního vymezení v S-E analýze, převzatého ze Socioekonomického atlasu Moravskoslezského kraje).

5.2 Manažerské shrnutí, klíčové trendy

5.2.1 Hlavní trendy

Ostravská aglomerace byla v celém 20. století charakteristická relativně silným obdobím populačního růstu, souvisejícím s industrializací, množstvím pracovních příležitostí a rozvíjející se infrastrukturou pro bydlení. Až do 90. let minulého století byla aglomerace jednou z nejatraktivnějších oblastí České republiky z pohledu kvality života obyvatel, díky těžkému průmyslu zde bylo dostatek dobře placených pracovních příležitostí. Struktura vzdělanosti obyvatelstva však profesně výrazně odrážela strukturu těžkého průmyslu.

Dnes jsou pro ostravskou aglomeraci typické trendy většiny velkých městských regionů historicky průmyslového zaměření, tedy deindustrializace a restrukturalizace, a s tím spojená **ztráta pracovních příležitostí, populační ztráty a růst sociálních problémů, špatná kvalita životního prostředí**, zejména ovzduší, související s koncentrací průmyslu a obyvatelstva. Pokles počtu obyvatel způsobuje především migrace obyvatelstva za prací do ekonomicky atraktivnějších měst ČR, přičemž jako hlavní příčina vystěhovalectví z Moravskoslezského kraje se uvádí nedostatek atraktivních pracovních příležitostí a špatná kvalita životního prostředí.

Dle Úřadu práce a vyjádření expertů v průběhu zpracovávání S-E analýzy se jedná hlavně o selektivní migraci mladých lidí s vysokoškolským diplomem (tedy koncept brain-drain). Na vystěhovávání obyvatel má vliv také stav životního prostředí, který je i přes zlepšování zejména v oblasti ovzduší v ostravské aglomeraci stále velmi špatný. Zároveň je však tato skutečnost značně medializována, což podporuje negativní vnímání kraje.

Z ekonomického hlediska ostravská aglomerace zaznamenala v posledních letech v meziregionálním srovnání nadprůměrné zlepšení mnoha ekonomických ukazatelů. V posledních letech však výrazně roste podíl obyvatel žijících pod hranicí životního minima, který je dán zejména vysokou nezaměstnaností, způsobenou nejen nedostatkem pracovních příležitostí, bohužel však také ochotou pracovat. Právě u takto postižené skupiny obyvatel je ochota migrace za prací nejmenší, tudíž dlouhodobě tento podíl stále poroste na úkor vzdělaných lidí. Dle ekonomické situace a příjmů domácností se dá říci, že obyvatelé, kteří mají práci, mají poměrně dobrou životní úroveň. Naopak u hranice nebo pod hranicí životního minima žijí nezaměstnaní a sociálně ohrožení obyvatel aglomerace.

Nejatraktivnější z pohledu kvality života je Středočeský kraj, čerpající ze zázemí Prahy. Paradoxně tento kraj má také zhoršené životní prostředí, vyšší kriminalitu apod., obdobně jako ostravská aglomerace. Prahu a Středočeský kraj ale předchází pozitivní image - bohužel na rozdíl od Moravskoslezského kraje.

5.2.2 Klíčové problémy/zjištění aglomerace

„Aglomerace se vylidňuje“

Ubývá obyvatel – 39 878 za posledních 10 let (2004-2014), nejvyšší migrační úbytek v celé ČR (vystěhovávání tvoří 75% z celkového úbytku), odcházejí zejména vzdělaní a mladí lidé, zatímco skupina sociálně slabších a sociálně ohrožených roste. Nejvýznamnější je úbytek v centru aglomerace, jedním z hlavních důvodů vystěhovávání je uváděna atraktivita nabídky práce.

„Dlouhodobě podprůměrná zaměstnanost“

Míra zaměstnanosti aglomerace i MSK se pohybuje o 3-5 % pod průměrem ČR, z pohledu nezaměstnanosti je problémem dlouhodobá nezaměstnanost (ale i ochota pracovat, ovlivněná sociálním systémem, rodinnými vzory apod.) a nezaměstnanost absolventů.

„Znečištěné ovzduší“

Tento stav odráží vysokou koncentraci průmyslu a obyvatelstva v území, což souvisí s velkým znečištěním z dopravy a lokálních topenišť (nejvyšší hustota v ČR vyplývající do značné míry z velkého počtu nízkopříjmových obyvatel). Téměř 100 % obyvatel žije v oblastech se zhoršenou kvalitou ovzduší. Znečištěné ovzduší spolu s pracovními příležitostmi jsou obecně vnímány jako stěžejní faktory ovlivňující odchod lidí z kraje.

„Koncentrace těžkého průmyslu“

Pro aglomeraci je specifický malý počet velkých zaměstnavatelů a relativně vysoké průměrné příjmy, z čehož pramení obrovské riziko související s vývojem v tomto odvětví, možný dopad na nezaměstnanost, ekonomickou a sociální situaci a celkovou kvalitu života. Pokud svou činnost ukončí 3 největší zaměstnavatelé, ocitne se najednou bez práce minimálně 33 000 lidí (kmenových zaměstnanců).

„Roste chudoba“

Podíl domácností s čistými příjmy pod životním minimem je nejvyšší v ČR, 7,5 % domácností s příjmy pod životním minimem (mezi lety 2005 a 2013 se tento podíl zdvojnásobil). Ekonomická aktivita obyvatel je nízká a sociální systém nepřispívá k její aktivizaci. V důsledku koncentrace nízkopříjmových obyvatel se zvyšuje počet sociálně vyloučených lokalit a počet obyvatel v nich žijících, z čehož pramení rostoucí kriminalita.

„Nízká podnikatelská aktivita“

V aglomeraci je nejnižší ochota podnikat, což vyplývá z dlouhodobé zaměstnanecké tradice v aglomeraci, nízká je i míra inovačních aktivit, kvalifikační úroveň MSK se zásadně nemění. V podílu živnostníků (a obchodních společností) na 1000 obyvatel je MSK na posledním, 14. místě mezi kraji ČR.

„Značné územní rozdíly v kvalitě života v aglomeraci“

Situace v jižní, jihozápadní a severozápadní části aglomerace je dlouhodobě podstatně lepší, a to jak v oblasti nezaměstnanosti a životního prostředí, tak i sociálních problémů. Na rozdíl od centra aglomerace není toto území až tak spjato s těžkým průmyslem, jeho projevy a důsledky.

5.3 Obyvatelstvo

*Moravskoslezský kraj je třetím nejlidnatějším krajem v ČR, přičemž po dlouhá léta byl krajem nejlidnatějším. Ostravská aglomerace (dle vymezení v socioekonomické analýze) zabírá 59,2 % území Moravskoslezského kraje a je v ní soustředěno celých 87,8 % obyvatel kraje. V posledních letech však **došlo k výraznému úbytku počtu obyvatel**, daného nejen poklesem přirozeným, ale **zejména vlivem migrace**. Od roku 2000 poklesl v ostravské aglomeraci počet obyvatel o cca 40 tis., Moravskoslezský kraj je na tom nejhůře i v rámci celé ČR, v celém kraji klesl počet obyvatel mezi roky 2000-2014 o 60 tis. (4,7 % všech obyvatel). Příčina úbytku obyvatelstva je interpretována odborníky primárně odchodem lidí z kraje, zejména pak mladých vysokoškolsky vzdělaných. V posledních letech roste migrace obyvatel do okrajových částí aglomerace, zejména do jižní a jihozápadní*

části aglomerace, vzhledem k příznivějšímu životnímu prostředí s relativně dobrými možnostmi dojížděky do centra aglomerace.

Významný problém v ostravské aglomeraci představuje značný úbytek mladých lidí do 14 let věku. I přes zastavení dlouhodobého poklesu v roce 2011 se od roku 2000 počet osob v této věkové skupině, žijících v aglomeraci, snížil o 34 930, tj. o 18,1 %. Stejně jako v celé ČR roste i v aglomeraci podíl osob 65+ na ekonomicky aktivním obyvatelstvu. Současné věkové složení populace ČR se vyznačuje relativně nízkým počtem a podílem dětí, silným zastoupením osob v ekonomicky aktivním věku a zatím nepřilíš vysokým počtem a podílem osob ve vyšším věku. Budoucí vývoj věkové struktury však bude dynamický, a to ve směru výrazného stárnutí populace. Aglomeraci lze chápat jako formu sídelní jednotky, ve které dochází k prolínání a k intenzivním vazbám okrajových částí větších měst s okolními obcemi. Cca 20 % všech obyvatel do práce dojíždí za hranici obce. V ostravské aglomeraci dojíždí do práce 37,5 % ekonomicky aktivních osob, tj. 206.412 obyvatel. Centrem dojížděky jsou zejména Ostrava, Frýdek-Místek a Karviná.

Specifickým znakem ostravské aglomerace je existence větších sídel (Ostrava, Opava, Havířov, Frýdek-Místek, Karviná, Třinec). Převážná většina obyvatel žije ve městech a větších obcích. Ve městech nad 50 000 obyvatel (Ostrava, Opava, Frýdek-Místek, Havířov, Karviná), žije celkem 52,6 %. Ve městech a obcích nad 10 000 obyvatel žije dokonce 71,3 % obyvatel ostravské aglomerace. Střední délka života se prodlužuje, nicméně ve srovnání s ČR je ale jak ostravská aglomerace, tak i Moravskoslezský kraj společně s Ústeckým a Karlovarským krajem, oblastí s nejkratší střední délkou života mužů i žen.

5.3.1 Populace a její vývoj

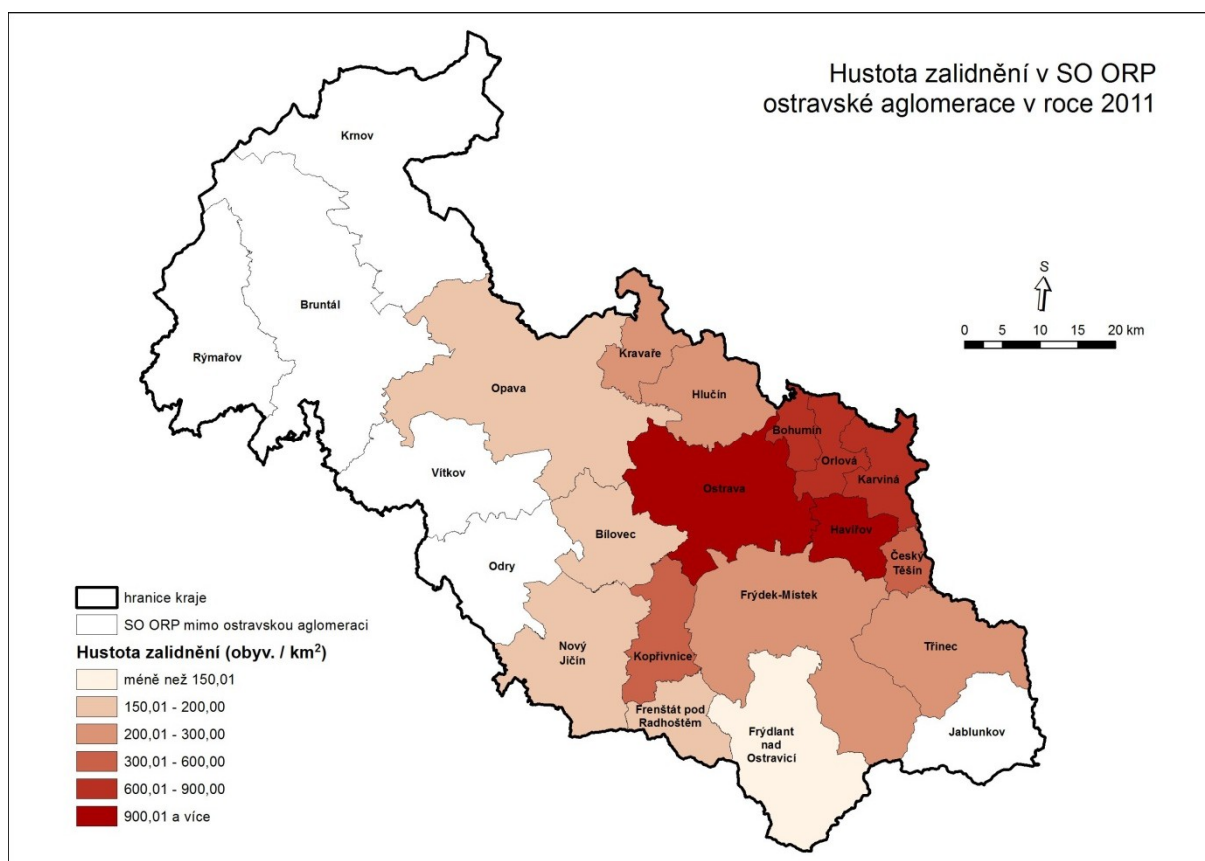
Ostravskou aglomeraci tvoří **119 obcí Moravskoslezského kraje** s 965 tisíci obyvateli. Pro účely socioekonomické analýzy byla zpracovávána data kromě údajů za celý Moravskoslezský kraj, také za **16 správních obvodů obcí s rozšířenou působností**, ve kterých žilo v roce 2014 1 069 662 obyvatel. Ostravská aglomerace svou rozlohou 3 211 km² zabírá **59,1 % území Moravskoslezského kraje** a je v ní soustředěno **celých 87,8 % obyvatel kraje**. Moravskoslezský kraj je rozlohou 5 427 km² pátým největším krajem v ČR (6,9 % rozlohy ČR). Hned po hlavním městě Praha má nejvyšší hustotu zalidnění mezi kraji a v roce 2011 dosáhla hodnoty 226,8 obyvatel na km². Oproti roku 2000 došlo ke snížení hustoty zalidnění v Moravskoslezském kraji o 7,1 obyvatele na km², což je dáno celkovým úbytkem obyvatel v kraji.

Největším SO ORP v rámci ostravské aglomerace byla v roce 2014 ORP Ostrava s podílem 30,4 % a počtem obyvatel 325 640. Ve třech největších SO ORP Ostrava, Opava a Frýdek-Místek žije celkem více než polovina obyvatel ostravské aglomerace.

Hustota osídlení

V rámci ostravské aglomerace dosáhl v roce 2015 nejvyšší hustoty zalidnění SO ORP Havířov, 1 022 obyvatel na km², nejnižší SO ORP Frýdlant n. O., 74,7 obyvatele na km². Nejsilnější koncentrace obyvatel je přirozeně ve městech, především v Ostravě, Havířově, Orlově, Českém Těšíně Karviné.

Trendem současnosti je vystěhovávání se obyvatel z větších měst s vysokou koncentrací průmyslu a horším ovzduším do menších obcí na periferii, s dobrou dojezdovou vzdáleností a lepším přírodním prostředím. Ve třech SO ORP s nejvyšší koncentrací obyvatel (Havířov, Ostrava, Karviná) došlo od roku 2000 k úbytku více než 30 tisíc obyvatel.

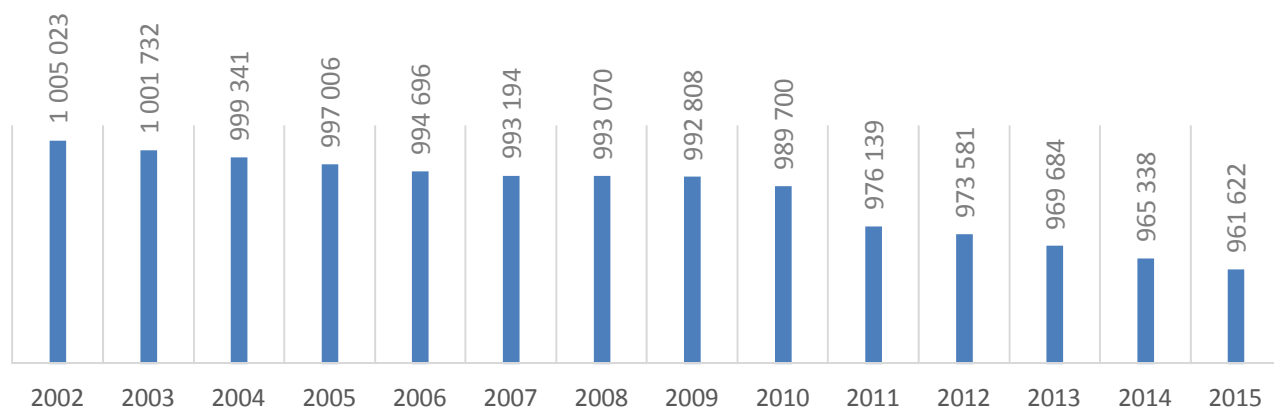
Obrázek 7 Hustota zalidnění v SO ORP, jejichž území se kryje s územím ostravské aglomerace v roce 2011

Zdroj: vlastní zpracování

Vývoj počtu obyvatel

Počet obyvatel ostravské aglomerace ve sledovaných 119 obcích klesl o 43 400 obyvatel za období 1. 1. 2002 – 21. 12. 2014. Znamená to úbytek o každého 23. obyvatele, více než 4 % populace, z drtivé většiny způsobený migrací.

Nejvíce se vylidňují velká města. Největší pokles počtu obyvatel zaznamenala Ostrava (-19 789), Havířov (-9 393), Karviná (-7 805), Orlová (-4 352), Frýdek-Místek (-3 883), Opava (-3 214), Nový Jičín (-3 136) nebo Třinec (-2 723). Naopak největší přírůstek počtu obyvatel zaznamenávají obce v zázemí velkých měst jako Petrovice u Karviné (+776), Šenov (+751), Vřesina (+751) nebo Vratimov (+631). Tento trend je přímým důkazem suburbanizačních tendencí velkých měst, které si vyžadují širší územní přístup.

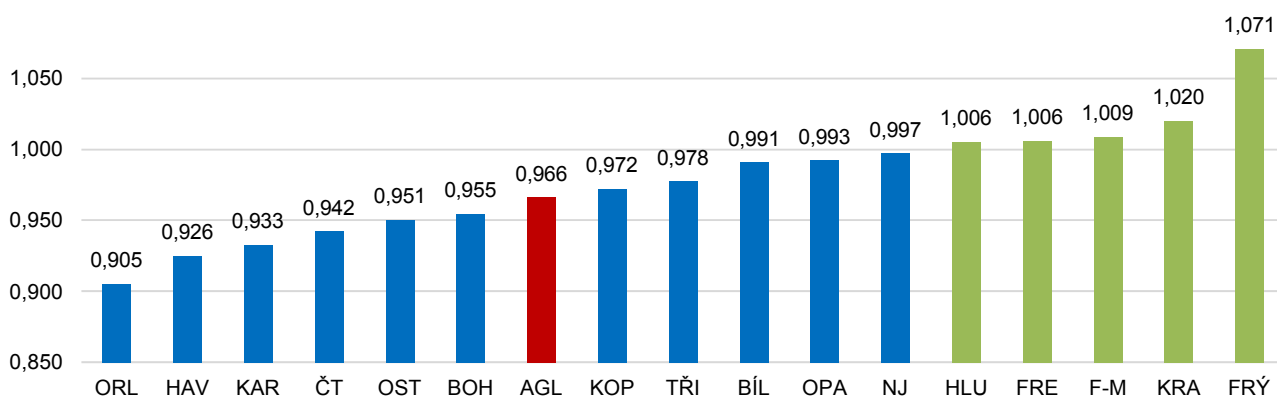
Graf 1 Vývoj počtu obyvatel v ostravské aglomeraci v období 1.1.2002 až 31.12.2014

Zdroj: www.czso.cz

Vývoj počtu obyvatel ostravské aglomerace kopíruje vývoj v Moravskoslezském kraji. Ještě v roce 2008 byl Moravskoslezský kraj s 1 250 255 obyvateli největším krajem ČR. Od roku 2008 počet obyvatel v kraji každoročně klesá, v roce 2011 se před Moravskoslezský kraj co do počtu obyvatel dostal Středočeský kraj (12,2 %) a Hlavní město Praha (11,8 %). Moravskoslezský kraj zaznamenal od roku 2000 dokonce nejvyšší úbytek obyvatel mezi všemi kraji (- 47 423 obyvatel, tj. 3,71%). **Podíl obyvatel Moravskoslezského kraje na obyvatelstvu ČR dosáhl v roce 2011 hodnoty 11,5 %.**

Z hlediska ORP klesl od roku 2000 počet obyvatel o 37 544, tj. 3,3 %. Nejvyšší meziroční pokles zaznamenala ostravská aglomerace v posledním roce sledovaného období, tj. v roce 2011 (-1,5 %). V rámci aglomerace je největší úbytek obyvatel v období 2000-2011 patrný v ORP Orlová (-9,5 %), ORP Havířov (-7,5 %) a ORP Karviná (-6,7 %), tedy v oblastech s vysokou koncentrací těžkého průmyslu, znečištěným ovzduším, vysokou nezaměstnaností.

V rámci ostravské aglomerace ale najdeme také SO ORP s rostoucím počtem obyvatel. Tento jev je dán vnitřní migrací obyvatel z oblastí s horším ovzduším do podhorských oblastí, zejména podhůří Beskyd. Nejvyšší nárůst obyvatel v ostravské aglomeraci od roku 2000 je v ORP Frýdlant n. O., kde počet obyvatel dlouhodobě mírně stoupá. Nárůst od roku 2000 činí 1 573 obyvatel (7,1 %). Počet obyvatel roste také v ORP Kravaře (o 2,0 %), ORP Frýdek-Místek (o 0,9 %), ORP Frenštát (o 0,6 %) a ORP Hlučín (o 0,6 %).

Graf 2 Index vývoje počtu obyvatel v SO ORP ostravské aglomerace 2011/2000

Zdroj: www.czso.cz

Národnostní složení

Při sčítání lidu je uvedení národnosti nepovinný údaj. Naopak může nastat případ, kdy se sčítaná osoba přihlásí ke dvěma národnostem. Přesnou velikost jednotlivých národnostních menšin tak nelze s jistotou určit.

Z celkového počtu obyvatel **Moravskoslezského kraje** podle posledního sčítání mají poměrně velké zastoupení obyvatelé, kteří svou **národnost neuvedli**, nebo patří k jiné méně početné minoritě (**27,8 %**). **Nejpočetnějšími minoritami v kraji jsou Poláci (2,3 %) a Slováci (2,2 %)**. Ostatní minority nedosahují ani 1 %.

Lze předpokládat, že početnou menšinu tvoří **menšina romská**, což je dáno také historickým vývojem. Je více než pravděpodobné, že tato menšina je mnohem větší, než je uvedeno ve výsledcích sčítání, dle odhadů poradců jde o **35 000-50 000 obyvatel (3-4 % z celkového počtu obyvatel)**.

5.3.2 Věková struktura

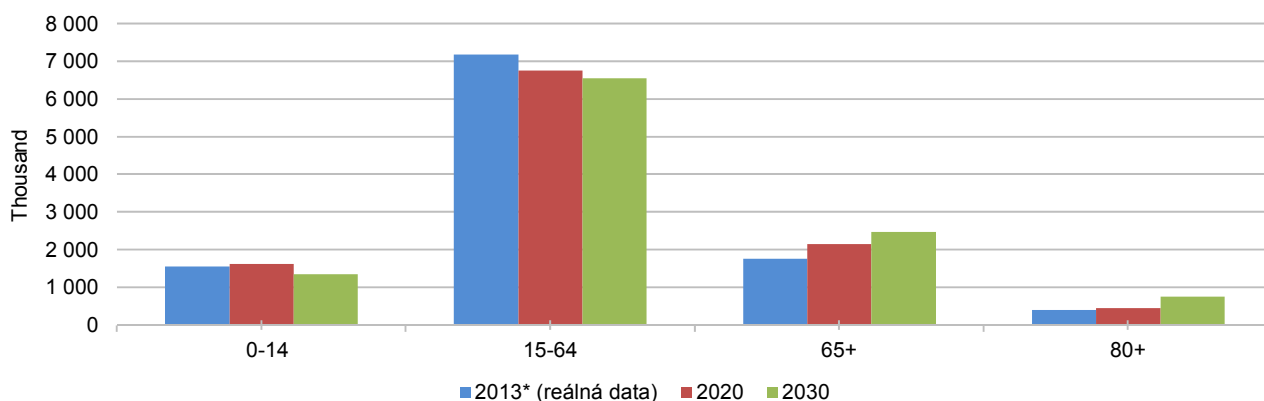
V ostravské aglomeraci se o více než dva roky zvýšil průměrný věk a o pět procentních bodů narostl podíl obyvatel ve věku 65+ na celkovém počtu obyvatel.

Současné věkové složení populace ČR se vyznačuje relativně nízkým podílem dětí, silným zastoupením osob v ekonomicky aktivním věku a zatím nepříliš vysokým podílem osob ve vyšším věku. Budoucí vývoj věkové struktury však bude dynamický, a to ve směru výrazného stárnutí populace.

Přestože počet a podíl dětí (0-14 let) v současné době roste, je stále nižší než na počátku století. Budoucí vývoj podílu dětské složky populace bude odrážet vlny zvýšené porodnosti.

Významnější změny nastanou u věkové skupiny 15-64letých. Počet obyvatel v produktivním věku pravděpodobně dosáhl svého maxima v roce 2009 (7,43 mil. k 1.1.). V dalším období lze očekávat celkový klesající trend, i když v určitých obdobích (dvacátá a šedesátá léta) půjde spíše o stagnaci. Nejrychlejší pokles nastane do roku 2020, kdy budou tuto věkovou kategorii opouštět silné ročníky narozené koncem 40. let a v první polovině 50. let minulého století a naopak vstupovat do ní budou děti z populačně slabých ročníků, narozené na přelomu 20. a 21. století. Další intenzivnější redukce počtu osob v produktivním věku začne na konci třicátých let tohoto století, a to v souvislosti s přechodem osob z početně silných ročníků 70. let minulého století, a dále z ještě relativně početných ročníků let osmdesátých, přes hranici 65 let.

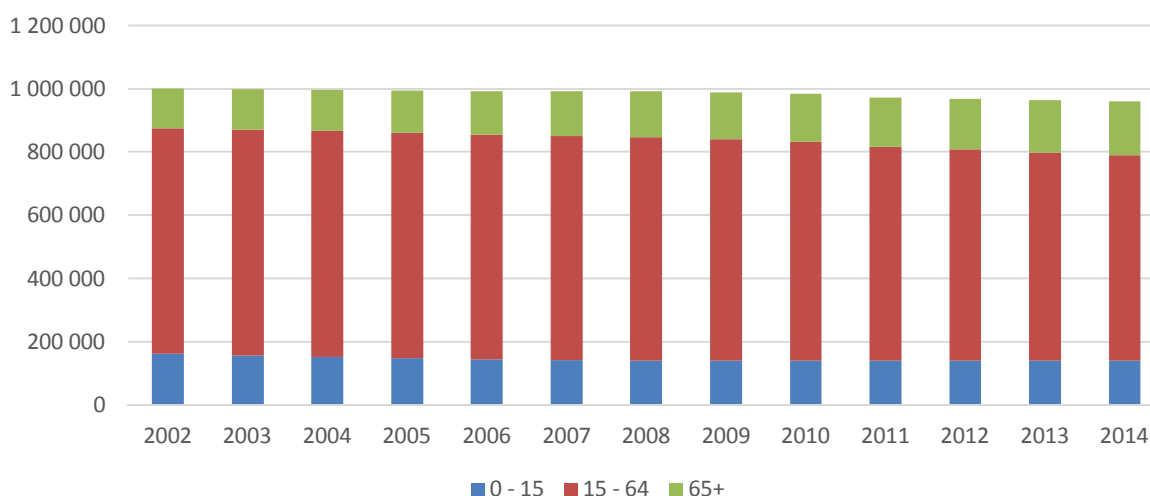
K největším změnám dojde bezesporu v seniorské kategorii 65 a více let. Obyvatel v tomto věku bude výrazně přibývat i v následujících desetiletích. V růstu jejich počtu se budou odrážet zejména nepravidelnosti věkové struktury a očekávané další prodlužování naděje dožití.

Graf 3 Prognóza střední varianty složení obyvatelstva ČR dle věkových skupin do roku 2030

Zdroj: www.czso.cz

Ve vývoji věkové struktury populace v letech 2000-2011 lze vysledovat nepříznivé trendy. **Významný problém v ostravské aglomeraci představuje značný úbytek mladých lidí do 14 let věku.** V roce 2010 se tento pokles zatím zastavil, poté začíná mírně stoupat, k 31. 12. 2011 bylo v ostravské aglomeraci evidováno 14,7 % osob do 14 let věku. I tak se od roku 2000 jejich počet v aglomeraci **snížil o 34 930, tj. o 18,1 %**. Ve srovnání aglomerace s Moravskoslezským krajem byl podíl počtu osob do 14 let věku v roce 2011 nepatrně vyšší (MSK 14,5 %). Vývoj v aglomeraci je tak velmi podobný vývoji v kraji, kde od roku 2000 klesl podíl osob do 14 let věku ze 17,2 % na 14,6 % v roce 2013. Klesající absolutní počet i podíl mladých lidí na celkovém stavu obyvatel se projevuje stoupajícím průměrným věkem obyvatel kraje i aglomerace.

Výrazně také roste poměr obyvatel v důchodovém věku 65+ k ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu (dále EAO). Vývoj v Moravskoslezském kraji je od roku 2007 téměř identický s vývojem v ČR, v aglomeraci je poměr o něco nižší. Nejvyšší poměr obyvatel 65+ vůči EAO v roce 2011 v aglomeraci má ORP Frýdlant n. O., naopak nejnižší ORP Bohumín.

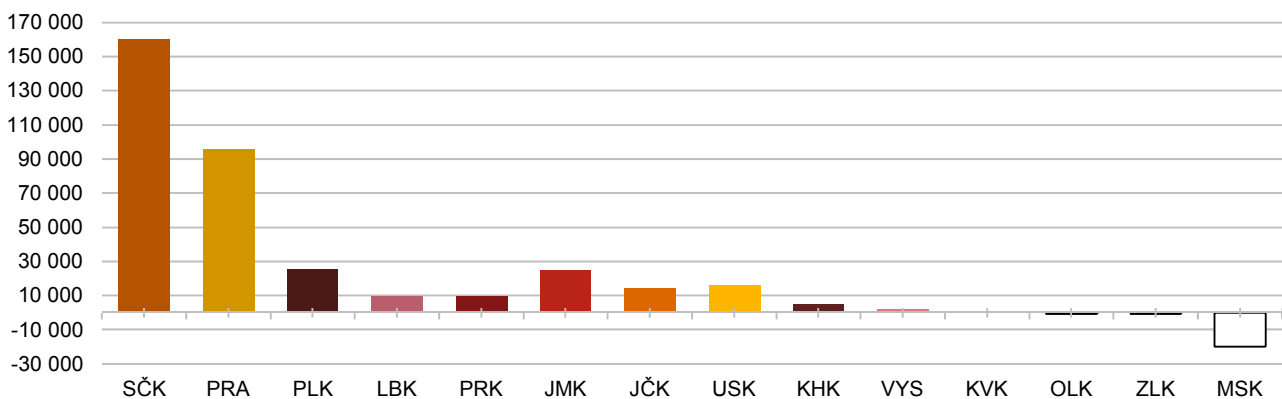
Graf 4 Věková struktura ostravské aglomerace podle počtu obyvatel

Zdroj: www.czso.cz

5.3.3 Migrace obyvatel

V Moravskoslezském kraji je od roku 2009 patrný záporný celkový přírůstek obyvatel. Podílí se na tom jak přirozený, tak migrační úbytek. V roce 2011 dosáhl celkový úbytek (záporný přírůstek) 4 092 osob, na čemž se z 87,3 % podílí ostravská aglomerace, kde celkový úbytek v roce 2011 činil 3 572 osob. Moravskoslezský kraj je na tom nejhůře i v rámci celé ČR, v roce 2013 celkový úbytek činil 3,9 osob na 1000 obyvatel (2013). Naopak nejlépe v rámci ČR je na tom Středočeský kraj s přírůstkem 8,1 osob na 1000 obyvatel (2013). **Od roku 2000 do roku 2013 ubylo v Moravskoslezském kraji 56 204 obyvatel, z toho 25 546 stěhováním.**

Graf 5 Srovnání krajů dle migračního přírůstku v letech od 2000-2011

Zdroj: www.czso.cz

Vývoj v ostravské aglomeraci je podobný, pozitivní saldo stěhováním bylo mírné pouze v letech 2007 (129 osob) a 2008 (239 osob), kdy Moravskoslezský kraj před příchodem hospodářské recese procházel obdobím ekonomického růstu a s ním spojeného rozvoje. Pokud se podíváme blíže na jednotlivé SO ORP ostravské aglomerace, existují zde značné rozdíly. Velká většina SO ORP se vyznačuje záporným celkovým přírůstkem v přepočtu na 1000 obyvatel. Nejhůře je na tom v roce 2011 z pohledu aglomerace SO ORP Havířov (-10,5 na 1000 obyvatel). Záporný celkový přírůstek je patrný nejen v Havířově, ale i na celém Karvinsku (Karviná, Orlová, Havířov). Lidé se do této oblasti stěhovali za práci. Příčinou odlivu obyvatel je útlum těžkého průmyslu, kdy se lidé vracejí do svých rodných měst, do Polska, na Slovensko. Odchází jak starší lidé, kteří sem přišli za prací, ale taky mladí lidé, protože v tomto regionu práci hledají těžko. Svoji roli hraje také špatné životní prostředí. Výrazně nejvyšší celkový přírůstek zaznamenal v roce 2011 SO ORP Frýdlant n. O. (11,2 na 1000 obyvatel). Tato skutečnost potvrzuje, že ORP Frýdlant n. O. není tolik postižen odlivem obyvatel, je zde výrazně nižší míra nezaměstnanosti, kvalitní životní prostředí a dostatek pracovních příležitostí.

Z dlouhodobého hlediska je v aglomeraci zřejmý významný úbytek stěhováním zejména z SO ORP Ostrava, Havířov, Karviná, Orlová, ať už v rámci aglomerace do přilehlých oblastí s dobrou dojezdovou vzdáleností a lepším ovzduším (Hlučín, Frýdek-Místek), nebo mimo aglomeraci, či kraj. Celková změna počtu obyvatel způsobená stěhováním vyjadřuje atraktivitu dané lokality.

5.3.4 Dojíždka za prací

Do jiných krajů ČR dojíždí 9 114 z celkového počtu 57 215 dojíždějících obyvatel kraje, nejvíce do Prahy 34,7 %. V rámci kraje dojíždí 84,1 % obyvatel kraje. Intenzita dojíždky v Moravskoslezském kraji je dána především přirozenou atraktivitou jednotlivých lokalit, vytvářenou jak dlouhodobým historickým vývojem, tak i ekonomickou úspěšností měst či regionů. Centrem dojíždky jsou zejména Ostrava, Frýdek-Místek a Karviná.

V ostravské aglomeraci dojíždí (mimo obec) do práce 19,1 %, tj. 206.412 obyvatel (tento podíl je srovnatelný s jinými regiony, ochota dojíždět odpovídá průměrné ochotě ČR). Nejvyšší podíl má dojíždka v rámci obce 44,9 %. Do jiné obce okresu dojíždí 27,6 % obyvatel. Díky lokalizaci, dostupnosti a velikosti aglomerace nelze považovat dojíždku za práci za příčinu nezaměstnanosti.

Tabulka 1 Dojíždějící do zaměstnání dle SO ORP k 26. 3. 2011

Územní jednotka	Zkr.	Dojíždějící do zaměstnání		Do jiné obce okresu	Do jiného okresu kraje	Do jiného kraje	Do zahraničí
		celkem	V rámci obce				
Ostravská aglomerace	AGL	206 412	92 717	56 885	45 963	7 009	3 838
Bílovec	BÍL	5 141	1 181	1 751	1 953	190	66
Bohumín	BOH	5 054	1 877	925	2 046	142	64
Český Těšín	ČT	5 948	2 329	1 250	2 063	143	163
Frenštát pod Radhoštěm	FRE	4 041	1 192	1 856	479	423	91
Frydek-Místek	F-M	22 207	5 969	8 106	7 139	683	310
Frydlant nad Ostravicí	FRÝ	4 615	840	2 147	1 328	212	88
Havířov	HAV	19 786	5 224	5 498	8 156	547	361
Hlučín	HLU	7 572	1 062	1 528	4 658	167	157
Karviná	KAR	12 549	5 753	4 213	1 983	361	239
Kopřivnice	KOP	8 159	2 509	3 875	1 278	355	142
Kravaře	KRA	3 768	593	2 147	679	95	254
Nový Jičín	NJ	9 560	3 148	4 589	857	831	135
Opava	OPA	18 040	7 972	6 296	2 758	623	391
Orlová	ORL	8 508	1 592	3 896	2 645	248	127
Ostrava	OST	61 409	46 916	5 305	6 444	1 723	1 021
Třinec	TŘI	10 055	4 560	3 503	1 497	266	229

Zdroj: Český statistický úřad, Veřejná databáze

5.3.5 Struktura obcí podle počtu obyvatel

Zastoupení obcí jednotlivých velikostních skupin výstižně charakterizuje strukturu osídlení daného území. Českou republiku lze z hlediska sídelní struktury charakterizovat velkým počtem malých obcí. Ve 23,5 % obcí žije méně než 200 obyvatel. Více než polovina obyvatel (55,8 %) žije v obcích do 500 obyvatel.

V Moravskoslezském kraji je situace opačná. Obcí, ve kterých žije do 200 obyvatel, je pouze 3,7 %, nejméně ze všech krajů. Největší podíl mají obce s 500 až 999 obyvatel, 26,7 %.

V ostravské aglomeraci je situace podobná Moravskoslezskému kraji s tím rozdílem, že počet obcí s počtem do 200 obyvatel je ještě méně, 1 %. Naopak o něco vyšší je podíl počtu obcí s 50 000 a více obyvateli (2,5 %), zatímco v Moravskoslezském kraji je tento podíl 1,7 %. To vypovídá o přetrvávající koncentraci obyvatel aglo-

merace ve větších městech, ačkoli v posledních letech pozorujeme trend úbytku obyvatel v průmyslových centrech aglomerace.

V obcích do 199 obyvatel žije pouze 0,05 % obyvatel ostravské aglomerace. Nejvíce obyvatel aglomerace žije ve městech nad 50 000 obyvatel (Ostrava, Opava, Frýdek-Místek, Havířov, Karviná), celkem 52,6 %. Ve městech a obcích nad 10 000 obyvatel žije dokonce 71,3 % obyvatel ostravské aglomerace, což jasně deklaruje městský charakter aglomerace.

5.3.6 Kvalita života a zdravotní stav obyvatel

Současný stav životního prostředí v Moravskoslezském kraji, konkrétně znečištění ovzduší, je jedním z mnoha faktorů, které ovlivňují zdravotní stav populace. Špatný stav ovzduší přispívá k výskytu nádorových onemocnění, akutních respiračních onemocnění a alergických onemocnění. Za nejhorší lokalitu z tohoto pohledu je považována Ostrava-Radvanice vykazující nejvyšší podíl nemocných.

Znečištěné ovzduší je jedním z důležitých faktorů s vlivem na onemocnění dýchacích cest (alergická onemocnění a akutní respirační onemocnění). **Počet alergických onemocnění** od roku 2002 výrazně narůstá. Dramatický nárůst počtu léčených pacientů bylo možné sledovat v období od 2002-2007, kdy počet léčených pacientů v ordinacích klinické imunologie a alergologie stoupl o 53 560 (75,6 %). Poté se nárůst zastavil a od roku 2007 se každoročně pohybuje kolem hranice 121 000 léčených pacientů, v roce 2011 pak 121 682 pacientů, z toho 38,1 % ve věku 0-19 let.

Nejčastější skupinou onemocnění dětské populace jsou akutní **respirační onemocnění**. Jejich výskyt je výsledkem působení řady vlivů jako epidemiologická situace, odolnost organismu, znečištění ovzduší a klimatické podmínky. Počet nahlášených případů v ČR roste pravidelně od roku 2007, kdy činil počet nahlášených případů 179 538. V roce 2011 to bylo již 223 681 případů, tedy nárůst o 24,6 %.

Situace alergických a respiračních onemocnění se v posledních letech zhoršuje. Zatímco ještě v roce 2000 se kraj nacházel pod průměrem ČR, v letech 2000 až 2005 byl nárůst počtu léčených pacientů na 1000 obyvatel dynamičtější než v ČR a od roku 2005 je již nad průměrem ČR. K tomuto stavu určitou měrou přispívá i znečištěné ovzduší v kraji. Podobná situace z pohledu onemocnění je v Praze, kde je nejvyšší z celé ČR, zároveň také odráží nepříznivý stav zdejšího ovzduší.

5.3.7 Naděje na dožití obyvatel

Střední délka života, resp. naděje na dožití při narození se především z důvodu rostoucí kvality zdravotní péče a zlepšujícího se životního stylu neustále prodlužuje. Vývoj v ostravské aglomeraci kopíruje vývoj v Moravskoslezském kraji a ČR, kde se od roku 2000 do roku 2013 hodnota naděje na dožití při narození zvýšila u mužů o 3 roky na 73,8 let. U žen byl za stejné období zaznamenán nárůst trochu nižší (2,5 roku) na 80,0 v roce 2013. Nicméně naděje na dožití je oproti průměru ČR cca o 2 roky nižší jak u žen, tak i mužů. Tento horší stav je dán životním prostředím, zaměstnaností v těžkém průmyslu a s tím souvisejícím horším zdravotním stavem.

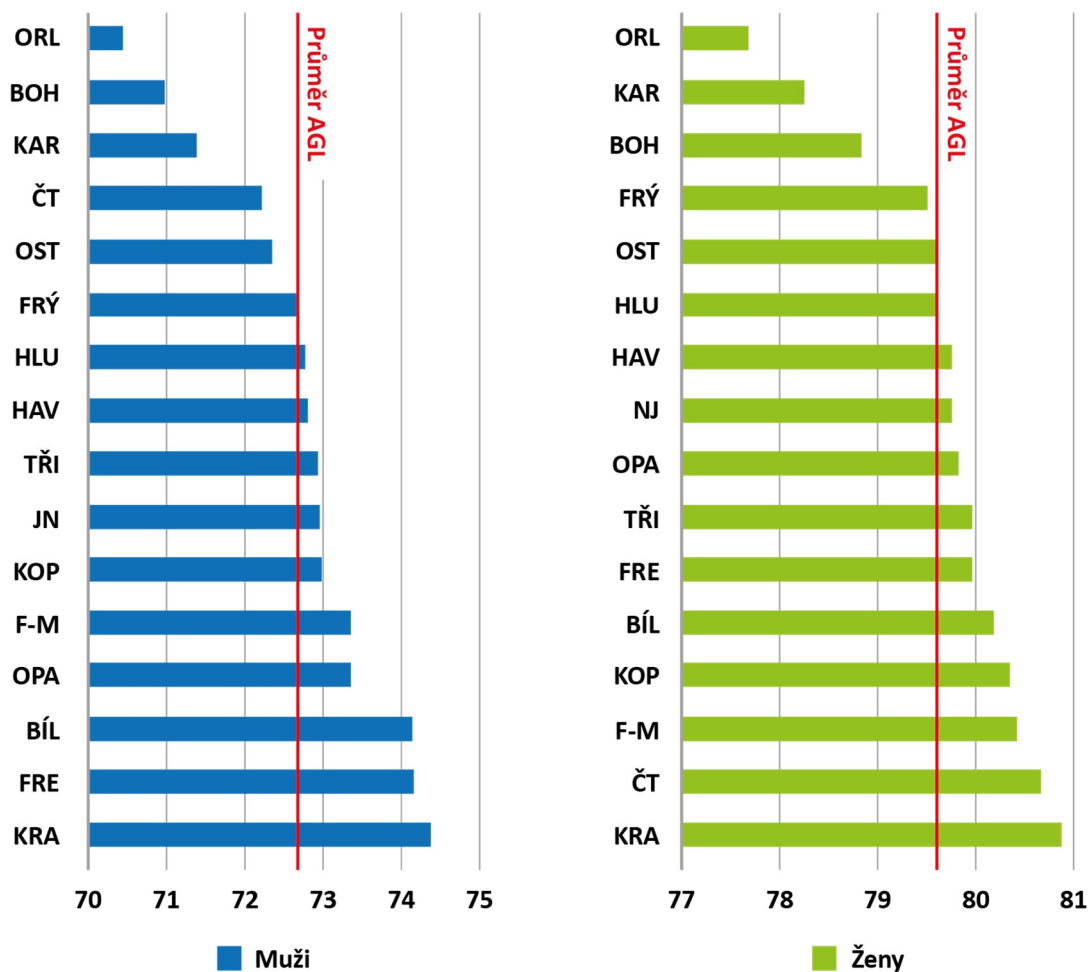
Při srovnávání hodnot naděje na dožití při narození mezi SO ORP ostravské aglomerace se vycházelo z údajů za roky 2007-2011. Nejméně příznivá situace u mužů je v SO ORP Orlová (70,5 let), nejpříznivější v SO ORP Kravaře (74,4). U žen dosáhla naděje na dožití při narození nejvyšší hodnoty v SO ORP Kravaře (80,9), naopak nejnižší v SO ORP Orlová (77,7). Průměr v celé aglomeraci činí u mužů 72,7 let a u žen 79,7 let (2011).

Ve srovnání s ČR je jak ostravská aglomerace, tak i Moravskoslezský kraj společně s Ústeckým a Karlovarským

krajem oblastí s nejkratší střední délkou života mužů i žen. Nejlépe v rámci ČR je na tom u mužů i žen hlavní město Praha.

Prodlužující se střední délka života obyvatel ostravské aglomerace společně se stárnutím populace zvyšuje potřebu a poptávku po sociálních službách typu domovů pro seniory apod.

Graf 6 Naděje dožití při narození podle pohlaví v SO ORP ostravské aglomerace v letech 2007–2011

Zdroj: www.czso.cz

5.4 Ekonomika a podnikání

Oblast ekonomiky a podnikání je vzhledem k dostupnosti statistických dat analyzována na úrovni krajů a ČR. Ostravská aglomerace však má výrazně většinový podíl na obyvatelstvu i na ekonomických aktivitách celého MSK, mezikrajské srovnání tak lze považovat za relevantní. Jako benchmark pro tuto oblast je také použit především Jihomoravský kraj (JMK), jehož dominantní součástí je druhá největší aglomerace Brno, která je pro srovnání s ostravskou aglomerací nejvíce vhodná z důvodů počtu obyvatel, zalidnění a významu aglomerace.

Výkonnost ekonomiky Moravskoslezského kraje je i přes nadprůměrné tempo růstu a výrazné zlepšení v posledních letech stále nízká, pod průměrem ČR i EU. HDP na obyvatele zaostává do značné míry především

kvůli nízké ekonomické aktivitě obyvatel MSK (vysoké nezaměstnanosti a zejména nízké míře podnikavosti obyvatel, která je druhým z klíčových faktorů výkonnosti ekonomiky). Důsledkem této situace je fakt, že i přes poměrně vysoké průměrné příjmy zaměstnanců, je v MSK jeden z nejnižších čistých disponibilních důchodů domácnosti v ČR.

Podnikatelská aktivita v MSK roste nejpomaleji v ČR. Tento problém je dán do značné míry historickým vývojem regionu, silnou zaměstnaneckou tradicí ve velkých podnicích těžkého průmyslu. Perspektiva zásadní změny je negativně ovlivněna do značné míry pracovní migrací velkého množství mladších a vzdělanějších obyvatel mimo region.

Investiční aktivita jako jeden ze základních předpokladů budoucího ekonomického růstu je z dlouhodobého hlediska nízká. **Investice v MSK jsou výrazněji ovlivněny vysokým přílivem zahraničních investic**, zejména pak investic automobilky HMMC v Nošovicích. Chybí zde však významnější investice do nových oborů s vyšší přidanou hodnotou zaměřených na technologický vývoj a inovace. Inovační aktivita podnikatelského sektoru (zavádění nových produktů) v MSK je jedna z nejnižších v ČR. Tento stav koresponduje se současnou strukturou ekonomiky a potvrzuje celkově malou orientaci ekonomiky regionu na znalostně a kvalifikačně více náročné obory. Ostravská aglomerace se vyznačuje vysokou koncentrací podnikatelských inkubátorů. Jedním z problémů regenerace brownfieldů v kraji je malý podíl brownfieldů ve veřejném vlastnictví a nejasné (spekulativní) záměry některých soukromých vlastníků brownfieldů. Obecně se dá říci, že **podnikatelská infrastruktura aglomerace je na relativně dobré úrovni** a nekoreluje s celkově nízkou podnikatelskou aktivitou danou historickou zaměstnaneckou tradicí obyvatel regionu.

Investice do vědy a výzkumu jsou jedním z důležitých aspektů orientace na znalostně náročnější ekonomické aktivity determinující inovační schopnost a perspektivu konkurenceschopnosti regionu v dlouhodobém horizontu. Výzkumné kapacity a **výdaje do vědy a výzkumu (dále VaV) v MSK jsou velmi nízké** v porovnání s regiony orientovanými na znalostně náročnější ekonomické aktivity (2-3x nižší než JMK a STČ). VaV je dlouhodobě orientován na podnikatelský sektor, zejména ve velkých podnicích. Počet pracovníků v podnikatelském sektoru v porovnání s dalšími kraji přesto výrazně zaostává, což souvisí s orientací ekonomiky MSK na tradiční a méně sofistikovanou výrobu a služby. Otazníkem a příležitostí je efektivní využití vybudovaného centra excelence IT4Innovations VŠB-TUO, které má nadregionální ambice a velký potenciál ve VaV pro podnikatelský i veřejný sektor.

MSK má stále výrazně průmyslový charakter. **Rozvoj služeb**, zejména kvalifikovanějších (informační, finanční, profesní, vědecké a technické činnosti) je pomalý ve srovnání s ostatními kraji. Z pohledu dlouhodobé perspektivy může představovat problém zejména **koncentrace velkých podniků v tradičních odvětvích**, více citlivých na vývoj cen na trhu, a ekonomika málo orientovaná na znalostně a kvalifikačně více náročné podnikatelské aktivity. S tím souvisí vysoké riziko ekonomiky regionu odrážející současné problémy velkých zaměstnavatelů, jako jsou OKD, a.s., Arcelor Mittal Ostrava, a.s. či Evraz Vítkovice Steel, a.s. Negativní vliv této koncentrace je také ve zhoršeném životním prostředí a atraktivitě bydlení, stejně tak profesní a vzdělanostní skladbě obyvatelstva.

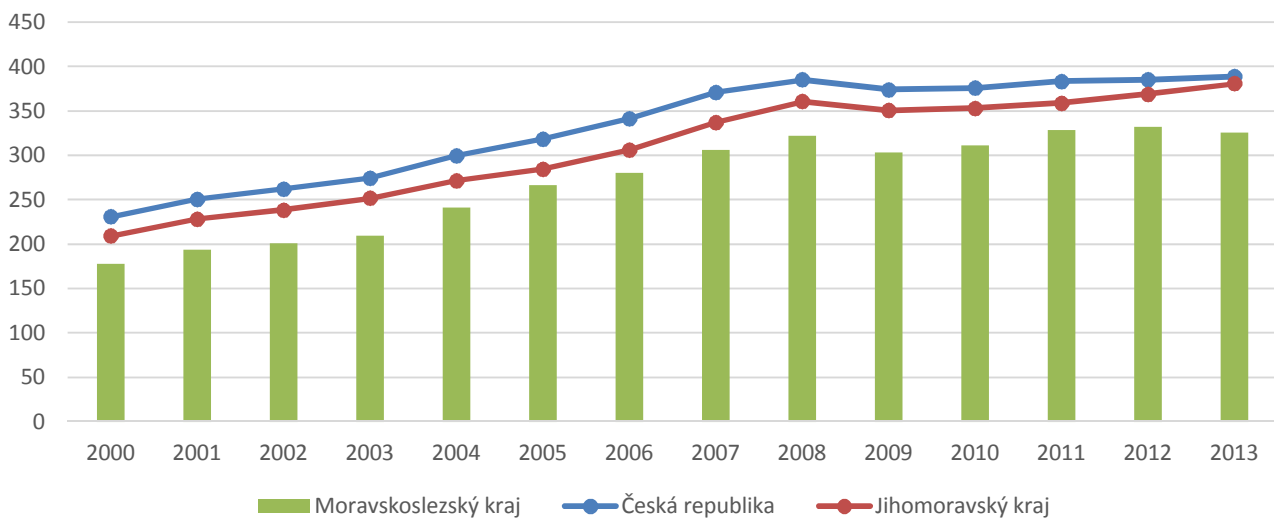
V aglomeraci se nachází téměř čtvrtina brownfieldů ČR. Mnohé z nich jsou ještě dnes zatíženy ekologicky, tudíž způsobují další problémy v území a jejich revitalizace a následná využitelnost je finančně náročnější. Častým problémem jsou také majetkové vztahy znemožňující jakékoli další řešení situace. Množství brownfieldů je tak velkým problémem a zároveň příležitostí pro rozvoj dalších aktivit. Vhodná revitalizace by přinesla nové příležitosti pro podnikatelské subjekty, možnosti bydlení a úspory v nárocích na nově zastavěné území.

Rozloha zainvestovaných průmyslových zón v MSK je největší v rámci celé ČR a průměrná obsazenost je na úrovni 74%. Přímou v aglomeraci je aktuálně volných 100 ha v průmyslové zóně Mošnov. Podnikatelská infrastruktura není z tohoto pohledu problémem.

5.4.1 Výkonnost a produktivita ekonomiky

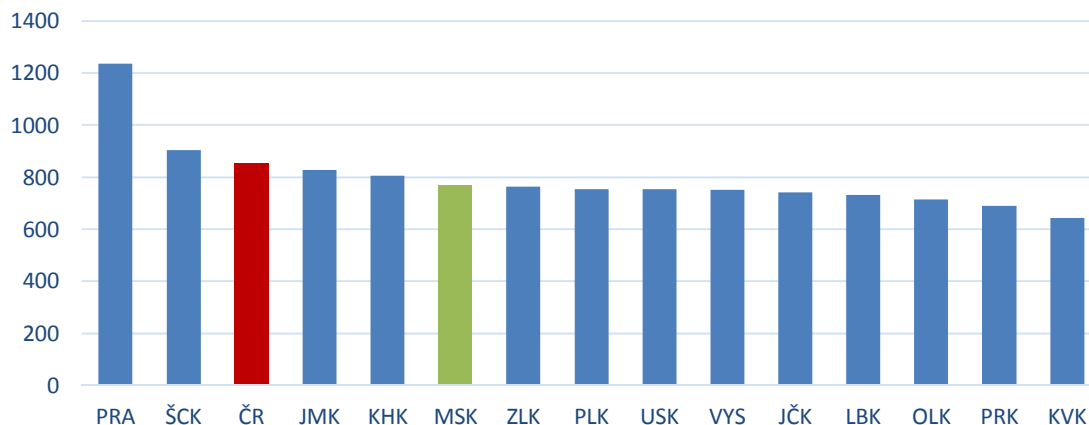
Celková výkonnost MSK měřená HDP na obyvatele dlouhodobě zaostává za průměrem ČR i JMK. V současné době dosahuje úrovně 83,8% průměru ČR (9. místo).

Graf 7 HDP na 1 obyvatele v MSK a ČR 2000-2013 (v tis. Kč)

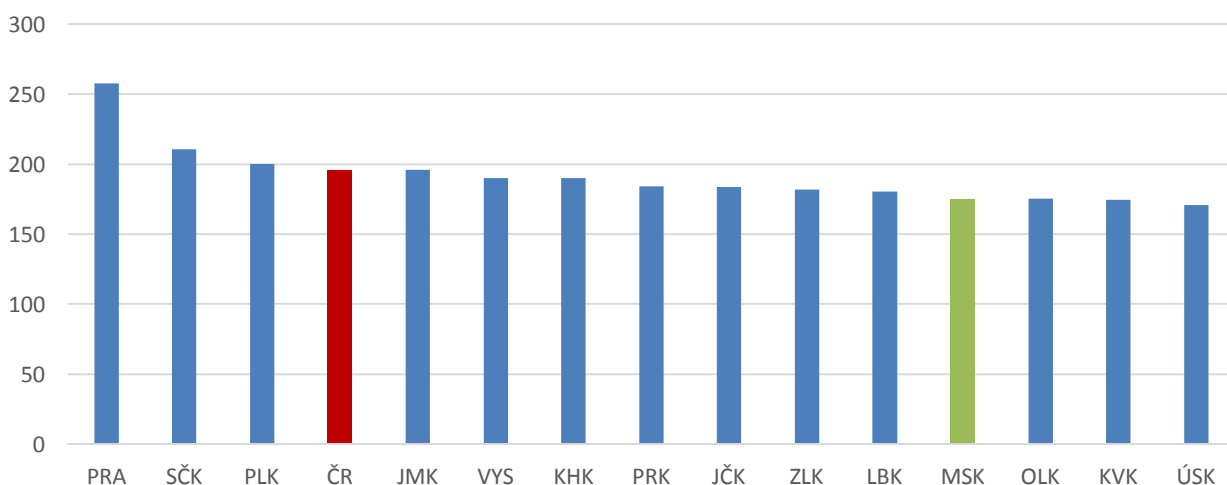
Zdroj: ČSÚ, statistiky Regionálních účtů

- Ve srovnání s průměrem EU28 se pozice MSK výrazněji zlepšila z 53,0 % v roce 2000 na 70,0 % v roce 2011. Tuto pozici však v letech 2012 a 2013 ztrácí (69,1 %).
- MSK se jako jeden z mála regionů opět dostal nad úroveň boomu v roce 2008, přestože globální krize region zasáhla nejvíce ze všech krajů. Vypovídá o tom také nadprůměrný reálný roční růst HDP v posledních letech.
- Nadprůměrný růst posledních let je pozitivně ovlivněn zejména zprovozněním celosvětově úspěšné automobilky Hyundai Motor Manufacturing Czech (HMMC), která v Nošovicích vyrábí od konce roku 2008.
- Méně příznivě se na vývoji ekonomiky naopak podepsalo pomalejší znovuoživení a přetrvávající problémy tradičních velkých podniků (Arcelor Mittal Ostrava, a.s., Evraz Vítkovice Steel, a.s., Třinecké železářny a.s., OKD, a.s.), které hrají v ekonomice regionu stále klíčovou roli.
- **Hrubá přidaná hodnota v MSK jako hlavní determinanta výkonnosti ekonomiky rostla v období 2013/2000 po hlavním městě a Jihomoravském kraji nejvíce ze všech krajů (o 72 %).**
- **Hrubá přidaná hodnota dlouhodobě v MSK vytváří okolo desetiny přidané hodnoty České republiky, v objemu to představuje mezi kraji třetí největší příspěvek k tvorbě hrubé přidané hodnoty ČR, započteme-li dohromady Prahu a Středočeský kraj. Moravskoslezský kraj, Jihomoravský kraj a Praha se Středočeským krajem reprezentují 56 % hrubé přidané hodnoty ekonomiky ČR.**

Graf 8 Hrubá přidaná hodnota na 1 zaměstnance v rámci krajů ČR v roce 2013 (v tis. Kč)

Zdroj: ČSÚ, statistiky Regionálních účtů

- Odrazem relativně vysoké produktivity práce v MSK je v současné době jedna z nejvyšších průměrných hrubých měsíčních mezd mimo Prahu (dosahuje 95,2% průměru ČR).
- Je to však dáno do značné míry nadprůměrnými mzdami v těžkém průmyslu (hutnictví, ocelářství). Tempo růstu mezd kopíruje průměr ČR a je tak výrazně nižší než růst produktivity práce. Aktuální problémy velkých zaměstnavatelů jsou zatím rizikem, o kterém se veřejně hovoří. Kvalifikační struktura i zvyk na nadprůměrné mzdy jsou jednou z příčin nízké adaptability pracovní síly.
- V kontrastu toho je čistý disponibilní důchod domácností v přepočtu na 1 obyvatele dlouhodobě velmi nízký (11. místo) vzhledem k nízké ekonomické aktivitě obyvatel (nadprůměrné nezaměstnanosti).
- Negativně ovlivněno také nadprůměrnou pracovní migrací kvalifikovaných obyvatel mimo region, zejména do PRA a JMK.

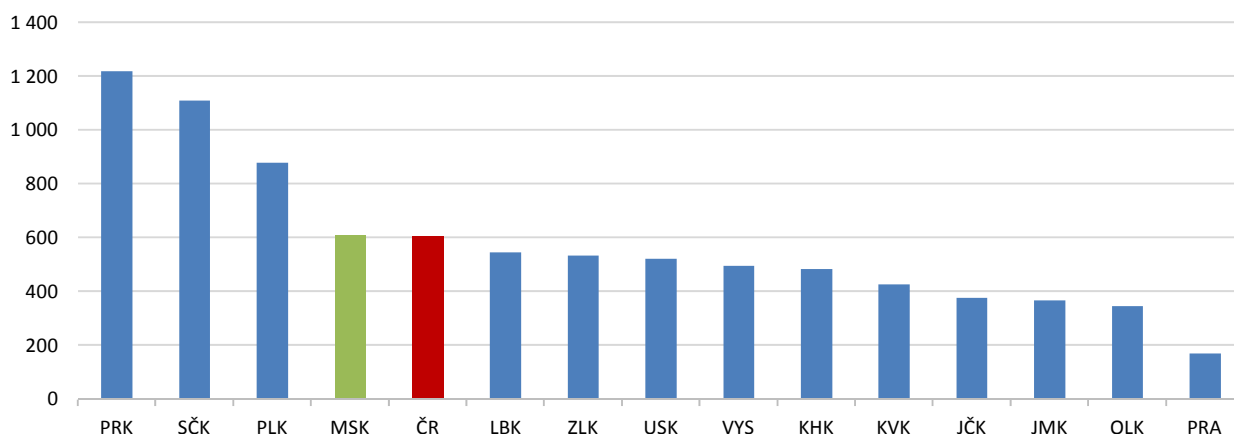
Graf 9 Čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele v rámci krajů ČR v roce 2013 (v tis. Kč)

zdroj: ČSÚ, statistiky Regionálních účtů

- **Určitým měřítkem výkonnosti a produktivity ekonomiky může být přepočtený objem exportu na jednoho zaměstnance**, zvláště vzhledem k převažující orientaci exportu české ekonomiky na náročnější trhy EU.

- MSK patřil v minulosti k nejméně exportujícím regionům ČR. **Díky největší dynamice růstu 2013/2003 dnes exportní výkonnost MSK koreluje s průměrem ČR.** Výrazně pozitivní vliv mělo především zprovoznění automobilky HMMC v Nošovicích, ale i dalších přímých zahraničních investic umístěných především v ostravských průmyslových zónách (produkce firem je orientována převážně na export).
- Převažujícím artiklem zůstávají tradiční produkty (ocel, železo, uhlí, dopravní prostředky).

Graf 10 Objem exportu na 1 zaměstnance v rámci krajů ČR v roce 2010 (v tis. Kč)

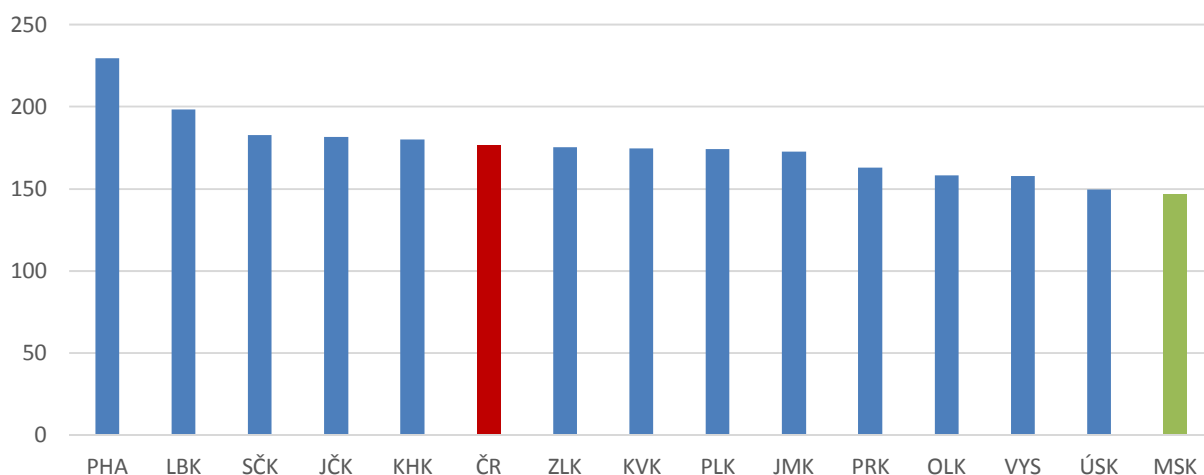

Zdroj: ČNB, statistiky Zahraničního obchodu, ČSÚ, statistiky Regionálních účtů

5.4.2 Struktura podnikatelského prostředí

- Podnikatelská aktivita je v MSK dlouhodobě celkově velmi nízká. Počet registrovaných živnostníků přepočtených na počet obyvatel je vůbec nejnižší v ČR, dosahuje v roce 2013 úrovně pouze 78,9 %, což představuje snížení oproti 83,9% průměru ČR v roce 2010. Z dlouhodobého hlediska 2013/2000 je nárůst počtu živnostníků druhý nejnižší.
- Nízká podnikatelská aktivita je ovlivněna neochotou přijímat podnikatelské riziko na rozdíl od jistoty zaměstnání. Vzdělanostní úroveň obyvatel MSK je mírně pod průměrem ČR, existuje zde však nadprůměrná nabídka vzdělávání, problémem však je, že mnozí absolventi z regionu odejdou, tudíž velká skupina osob, u níž se dá předpokládat podnikatelská aktivita, region opouští.

Graf 11 Počet živnostníků na 1 000 obyvatel v rámci krajů ČR v roce 2015 (v osobách)

Zdroj: ČSÚ, organizační statistiky, ČSÚ, statistiky Regionálních účtů

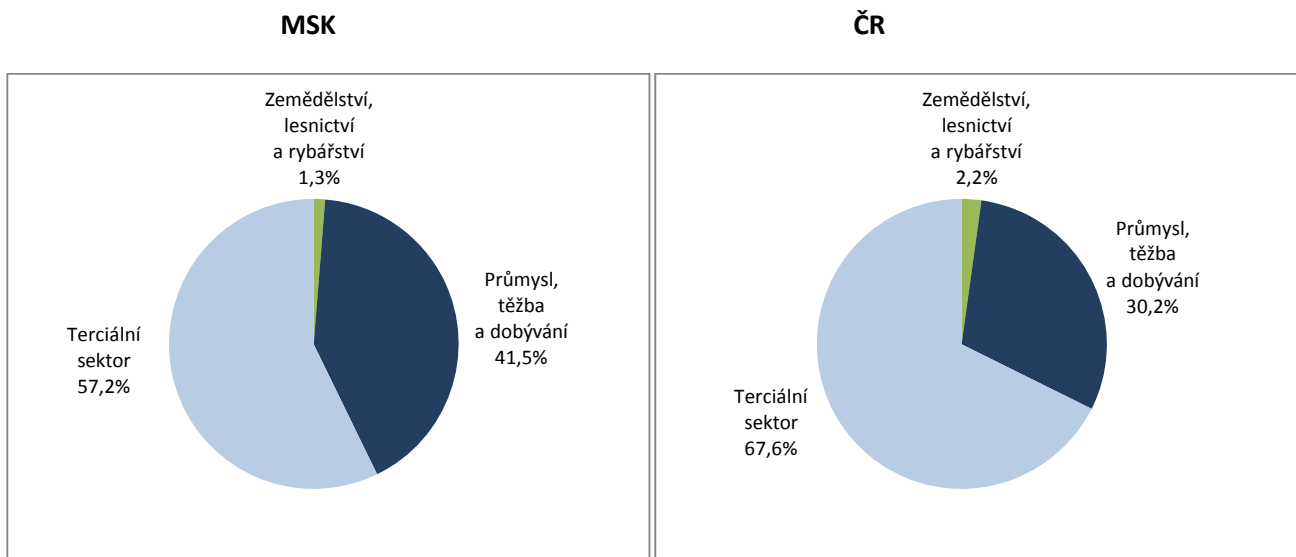
- **Počet registrovaných obchodních společností přepočtených na počet obyvatel je rovněž jeden z nejnižších, pouze 58,5% průměru ČR.** Je to dáno mimo jiné také nadprůměrným počtem velkých firem v ČR, které koncentrují relativně velké množství ekonomicky aktivních obyvatel jako zaměstnanců.

Podíl sektorů ekonomiky na produkci

Sekundární sektor (průmysl, těžba a dobývání)

- **Dosahuje výrazně nadprůměrného podílu (41,5%) v porovnání s ČR (30,2%). Na rozdíl od celorepublikového trendu 2011/2000 se význam průmyslu ještě zvýšil (39,1% v roce 2000),** druhá největší dynamika růstu HPH v průmyslu 2011/2000. Převažuje zpracovatelský průmysl v tradičních odvětvích (hutnický, ocelářský), od roku 2008 také automobilový.

Graf 12 Podíl sektorů ekonomiky na produkci (HPH) v roce 2011 (v %)

Zdroj: statistiky Regionálních účtů

Terciální sektor (služby)

- **Dosahuje výrazně podprůměrného podílu (57,2%) v porovnání s ČR (67,6%). Na rozdíl od celorepublikového trendu 2011/2000 se význam terciéru ještě snížil (58,1% v roce 2000).** Malá dynamika růstu je především v sofistikovanějších službách (informační, finanční, profesní, vědecké a technické činnosti, kde podíl dosahuje pouze 10,1%, průměr ČR 16,1%).

Podíl sektorů ekonomiky na zaměstnanosti

Sekundární sektor (průmysl, těžba a dobývání)

- **Dosahuje výrazně nadprůměrného podílu (34,2%) v porovnání s ČR (27,4%). Význam průmyslu, zejména těžkého jako zaměstnavatele, se snížil (35,7% v roce 2000), méně než v průměru trendu ČR**

2011/2000. Hlavními odvětvími z pohledu zaměstnanosti jsou těžební, hutnický, ocelářský a automobilový průmysl.

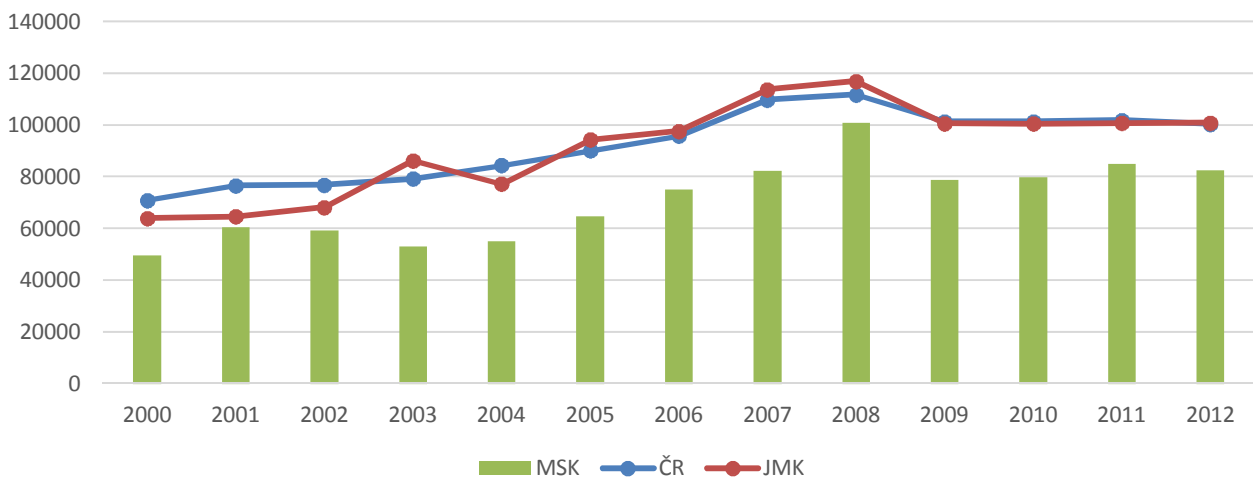
Terciální sektor (služby)

- **Dosahuje výrazně podprůměrného podílu (63,6%) v porovnání s ČR (69,4%).** Význam terciéru se zvýšil (61,2% v roce 2000), méně než v průměru trendu ČR 2011/2000.
- **Podíl sofistikovanějších služeb** (informační, finanční, profesní, vědecké a technické činnosti dle kategorizace NACE J,K,M,N) je stále podprůměrný, dosahuje 10,9% (průměr ČR 12,5%). Nadprůměrná dynamika růstu 2011/2000 je především v sofistikovanějších službách 49,4% (průměr ČR 23,1%). **Tato změna však zatím nepřináší odpovídající vyšší přidanou hodnotu.**
- **Z pohledu velikostní struktury je nadprůměrný podíl velkých podniků na zaměstnanosti, a naopak velmi malý je podíl drobných podniků, což souvisí s malou podnikatelskou aktivitou (živnostníků).**

5.4.3 Investiční aktivita

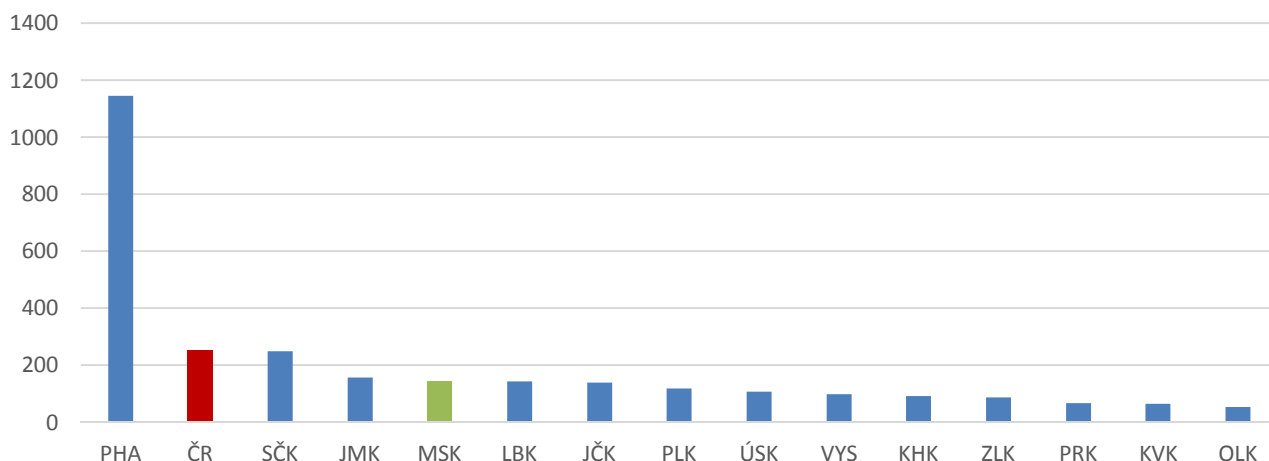
- **Výše celkových hrubých investic vyjádřená jako podíl tvorby hrubého fixního kapitálu na 1 obyvatele z dlouhodobého hlediska zaostává (pouze 79,2% průměru ČR).** Celková dynamika růstu investic 2010/2000 je nadprůměrná, zvýšení investiční aktivity je patrné zejména v období růstu ekonomiky. V MSK je výrazně ovlivněno investicemi automobilky HMMC v Nošovicích.

Graf 13 Tvorba hrubého fixního kapitálu na 1 obyvatele v MSK a ČR 2000-2012 (v tis. Kč)

Zdroj: ČSÚ, statistiky Regionálních účtů

- **Celkově investice míří ve větší míře do kvalifikačně méně náročnějších oborů, na rozdíl od JMK.** Za významnější výjimku lze považovat vybudování centra excelence IT4Innovations VŠB-TUO. Efektivita této investice a využití tohoto potenciálu zatím nebylo prověřeno víceletou provozní praxí.
- **V lákání přímých zahraničních investic (dále PZI) je MSK z dlouhodobého hlediska velmi úspěšný. Kumulovaná výše těchto investic 140,6 tis. Kč na 1 obyvatele řadí MSK na třetí místo po bezkonkurenční Praze a STČ.** Podíl MSK na PZI dosahuje 7,2% v rámci ČR.

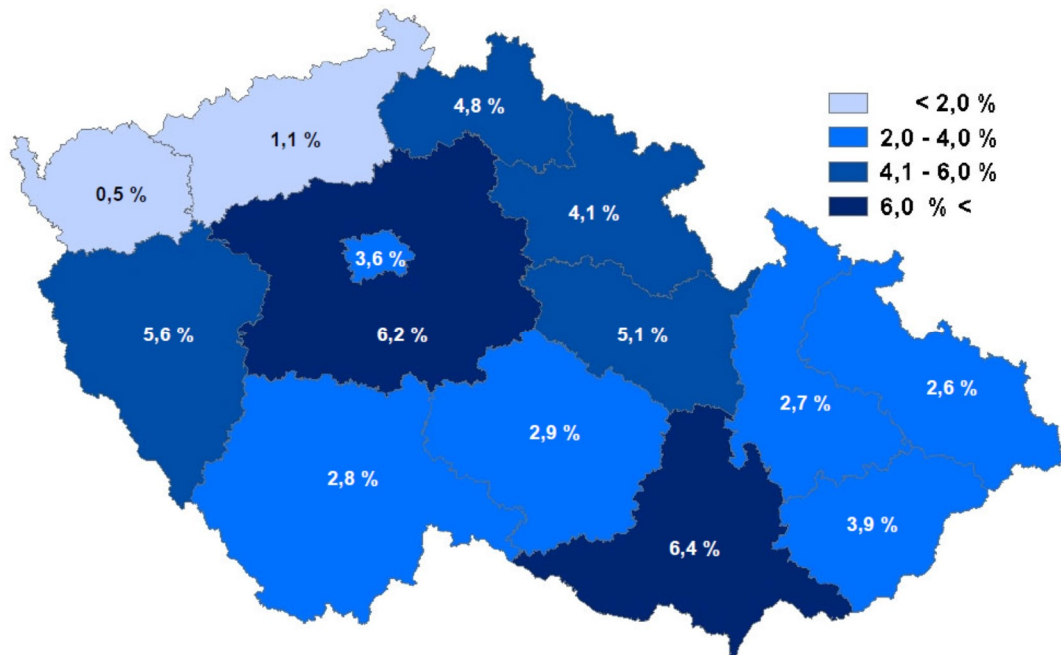
Graf 14 Přímé zahraniční investice na 1 obyvatele v rámci krajů ČR v roce 2013 (v tis. Kč)

Zdroj: ČNB, statistiky Platební bilance, ČSÚ, statistiky Regionálních účtů

- **Dynamika růstu 2013/2000 více převyšuje průměr ČR. Tento výsledek je do značné míry dán investicí automobilky HMMC v Nošovicích v letech 2007-08. V posledních letech se však příliv zahraničních investic zastavil a je podprůměrný, v roce 2013 MSK předstihl v přepočtu na obyvatele Jihomoravský kraj.**
- **Celkově zahraniční investice míří především do zpracovatelského průmyslu (sériové výroby automobilového a elektrotechnického průmyslu), tedy do tradičních technických oborů MSK, což prohlubuje kvalifikační strukturu kraje, ovlivněnou těžkým průmyslem. Z velké části tyto investice směřují do produkce zaměřené na export. Chybí zde významnější investice s vyšší přidanou hodnotou.**

5.4.4 Věda a výzkum

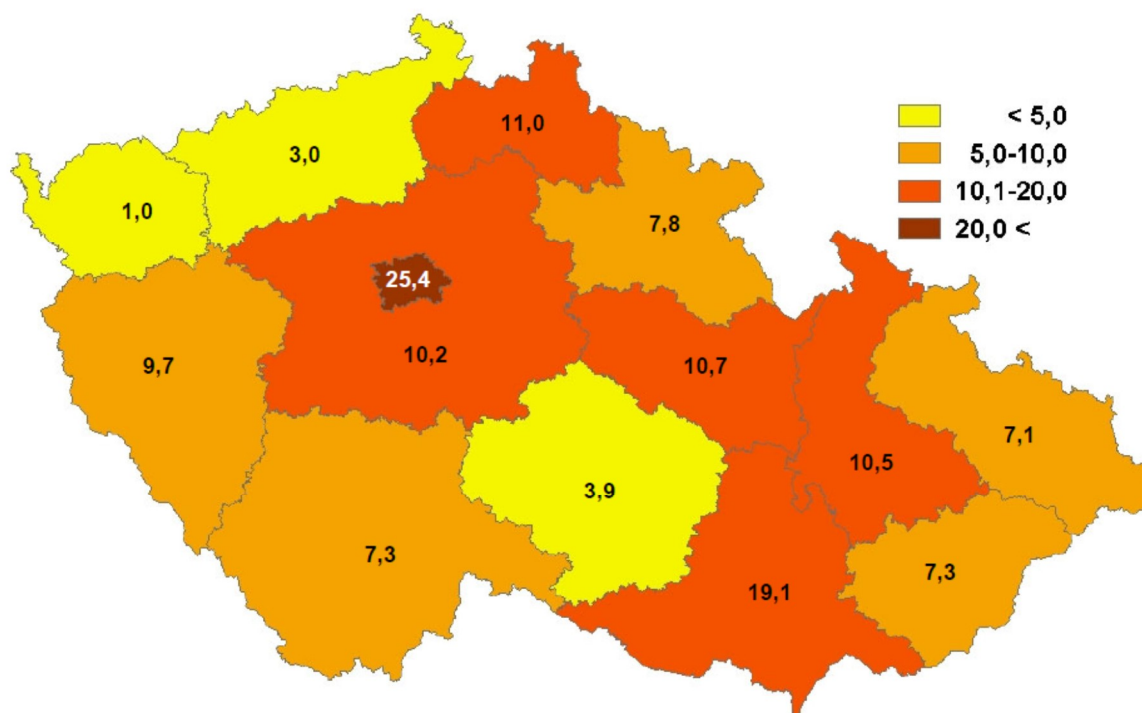
- Výdaje na VaV byly v MSK dlouhodobě nadprůměrné, zejména díky podnikatelskému sektoru. **V porovnání s ostatními regiony se však podíl VaV výdajů na HDP velmi snížil a roste výrazně pomaleji.** Podíl výdajů na VaV podnikatelského sektoru v rámci ČR v MSK zaostává (3. nejnižší v ČR), především vzhledem k významu průmyslu v ekonomice MSK. Obdobně nízké jsou také neinvestiční výdaje na VaV v MSK.
- Podíl celkových výdajů na VaV na HDP se v rámci České republiky poměrně stabilně zvyšuje. Stejný trend lze pozorovat v případě vývoje podílu výdajů soukromého sektoru (podnikových výdajů) na HDP. Z výše uvedených dat je zřejmé, že i navzdory přetrvávající ekonomické krizi podniky nadále investují do VaV - meziroční procentní růsty podílů výdajů na VaV na HDP jsou totiž vyšší než procentní pokles HDP v jednotlivých letech.
- Vývoj v Moravskoslezském kraji má rovněž vzestupnou tendenci. Oproti roku 2008 lze v roce 2011 pozorovat více než 50-ti % nárůst podílu výdajů do VaV na HDP kraje, i přes tento výrazný nárůst je však Moravskoslezský kraj v porovnání s ostatními kraji stále podprůměrný. Tento stav je dlouhodobě způsoben omezenou inovační aktivitou malých a středních firem, nicméně i ty začínají postupně více investovat do vlastních výzkumných aktivit i do spolupráce se znalostními institucemi a samozřejmě i velké firmy zvyšují množství vlastních finančních prostředků na výzkum a vývoj. A právě velké firmy z drtivé většiny financují VaV aktivity v soukromém sektoru v Moravskoslezském kraji.

Obrázek 8 Podíl výdajů do VaV na HDP v rámci krajů ČR v roce 2013 (v %)

Zdroj: ČSÚ, statistiky Věda, výzkum, ČSÚ, statistiky Regionálních účtů

- **Malý je také počet pracovišť výzkumu a vývoje v MSK, v porovnání s JMK téměř poloviční. Je to dáno orientací VaV na výzkumy především menšího počtu velkých podniků, u kterých není tak velký potenciál zvyšování jejich počtu.**
- **VaV byl v minulosti téměř výhradně orientovaný podnikatelsky (83,5 % v roce 2006, 49,4 % v roce 2011).** Mimo podnikatelský sektor byly výdaje dlouhodobě poddimenzované vzhledem k velikosti regionu.
- **Podíl veřejného sektoru se začal zvyšovat až v posledních pěti letech,** zejména s větším rozvojem vědeckých činností VŠB-TUO, stále však zdaleka nedosahuje průměrné úrovně ČR.
- **Zahraniční VaV byl dlouhodobě zanedbatelný,** výrazně pod průměrem ČR. Větší objemy prostředků jsou investovány až v posledních třech letech (v roce 2013 je MSK na třetím místě mezi kraji).
- **Počet výzkumných pracovníků v přepočtu na počet ekonomicky aktivních osob je dlouhodobě velmi nízký. V porovnání s JMK je téměř třikrát nižší, což znamená o více než 3 000 vysoce kvalifikovaných pracovníků méně.**
- Výrazněji roste v MSK zejména počet VaV pracovníků na vysokých školách. Nadprůměrný je podíl vysokoškolských výzkumníků (52,4 %), průměr ČR je 33,5 %.
- **Počet VaV pracovníků v podnikatelském sektoru v porovnání s dalšími kraji výrazně zaostává,** což je vzhledem k významu (produkci a zaměstnanosti) průmyslu v ekonomice MSK dáno zejména orientací na tradiční a méně sofistikovanou výrobu a služby, méně inovačně orientovanou.
- Výrazně podprůměrný je podíl vládního sektoru 2,4 %, průměr ČR je 20,3 %.
- **Výkonnost a efektivita vynakládaných prostředků VaV zjednodušeně měřená počtem patentů na 1 000 výzkumníků je na průměrné úrovni ČR.** V porovnání s JMK jsou celkové výstupy dlouhodobě výrazně nižší.

Obrázek 9 Výzkumní pracovníci na 1 000 ekonomicky aktivních osob v MSK a ČR 2013, (v osobách)

Zdroj: ČSÚ, statistiky Věda, výzkum, ČSÚ, statistiky Regionálních účtů

5.4.5 Inovačně zaměřená ekonomika

- Dle posledních statistických šetření o inovacích ČSÚ je **v MSK podíl podniků, které se věnují inovacím nadprůměrný, 53,5 % podniků z celkového počtu.**
- Podniky, které se věnují inovacím, aplikují především marketingové a organizační inovace. **Počet inovačních podniků vytvářejících produktové inovace (zavádějících nové výrobky nebo služby) je nízký, pouze 22,7 %.**

Tabulka 2 Inovační podniky podle jednotlivých druhů inovací v období 2008-10 (v %)

Poř.	Území, rok	Zkratka	Podniky s produktovou inovací	Podniky s procesní inovací	Podniky s marketingovou inovací	Podniky s organizační inovací
1	Praha	PRA	28,3	25,1	31,8	32,2
2	Severovýchod	SVV	25,4	25,1	31,1	31,6
3	Střední Čechy	STČ	24,7	25,9	29,5	28,9
průměr	Česká republika	ČR	24,1	22,9	29,6	30,9
4	Střední Morava	STM	24,0	20,5	25,1	28,6
5	Jihovýchod	JHV	23,6	23,2	32,6	30,4
6	Moravskoslezsko	MSK	22,7	21,5	31,8	33,2

Poř.	Území, rok	Zkratka	Podniky s produk- tovou inovací	Podniky s procesní inovací	Podniky s marke- tingovou inovací	Podniky s orga- nizační inovací
7	Severozápad	SVZ	20,7	19,7	28,6	32,7
8	Jihozápad	JHZ	19,1	19,3	23,3	29,6

Zdroj: ČSÚ, statistické šetření o inovacích 2010

5.4.6 Podnikatelská infrastruktura

5.4.6.1 Brownfieldy

Celková rozloha brownfieldů v celé ČR se uvádí okolo 10 000 ha. V Moravskoslezském kraji je evidováno přes 2 450 ha území typu brownfield, z čehož 94,5 % je evidováno na území ostravské aglomerace. Rozloha brownfieldů v aglomeraci tak představuje cca 23 % celkové rozlohy brownfieldů v ČR.

Jedná se o objekty s různou mírou využití. Většina brownfieldů v MSK pochází z průmyslu (41 %), což je podstatně více než v jiných krajích ČR. Je to dáno strukturou odvětví v kraji. Více než polovina brownfieldů neevduje ekologickou zátěž. Brownfields s ekologickou zátěží je evidováno zhruba 19 %. Moravskoslezský kraj je v počtu lokalit typu brownfield se starou ekologickou zátěží na 5. místě v rámci všech krajů ČR.

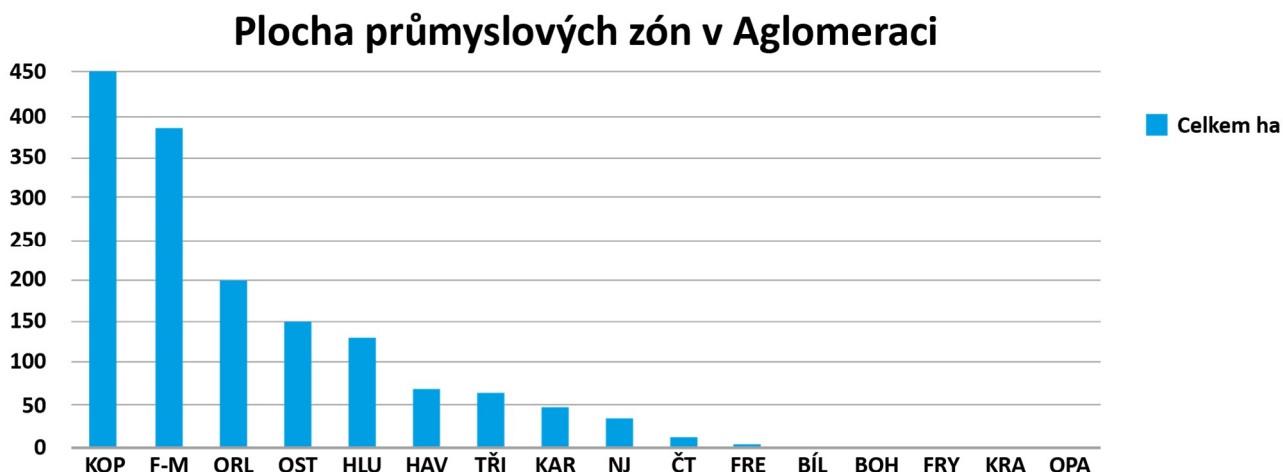
Největší podíl výměry brownfieldů na celkové výměře katastru ORP je v ORP Ostrava s podílem 8,8 %, následuje ORP Frýdek-Místek s podílem 0,9 % brownfieldů na výměře katastru, ORP Karviná dosahuje 0,5 % podílu a ORP Hlučín 0,3 %, ORP Frýdlant n. O. 0,1 %. **Největším problémem při řešení brownfieldů jsou majetkové vztahy, které často zcela znemožňují kroky k další regeneraci. Nejproblematictější jsou brownfieldy v soukromém vlastnictví, kterých je také nejvíce. Navíc mají mnohé několik vlastníků, mnohdy jde již o aktivně nefungující společnosti.**

5.4.6.2 Zainvestované zóny

Rozloha průmyslových zón určených pro lehký a středně těžký průmysl v Moravskoslezském kraji je ve srovnání s ostatními krají nejvyšší. Nejvýznamnější průmyslové zóny se v aglomeraci nacházejí v ORP Kopřivnice, Frýdek Místek, Orlová a Ostrava. Průmyslové zóny neexistují v Bílovci, Bohumíně, Frýdlantu nad Ostravicí, Kravařích a Opavě.

Většina průmyslových zón jsou situovány v aglomeraci (95,4 % z celkové plochy průmyslových zón v MSK).

Graf 15 Plocha průmyslových zón v aglomeraci

Zdroj: RISY, www.brownfieldy.cz, MSK, <http://orlovinvy.cz/zona/index.php>

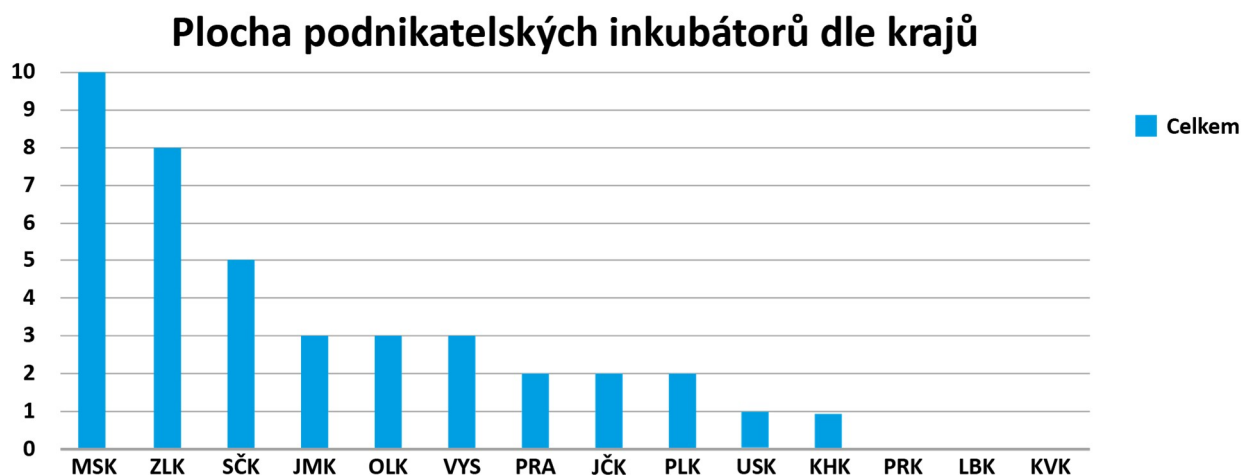
Průměrná obsazenost průmyslových zón v MSK se pohybuje okolo 74 %. V ostravské aglomeraci představuje neobsazenou zónu Ostrava - Mošnov s celkovou volnou plochou 100 ha (50 % celkové plochy této zóny).

5.4.6.3 Podnikatelské inkubátory

Podnikatelské inkubátory hrají významnou roli pro start-ups a malé firmy v rané fázi jejich vývoje, přispívají ke konkurenceschopnosti firem.

Podnikatelské inkubátory vznikaly v malém měřítku od roku 1993. Hlavní výstavba však byla zahájena po roce 2004, díky možnostem financování z fondů EU. Vzhledem k velkému množství zakladatelů podnikatelských inkubátorů, nelze stanovit přesný výčet. V ČR existuje v současnosti 40 podnikatelských inkubátorů a další jsou v přípravě. Ve srovnání s ostatními kraji funguje v MSK nejvíce podnikatelských inkubátorů (25 % podnikatelských inkubátorů ČR), z čehož 90 % se nachází v ostravské aglomeraci a 3 nové podnikatelské inkubátory jsou v přípravné fázi.

Graf 16 Počet podnikatelských inkubátorů dle krajů

Zdroj: MSK, www.mujobiz.cz, jednotlivé stránky inkubátorů

V některých krajích dochází k problémům s profinancováním provozu podnikatelských inkubátorů. První problémy nastávají v Pardubickém kraji, kdy TechnoPark Pardubice zažádal o úpadek v únoru 2013 a v současnosti je v likvidaci. Stejně tak Středočeské inovační centrum, o.p.s., které zaniklo v roce 2011. Toto riziko se může projevit také v MSK.

V Moravskoslezském kraji zahájilo v inkubátorech činnost dosud cca 350 firem.

Podnikatelské inkubátory zakládané ve velkých městech se silným inovačním potenciálem a ve spolupráci s vysokou školou představují motivaci v podobě snahy o posílení konkurenceschopnosti v rámci globálního trhu (v Ostravě funguje 5 inkubátorů). Snahou ostatních zařízení mimo velká města a v regionech s nižším inovačním potenciálem je rozvoj podnikání, konkurenceschopnosti a snížení nezaměstnanosti.

Dlouhodobé dopady podnikatelských inkubátorů představují vyšší konkurenceschopnost malých a středních firem, a s tím související tvorbu nových pracovních míst, snižování nezaměstnanosti. Obecným indikátorem úspěchu z hlediska sledování úspěšnosti těchto firem je počet nově vytvořených pracovních míst ve firmách zasídlených v podnikatelském inkubátoru. Problémem pro sledování úspěchu je skutečnost, že firmy s úspěšnou inkubací vytvoří obvykle mnohem více nových pracovních míst až po odchodu do standardního tržního prostředí. Právě neexistence monitoringu a dlouhodobého dopadu inkubátorů znemožňuje měřit výsledky a vyhodnocovat efektivitu vynaloženého úsilí a financí, i přínos pro region.

5.5 Zaměstnanost a vzdělávání

5.5.1 Trh práce

Aglomerace se nachází v kraji s druhou nejvyšší mírou nezaměstnanosti (9,8 % k 31. 12. 2014), což odpovídá míře nezaměstnanosti samotné aglomerace. Dlouhodobě nadprůměrná míra nezaměstnanosti souvisí zejména s koncentrací těžkého průmyslu v oblasti hutnictví, těžkého strojírenství a hornictví, obtížným vývojem a restrukturalizací, kterými tato odvětví prochází.

Aglomeraci stále **dominuje několik velkých zaměstnavatelů**, kteří se poměrně výrazně (cca 20 %) podílejí na celkové zaměstnanosti. Jejich případný pád, odchod či útlum činnosti by měl dalekosáhlé dopady na život obyvatel. Jedná se zejména o společnost OKD, a.s., Evraz Vítkovice Steel, a.s., Arcelor Mittal, a.s. a Třinecké železářny, a.s., přičemž první tři patří mezi nevíce rizikové zaměstnavatele.

Do aglomerace dlouhodobě **přicházejí investoři**, a vznikají tak nové pracovní příležitosti, které však zpravidla **odrážejí dlouhodobě nevhodnou kvalifikační strukturu**. Velký příliv investic do okresu Frýdek-Místek (okolo firmy HMMC) má zřetelný vliv na nižší míru nezaměstnanosti v této části aglomerace. I přes tento fakt je za hlavní příčinu vystěhovalectví z celého Moravskoslezského kraje považován **nedostatek atraktivních pracovních příležitostí**. Podle vyjádření Úřadu práce a expertů se jedná hlavně o selektivní migraci mladých lidí s vysokoškolským diplomem (tedy koncept brain-drain). **Nesoulad mezi poptávkou a nabídkou na trhu práce** se projevuje zejména v oblasti technických a přírodovědných oborů, kde existují volná pracovní místa, nicméně není dostatek kvalifikovaných absolventů, kteří by byli pro zaměstnavatele atraktivní.

Významným problémem je dlouhodobá nezaměstnanost, která je výrazně vyšší než průměr ČR a jejíž míra je druhá nejvyšší v Česku (50,4 %). Souvisí s kvalitou pracovní síly a současně také se strukturální nezaměstnaností, která dlouhodobě dosahuje v rámci ČR nejvyšších hodnot (nedostatek pracovníků v řemeslných a technických oborech). Právě dlouhodobě nezaměstnaní se do pracovního procesu vracejí obtížně a postupem času

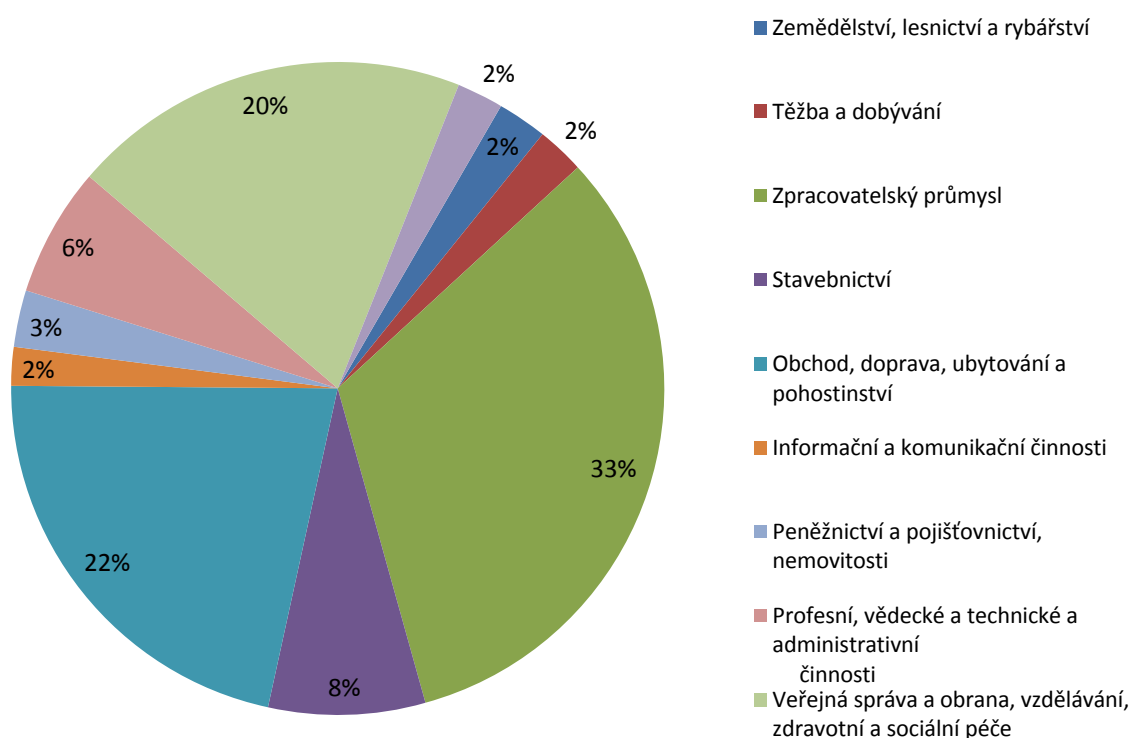
se zařazují mezi sociálně slabé obyvatelstvo, jehož počet dlouhodobě roste. Vysoký podíl dlouhodobé nezaměstnanosti tak ústí v sociální problémy.

Mezi nejhůře umístitelné skupiny na trh práce patří osoby starší 50 let, osoby se zdravotním postižením (v MSK je jich v absolutních hodnotách nejvíce), osoby se středním vzděláním bez maturity nebo zcela bez kvalifikace či se základním vzděláním a osoby pečující o dítě do 15 let věku. Tato skladba odráží situaci aglomerace, kdy osoby starší, s nízkým vzděláním a dalšími omezeními nejsou schopny reagovat na dopady restrukturalizace.

5.5.1.1 Struktura zaměstnanosti – hlavní zaměstnavatelské obory/ zaměstnavatelé

- Dlouhodobě je míra zaměstnanosti v aglomeraci o 3-5 % nižší oproti průměru ČR (3Q 2014-55,9 % ČR, 53,0 % MSK).
- Dle ekonomických odvětví je dlouhodobě **nejvyšší zaměstnanost ve službách (54,8 %)**, ze **42,6 % se podílí průmysl a stavebnictví a pouze 2,5 % primární sektor** (zemědělství, lesnictví a rybářství). V MSK je **struktura zaměstnanosti dle odvětví dlouhodobě konstantní na rozdíl od průměru ČR**, kde podíl terciárního sektoru dlouhodobě roste.
- **Nejvíce zaměstnaných v MSK je ve zpracovatelském průmyslu, dále pak v oblasti obchodu a dopravy, stavebnictví a v oblasti zdravotnictví a sociální péče. Dlouhodobě roste podíl zaměstnanosti v oblasti profesních, vědeckých a technických činnostech (z 1 % v 2001 na 2,7 % v 2011 a 3,6 % v roce 2014).**

Graf 17 Struktura zaměstnanosti v MSK dle odvětví v roce 2014

Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/f-vyberove-setreni-pracovnich-sil4896> tabulka F.2

- Ostravská aglomerace se vyznačuje územní koncentrací velkých zaměstnavatelů (ArcelorMittal Ostrava, a.s., Evraz Vítkovice Steel, a.s., Třinecké železářny, OKD, a.s.) působících v oblasti těžkého průmyslu (metalurgie, strojírenství, těžba). Tyto subjekty a na ně navázané společnosti jsou nejvýznamnějšími

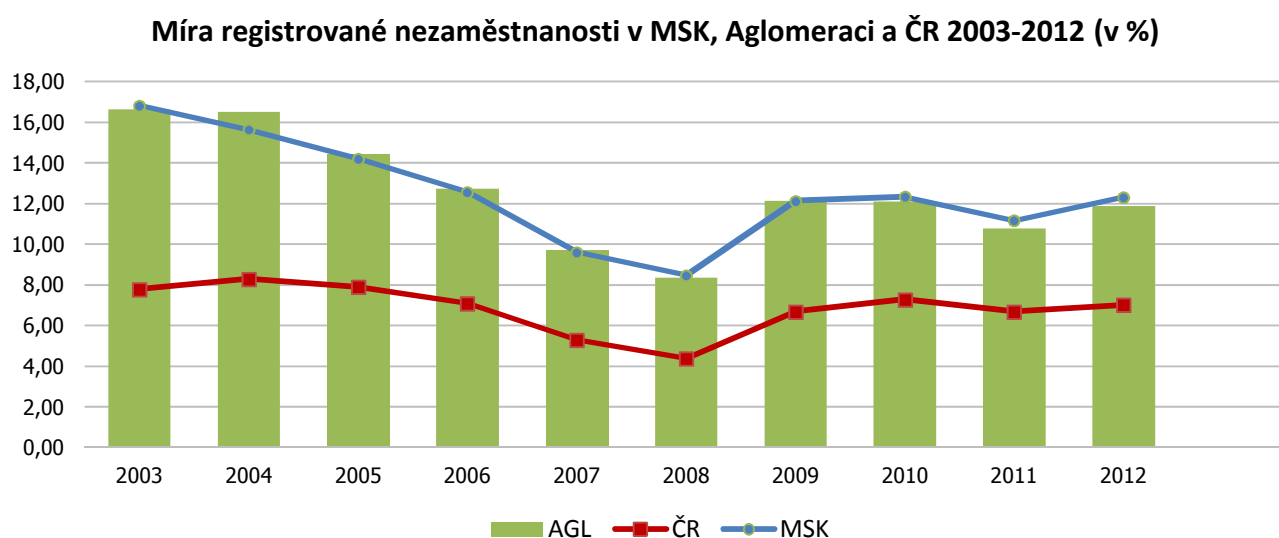
zaměstnavateli zaměstnávající přes 33 000 tisíc kmenových zaměstnanců v aglomeraci. Pád či útlum výroby v některé ze společností by v kombinaci s nízkou mírou podnikavosti znamenal rychlé zvýšení nezaměstnanosti, propad ekonomiky s významným dopadem na sociálně-kulturní prostředí MSK. Největší dopad by se projevil právě v oblastech, které již dnes bojují s rostoucím počtem nízkopříjmových obyvatel a růstem sociálně vyloučených lokalit.

5.5.2 Nezaměstnanost

Míra nezaměstnanosti

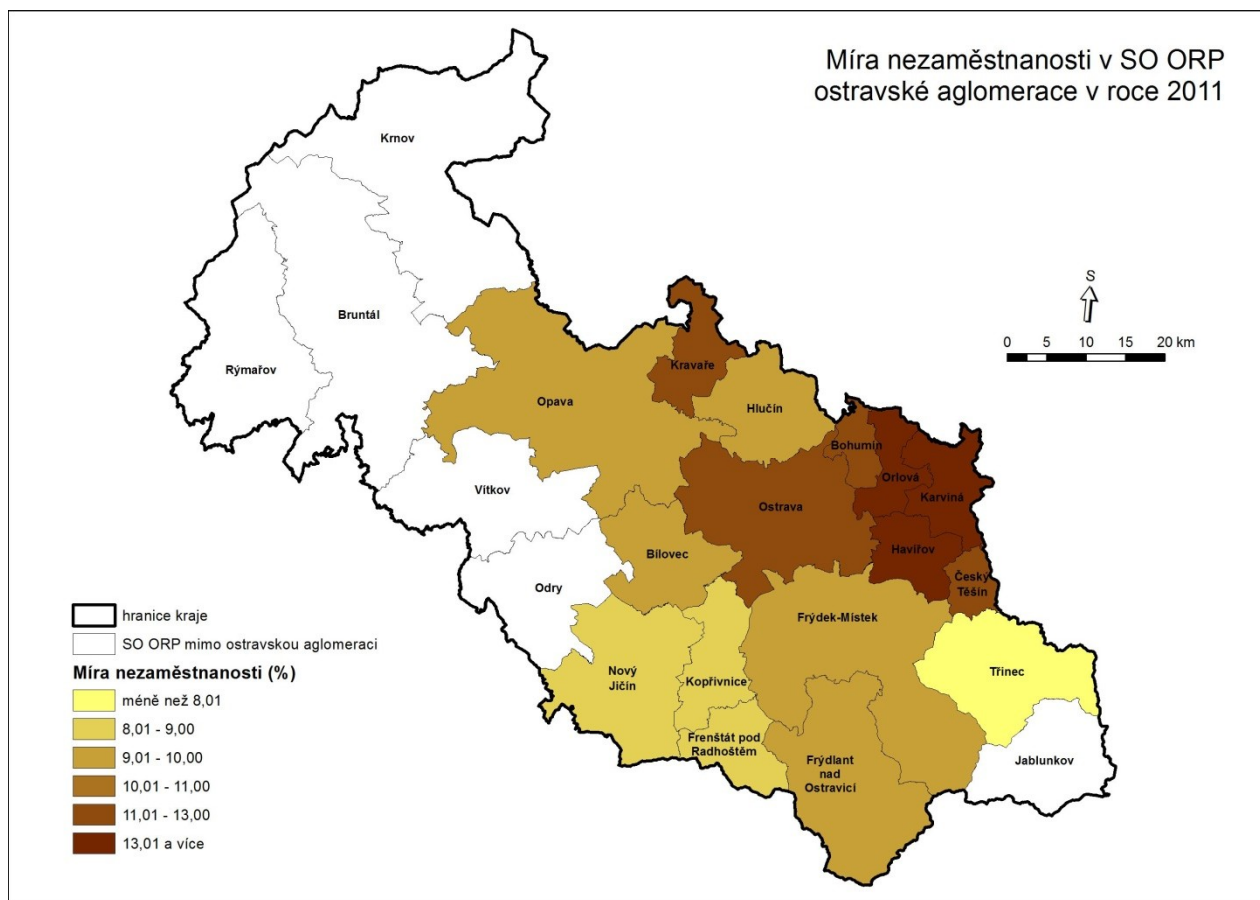
- **Míra registrované nezaměstnanosti aglomerace kopíruje míru nezaměstnanosti celého Moravskoslezského kraje.** K 31. 12. 2014 dosahovala úrovně 9,48 %, přičemž míra nezaměstnanosti MSK činila 9,8 %.
- Míra nezaměstnanosti v aglomeraci dlouhodobě kopíruje hospodářský vývoj ČR.
- Míra nezaměstnanosti je dlouhodobě **vyšší než je průměr ČR**, přičemž se tato odchylka meziročně snižuje – zatímco v roce 2003 byl průměr ČR 7,8 % a míra nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji 16,8 %, v roce 2011 byl rozdíl s českým průměrem 4 procentní body a v roce 2014 už pouhé 2,3 p.b. (MSK 9,8 %, ČR 7,46 %). Přesto se situace na trhu práce – v porovnání s ostatními kraji – nelepší. V mezikrajském srovnání se Moravskoslezský kraj dlouhodobě umísťuje na druhém místě – za Ústeckým krajem (s výjimkou let 2010 a 2011, kdy jej na 2. místě vystřídal kraj Olomoucký).
- Dle aktuálních údajů MPSV míra nezaměstnanosti (podíl nezaměstnaných osob) po přechodném snížení na 8,31 % v roce 2011 stoupla až do kulminace v roce 2013 (10,4 %). V roce 2014 ale poklesl o 0,6 p.b. a dosáhl hodnoty 9,8 %
- Tento stav je dán lokálními vlivy postavení kraje a aglomerace, kterými jsou kombinace dlouhodobé orientace na těžký průmysl, který prošel v posledních letech restrukturalizací, faktoru dlouhodobé nezaměstnanosti, spojeného se sociálním vyloučením, a odchodem vzdělanější a kvalifikovanější pracovní síly z regionu (brain-drain).

Graf 18 Míra registrované nezaměstnanosti v MSK, aglomeraci a ČR 2003-12 (v %)

Zdroj: www.czso.cz

- Existují **velké rozdíly v míře nezaměstnanosti uvnitř aglomerace**. Zatímco se míra nezaměstnanosti na jihu aglomerace (Novojičínsko, Kopřivnice, Frenštát) a na severovýchodě (Třinecko, Frýdlant/O), resp. na severozápadě (Hlučínsko) pohybuje pod 7 %, nejvyšší míra nezaměstnanosti je zaznamenána v ORP Karviná (13,9 %), Orlová (12,2 %) a Havířov (11,9 %). Nad 10% míru nezaměstnanosti se ještě dostalo ORP Ostrava (10,4 %). Průměrná nezaměstnanost v ostravské aglomeraci (prosinec 2014) je 9,15 % (průměr MSK 9,52 %). **Výše uvedené vnitroaglomerační rozdíly souvisí s ekonomickou činností charakteristickou pro dané území**. V okolí Třince a okresu Frýdek-Místek fungují dlouhodobě stabilní zaměstnavatelé (TŽ, a.s.), navíc má na zaměstnanost vliv automobilového závodu Hyundai v Nošovicích, díky kterému i přes hospodářský vývoj zůstala míra nezaměstnanosti výrazně pod průměrem MSK. V průmyslových zónách na Novojičínsku firmy zaměstnávají kvalifikovanou pracovní sílu, zvláště v automobilovém průmyslu. Naopak ostravsko-karvinská část se potýká s dlouhodobým útlumem těžby i omezováním činnosti velkých průmyslových podniků, které jsou stěžejními zaměstnavateli v regionu, a s ochotou nových investorů k lokalizaci firem v této části regionu, aby i zde došlo ke zvýšení nabídky pracovních míst.
- Počet nezaměstnaných na jedno volné pracovní místo v MSK je dlouhodobě 1,5-2násobný vůči průměru ČR a drží se na čelných příčkách mezi kraji. Počet nezaměstnaných na 1 volné pracovní místo v minulých letech v době hospodářské krize se výrazně zvýšil (až na rekordních 39,5 nezaměstnaných na jedno volné místo), v roce 2014 výrazně poklesl na hodnotu 15,5 (stále je to 2. místo v ČR).
- Existuje dostatek dlouhodobě volných pracovních míst v určitých oborech, pro které zde neexistuje odpovídající pracovní síla. **Tato situace bohužel dokládá nesoulad mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce**.
- **Dlouhodobě existuje největší počet volných pracovních míst v oborech „pracovníci ve službách a prodeji“, techničtí a odborní pracovníci, zdaleka největší poptávanou skupinou řemeslníci a opraváři**. Co se týče kvalifikační struktury volných pracovních míst, největší zájem je o osoby s kvalifikací střední odborné a střední odborné s maturitou. (31 %)
- **Nesoulad nabídky a poptávky na trhu práce je dlouhodobý a pramení jednak z kvality pracovní síly a ochoty zaměstnavatelů je zaměstnat**. Druhým důvodem je pak také ochota pracovat a to zejména u nízko kvalifikovaných osob, pro které jsou sociální dávky zajímavější. Mnozí mladí lidé a absolventi bez pracovních návyků a s nepřiměřeným očekáváním výše mzdy, pak často po prvních neúspěších vítají výhody sociálního systému. Vyplyvá to i ze vzorů z rodinného prostředí a vnímání života jejich okolím.

Obrázek 10 Míra nezaměstnanosti v SO ORP ostravské aglomerace v roce 2011

Zdroj: vlastní zpracování

Struktura nezaměstnaných - nejohroženější skupiny v roce 2014

- **Téměř 31 % všech nezaměstnaných v MSK tvořily v roce 2014 osoby nad 50 let.** Jejich podíl na celkovém počtu nezaměstnaných se každoročně zvyšuje.. Dlouhodobě mají nadprůměrnou nezaměstnanost věkové kohorty nad 50 let a 20-29 let – tedy osoby v předdůchodovém věku, absolventi škol nebo studenti předčasně opouštějící školský systém.
- Mezi nezaměstnanými osobami je absolutně nejvíce **lidí se středním odborným vzděláním (45 %) a lidí se základním vzděláním a bez vzdělání (30 %)**. Uvnitř jednotlivých kategorií podle stupně dosaženého vzdělání je třikrát vyšší nezaměstnanost u osob nekvalifikovaných a se základním vzděláním (30 %) oproti absolventům SŠ bez maturity (10 %), nezaměstnanost maturantů je 6 % a vysokoškoláků 3 %.
- V MSK je v mezikrajském srovnání absolutně dlouhodobě nejvyšší počet **osob se zdravotním postižením**, v přepočtu na počet nezaměstnaných se pohybuje u průměru ČR 10-12 % z celkového počtu nezaměstnaných.
- 10,7 % se podílejí fyzické **osoby pečující o dítě do 15 let věku**

Právě tyto skupiny obyvatel jsou na trhu práce nejhůře umístitelné, což souvisí s jejich kvalifikací, mnohdy jde o celoživotní práci v těžkém průmyslu, perspektivou pro zaměstnavatele, flexibilitou a schopností adaptability.

Dlouhodobá nezaměstnanost

- **Významným problémem je dlouhodobá nezaměstnanost** (uchazeči v evidenci déle než 12 měsíců). Právě v těchto případech je návrat po delší době do pracovního procesu obtížný. **Tento problém dokazuje podíl dlouhodobé nezaměstnanosti na celkové nezaměstnanosti, který dlouhodobě převyšuje průměr ČR.** V roce 2011 činil v kraji 43 %, v roce 2014 již 50,5 %, přičemž průměr ČR je 35 % (2011), resp. 26 % (2014). **MSK dlouhodobě vykazuje 2. nejhorší míru po Ústeckém kraji, absolutně je mezi kraji na 1. místě** – jeho podíl činí 27,5 % dlouhodobě nezaměstnaných v ČR). Dlouhodobá nezaměstnanost aglomerace opět téměř kopíruje vývoj v celém MSK, přičemž ho i mírně převyšuje. Nejvyšší je v Karviné, Orlové a Havířově a nejnižší naopak v ORP Třinec, Frýdlant n. Ostravicí a Nový Jičín.
- Kategorii dlouhodobě evidovaných nezaměstnaných tvoří především:
 - uchazeči - OZP,
 - fyzické osoby starší 50 let věku,
 - lidé bez vzdělání, popřípadě pouze s ukončenou základní školní docházkou,
 - příslušníci národnostních menšin,
 - fyzické osoby pečující o malé dítě či o dlouhodobě zdravotně postiženého člena rodiny,
 - fyzické osoby společensky nepřizpůsobené.

Tabulka 3 Podíl dlouhodobě nezaměstnaných nad 12 měsíců k celkovému počtu nezaměstnaných (v %)

Poř.	Území, rok	Zkratka	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
1	Karlovarský kraj	KVK	10	10	11	12	13	12	9	9	9
2	Hlavní město Praha	PRA	24	24	26	24	23	17	12	21	25
3	Královéhradecký kraj	KHK	30	31	33	32	29	16	14	23	28
4	Jihočeský kraj	JČK	26	27	28	30	26	19	16	23	28
5	Pardubický kraj	PRK	34	35	35	35	32	24	20	28	33
6	Plzeňský kraj	PLK	34	34	34	35	32	23	20	29	33
7	Středočeský kraj	SČK	34	34	35	34	30	22	18	27	33
8	Jihomoravský kraj	JMK	42	41	41	36	31	29	37	35	33
<i>průměr</i>	<i>Česká republika</i>	<i>ČR</i>	<i>39</i>	<i>40</i>	<i>40</i>	<i>39</i>	<i>36</i>	<i>28</i>	<i>23</i>	<i>31</i>	<i>35</i>
9	Kraj Vysočina	VYS	34	35	38	39	35	25	22	31	36
10	Liberecký kraj	LBK	35	38	38	36	34	25	23	33	36
11	Zlínský kraj	ZLK	39	40	40	40	38	30	23	35	37
12	Olomoucký kraj	OLK	40	41	41	40	37	27	20	33	38
13	Moravskoslezský kraj	MSK	49	50	52	51	49	40	30	38	42
<i>průměr</i>	<i>Ostravská aglomerace</i>	<i>AGL</i>	<i>50</i>	<i>50</i>	<i>52</i>	<i>51</i>	<i>50</i>	<i>40</i>	<i>30</i>	<i>38</i>	<i>43</i>
14	Ústecký kraj	USK	51	51	51	51	49	38	32	39	43

Zdroj: statistické ročenky MPSV

Absolventi na trhu práce

- Míra nezaměstnanosti absolventů středních a vyšších odborných škol opět dlouhodobě převyšuje průměr ČR. V dubnu 2011 činila v MSK 14,8 % (průměr ČR 12,2 %). **Nižší míry nezaměstnanosti v kraji vykazují absolventi středního odborného vzdělávání s maturitní zkouškou** (kategorie M, bez praktického výcviku - cca 15 %) a gymnazisté. Na celkové nezaměstnanosti se podílejí absolventi v MSK cca 6 %.
- **Nejnižší míra** nezaměstnanosti absolventů je v oborech hutnictví, hornictví a slévárenství (výrazně nižší než průměr ČR). Dobrá je také uplatnitelnost v oborech elektrotechnika, telekomunikace a výpočetní technika. Právě však obory hutnictví, hornictví apod. jsou velmi rizikové z pohledu vývoje a působení v regionu.
- Co se týče oborů, nejvíce byli v roce 2011 i 2010 evidováni absolventi ze skupin oborů zaměřených na kuchařské práce, z oboru automechanik, dále se jednalo o absolventy ekonomie, podnikání v oborech stavebnictví, osobních a provozních služeb. Dalším významnějším oborem byl prodavač, zahradnické práce a pedagogika. **Tato skutečnost vypovídá o tom, že i přes vzdělání odborné, které je v kraji poptáváno, je pro absolventy bez praxe těžké nalézt uplatnění. Velkou mírou se ale na této situaci podílí ochota absolventů pracovat a vzory, se kterými vstupují do produktivního života.**

5.5.3 Vzdělávání

Počet žáků v krajské vzdělávací soustavě (MŠ, ZŠ, SŠ a VOŠ) v souvislosti s demografickými trendy ČR klesá, byť v Moravskoslezském kraji o něco rychleji (ve školním roce 2012-2013 oproti 2010-2011 o 3 %, zatímco průměrný pokles za ČR bylo 1 %). V absolutních hodnotách je počet žáků všech stupňů v Moravskoslezském kraji na 2. místě v ČR. Přestože na trhu práce v MSK dlouhodobě **přetrvává vysoká poptávka po absolventech některých oborů středního technického vzdělávání**, zejména oborů strojírenských, hutnických, elektrotechnických a stavebních, **zájem uchazečů o tento typ vzdělání v uplynulých letech víceméně klesá.**

Od roku 2005 dochází v MSK i v souvislosti s demografickým trendem k postupnému poklesu počtu žáků středních škol, nejvíce v oborech středního vzdělání s maturitou (pokles studentů o 6,9 % - oproti demografickému propadu 15-18letých o 5,1 % mezi lety 2012/13 a 2013/14).

Vzdělanostní úroveň obyvatel MSK se naopak zvyšuje. **V populaci Moravskoslezského kraje se zvyšuje podíl vysokoškolsky vzdělaných lidí a lidí s úplným středoškolským vzděláním, bohužel právě tyto lidé také území nejčastěji opouštějí.** Vzdělanostní úroveň obyvatel ostravské aglomerace nedosahuje úrovně té celorepublikové, ale oproti krajské dosahuje o něco málo lepších výsledků.

Úroveň vzdělání obyvatel MSK koresponduje s jejich životní úrovní a odráží se na celkové konkurenceschopnosti kraje. Pro mladé lidi se stává standardem získání minimálně středního vzdělání s maturitou, či v poslední době i vysokoškolské vzdělání.

V Moravskoslezském kraji je nabídka škol a školských zařízení široká.

- Ve školním roce 2013/2014 na jeho území uskutečňovalo vzdělávání a poskytovalo školské služby 2991 škol a školských zařízení, z tohoto počtu bylo 1117 škol (o 13 škol méně ve srovnání s předchozím rokem) a 1 874 školských zařízení (o 21 méně než v předchozím roce).

- Celkový počet dětí, žáků a studentů, kteří se v MSK účastnili vzdělávání ve školách v uvedeném školním roce, byl 196 571, což je oproti předchozímu školnímu roku o 4503 méně, tj. o cca 2,3 %. **Největší pokles byl zaznamenán u počtu žáků vzdělávajících se ve středních školách.**²

Problémem však je systém školství, kdy přístup k žákům a studentům není dostatečně proaktivní a není zaměřen na vytváření vlastních názorů, nápadů, podnikavost apod. Stále převažuje přístup k osvojování předaných informací, než utváření vlastních názorů a práce s nimi.

5.5.3.1 Předškolní a základní vzdělávání

V období 2007-2012 docházelo k plynulému zvyšování počtu 3-5letých dětí, a tím i k plynulému **zvyšování počtu dětí ve třídách mateřských škol**. V roce 2013 poklesl meziročně počet dětí ve věku 3-5 let ze 40 932 na 39 937 dětí, počet dětí. Oproti minulému školnímu roku však ve školním roce 2013/14 narostl počet dětí v předškolních zařízeních o 475 na 40 856 dětí.

- Dle oficiální projekce demografického vývoje dané věkové skupiny se v oblasti předškolního vzdělávání předpokládá v příštích letech slabý vzestup a následná stabilizace počtu dětí.

U populační skupiny 6-14letých se v roce 2012 obrátila křivka a počet dětí v této věkové kohortě opět začíná růst. S demografickým trendem souvisí i počet žáků na základní škole – oproti minulému školnímu roku narostl počet dětí v základním školství o 2210 dětí (+2,2 %) na 104 050 dětí (započtení i žáci víceletých gymnázií a konzervatoří, kteří zde plní povinnou školní docházku). Očekává se, že v roce 2016/2017 se počet žáků bude přibližovat úrovni počtu žáků v roce 2007/2008 (109 tis. dětí).

5.5.3.2 Vzdělávání na středních školách

V celorepublikovém pohledu se MSK řadí dlouhodobě na 2. místo s celkovým počtem žáků středního vzdělávání (za Hl. městem Praha).

- Od školního roku 2006/2007 dochází **ve většině krajů k poklesu v počtu žáků středních škol**, a to v návaznosti na demografický vývoj ve věkové skupině 15-18 letých (2006 – 68 524, 2013 – 46 005).
- V Moravskoslezském kraji také pravidelně meziročně klesá počet žáků na středních školách. Oproti minulému školnímu roku byl ve školním roce 2013/14 zaznamenán 6% pokles na 54 730 studentů).

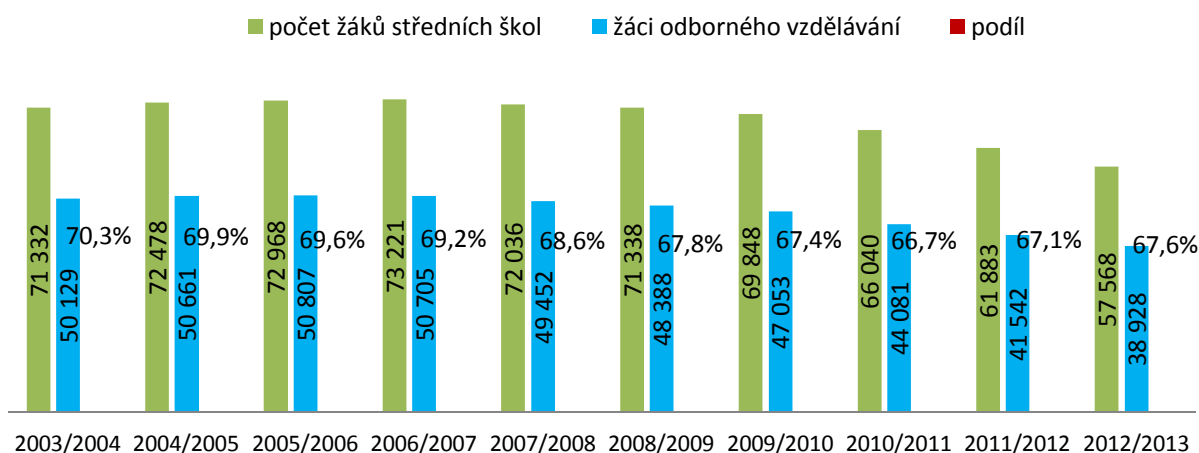
Odborné vzdělávání

Struktura vzdělanosti obyvatel ovlivňuje jejich uplatnitelnost na trhu práce. Na trhu práce v MSK dlouhodobě přetrvává **vysoká poptávka po absolventech některých oborů středního technického vzdělávání**, zejména oborů strojírenských, hutnických, elektrotechnických a stavebních, současně však **zájem uchazečů o tento typ vzdělání v uplynulých letech víceméně klesá**.

- Největší absolutní i relativní pokles žáků zaznamenala největší skupina oborů středního vzdělání s maturitou (ve školním roce 2013/14 meziroční pokles o 3067 studentů, tj. o 6,9 %)
- Naproti tomu počet žáků s výučním listem se snížil pouze o 1,5 % (191 studentů)

Podíl žáků odborného vzdělávání na celkovém počtu žáků v MSK povolna klesá již od roku 2005.

² Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v moravskoslezském kraji za školní rok 2013/2014

Graf 19 Vývoj žáků středního vzdělávání v MSK (včetně nástavbového studia)

Zdroj: <http://vdb.czso.cz>, vlastní zpracování

Oborová struktura vzdělanosti obyvatel ostravské aglomerace a zájem uchazečů o odborné vzdělávání v této oblasti ovlivňuje jejich možnou uplatnitelnost na trhu práce.

- **Nejnižší míra nezaměstnanosti absolventů SŠ v MSK je v oborech hutnictví, hornictví a slévárenství. Dobrá je také uplatnitelnost v oborech technická chemie, zdravotnictví nebo elektrotechnika, telekomunikace a výpočetní technika.** Počet nezaměstnaných absolventů SŠ v MS kraji (stejně tak jako v ČR) se postupně snižuje, což je dáno zejména demografickými trendy, zvyšujícím se podílem absolventů SŠ odcházejících na vysoké školy a v posledních době také nárůstem nových pracovních příležitostí v ekonomice kraje.
- Podíl nezaměstnaných absolventů SŠ z MS kraje na celkovém počtu nezaměstnaných absolventů (tj. SŠ, VŠ i VŠ) se snižuje a naopak se významně zvyšuje počet nezaměstnaných absolventů vysokých škol. Např. v roce 2008 byl podíl nezaměstnaných absolventů VŠ na celkovém počtu nezaměstnaných absolventů okolo 13 %, zatímco v roce 2015 to bylo již přes 24 %.
- Míra nezaměstnanosti absolventů středních škol dlouhodobě převyšuje průměr ČR. V dubnu 2014 činila specifická míra nezaměstnanosti absolventů středních škol v MSK 14,6 % (průměr ČR 11,8 %), v dubnu 2015 to bylo v MSK 11,1 % (průměr ČR 9,7 %).
- Nižší míry nezaměstnanosti v MS kraji z hlediska kategorie vzdělání vykazují absolventi:
 - gymnázií (kategorie K – v dubnu 2015 4,1%; tato hodnota samozřejmě ovlivněna vysokým podílem odchodů absolventů gymnázií na vysoké školy)
 - nástavbového studia (kategorie L5 – v dubnu 2015 8,2 %) a
 - odborného vzdělávání s maturitní zkouškou (kategorie M – v dubnu 2015 11 %).
- Naopak nadprůměrná je nezaměstnanost u absolventů:
 - nižšího středního vzdělání s výučním listem (kategorie E – v dubnu 2015 29,2 %)
 - středního odborného vzdělání s výučním listem (kategorie H - v dubnu 2015 15,7 %) a
 - úplného středního odborného vzdělání s maturitou i odborným výcvikem (kategorie L0 - v dubnu 2015 14,1%).

- Nejnižší míra nezaměstnanosti absolventů z MS kraje je ve skupině oborů 21 Hutnictví, hornictví a slévárství (hodnoty nezaměstnanosti v tomto oboru jsou nicméně ovlivněny malým počtem čerstvých absolventů a meziročně značně kolísají). Výrazně nižší specifická míra nezaměstnanosti a tím pádem vyšší uplatnitelnost absolventů z MS kraje je také v následujících vybraných skupinách oborů:
 - 28 Technická chemie a chemie silikátů (v dubnu 2015 nezaměstnanost 5,6 %)
 - 53 Zdravotnictví (v dubnu 2015 nezaměstnanost 6,8 %)
 - 26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika (v dubnu 2015 nezaměstnanost 8 %)
 - 23 Strojírnoství a strojírenská výroba (v dubnu 2015 nezaměstnanost 11 %)
- Naopak nejvyšší míru nezaměstnanosti absolventů z MS kraje lze zaregistrovat ve skupině oborů:
 - 29 Potravinářství a potravinářská chemie (v dubnu 2015 nezaměstnanost 23 %)
 - 66 Obchod (v dubnu 2015 nezaměstnanost 22,5 %)
 - 16 Ekologie a ochrana životního prostředí (v dubnu 2015 nezaměstnanost 21,6 %)
 - 69 Osobní a provozní služby (v dubnu 2015 nezaměstnanost 20,2 %)
 - 34 Polygrafie, zpracování papíru, filmu a fotografie (v dubnu 2015 nezaměstnanost 19,7 %)
 - 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus (v dubnu 2015 nezaměstnanost 18,8 %)
 - 36 Stavebnictví, geodézie a kartografie (v dubnu 2015 nezaměstnanost 17,6 %)
 - 41 Zemědělství a lesnictví (v dubnu 2015 nezaměstnanost 17,4 %)

Nově přijatí žáci přírodovědných a technických oborů s výučním listem:

- Zaznamenáváme stálý pokles v počtu těchto žáků od školního roku 2004/05, až v roce 2012/13 se pokles zastavil a o rok později došlo k prvnímu meziročnímu navýšení
- Na celkovém počtu nově přijatých žáků s výučním listem se podílí v rozmezí 58-60 %, ve školním roce 2013/14 se dokonce podíl zvýšil na 62 %

Nově přijatí žáci přírodovědných a technických oborů s maturitou:

- Pokles v počtu nově přijatých žáků přírodovědných a technických oborů s maturitou nastává od školního roku 2008/09 do roku 2012/13, kdy se absolutní počet začíná stabilizovat
- Na celkovém počtu nově přijatých žáků s maturitou se podílí v rozmezí 26-29 %

Tabulka 4 Podíl nově přijatých žáků přírodovědných a technických oborů na celkovém počtu v MSK

Školní rok	03/04	04/05	05/06	06/07	07/08	08/09	09/10	10/11	11/12	12/13	13/14
Celkem nově přijatých žáků přírodovědných a technických oborů s výučním listem *	3 453	3 763	3 722	3 479	3 207	2 855	3 010	2 753	2 666	2 665	2 716
Celkem nově přijatých žáků oborů s výučním listem	5 791	6 483	6 260	5 984	5 407	4 823	5 000	4 545	4 425	4 459	4 393
<i>Podíl nově přijatých žáků přírodovědných a technických oborů s výučním listem na celkovém počtu (%)</i>	59,6	58,0	59,5	58,1	59,3	59,2	60,2	60,6	60,2	59,8	61,8
Celkem nově přijatých žáků přírodovědných a technických oborů s maturitou **	4 142	4 296	3 985	4 136	3 908	4 311	4 028	3 680	3 223	2 922	2 910
Celkem nově přijatých žáků oborů s maturitou	14167	15493	14611	15273	14853	15183	14236	12641	11546	10 509	10 099
<i>Podíl nově přijatých žáků přírodovědných a technických oborů s maturitou na celkovém počtu (%)</i>	29,2	27,7	27,3	27,1	26,3	28,4	28,3	29,1	27,9	27,8	28,9

Poznámka: * skupina oborů č. 21, 23, 26, 29, 31, 33, 34, 36, 37, 39, 41

** skupina oborů č. 16, 18, 21, 23, 26, 28, 29, 31, 33, 34, 36, 37, 39, 41

Zdroj: KÚ MSK, odbor školství, mládeže a sportu, Výroční zprávy o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Moravskoslezském kraji (za jednotlivé šk. roky)

Oborová struktura absolventů SŠ v MSK

Absolventi přírodovědných a technických oborů s výučním listem:

- Největší počet absolventů mezi technickými a přírodovědnými obory s výučním listem zůstává – 23 Strojírenství a strojírenská výroba, 36 Stavebnictví, geodézie a kartografie, 26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika (netechnické obory 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus)
- Na celkovém počtu absolventů se podílí v rozmezí 55-62 %

Pokles v celkovém počtu absolventů SŠ s výučním listem je patrný od počátku sledovaného období, tj. od šk. roku 2003/04, od školního roku 2009/2010 dodnes (i ve výhledu do roku 2016/17) kolísá mezi 2000 a 2200 absolventy a 61 - 63 % z celkového počtu absolventů.

Absolventi přírodovědných a technických oborů s maturitou:

- Největší počet absolventů mezi technickými a přírodovědnými obory s maturitou zůstává 23 Strojírenství a strojírenská výroba, 18 Informatické obory a 26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika (z netechnických oborů 79 Obecná příprava, 63 Ekonomika a administrativa, 78 Obecně odborná příprava, 64 Podnikání v oborech a odvětví a 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus)
- Na celkovém počtu absolventů se podílí v rozmezí 25-29 %

Zatímco počet absolventů SŠ s maturitou stále klesá, počet absolventů přírodovědných a technických oborů se stabilizoval kolem počtu 2000, a relativně tedy podíl těchto absolventů stoupá.

Tabulka 5 Podíl absolventů přírodovědných a technických oborů na celkovém počtu v MSK

Školní rok	03/04	04/05	05/06	06/07	07/08	08/09	09/10	10/11	11/12	12/13	13/14	14/15
Absolventi přírodovědných a technických oborů s výučním listem *	3 338	3 016	2 968	2 619	2 701	2 327	2 199	1 995	2 093	1 940	2 189	2 147
Celkový počet absolventů SŠ s výučním listem	5 471	5 169	5 028	4 682	4 569	3 882	3 625	3 263	3 380	3 098	3 412	3 430
Podíl absolventů přírodovědných a technických oborů s výučním listem na celkovém počtu (%)	61,0	58,3	59,0	55,9	59,1	59,9	60,7	61,1	61,9	62,6	64,2	62,6
Absolventi přírodovědných a technických oborů s maturitou **	3 014	3 165	3 199	3 188	3 131	3 046	2 912	2 600	2 658	2 065	2 227	2 034
Celkový počet absolventů SŠ s maturitní zkouškou	10627	10818	11526	11793	11681	11691	11643	10364	10229	8 262	7 792	7 204
Podíl absolventů přírodovědných a technických oborů s maturitou na celkovém počtu	28,4	29,3	27,8	27,0	26,8	26,1	25,0	25,1	26,0	25,0	28,6	28,2

Poznámka: * skupina oborů č. 21, 23, 26, 29, 31, 33, 34, 36, 37, 39, 41

** skupina oborů č. 16, 18, 21, 23, 26, 28, 29, 31, 33, 34, 36, 37, 39, 41

Zdroj: KÚ MSK, odbor školství, mládeže a sportu, Výroční zprávy o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Moravskoslezském kraji (za jednotlivé šk. roky), Odhad poptávky a nabídky lidských zdrojů v průmyslu v MSK 2013-2020 (pro školní rok 2012/13 a další roky – odhady odboru školství KÚ MSK, pouze denní forma vzdělávání bez nástavbového vzdělávání)

- Projekce vývoje počtu žáků do školního roku 2016/17 předpokládá další absolutní poklesy žáků ve všech formách středního vzdělávání. *Zájem o technické a přírodovědné vzdělání mezi žáky ZŠ a SŠ neodpovídá požadavkům zaměstnavatelů, je stále nutná podpora vzdělání v těchto oborech doplněná však o kvalitní praxi a dlouhodobou motivaci rodičů a dětí ve smyslu zdůraznění atraktivity zaměstnání v technickém oboru.*
- *Mnozí absolventi těchto oborů totiž nemají zájem o takto zaměřenou práci a hledají jiné uplatnění či zůstávají nezaměstnanými.*

5.5.3.3 Vysokoškolské vzdělávání

V Moravskoslezském kraji realizovaly v akademickém roce 2013/2014 vysokoškolské vzdělávání 3 veřejné univerzity (Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Ostravská univerzita v Ostravě, Slezská univerzita v Opavě) a 2 soukromé vysoké školy neuniverzitního typu se sídlem v MSK (Vysoká škola podnikání, a. s., Vysoká škola sociálně-správní, Institut celoživotního vzdělávání Havířov o. p. s.).

- Na úrovni ČR má počet studentů i absolventů VŠ již dlouhodobě stoupající tendenci.
- Počet studentů VŠ v MSK stoupal až do školního roku 2010/2011, od školního roku 2011 začínají celkové počty studentů klesat (mezi školním rokem 2012/13 a 2013/14 byl pokles o 3,5 % na 38 740 studentů)
- Počty absolventů VŠ v MSK od roku 2006 stabilně stoupaly, přičemž vrcholu dosáhly v roce 2012, od té doby je zaznamenáván každoroční pokles. (http://dsia.uiv.cz/vystupy/vu_vs_f4.html)

5.5.4 Struktura vzdělanosti obyvatel³

Vzdělanostní struktura obyvatelstva v jednotlivých krajích ČR nevykazuje výraznější rozdíly s výjimkou Hlavního města Prahy, kde podíl vysokoškolsky a středoškolsky vzdělaných podstatně převyšuje celorepublikový průměr.

V posledním sčítání lidu, domů a bytů (k 26. 3. 2011) zaujímal Moravskoslezský kraj v podílu obyvatel „**bez vzdělání**“ 3. místo za Karlovarským a Ústeckým krajem (0,1 procentního bodu **nad průměrem ČR**), u úplného středního vzdělání s maturitou se umísťuje o 1,2 procentního bodu pod celorepublikovým průměrem až na 12. místě a v podílu **vysokoškolsky vzdělaných také pod republikovým průměrem** na 6. místě (o 1,3 procentního bodu níže).

Tabulka 6 Vzdělanostní struktura obyvatel k 26. 3. 2011 (nejvyšší ukončené vzdělání) – podíl v %

Pořadí	Území, rok	Zkr.	V tom nejvyšší ukončené vzdělání v %											
			Obyv. 15-ti leté a starší celkem		Bez vzdělání		Základní včetně neukončeného		Úplné střední s maturitou		Nástavbové studium a vyšší odborné vzdělání		Vysokoškolské	
			2001	2011	2001	2011	2001	2011	2001	2011	2001	2011	2001	2011
1	Hlavní město Praha	PRA	1 012 404	1 115 174	0,2 %	0,2 %	14,5 %	10,2 %	30,5 %	29,9 %	5,2 %	3,2 %	18,8 %	23,6 %
2	Jihomoravský kraj	JMK	947 580	1 000 714	0,4 %	0,4 %	23,3 %	17,6 %	24,6 %	26,9 %	3,5 %	2,8 %	10,3 %	14,7 %
průměr	Česká republika	ČR	8 575 198	8947632	0,4 %	0,5 %	23,0 %	17,6 %	24,9 %	27,1 %	3,5 %	2,8 %	8,9 %	12,5 %
3	Středočeský kraj	SČK	943364	1 089 911	0,5 %	0,4 %	23,1 %	16,9 %	24,4 %	28,2 %	3,3 %	2,8 %	7,0 %	11,5 %
4	Olomoucký kraj	OLK	533 985	538 029	0,6 %	0,5 %	23,6 %	18,4 %	24,7 %	26,9 %	3,0 %	2,6 %	8,1 %	11,4 %
5	Zlínský kraj	ZLK	496 595	497 677	0,4 %	0,4 %	24,8 %	19,0 %	24,1 %	26,6 %	3,2 %	2,7 %	7,7 %	11,2 %
6	Moravskoslezský kraj	MSK	1 051 687	1 032341	0,5 %	0,6 %	25,2 %	19,6 %	23,4 %	25,9 %	3,1 %	2,6 %	7,8 %	11,2 %
7	Jihočeský kraj	JČK	521 436	537 217	0,4 %	0,5 %	23,5 %	18,2 %	25,1 %	27,5 %	3,3 %	2,8 %	7,8 %	10,8 %
8	Plzeňský kraj	PLK	464 221	490 932	0,4 %	0,4 %	23,0 %	18,1 %	25,0 %	27,2 %	3,1 %	2,6 %	7,8 %	10,4 %
9	Královéhradecký kraj	KHK	460 986	468 789	0,4 %	0,5 %	22,5 %	17,6 %	25,2 %	27,4 %	3,6 %	3,0 %	7,5 %	10,1 %
10	Pardubický kraj	PRK	422 722	436 534	0,4 %	0,4 %	22,7 %	17,9 %	24,5 %	26,9 %	3,6 %	2,8 %	7,0 %	9,9 %
11	Liberecký kraj	LBK	356 007	367 842	0,4 %	0,5 %	23,9 %	18,6 %	23,8 %	26,0 %	3,2 %	2,7 %	7,0 %	9,6 %
12	Kraj Vysočina	VYS	429 483	431 767	0,4 %	0,4 %	24,1 %	18,5 %	24,2 %	27,1 %	3,2 %	2,7 %	6,7 %	9,5 %
13	Ústecký kraj	USK	681 355	687 269	0,8 %	0,8 %	27,3 %	21,7 %	22,3 %	24,7 %	2,9 %	2,5 %	5,3 %	7,6 %
14	Karlovarský kraj	KVK	253 373	253 436	0,8 %	0,8 %	27,9 %	22,4 %	22,7 %	24,2 %	3,1 %	2,5 %	5,6 %	7,0 %

Zdroj: Veřejná databáze ČSÚ

³ Data pro skupinu obyvatel 15+

V porovnání s údaji z roku 2001 se ale tento stav zlepšuje, vzdělanostní úroveň obyvatel MSK se zvyšuje.

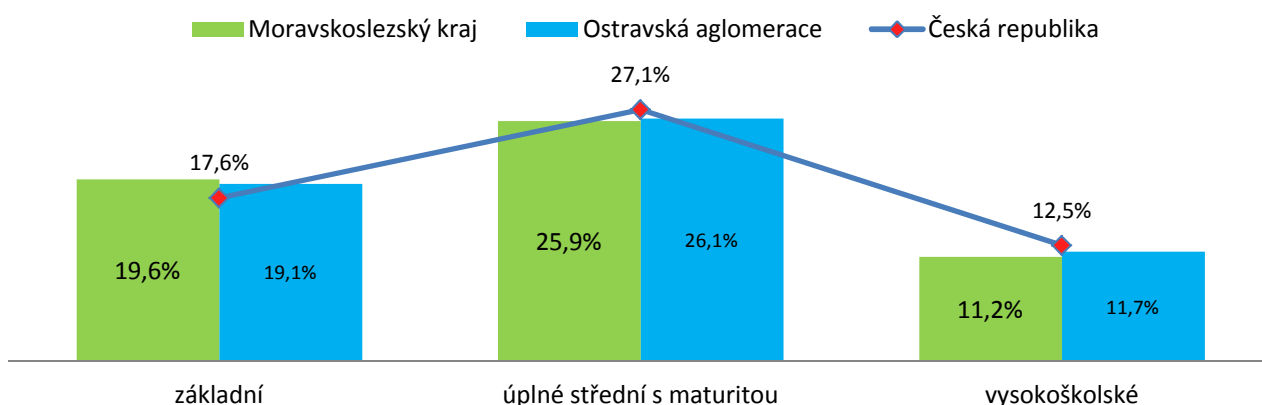
- Současným trendem Moravskoslezského kraje je zvyšující se podíl vysokoškolsky vzdělaných lidí (nejvyšší tempo mezi kraji) a také lidí s úplným středoškolským vzděláním. Tento vývoj je i v souladu s celorepublikovým vývojem. I přesto však značná část takto vzdělaných lidí kraj posléze opustí a to zejména z důvodu atraktivity pracovních příležitostí.

Aglomerace

Podíl obyvatel s nejvyšším ukončeným vzděláním je v ostravské aglomeraci následující:

- 0,5 % podíl v počtu obyvatel starších 15 let bez vzdělání je shodný s celorepublikovým průměrem a nižší oproti krajskému
- Podíl obyvatel pouze se základním vzděláním je v aglomeraci oproti celorepublikovému vyšší, ale nižší vůči hodnotě za celý kraj
- Podíl osob s úplným středním a vysokoškolským vzděláváním je v rámci aglomerace vyšší vůči hodnotám za kraj, ale nižší než celorepublikový průměr.
- Vzdělanostní úroveň obyvatel ostravské aglomerace nedosahuje celorepublikové úrovně, ale oproti hodnotám za Moravskoslezský kraj dosahuje o něco málo lepších výsledků.

Graf 20 Nejvyšší ukončené vzdělání obyvatel daného území ve věku 15 let a více (podíl na 1 000 obyv.)

Pozn.: údaje k 26. 3. 2011

Zdroj: Veřejná databáze ČSÚ

- K 26. 3. 2011 byl v rámci Ostravské aglomerace procentuální podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel nad 15 let nejvyšší v ORP Ostrava a v ORP Frýdlant nad Ostravicí (více než 13 %). Nejnižší podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel byl v ORP Karviná.
- U osob bez vzdělání zaujímá největší podíl (0,74 %) ORP Bohumín, nejmenší ORP Frenštát pod Radhoštěm.

Souvisí to s horší ekonomickou situací v oblasti a nedostatkem (nebo špatně placených) kvalifikovaných pracovních míst – z vystěhovalých obyvatel regionu je velký podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel, naopak lidé s nízkou kvalifikací zůstávají.

- **Riziko nezaměstnanosti roste s klesající úrovní vzdělání**
- **Vyšší vzdělanost společnosti je nutná pro zaměstnanost a růst životní úrovně obyvatel.**

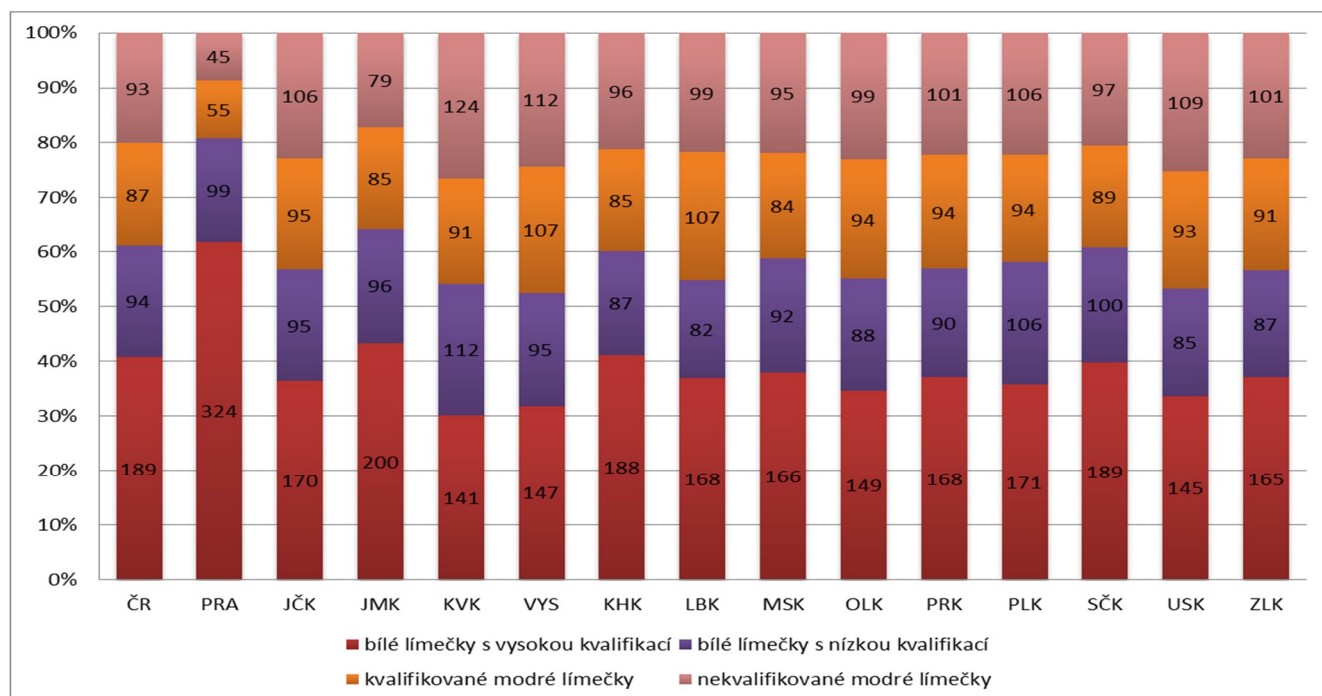
5.5.5 Struktura zaměstnaných dle kvalifikační náročnosti

Kvalifikační náročnost rozdělujeme do čtyř základních skupin, kterými jsou bílé límečky s vysokou kvalifikací (KZAM zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci, vědečtí a odborní duševní pracovníci, techničtí, zdravotničtí a pedagogičtí pracovníci), bílé límečky s nízkou kvalifikací (KZAM nižší administrativní pracovníci, provozní pracovníci ve službách a obchodě), kvalifikované modré límečky (KZAM kvalifikovaní dělníci v zemědělství a lesnictví, řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé a opraváři) a nekvalifikované modré límečky (KZAM obsluha strojů a zařízení, pomocní a nekvalifikovaní pracovníci).

V podílu počtu zaměstnaných osob dle kvalifikační náročnosti na 1 000 obyv. je MSK na těchto úrovních:

- Bílé límečky s vysokou kvalifikací – 9. místo mezi kraji pod celorepublikovým průměrem
- Bílé límečky s nízkou kvalifikací – 8. místo blíží se celorepublikovému průměru (o 2 p.b.)
- Kvalifikované modré límečky – předposlední 13. místo pod průměrem ČR
- Nekvalifikované modré límečky – 12. místo ale již nad celorepublikovým průměrem
 - Největší podíly v klasifikaci modrých límečků zaujímá v rámci ČR kraj Vysočina, bílé límečky s nízkou kvalifikací kraj Karlovarský. Naopak v klasifikaci bílé límečky s vysokou kvalifikací, se Karlovarský kraj umístil na posledním místě mezi jednotlivými kraji ČR, první místo s nejvyšším podílem osob této kategorie zaujímá Hlavní město Praha.

Graf 21 Podíly v počtech zaměstnaných dle kvalifikační náročnosti na 1 000 obyv. v jednotlivých krajích

Zdroj: Veřejná databáze ČSÚ

- Při podrobnějším zaměření se na MSK došlo od roku 2009 k nárůstu počtu osob ve skupině nekvalifikované modré límečky, k mírnému poklesu osob v kvalifikované modré límečky. Skupina bílé límečky s nízkou kvalifikací stoupala až do roku 2009, od té doby se počty v této kategorii nemění.
- **Největší změnu zaznamenáváme u skupiny bílé límečky s vysokou kvalifikací, kdy do roku 2008 počet osob z této klasifikace měl stoupající tendenci. Poté začal výrazně klesat.**

5.6 Životní prostředí

Od 19. stol. patří MSK mezi nejdůležitější průmyslové regiony střední Evropy, v rámci ČR je centrem hutní výroby a těžby černého uhlí. Právě regionální **těžký průmysl a energetika, spolu s přeshraničním přenosem znečištění z Polska, doprava a lokální topeniště jsou největšími původci znečištění ovzduší.**

Oblast ostravské aglomerace je i z tohoto důvodu územím s nejzatíženějším životním prostředím, přestože se vlivem útlumu výroby, používáním šetrnějších technologií a značnými investicemi do environmentálních opatření situace postupně zlepšuje. Téměř celá aglomerace spadá do oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší primárně způsobenou prachem. Z toho pramení i snížená kvalita života v aglomeraci. Oblast s relativně příznivějším ovzduším je v okolí Frýdlantu n. Ostravicí a Nového Jičína.

Mezi jednotlivými ORP aglomerace byla v roce 2013 nejhorší imisní situace v ORP Bohumín, Orlová a Karviná, největší emisní zátěž (způsobená zejména průmyslem) je v okresech Ostrava město, Frýdku-Místku a Karviné, dlouhodobě je nejhorší situace ve městě Český Těšín a Ostravě Radvanicích. **Největší podíl emisí TZL (47,9 %)** pocházel v roce 2013 z velkých stacionárních zdrojů. Malé stacionární zdroje (lokální topeniště) se podílejí na celkovém množství emisí TZL 39,3 %. Významným zdrojem znečištění jev MSK doprava, která se na celkovém množství emisí TZL podíle 12,6 %.

Na území Moravskoslezského kraje je provozováno v domácnostech téměř 55 000 kotlů na tuhá paliva (uhlí, koks, uhelné brikety nebo dřevo). V rámci ostravské aglomerace má nejvyšší hustotu lokálních topenišť (a to i v rámci celé České republiky) ORP Orlová (41 topenišť na km²). MSK se snaží řešit problém lokálních topenišť prostřednictvím tzv. kotlíkových dotací. Kromě stavu ovzduší je velkou otázkou aglomerace také odpadové hospodářství, což rovněž souvisí s koncentrací průmyslu a obyvatelstva. Celková produkce odpadů v kraji od roku 2004 kolísá, má však klesající trend. Přesto MSK dlouhodobě zaujímá nejvyšší podíl v produkci odpadů v rámci celé ČR, přičemž velký vliv na absolutní hodnotu má průmyslový odpad. Vzhledem k této skutečnosti, a **to i přesto, že dlouhodobě roste podíl materiálově využívaného odpadu, je podíl skládkovaného odpadu obrovský.** Dlouhodobě negativně působí v krajině včetně všech souvisejících dopadů na životní prostředí.

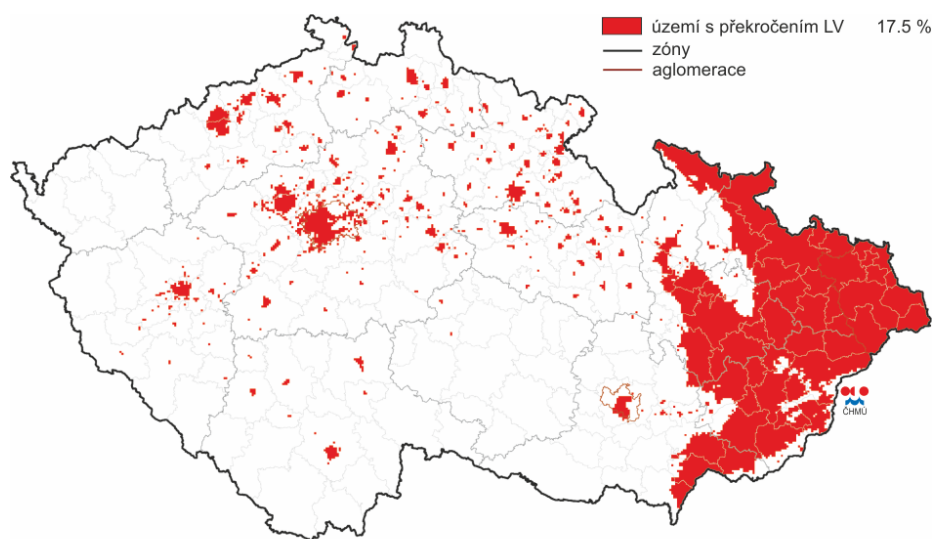
5.6.1 Podíl obyvatel MSK žijících v oblastech se zhoršenou kvalitou ovzduší

V minulosti vydávalo MŽP každoročně seznam oblastí se zhoršenou kvalitou ovzduší (tzv. OZKO). Do tohoto seznamu byl zařazen také MSK a to v naprosté většině **překročením denního imisního limitu** pro suspendované částice PM₁₀. Vydávání seznamů OZKO bylo nabytím účinnosti nového zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, dne 01.09.2012 zrušeno.

Zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší stanovil imisní limity pro vybrané znečišťující látky bez dalšího rozlišení na imisní a cílové imisní limity. Pro rok 2012 tak byly poprvé vymezeny oblasti s překročením imisních limitů hromadně pro všechny znečišťující látky, které jsou sledovány z hlediska ochrany lidského zdraví⁴.

V roce 2013 bylo 17,5 % území ČR vymezeno jako oblast s překročením alespoň jednoho imisního limitu znečišťujících látek, které jsou sledovány z hlediska ochrany lidského zdraví. V těchto oblastech žije přibližně 54,6 % obyvatel ČR. Oblasti s překročenými imisními limity pro ochranu zdraví jsou uvedeny na obrázku níže. Z něj je patrné překročení imisních limitů v celé Ostravské aglomeraci, což je významně nejhorší situace v celé ČR.

Obrázek 11 Vyznačení oblastí s překročenými imisními limity pro ochranu zdraví bez zahrnutí přízemního ozonu v ČR (2013)

Zdroj: ČHMÚ

Zdravotní ústav, Český hydrometeorologický ústav a E-Expert Ostrava provedli v letech 2006 až 2011 hodnocení naměřených dat o kvalitě ovzduší za období šesti let s ohledem na možný původ prašného aerosolu s cílem odhadnout vliv **možných zdrojů imisní zátěže**. Hodnocení PM_{10} byl provedeno pro 22 dnů, ve kterých byla v letech 2006-11 alespoň na jedné z vybraných stanic překročena denní (24hodinová) průměrná koncentrace PM_{10} $200 \mu g \cdot m^{-3}$. Všechny tyto epizody byly v topné sezóně. Závěry hodnocení:

- Podstatný vliv na kvalitu ovzduší má přeshraniční přenos znečištění mezi Českou a Polskou republikou. Výsledky odhadů ukazují, že v rámci smogových epizod nebyl pouze ve čtyřech dnech zaznamenán možný vliv zdrojů z území Polské republiky na imisní situaci PM_{10} v Ostravě,
- Studie prokázala významný vliv lokálních topenišť na koncentrace PM_{10} v Ostravě.

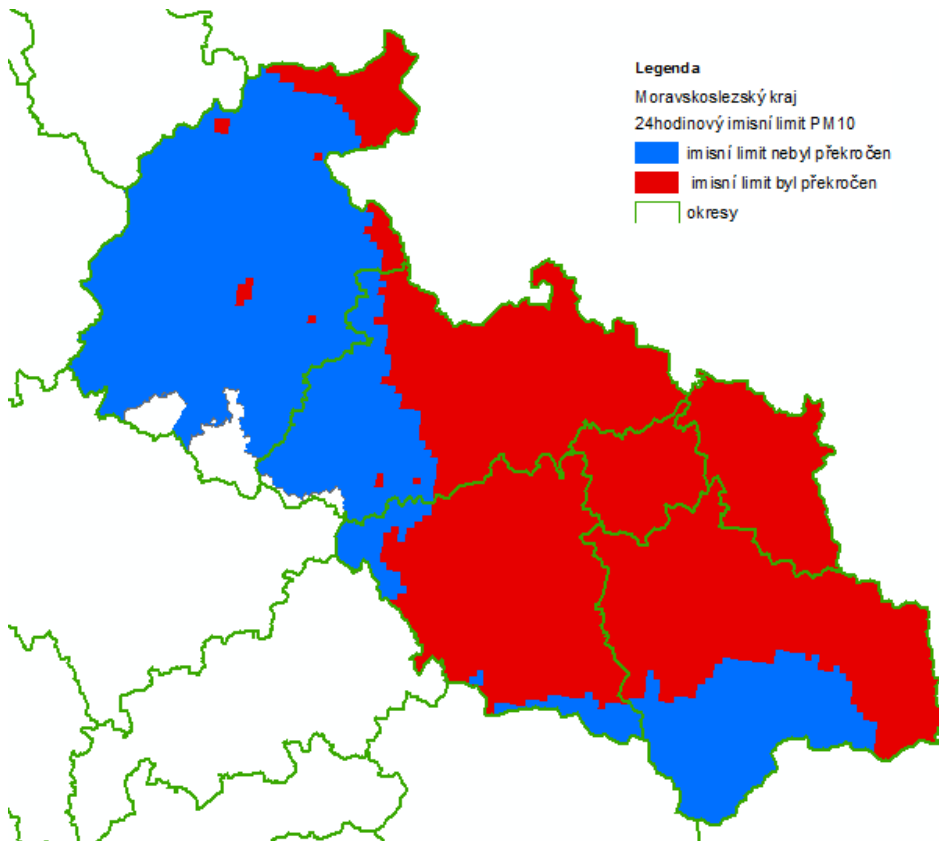
Uvedená studie reprezentuje i nadále imisní situaci MSK a některé činitele, kteří mají vliv na stav znečištění ovzduší.

⁴ Vyhodnocuje se tedy překračování imisních limitů pro roční průměrné koncentrace PM_{10} , $PM_{2,5}$, NO_2 , olova a benzen, překračování 8hodinového limitu CO , překračování denních limitů pro PM_{10} a SO_2 a překračování hodinových imisních limitů pro SO_2 a NO_2 . Dále se vyhodnocuje překračování imisních limitů pro roční průměrné koncentrace benzo(a)pyrenu, kadmia, arsenu a niklu a pro nejvyšší max. denní 8hodinovou koncentraci přízemního ozonu. Dle uvedeného zákona se k posouzení, zda jsou překračovány imisní limity, použije pro čtverec území o velikosti 1 km^2 průměr hodnot koncentrací za posledních 5 let.

Koncentrace suspendovaných částic jsou zde dlouhodobě nejvyšší ze všech krajů. V roce 2011 se zde vyskytovaly stejně jako v předchozích letech v chladných obdobích roku déletrvající epizody nadlimitních denních koncentrací částic PM₁₀, doprovázených zvýšenými koncentracemi dalších škodlivin. Výsledkem jsou nadlimitní roční koncentrace suspendovaných částic PM₁₀ a PM_{2,5}, benzo(a)pyrenu a benzenu.

Z níže uvedeného obrázku je zřejmé, že nejvyšší úroveň znečištění v Moravskoslezském kraji je v ostravské aglomeraci.

Obrázek 12 Překročení 24hodinového imisního limitu PM₁₀ v Moravskoslezském kraji, 2013

Zdroj: Český hydrometeorologický ústav, vlastní úprava pro širší území

Vysoká míra znečištění vyplývá z velké územní koncentrace průmyslu, obyvatelstva a související infrastruktury. Z velké části je ovlivněna také lokalizací Moravskoslezského kraje, neboť ke znečištění značně přispívá transhraniční přenos z Polska, kde sousedí aglomerace s průmyslovým regionem Katowic.

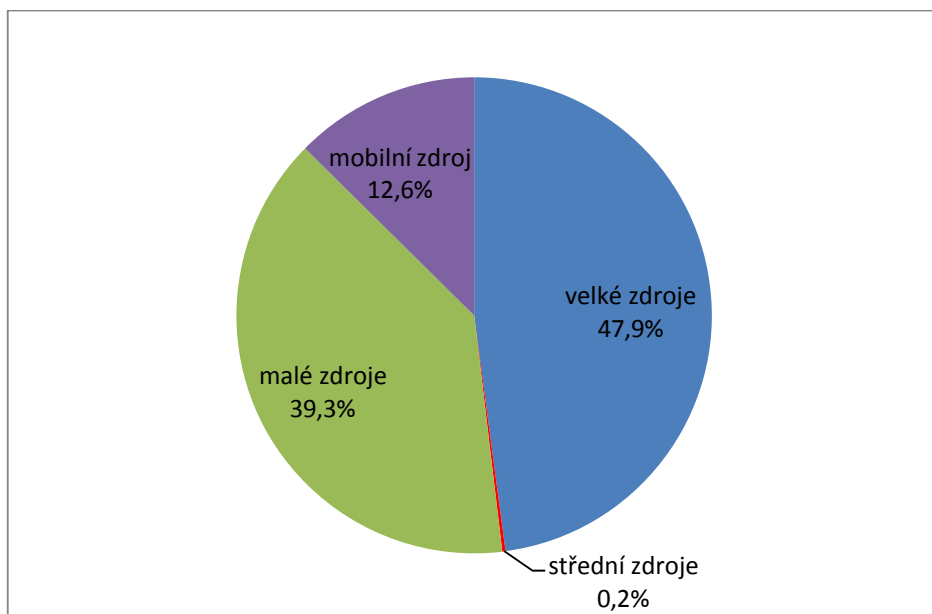
5.6.1.1 Struktura zdrojů emisí TZL – průmysl, domácnosti, doprava

Množství emisí základních znečišťujících látek (TZL, SO₂, NO_x, CO, VOC a NH₃) v posledních letech klesá jak na úrovni ČR, tak i v MSK. Přesto byl v Moravskoslezském kraji v roce 2013 produkován nejvyšší podíl emisí oxidu uhelnatého (CO), druhý nejvyšší podíl oxidu siřičitého (SO₂) a tuhých znečišťujících látek (TZL), oxidu dusíku (NO_x), těžké organické sloučeniny (VOC) a amoniak (NH₃) v rámci celé republiky.

Podíl zastoupení jednotlivých zdrojů znečištění v míře emisí TZL v MSK v roce 2013 uvádí následující graf, z něhož je patrné, že

- **Velké zdroje znečišťování** se podílejí na celkovém množství emisí TZL téměř z poloviny, tedy 47,9% %. Tato situace souvisí s historickým vývojem průmyslové části aglomerace. Jmenovitě se jedná především o zdroje společností ArcelorMittal Ostrava a.s., OKD, OKK a.s., Dalkia Česká republika, a.s., EVRAZ VÍTKOVICE STEEL, a.s., Energetika Vítkovice, a.s. a VÍTKOVICE HEAVY MACHINERY a.s.
- **Střední zdroje znečišťování** se podílely minimálním množstvím z celkové hodnoty emisí TZL. Vzhledem k vysoké hustotě osídlení je významným zdrojem znečištění i lokální vytápění. **Malé zdroje znečišťování** se podílejí **39,3 %** na celkovém množství emisí TZL.
- Třetí největší, 12,6 % podíl emisí TZL, vyprodukovaly v roce 2013 **mobilní zdroje znečišťování ovzduší** (především silniční motorová vozidla)

Graf 22 Podíl jednotlivých zdrojů znečištění na emisích tuhých znečišťujících látek v MSK, 2013 (t/rok)

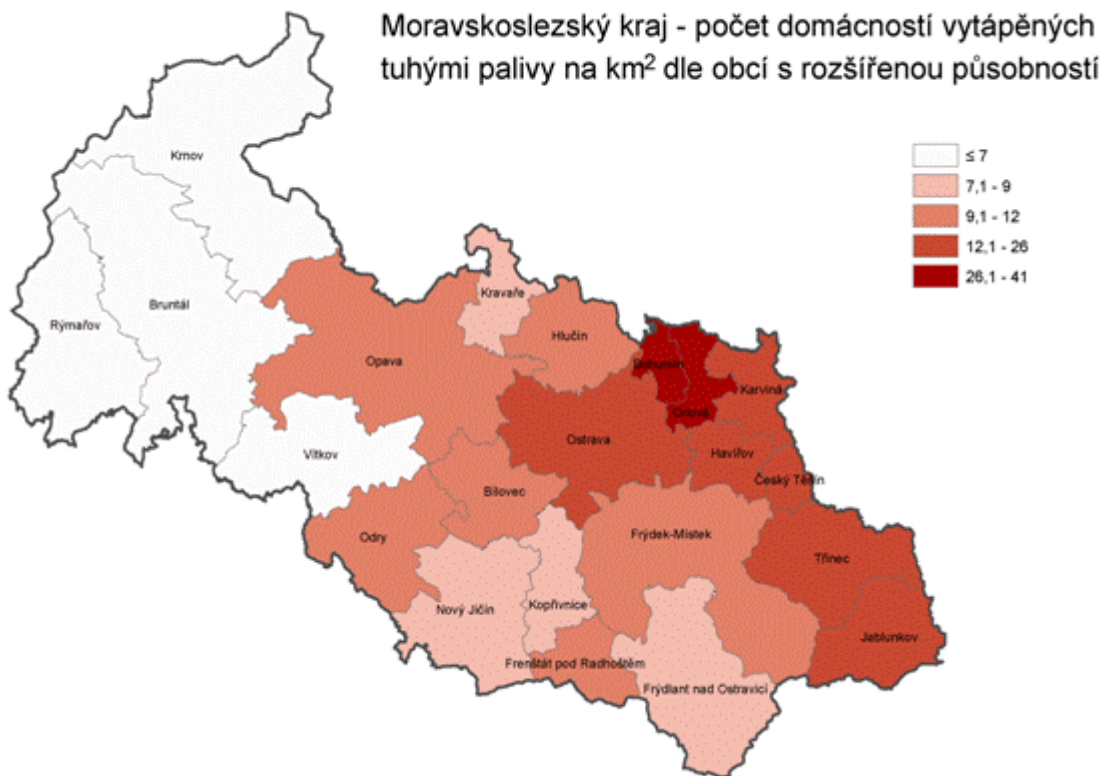

Zdroj: Český hydrometeorologický ústav, vlastní zpracování

5.6.1.2 Lokální topeniště

Lokální topeniště jsou energetické zdroje určené pro lokální vytápění prostor k individuálnímu bydlení (rodinné domy a byty). Tvoří významnou skupinu zdrojů znečišťování ovzduší s ohledem na jejich velké množství, umístění přímo v obytné zástavbě, relativně nízké komíny, tepelné výkony, použitá paliva a nižší kvalitu spalovacích zařízení.

- Na území Moravskoslezského kraje je podle Českého statistického úřadu dle výsledků sčítání lidí, domů a bytů z roku 2011 **provozováno v domácnostech téměř 55 000 kotlů na tuhá paliva** (uhlí, koks, uhelné brikety nebo dřevo). Vztáhneme-li tento údaj k počtu obydlených rodinných domů v MSK 147 525, **tuhými palivy vytápí 37 % domácností**.
- V rámci ostravské aglomerace má nejvyšší hustotu lokálních topenišť (a to i v rámci celé České republiky) ORP Orlová (41 topenišť na km²) před Bohumínem (26 topenišť na km²) a Havířovem (20 topenišť na km²).

Obrázek 13 Počet domácnosti vytápěných tuhými palivy na km² v MSK

Zdroj: www.lokalni-topeniste.cz

Problém míry znečištění ovzduší lokálními topeništi vzrůstá s tím, jak se podíly ostatních zdrojů emisí rok co rok snižují (hl. u velkých průmyslových zdrojů znečištění).

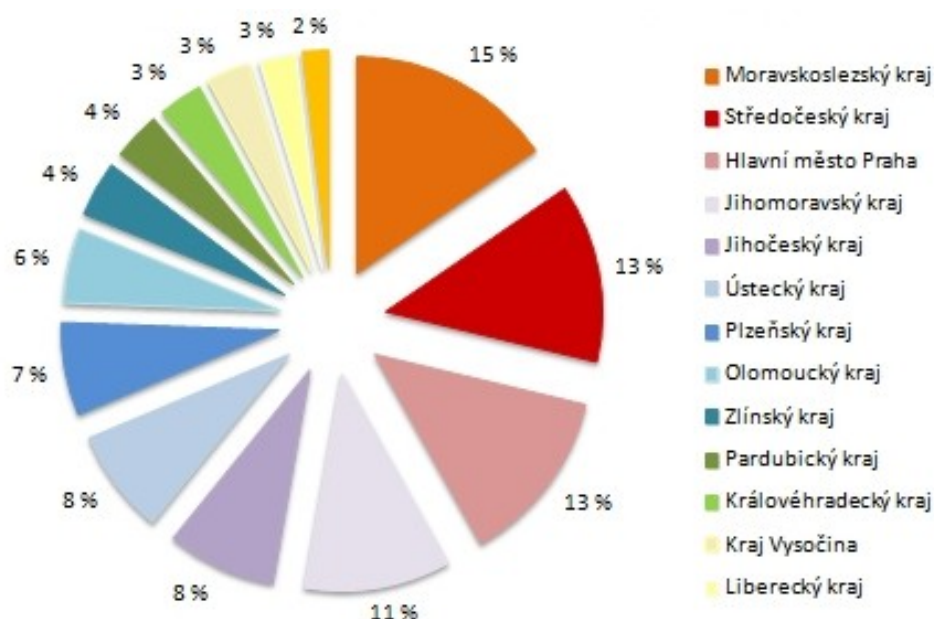
- MSK řeší problém lokálních topenišť prostřednictvím tzv. **kotlíkových dotací** (dotační program Ministerstva ŽP a MSK)
- V uplynulých dvou letech bylo v rámci již vyhlášených **dotací v Moravskoslezském kraji** přiděleno celkem 2 333 dotací, díky které bylo vyměněno jen cca 5 % všech kotlů v MSK.
- Podle předběžných odhadů se očekává, že změna struktury vlastnictví bytového fondu (nárůst bytů v osobním vlastnictví) a způsobu jejich vytápění bude mít za následek pokles všech emisí základních znečišťujících látek, např. TZL o 10 %, SO₂ o 25 %, NO_x o 17 %.

5.6.2 Odpady a odpadové hospodářství

Odpadové hospodářství Moravskoslezského kraje je do značné míry ovlivněno poměrně vysokou hustotou zalidnění a velkým množstvím průmyslových zařízení.

Celková produkce odpadů v kraji od roku 2004 kolísá, můžeme ale říci, že se postupně snižuje. Přesto MSK dlouhodobě zaujímá nejvyšší podíl v produkci odpadů v rámci celé ČR.

Produkce komunálního odpadu kopíruje vývoj na celorepublikové úrovni, od roku 2007 se produkce KO v MSK zvyšuje.

Graf 23 Podíl jednotlivých krajů na celkové produkci odpadů v roce 2013

Zdroj: CENIA

Současným trendem v MSK je snižující se množství odpadů, které jsou odstraňovány skládkováním. I podíl množství komunálního odpadu, který je odstraněn skládkováním, v MSK od roku 2007 výrazně klesá a naopak množství KO, které je materiálově využito, stoupá. V roce 2011 bylo v MSK materiálově využito 52 % komunálního odpadu, což je výrazně nadprůměrná situace (ČR 45 %).

Množství vyprodukovaných průmyslových odpadů je v kraji nejvyšší v rámci celé ČR (tento stav koresponduje s produkcí velkých průmyslových podniků - v roce 2009 došlo k výraznému snížení objemu průmyslových odpadů a to vlivem hospodářské krize a následnému útlumu výroby).

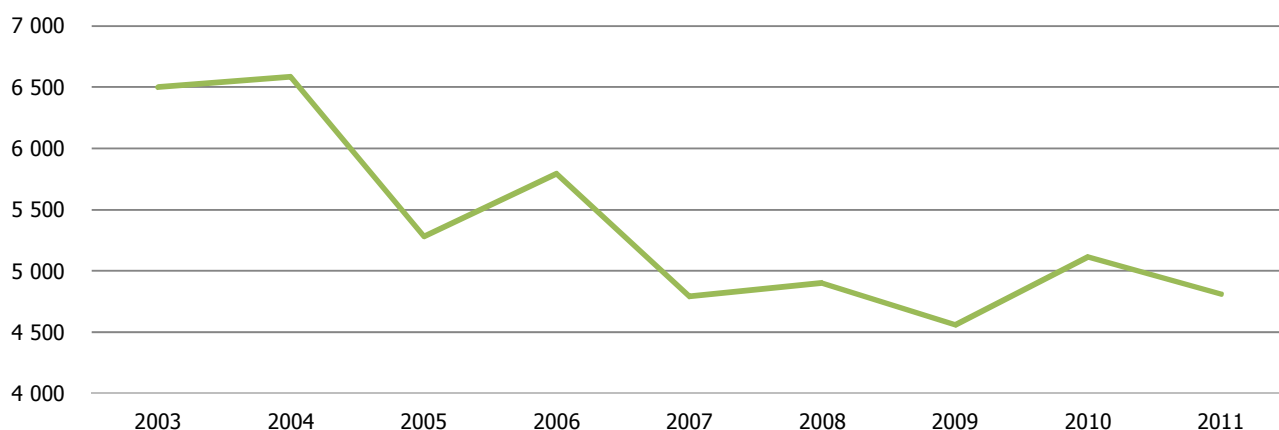
5.6.2.1 Celková produkce odpadu

Materiálová náročnost ekonomiky se odráží na celkové produkci odpadů. ČR měla v roce 2009 o více než třetinu (39 %) vyšší materiálovou náročnost než průměr EU27 a o více než 50 % vyšší materiálovou náročnost ve srovnání s průměrem EU15. V budoucnu lze očekávat její pokles pouze pozvolný.

Z hlediska celkové produkce odpadu dochází v jednotlivých krajích ČR ke stejnému trendu jako na celorepublikové úrovni – k postupnému snižování produkce odpadů. V některých případech dochází k výkyvům, které jsou mnohdy způsobené změnou metodiky sledování jednotlivých ukazatelů.

To platí i pro Moravskoslezský kraj, kde se celková produkce odpadů, i přes **dlouhodobý nejvyšší podíl odpadů v rámci celé ČR**, víceméně snižuje, zejména snahou o co největší opětovné využití stavebních materiálů a vedlejších průmyslových produktů

Výrazné snížení produkce odpadů v MSK je znatelné od roku 2004, kdy byl na úrovni kraje **schválen Plán odpadového hospodářství Moravskoslezského kraje**.

Graf 24 Vývoj celkové produkce odpadů v MSK (tis. tun)

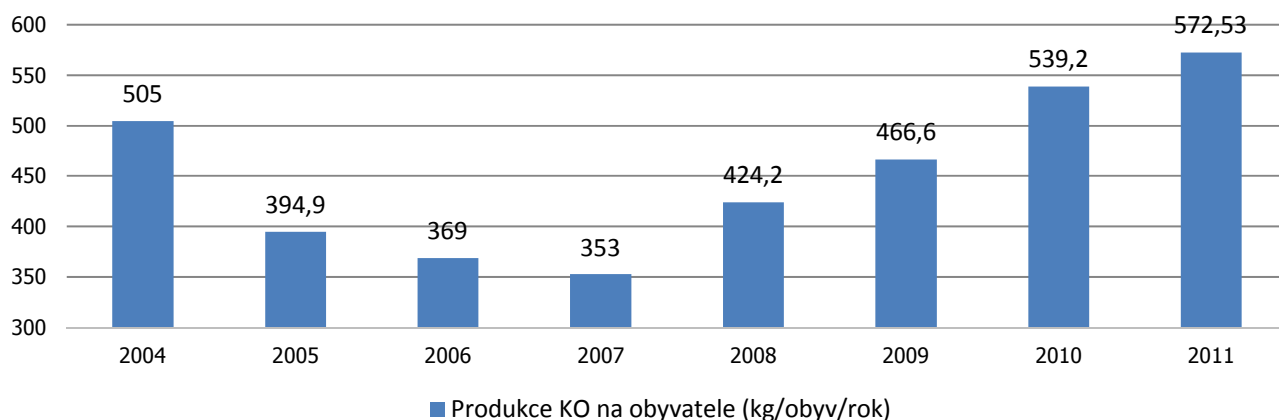
Zdroj: CENIA

Celková produkce odpadu v MSK činila v roce 2011 dle údajů CENIA 4 815 tis. tun a podílela se na celkové produkci odpadu v ČR 15,7 %.

5.6.2.2 Produkce komunálního odpadu v MSK

Na úrovni kraje produkce komunálního odpadu na obyvatele klesala do roku 2007, poté začala razantně stoupat (obdobně je to i na celorepublikové úrovni).

Obecně se dá tvrdit, že produkce komunálního odpadu souvisí s rostoucí životní úrovní obyvatelstva, tudíž situace odpovídá ekonomickým vlivům.

Graf 25 Vývoj produkce komunálního odpadu na 1 obyvatele (kg)

Zdroj: KÚ MSK, Odbor životního prostředí a zemědělství, vlastní zpracování

5.6.2.3 Nakládání s odpady

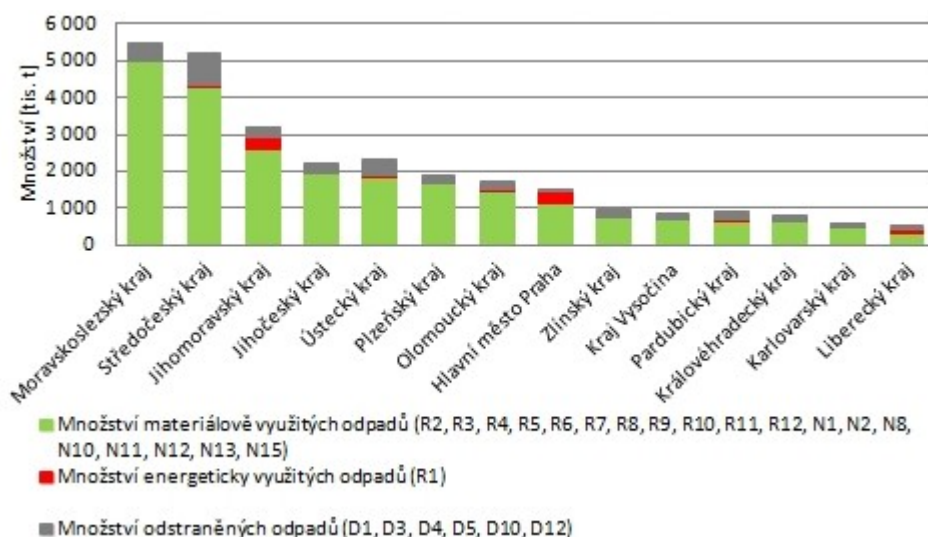
V oblasti nakládání s odpady je zaznamenána rozmanitost v případě jednotlivých krajů, což je způsobeno distribucí zařízení na nakládání a zpracování odpadů. V důsledku ne vždy rovnoměrného rozložení těchto zařízení v regionu dochází k přepravě odpadů mezi kraji, což přináší různé environmentální dopady.

Mezi nejčastější způsoby nakládání s komunálními odpady patří skládkování, nicméně pozitivním trendem je neustálé snižování meziročních podílů skládkování na celkovém nakládání s odpady. Mezi další významné zastoupené způsoby nakládání s odpady patří materiálové využívání, jehož podíl od roku 2003 postupně narůstá.

V roce 2000 bylo na skládky provozované v Moravskoslezském kraji uloženo 958 769 t odpadů. V roce 2011 bylo odstraněno skládkováním 538 445 t odpadů. Pokles skládkování v celkové produkci odpadů v období mezi rokem 2000 a rokem 2011 činí 43,8 %.

Energeticky (spalováním) bylo v roce 2011 v ČR využito 10,8 % komunálních odpadů. Podíl nakládání s odpady spalováním je sice zanedbatelný, nicméně je nutno poznamenat, že díky větší informovanosti veřejnosti se počáteční odpor proti výstavbě spaloven snížil. Výhodou spalování odpadů není pouze úleva skládkám, ale také vytváření nových alternativních zdrojů energie. V ČR se zatím nacházejí 3 spalovny komunálního odpadu: Praha-Malešice, Brno a Liberec.

Graf 26 Nakládání s odpady v jednotlivých krajích (2013)

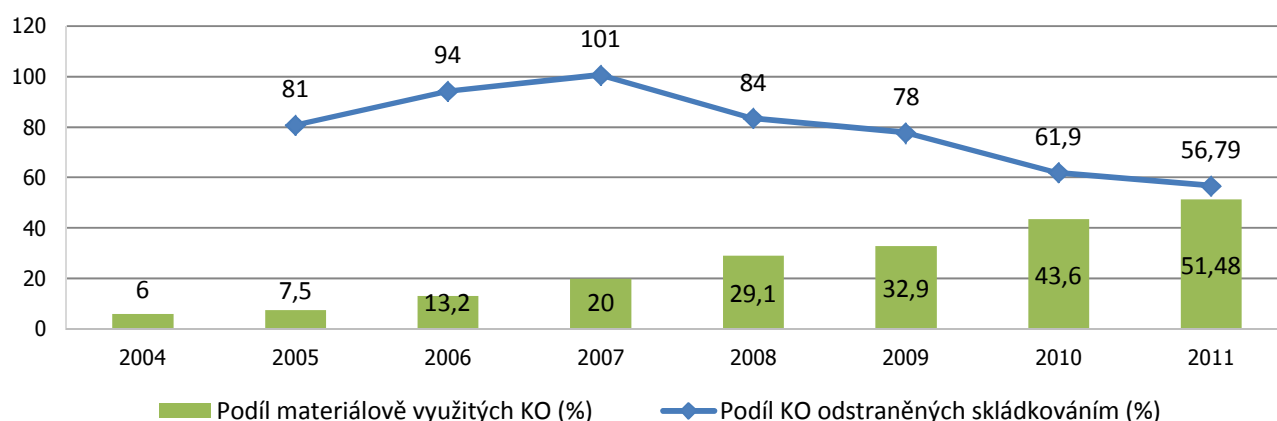
Zdroj: CENIA

5.6.2.4 Skládkovaný komunální odpad

V roce 2011 došlo ve srovnání s rokem 2010 k poklesu podílu komunálních odpadů odstraňovaných skládkováním v ČR o více než 4 p. b. I přes tento pokles je však skládkování i nadále nejčastějším způsobem nakládání s komunálními odpady.

Komunálního odpadu bylo v roce 2000 na skládky uloženo 390 409 t. V roce 2011 pak bylo odstraněno skládkováním 404 231 t.

Přestože celkové množství komunálních odpadů uložených na skládky v roce 2011 lehce stoupl, podíl množství komunálního odpadu, který je odstraněn skládkováním, na celkovém množství využitých odpadů v MSK od roku 2007 výrazně klesá - zde je zřejmá rostoucí úroveň vyřídění. Záměrem je v blízké budoucnosti skládkování zcela omezit, tudíž je důležité pracovat na osvětě v oblasti třídění, recyklace apod. tak, aby toto bylo v dohledné době samozřejmostí.

Graf 27 Vývoj podílu komunálního odpadu odstraněného skládkováním a materiálově využitého, MSK

Zdroj: Vyhodnocení Plánu odpadového hospodářství MSK, 2011, vlastní zpracování

5.6.2.5 Materiálově využívaný komunální odpad

Podíl materiálově využitých komunálních odpadů z celkové produkce odpadů v ČR mezi roky 2003 a 2011 setrvale vzrůstal. Tento trend byl zachován i mezi roky 2010 a 2011, kdy podíl materiálově využitých komunálních odpadů vzrostl z 24,3 % na 30,8 %.

V oblasti materiálového využití komunálního odpadu dochází na území Moravskoslezského kraje k pozvolnému zlepšení díky dlouhodobé osvětě obyvatel v oblasti třídění.

Od počátku období, kdy začalo být plnění Plánu odpadového hospodářství MSK vyhodnocováno (r. 2004) je stanovený cíl plněn. V roce 2011 bylo materiálově využito 52 % komunálního odpadu.

Základním nástrojem disponují v rámci svých systémů shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů jsou jednotlivé obce.

5.6.2.6 Množství vytříděných odpadů dle druhu

Množství vytříděných složek komunálních a obalových odpadů každoročně narůstá. V roce 2009 bylo na území Moravskoslezského kraje v rámci odděleného sběru složek papír, plast, sklo a nápojový karton vytříděno průměrně 28,9 kg/obyv./rok. Předpokládáme obdobnou situaci za aglomeraci, která MSK ve většině ukazatelů kopíruje.

5.6.2.7 Energetické využívání komunálního odpadu

Energeticky bylo v roce 2011 v rámci celé republiky využito 10,8 % komunálních odpadů. ČR v tomto ohledu za ostatními zeměmi EU zaostává. V MSK bylo v roce 2011 energeticky využito 0,04 % komunálního odpadu.

5.6.2.8 Produkce průmyslového odpadu

V produkci průmyslového odpadu má v rámci České republiky jednoznačné prvenství Moravskoslezský kraj, který se podílí na celkové produkci průmyslového odpadu ČR 31 % a dosahuje hodnoty 1 483 tis. tun/rok. Situace je dlouhodobě způsobená koncentrací velkých průmyslových podniků.

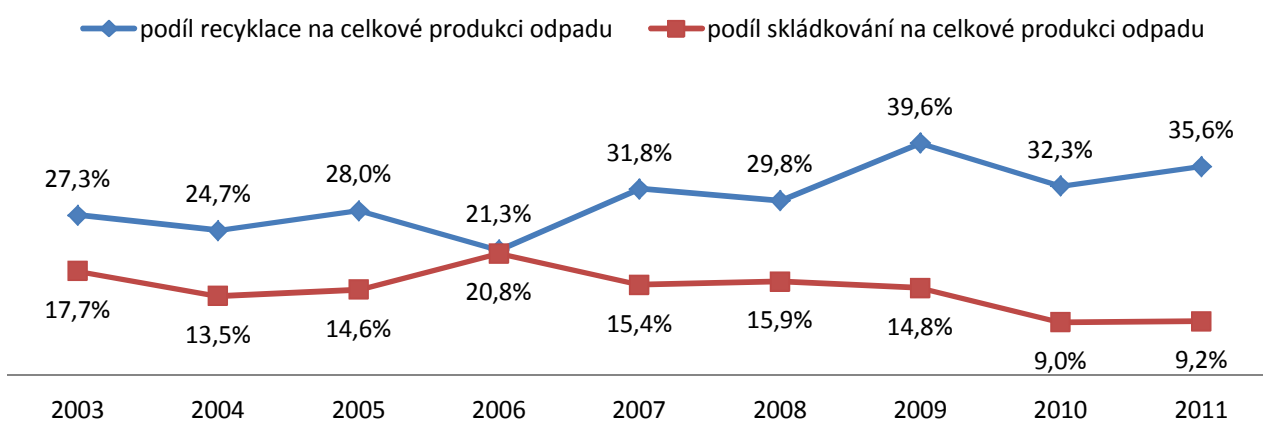
Graf 28 Produkce průmyslového odpadu na 1 obyvatele (t), 2011

Zdroj: ČSÚ, údaje zahrnují odpady z odvětví CZ-NACE 10-330

Situace v oblasti produkce průmyslových odpadů se v kraji razantně zlepšila v roce 2009, a to především díky útlumu výroby velkých průmyslových podniků. V roce 2009 došlo k výraznému úbytku průmyslových odpadů v MSK i celé ČR, od roku 2010 se situace opět mírně zhoršuje a produkce průmyslového odpadu opět roste.

Obecně lze konstatovat, že na hodnotách uvedených v tabulce se významně podílí nepřesnosti v evidenci a pohybu odpadů mezi kraji. Nicméně na základě podkladů z praxe lze konstatovat, že podíl využívaných odpadů dosahuje vysoké úrovně.

Příznivý trend zaznamenáváme ve způsobu nakládání s odpady produkovanými podniky v MSK, kdy podíl recyklace těchto odpadů stoupá, naopak podíl skládkování klesá.

Graf 29 Podíl jednotlivých způsobů nakládání s odpady na celku podle sídla podniku (MSK)

Zdroj: ČSÚ

5.7 Dopravní infrastruktura

Význam železniční a silniční sítě na území ostravské aglomerace spočívá zejména v napojení na mezinárodní síť a v jejím **tranzitním charakteru**, což se projevuje hlavně v **dlouhodobě vysokém objemu přepravy zboží**, jak silniční, tak i železniční dopravou. Silniční síť tvoří vysoce hustá síť silnic I. třídy a v posledních letech také rostoucí síť dálnic a rychlostních komunikací, která je v roce 2011 mírně nad republikovým průměrem. Hustota silnic nižších tříd (II. a III.) je však v mezikrajovém srovnání nižší.

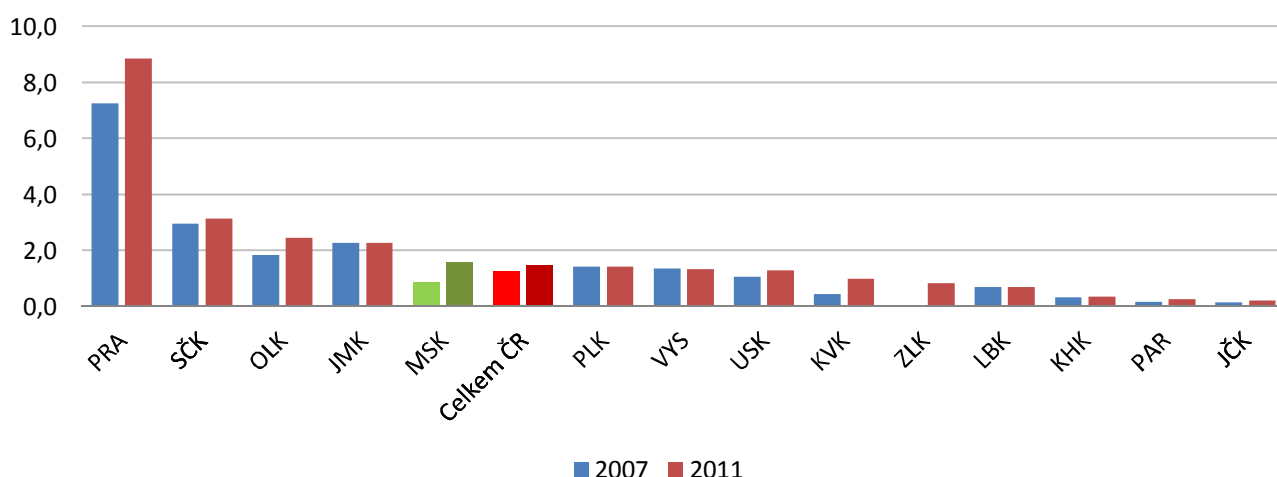
Pro ostravskou aglomeraci je charakteristická, zejména díky velkému zalidnění, **také vysoká intenzita dopravy**, která se negativně projevuje na silnicích, které jsou jednopruhové a kapacitně tak nedostačují (hustota provozu, zhoršená kvalita povrchu silnic, apod.). Pro přepravu osob na území Moravskoslezského kraje je typická dlouhodobě stabilní přeprava osob železniční dopravou, **avšak klesající trend (až na výjimky např. Frýdek-Místek)** je zřejmý u osob cestujících **MHD či veřejnou autobusovou dopravou**. Tento trend je dán jednak klesajícím počtem obyvatel a také nárůstem osobní automobilové dopravy, umocněn je také kvalitou MHD. Větší využívání veřejné hromadné přepravy osob podpoří další zkvalitňování nabídky služeb v rámci integrovaného dopravního systému, který je zaveden ve většině obcí ostravské aglomerace.

5.7.1 Dostupnost infrastruktury

5.7.1.1 Hustota silniční a železniční sítě

Hustota a stav dopravní infrastruktury jsou významnými faktory, které mají vliv na dopravní dostupnost aglomerace. Dopravní dostupnost je jedním z klíčových faktorů ovlivňujících rozvoj podnikatelského prostředí a příchod potenciálních investorů na území aglomerace. (Indikátory byly zjišťovány na úroveň Moravskoslezského kraje v porovnání s dalšími kraji v republice).

- Hustota železnic v Moravskoslezském kraji v roce 2011 činila **12,2 km na 100 km²**, což je na úrovni **hodnoty ostatních krajů**. V přepočtu délky železnic na 10 000 obyvatel se Moravskoslezský kraj pohybuje v podprůměrných hodnotách na úrovni 5,4 km. Tento výsledek je dán zejména faktem, že Moravskoslezský kraj patří z hlediska počtu obyvatel k nejlidnatějším v ČR.
- Ve srovnání s rokem 2007 významně vzrostla hustota dálnic a rychlostních komunikací na území Moravskoslezského kraje (z 0,9 km/100 km² na 1,6 km/ km²). Tohoto stavu bylo dosaženo zejména díky dostavbě dílčích dálničních úseků. V mezikrajovém srovnání se jedná v posledním sledovaném roce o mírně nadprůměrnou hodnotu.

Graf 30 Mezikrajové srovnání vývoje hustoty dálnic a rychlostních komunikací na 100 km²

Zdroj: Ročenka dopravy – Ministerstvo dopravy ČR

- Vysokou hustotu vykazují v Moravskoslezském kraji a v ostravské aglomeraci silnice I. třídy (11,3 km / 100 km²), což je v mezikrajovém srovnání nejvyšší údaj. Spíše nižší hustota celkové silniční sítě a také silnic I., II. a III. třídy, která v roce 2011 činila 60,1 km / 100 km² a v porovnání s ostatními kraji se řadila až na třetí nejnižší hodnotu (nižší hodnotu hustoty vykazuje jen kraj Praha a Zlínský kraj).

Tabulka 7 Mezikrajové srovnání hustoty silnic I. a II. třídy (1 km / 100 km²)

Poř.	Území, rok	Hustota silnic I. třídy (1 km / 100 km ²)	Hustota silnic II. třídy (1 km / 100 km ²)
1	Moravskoslezský kraj	11,3	14,9
2	Pardubický kraj	10,0	20,2
3	Liberecký kraj	9,9	15,4
4	Královéhradecký kraj	9,3	18,8
5	Ústecký kraj	9,0	16,8
6	Zlínský kraj	8,7	14,5
Průměr	Celkem ČR	7,4	18,5
7	Olomoucký kraj	6,6	17,9
8	Jihočeský kraj	6,5	16,3
9	Karlovarský kraj	6,2	14,1
10	Kraj Vysočina	6,2	23,5
11	Středočeský kraj	6,0	21,6
12	Jihomoravský kraj	6,0	20,9

Poř.	Území, rok	Hustota silnic I. třídy (1 km / 100 km ²)	Hustota silnic II. třídy (1 km / 100 km ²)
13	Plzeňský kraj	5,6	19,8
14	Hl. m. Praha	1,8	6,0

Zdroj: Ročenka dopravy – Ministerstvo dopravy ČR

- Problémem je často kvalita silniční sítě. Silnice spojující centra aglomerace jsou často označovány jako silnice I. třídy, jedná se však o úzkou silnici s jedním pruhem v každém směru. (Typickým příkladem je mezinárodní tah na Slovensko I/11 či komunikace mezi Ostravou a Opavou). Vzhledem k velkému objemu přepravy osob i intenzitě dopravy je tato infrastruktura nedostatečná a vede k častým dopravním komplikacím. V současné době se však tato silniční infrastruktura zlepšuje (na výše uvedených kapacitně nevyhovujících úsecích jsou ve výstavbě čtyřproudé silnice). Významným problémem jsou však stále chybějící obchvaty obcí na frekventovaných silnicích I. a II třídy.

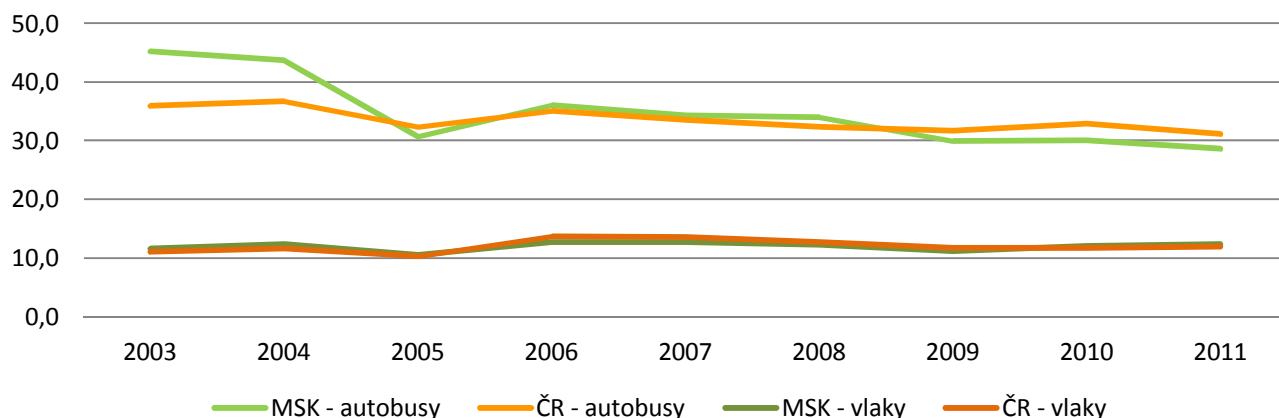
5.7.2 Přepravní výkony a intenzita dopravy

5.7.2.1 Přeprava osob

Silniční a železniční přeprava osob

- Přepravní výkony silniční a železniční dopravy dosahují v absolutních číslech v Moravskoslezském kraji nadprůměrných hodnot. Ukazatel přepravy **cestujících veřejnou autobusovou dopravou ve výši 35 220 tisíc osob** a ukazatel přepravy **cestujících vlakem ve výši 15 181 tisíc osob v roce 2011** řadí Moravskoslezský kraj v mezikrajovém srovnání na třetí místo. Tyto hodnoty jsou dány především lidnatostí Moravskoslezského kraje.
- V přepočtených hodnotách počtu cestujících na 1000 obyvatel je lépe zohledněn vliv počtu obyvatel v daném území. Zejména u přepravy cestujících veřejnou autobusovou dopravou je zřejmé zhoršení výsledků u hodnot MSK v porovnání s dalšími kraji, když **v roce 2011 dosahuje hodnoty 28,6 tisíc cestujících na 1000 obyvatel**, která je pod republikovým průměrem (31,2 tisíc cestujících/ 1000 obyvatel) a v celkovém mezikrajovém srovnání je na sedmém místě. Vyšších hodnot dosahuje přeprava cestujících vlakem, která je i v přepočtených hodnotách na 1000 obyvatel nad republikovým průměrem a s hodnotou 12,3 tisíc cestujících vlakem / 1000 obyvatel dosahuje mezi kraji na čtvrté místo.
- Zatímco přeprava cestujících vlakem na 1000 obyvatel dosahuje dlouhodobě stabilních hodnot a v posledních dvou letech se pohybuje mírně nad republikovým průměrem, autobusová přeprava osob od roku 2006 na území MSK klesá a je pod úrovní hodnot v ČR. Tento trend je dán také nárůstem automobilové dopravy, který vyplývá z růstu počtu registrovaných osobních automobilů a rozšiřováním silniční a dálniční infrastruktury. V roce 2000 bylo v MSK registrováno na 1000 obyvatel **celkem 273 osobních automobilů**, v roce 2005 už **316 osobních automobilů** a v roce 2011 celkem **374 osobních automobilů**. V roce 2011 bylo v Moravskoslezském kraji registrováno celkem **459,6 tisíc osobních automobilů**.

Graf 31 Vývoj počtu přepravených osob autobusy a vlaky v MSK v porovnání s ČR (v tis. osobách/ 1000 obyv.)

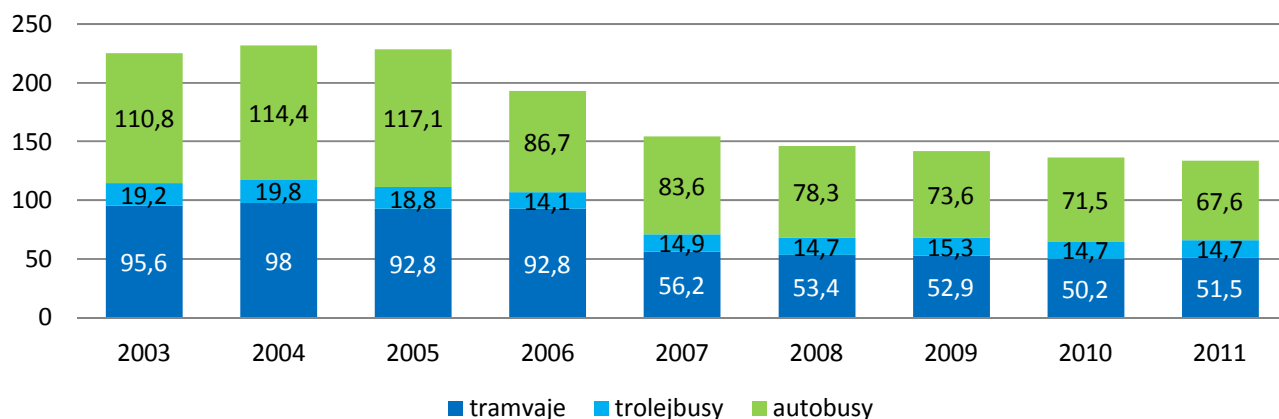

Zdroj: Ročenka dopravy – Ministerstvo dopravy ČR

Městská hromadná doprava

- Celkový počet cestujících MHD v Moravskoslezském kraji od roku 2004 každoročně klesá, s výjimkou např. města Frýdek-Místek, kde od roku 2011 stoupá. Výraznější pokles zaznamenává zejména autobusová přeprava cestujících MHD, v roce 2011 došlo poprvé ve sledovaném období k nárůstu u počtu cestujících tramvajů. Celkový počet přepravených osob MHD v Moravskoslezském kraji činil 133,8 mil. obyvatel.

Graf 32 Vývoj počtu cestujících MHD dle traktice v MSK (v mil. osob)

Zdroj: Ročenka dopravy – Ministerstvo dopravy ČR

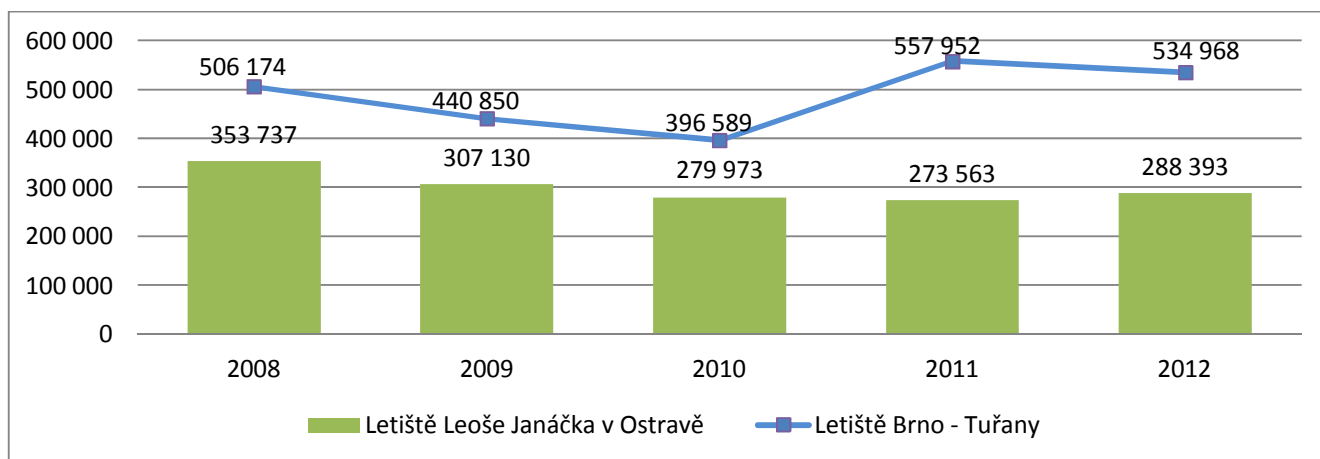
- Na 1000 obyvatel Moravskoslezského kraje připadá v roce 2011 celkem 108,7 tisíc přepravených cestujících MHD. V mezikrajořovém srovnání se jedná o podprůměrnou hodnotu (průměr za ČR je 203,6). Vyšší přepravní výkony MHD jsou dosahovány kromě hl. města Prahy a obdobně lidnatého Jihomoravského kraje, také v kraji Plzeňském či Ústeckém, které mají výrazně nižší počet obyvatel. Tento údaj dokládá poměrně nízké využívání MHD v Moravskoslezském kraji, které je způsobeno zejména vyšším využíváním osobní přepravy vlastními automobily, což může souviset s dobrou dojezdovou vzdáleností, dobrou dostupností center velkých měst a ekonomicky výhodnějším způsobu dopravy, v případě,

kdy společně cestuje více osob. Pokles cestujících a preferování osobní automobilové dopravy může být zapříčiněno nevhodně nastavenými tarify. Vliv může mít i relativně dobrá možnost parkování ve městech a to jak po stránce výše poplatků za parkování, tak i po stránce počtu parkovacích míst. Vliv na pokles cestujících má i kvalita poskytované služby (hromadné přepravy osob), tj. chybějící klimatizace vozidel, četnost spojů apod. Naopak na území regionu proběhla v posledních letech rozsáhlá modernizace vozového parku a infrastruktury (např. instalace inteligentních zastávek, rekonstrukce zastávek a terminálů, apod.) za účelem zvýšení konkurenceschopnosti hromadné dopravy.

Letecká doprava

- Nejvýznamnějším prvkem mezinárodní dopravy v Ostravské aglomeraci je bezesporu letecká přeprava na Letišti Leoše Janáčka v Ostravě. Celkové přepravní výkony osob od roku 2008 do roku 2011 klesaly, v roce 2012 došlo poprvé k nárůstu, kdy bylo přepraveno **288 393 cestujících**. Kapacita letiště je však daleko vyšší, je zde možno odbavit až 500 osob za hodinu, za rok 2012 byla průměrná přepravní kapacita 35 osob za hodinu. Na pozitivním vývoji se podílí zejména zavedení pravidelných mezinárodních přepravních linek – v roce 2012 byla zavedena linka společnosti Smart Wings do Paříže operovaná letounem Boeing 737-800, která představuje první low-cost produkt dostupný na letišti Ostrava a v tomto roce došlo také k obnovení pravidelného spojení Ostrava – Vídeň. Od června 2013 byl spuštěn další low-cost produkt Ostrava-Londýn, provozovaný společností Ryanair.
- Při srovnání s počtem přepravených osob na letišti Brno – Tuřany vykazuje letiště Leoše Janáčka v Ostravě nižších hodnot. V roce 2011 dosahovala letecká přeprava v Ostravě pouze 54 % celkové přepravy cestujících na letišti v Brně – Tuřanech. Letiště Katowice v Polsku je nejbližším letišťem, jeho roční přepravní kapacita činí 3,6 miliónu cestujících ročně, reálně přepraví cca 2 milióny cestujících, tedy šestkrát více.

Graf 33 Srovnání počtu cestujících na letištích v Ostravě a v Brně- Tuřanech

Zdroj: Letiště Leoše Janáčka v Ostravě, Letiště Brno Tuřany

- Jednoznačná výhoda brněnského letiště je dána přímým napojením na dálnici D1 ve směru Brno – Praha. Pro zvýšení přepravních výkonů letiště v Ostravě bylo již dobudováno napojení na silniční i železniční síť.

Integrovaný regionální dopravní systém

- Na území Moravskoslezského kraje je již zaveden Integrovaný dopravní systém ODIS, který zahrnuje všechny železniční tratě obsluhované společností České dráhy a.s., linky MHD v Ostravě, Opavě, Krnově a Havířově a vybrané linky příměstské autobusové dopravy. Hlavním charakteristickým znakem je jednotný přestupní tarifní systém, umožňující cestu na jeden jízdní doklad s potřebnými přestupy a to bez ohledu na zvolený dopravní prostředek. Organizátorem integrovaného dopravního systému je Koordinátor ODIS s.r.o. (KODIS).
- Do integrovaného dopravního systému ODIS je zapojeno území všech 16 správních obvodů obcí s rozšířenou působností ostravské aglomerace. Z celkového počtu 199 obcí v rámci těchto ORP, není zde (dle informací KODIS k 9. 6. 2013) zapojeno pouze 9 obcí v rámci ORP Frýdek-Místek a 4 obce ORP Frýdlant nad Ostravicí.

Podíl jednotlivých druhů přepravy do zaměstnání a do škol

- Moravskoslezský kraj patří k většině krajů v České republice, kde převažuje vyjížďka do zaměstnání a do škol nad dojížďkou (opačný jev je možné sledovat pouze u Jihomoravského kraje a hlavního města Prahy). Dle výsledků sčítání dopravy v roce 2011 vyjíždělo do zaměstnání celkem 170 615 obyvatel Moravskoslezského kraje, dojíždějících bylo 161 341 osob.
- Nejčastějším dopravním prostředkem pro dojížďku i vyjížďku je automobil (cca 43 %), dále pak veřejná autobusová doprava a následně kombinace několika druhů veřejné přepravy (např. autobus – vlak, vlak - MHD apod.). Z hodnot v následující tabulce vyplývá, že dopravní prostředky jsou využívány v obdobné struktuře jak pro vyjížďku, tak pro dojížďku.

Tabulka 8 Podíl jednotlivých druhů přepravy do zaměstnání a do škol v MSK v roce 2011 (v %)

Území, rok	automobil	autobus	Kombinace dopravy	MHD	vlak	Žádný	kolo	Jiný	motocykl
podíl vyjíždějících	42,1 %	19,2 %	9,8 %	7,7 %	6,4 %	2,4 %	1,1 %	0,2 %	0,1 %
podíl dojíždějících	43,4 %	20,3 %	10,1 %	5,9 %	6,0 %	1,9 %	1,1 %	0,2 %	0,1 %

Zdroj: Sčítání lidu, domů a bytů 2011

- Obdobné podíly druhu přepravy do zaměstnání a do škol dosahují také jednotlivé okresy v rámci ostravské aglomerace. Je zde možné sledovat pouze drobné meziokresní rozdíly – např. v okrese Ostrava je významnější podíl u MHD (20 % u vyjížďky a 11,6 % u dojížďky), což svědčí o rozlehlejší síti MHD na území centra aglomerace oproti dalším okresům.

5.7.2.2 Přeprava zboží

- Přepravní výkony silniční i železniční dopravy vykazují při přepravě zboží na území Moravskoslezského kraje ve srovnání s ostatními kraji v ČR nadprůměrných hodnot.
- Tradičně nejvyšších hodnot dosahuje přeprava zboží silniční i železniční dopravou v rámci regionu. V roce 2011 bylo po železnici v rámci Moravskoslezského kraje přepraveno 7 400,1 tis. tun zboží a v mezikrajovém srovnání se jednalo o nejvyšší hodnotu. Silniční přepravou bylo v rámci Moravskoslezského kraje ve stejném roce přepraveno 28 023,2 tis. tun zboží a v mezikrajovém srovnání vyšší hodnoty dosáhl pouze Středočeský kraj. V přepočtu na 1 km silnice dosáhla v roce 2011 přeprava zbo-

ží v Moravskoslezském kraji 8,3 tisíc tun. Vyššího výkonu - 11,1 tisíc tun na 1 km železnice dosáhla železniční přeprava zboží (viz následující tabulka).

Tabulka 9 Mezikrajové srovnání přepravy zboží v rámci regionu (v tis. tun/ 1 km silnice, železnice)

Poř.	Území	Silniční přeprava zboží v rámci regionu	Železniční přeprava zboží v rámci regionu
1	Moravskoslezský	8,3	11,1
2	Ústecký	4,8	5,7
3	Karlovarský	3,2	3,1
průměr	ČR	4,0	1,8
4	Středočeský	3,4	1,0
5	Olomoucký	3,9	0,4
6	Plzeňský	4,1	0,3
7	Pardubický	2,9	0,1
8	Královéhradecký	3,7	0,1
9	Praha	185,0	0,1
10	Vysočina	2,0	0,1
11	Zlínský	3,9	0,1
12	Liberecký	2,6	0,0
13	Jihomoravský	4,6	0,0
14	Jihočeský	2,5	0,0

Zdroj: Ročenka dopravy – Ministerstvo dopravy ČR

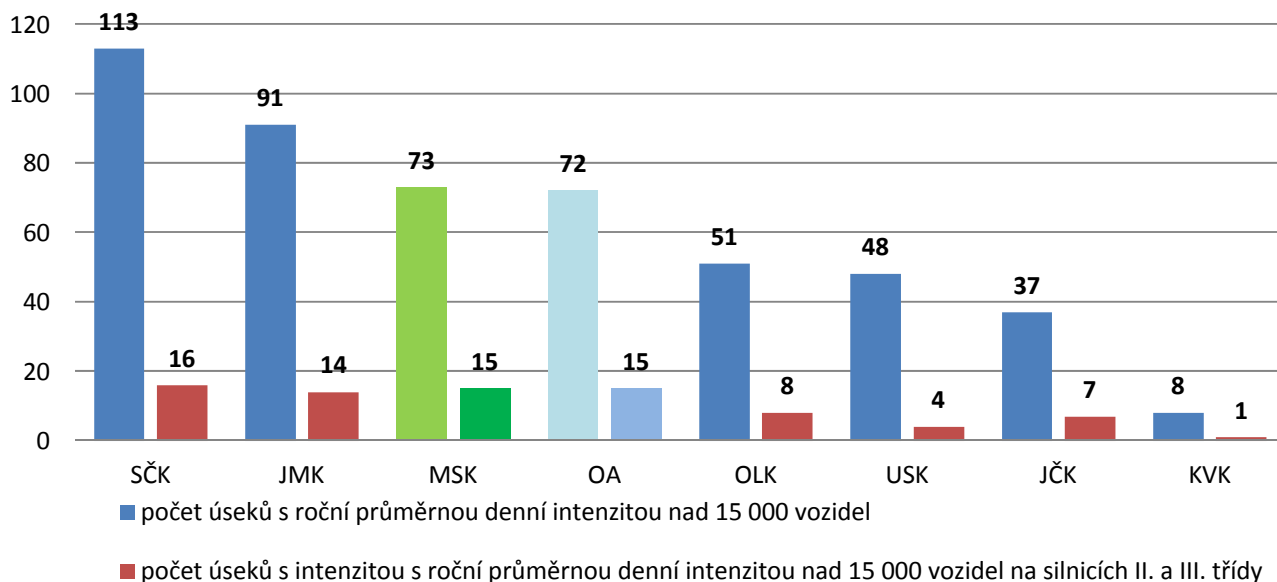
- Pro Moravskoslezský kraj je charakteristický trend poklesu silniční přepravy zboží – od roku 2007 klesá dovoz zboží do Moravskoslezského regionu, zatímco klesá i přeprava zboží v rámci Moravskoslezského kraje (v roce 2011 byl zaznamenán opět mírný nárůst), poměrně stabilní je vývoz zboží z Moravskoslezského kraje do ostatních krajů.
- Železniční přeprava věcí vykazuje v posledních třech letech růst v dovozu zboží do Moravskoslezského kraje, v roce 2010 a 2011 vzrostl také vývoz zboží z Moravskoslezského regionu, naopak v posledních dvou letech mírně klesá přeprava zboží v rámci regionu.

5.7.2.3 Intenzita dopravy

- Z výsledků sčítání dopravy 2011 vyplývá, že v Moravskoslezském kraji byla naměřena roční průměrná denní intenzita více než 15 tisíc všech vozidel celkem na **73 úsecích, z nichž se téměř všechny nacházejí na území ostravské aglomerace.**
- Počet úseků s ročním průměrem denních intenzit nad 15 tisíc vozidel na silnicích II. a III. tříd je srovnatelný s Jihomoravským a Středočeským krajem, kde je obdobná hustota obyvatel. V krajích, kde žije méně obyvatel, jsou pak také intenzity dopravy nižší. Nejvyšších intenzit dopravy je dosahováno na

- silnicích I. třídy (I/11, I/56, I/48), na rychlostní komunikaci I/56 a také na silnicích II. tříd zejména v centru Ostravy.

Graf 34 Srovnání počtu úseků s ročním průměrem denních intenzit nad 15 tisíc vozidel na silnicích II. a III. tříd mezi vybranými kraji a ostravskou aglomerací

Zdroj: Výsledky sčítání dopravy 2010

5.8 Sociální oblast

Ve srovnání s jednotlivými kraji zaujímá MSK v celkovém počtu poskytovaných sociálních služeb první místo, při přepočtu na podíl (na 1 000 obyv.) je na 4. místě., nad celorepublikovým průměrem.

Současným trendem jak na úrovni České republiky, tak i v Moravskoslezském kraji je **transformace sociálních služeb**. V MSK se kapacity v domovech pro osoby se zdravotním postižením snižují, naopak stoupá podpora samostatného bydlení, také se zvyšují kapacity chráněného bydlení. Pouze při porovnání kapacit u domovů se zvláštním režimem ještě zaznamenáváme rozdíl, kde v rámci ČR se kapacity mezi léty 2007-2011 zvýšily, naopak v rámci MSK se již snižují.

Zaměříme-li se na kapacitu v domovech pro seniory, dochází v návaznosti na transformační proces k jejímu snižování. Přestože poptávka uživatelů po této službě klesá, je stále vysoká a nedostačující.

Největší problém na území Ostravské aglomerace v sociální oblasti **představuje značný výskyt sociálně vyloučených lokalit**.

Na základě Analýzy sociálně vyloučených lokalit (dále SVL) z roku 2006 se MSK řadí na 3. místo v podílu celkového počtu romských obyvatel v sociálně vyloučených romských lokalitách na celkovém počtu obyvatel v kraji. V ostravské aglomeraci bylo vymezeno 25 sociálně vyloučených lokalit s počtem obyvatel 11 786, z toho 9 919 Romů, což představuje 84% zastoupení.

Největší počet lokalit, obyvatel v nich i procentuální zastoupení Romů je v ORP Ostrava. Dle posledních informací je v ORP Ostrava 15 těchto lokalit s odhadovaným počtem 6.000 obyvatel.

Tyto odhadované počty jsou pouze orientační vzhledem k časté migraci příslušníků romských komunit i v návaznosti na sezónnost. Často během letních měsíců dochází k sestěhování celých rodin jak mezi jednotlivými městy, tak i z okolních států. Proto mohou během roku celkové počty osob žijících v podmínkách sociálního vyloučení značně kolísat.

Proces sociálního vyloučení je primárně důsledkem chudoby a nízkých příjmů. Od roku 2005 má v MSK **počet i podíl domácností s čistými příjmy pod životním minimem stoupající tendenci.** Co do výše vyplacených dávek se MSK v roce 2011 umístil s necelými 4,7 mld. Kč na 1. místě v rámci všech krajů ČR.

Kriminalita v kraji stoupá, pouze v roce 2010 zaznamenala lehký pokles. Při srovnání s rokem 2005 došlo v MSK k nárůstu zjištěných trestných činů o 23 % (podíl na 1 000 obyv.). Tento nárůst je v porovnání s ostatními kraji nejvyšší. V roce 2011 zaujímal MSK 3. místo mezi kraji co do podílu zjištěných trestných činů na 1 000 obyvatel.

5.8.1 Sociální služby v MSK

Současným trendem jak na úrovni České republiky, tak i v Moravskoslezském kraji je transformace sociálních služeb, kdy původní ústavní pobytové služby pro osoby se zdravotním postižením jsou nahrazovány jinými způsoby podpory. Cílem je integrace těchto osob do přirozeného prostředí, které se blíží životu jejich vrstevníků bez postižení.

Sociální služby jsou dle zákona o sociálních službách rozděleny na tři druhy: sociální poradenství, sociální péče a sociální prevence. Zaměříme-li se na služby sociální péče a poskytovaných služeb v nich, je vývoj jak v rámci celé ČR, tak i v jednotlivých krajích obdobný. Díky probíhajícím transformacím dochází ke snižování kapacit domovů pro osoby se zdravotním postižením, naopak kapacity v domovech se zvláštním režimem a v chráněných bydleních se navyšují.

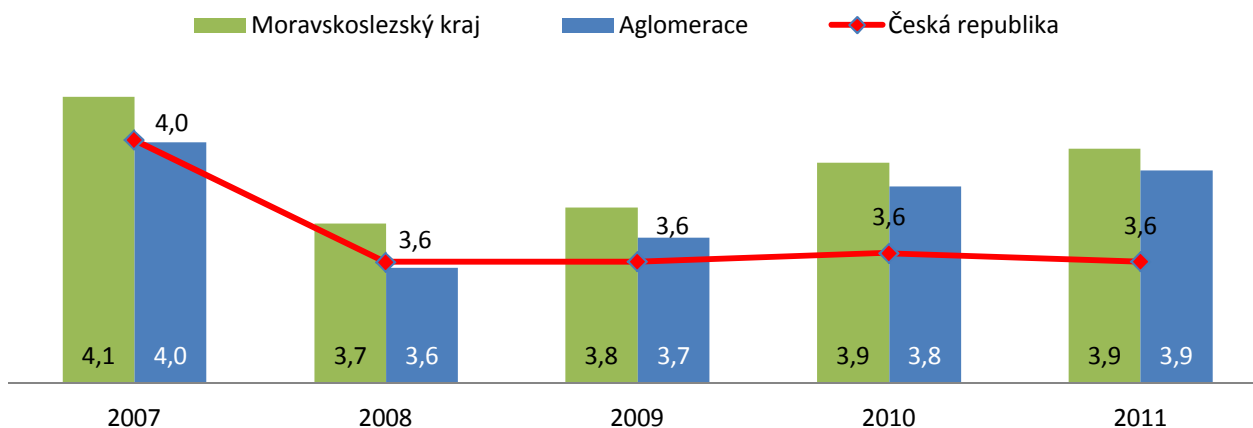
Ve srovnání mezi jednotlivými kraji zaujímá Moravskoslezský kraj v celkovém počtu poskytovaných sociálních služeb první místo, při přepočtu na podíl (na 1 000 obyv.) je na 4. místě, nad celorepublikovým průměrem.

5.8.1.1 Domovy pro seniory (DpS)

Kapacita domovů pro seniory se ve srovnání s předcházejícími lety snižuje, a to v souvislosti se snahou omezit velkokapacitní domovy pro seniory, které neumožňují individuální přístup ke klientům.. Naopak snahou je ve větší míře rozvíjet zařízení s menším počtem osob a také terénní sociální služby (osobní asistence, pečovatelská služba), které umožní žít seniorům ve svém přirozeném domácím prostředí.

- V roce 2013 bylo v Moravskoslezském kraji poskytováno 4788 pobytových sociálních služeb v domovech pro seniory.
- V podílu na 1 000 obyv. se tímto kraj umístil na 8. místě, **nad celorepublikovým průměrem.** Při porovnání tohoto podílu v roce 2011 oproti roku 2007 došlo v MSK k poklesu o 4 %, v rámci republiky došlo k navýšení pouze v Plzeňském kraji (o 13 %) a v Pardubickém (o 3 %).

V ostravské aglomeraci a jednotlivých ORP největší podíl v počtu služeb v domovech pro seniory na 1 000 obyv. zaujímá ORP Orlová, o 3,5 p.b. nad průměrem MSK a ostravské aglomerace (ten je v obou případech totožný, 3,9 p.b.)

Graf 35 Sociální služby poskytované v domovech pro seniory v MSK (podíl na 1 000 obyv.)

Zdroj: <http://vdb.czso.cz>

Podle informací MPSV existující kapacita pobytových služeb pro seniory v ČR je dostatečná, ovšem je blokována lidmi, kteří s největší pravděpodobností tento typ služby nepotřebují, a je zcela nemožné počítat s tím, že by tato zařízení opustili. Místa se tak budou v domovech důchodců v následujících letech uvolňovat postupně⁵.

Nejvíce míst ale stále chybí v Moravskoslezském, Jihomoravském a Zlínském kraji.

- V roce 2014 bylo v MSK poskytováno 5117 služeb v domovech pro seniory.
- **Poptávka po těchto službách ve stejném roce představovala necelý dvojnásobek**, kdy žadatelů o umístění v těchto zařízeních bylo evidováno 8 746.
- Do roku 2009 docházelo ke stálému nárůstu v počtu seniorů čekajících na umístění v DpS, nyní dochází k poklesu, přestože dle demografických údajů populace ve věku 65+ v MSK vzrostla v tomto období o 1,7 %

Využitelnost těchto zařízení je dle dostupných informací téměř stoprocentní, nejvytíženější domovy pro seniory jsou v kraji Libereckém, Moravskoslezský kraj zaujímal v roce 2011 v rámci krajů ČR 5. místo s 97,9% využitelností.

5.8.1.2 Vývoj kapacit transformovaných sociálních služeb

Tento údaj je v této chvíli dohledatelný pouze u zařízení zřízených Moravskoslezským krajem a to z dokumentu Souhrnná zpráva o procesu transformace v MSK, 2012. Na úrovni celého kraje a všech sociálních služeb zde poskytovaných (všemi zřizovateli) informace poskytovány nejsou.

Kraj, jakožto zřizovatel, poskytoval k 1.1.2009 49 služeb sociální péče. V rámci všech zřizovatelů tímto zaujímá podíl 14,5 % na celkovém počtu poskytovaných služeb sociální péče v MSK.

Vývoj v kapacitách transformovaných sociálních služeb (v přepočteném počtu klientů služeb v daném roce), kde zřizovatelem je MSK, je následující:

⁵ <http://www.novinky.cz/domaci/182115-v-domovech-pro-seniory-chybi-pres-50-tisic-mist.html>

Tabulka 10 Vývoj v kapacitách transformovaných sociálních služeb

Druh služby, rok	Zkratka	2007	2008	2009	2010	2011	2014
Domov pro osoby se zdravotním postižením	DOZP	865,4	863,9	884,9	788,3	712,1	1 305
Chráněné bydlení	CHB	44,8	53,0	112,0	161,9	187,5	1 511
Domov se zvláštním režimem	DZR	129,8	138,7	137,9	41,2	15,5	1 707
Podpora samostatného bydlení	PSB	0,0	0,0	3,0	4,0	8,5	81
Celkem přepočtený počet uživatelů v daném roce		1040,0	1055,6	1137,8	995,4	923,6	4604

Zdroj: Souhrnná zpráva o procesu transformace v MSK, 2012

údaj za rok 2014: kapacity sociálních služeb k 15. 7. 2014, In: Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Moravskoslezském kraji na léta 2015 – 2020 (http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/assets/socialni_oblast/plan_rozvoje_ss_2015-2020.pdf)

Transformované sociální služby zřízené MSK se vyvíjí ve srovnání s celorepublikovým trendem.

- Kapacity v domovech pro osoby se zdravotním postižením se snižují, naopak stoupá podpora samostatného bydlení, také se zvyšují kapacity chráněného bydlení.
- Pouze při porovnání kapacit u domovů se zvláštním režimem ještě zaznamenáváme rozdíl, kde v rámci ČR se kapacity mezi léty 2007-2011 zvýšily, naopak v rámci MSK se již snižují.
- **Transformační proces sociálních služeb se v souhrnu dotkne cca tisíce osob žijících v příspěvkových organizacích kraje, v současné chvíli bylo v rámci transformace řešeno cca 750 osob (kapacita, která zahrnuje akce dokončené, v realizaci i plánované)**
- díky procesu transformace sociálních služeb se mezi lety 2011 a 2014 zvýšily kapacity sociálních služeb – týká se to všech kategorií služeb, zvláště pak domovů se zvláštním režimem a chráněného bydlení.

5.8.2 Sociálně slabé oblasti

V ostravské aglomeraci zaznamenáváme **výskyt tzv. sociálně slabých oblastí**, které se vyznačují růstem nezaměstnanosti, a to především dlouhodobého charakteru, zvýšenou migrací obyvatel z této oblasti, negativním přirozeným přírůstkem, vysokou rozvodovostí, vyšším počtem výplat dávek v hmotné nouzi.

- Z ekonomického hlediska zde dochází ke snižování počtu pracovních míst – klesá význam oblasti v rámci hierarchie kraje.
- Profesní a sociální struktura obyvatel bývá zde nižší, což omezuje rozvojové možnosti oblasti.

V rámci Socioekonomického atlasu Moravskoslezského kraje (2012) byly za sociálně slabé oblasti ve sledované ostravské aglomeraci označeny tyto obce:

- SO ORP Karviná – Karviná, Stonava, Dětmárovice, Petrovice u Karviné
- SO ORP Orlová – Orlová, Doubrava, Dolní Lutyně
- SO ORP Bohumín – Rychvald
- SO ORP Havířov – Horní Suchá
- SO ORP Opava - Jakartovice, Mladecko, Lhotka u Litultovic

- V sociálně slabých lokalitách dochází k jejich izolaci vůči okolí, k sociálnímu uzavírání, kumulaci sociálně problémového obyvatelstva a prohlubujícím se sociálním problémům.
- Tyto oblasti či objekty jsou často situované v prostorově vyloučených částech obcí, ztrácejí své původní rezidenční využití.

Tyto oblasti jsou označovány jako **sociálně vyloučené lokality (dále SVL)**.

Uvedené lokality bývají nejčastěji spojovány s romskou problematikou, ale ne všichni Romové žijí v SVL a naopak ne všichni obyvatelé těchto oblastí jsou Romové.

- Kvalifikované odhady z minulých let uvádějí, že **etnická skupina Romů na území České republiky čítá cca 150 000-300 000 lidí (podle údajů Rady Evropy se jedná o 200 tis. Romů)**.
- **Moravskoslezský kraj je druhým krajem s největším počtem příslušníků romských komunit žijících na jeho území v rámci celé České republiky.**
- Romští poradci na obecních úřadech obcí s rozšířenou působností odhadují, že v současné době na území kraje žije přibližně **40 000-50 000 příslušníků romské etnické skupiny**, tj. 3- 4 % obyvatel kraje (některé údaje hovoří až o 80 000 Romech). Dle těchto údajů je **cca 30 000 z nich sociálně vyloučených**, nebo sociálním vyloučením ohrožených⁶.

Podíl Romů v sociálně vyloučených lokalitách ve srovnání s rokem 2006 klesá:

- Analýza sociálně vyloučených lokalit stanovuje **počet sociálně vyloučených Romů na cca 10-11 tis. osob v MSK (cca 80 % z celkového počtu obyvatel vyloučených lokalit)**.
- Z šetření sociálně vyloučených lokalit v Moravskoslezském kraji (Augur 2014) vyplývá, že romský etnický původ obyvatel SVL uvedlo 64,3 % respondentů.

Z nejnovější Analýzy sociálně vyloučených lokalit v ČR (tzv. Gabalova zpráva) z května 2015⁷ vyplývají tyto závěry pro Moravskoslezský kraj:

- Celkový počet lokalit se v roce 2015 - v porovnání s rokem 2006 - téměř zdvojnásobil (z 310 na 606), v Moravskoslezském kraji se téměř ztrojnásobil – z 28 na 72 lokalit.
- Počet obyvatel žijících v sociálně vyloučených lokalitách se zvýšil téměř o polovinu; v absolutních číslech přibylo nejvíce sociálně vyloučených v Ústeckém a Moravskoslezském kraji - zde z 10-10,5 tisíce (2006) na 19-23 tisíc (2014). Sociální vyloučení tak má tendenci k replikaci v regionech, kde se nadprůměrně vyskytovalo již v roce 2006.
- sociálně vyloučené lokality se rozpadají do většího počtu menších celků, sociálně vyloučení se stěhují nebo jsou stěhováni do více odlehlých obcí s málo funkční infrastrukturou - sociální vyloučení v České republice přestává mít svůj dominantně městský charakter.
- Podíl nezaměstnaných v sociálně vyloučených lokalitách je v průměru přibližně 80 až 85 procent; nejvyšší průměrnou nezaměstnanost vykazovaly obce v Moravskoslezském kraji.
- na území ORP Ostrava se nachází 13 sociálně vyloučených lokalit (5. ORP v ČR) s asi 7800 obyvateli (3. místo v ČR)
- Gabalova studie identifikovala ORP, ve kterých se nenacházejí sociálně vyloučené lokality dle zvolené definice: v Moravskoslezském kraji se jedná o ORP Bílovec, Kravaře, Hlučín, Český Těšín, Frýdlant n/O a Jablunkov.

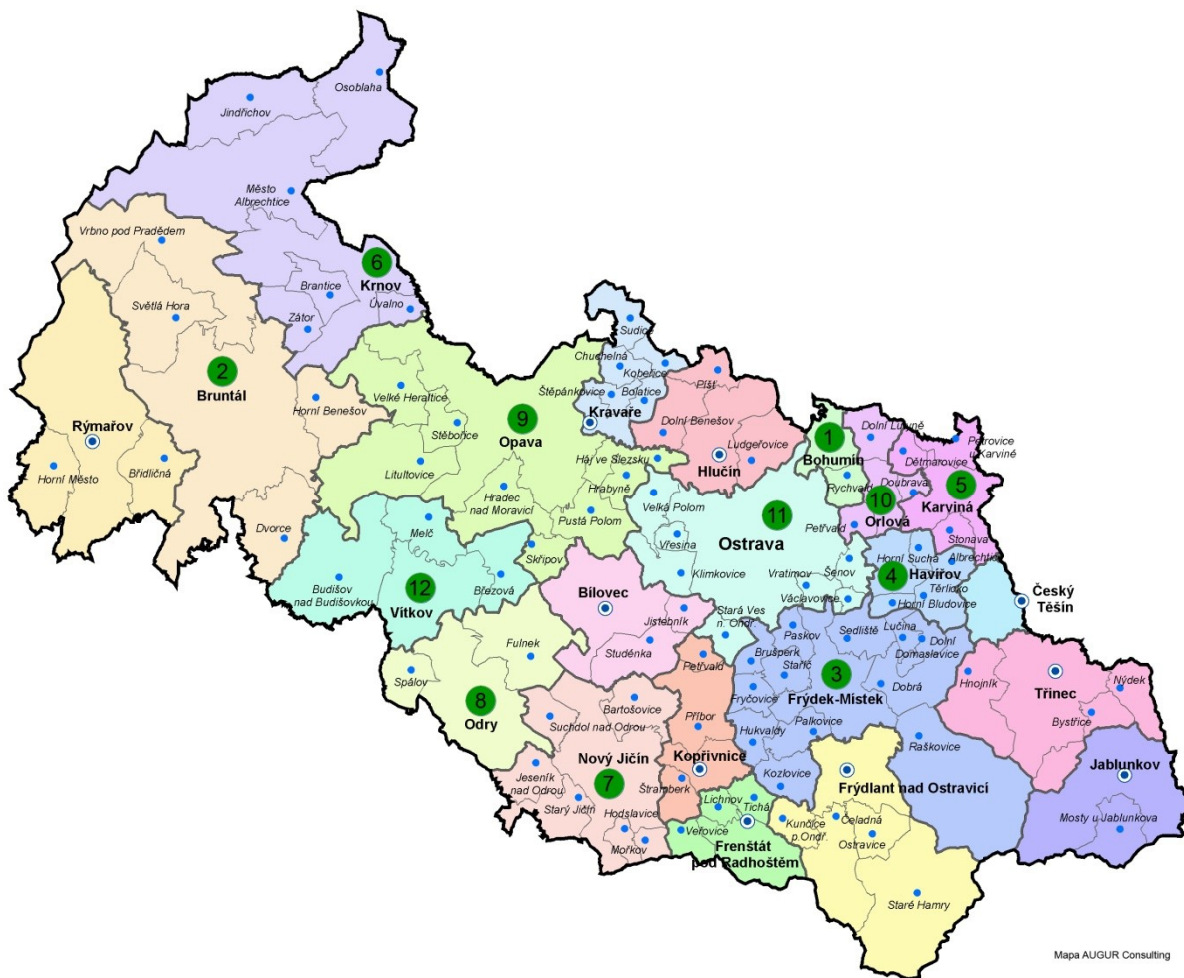
⁶ Strategie integrace romské komunity Moravskoslezského kraje na období 2015-2020

⁷ http://www.gac.cz/userfiles/File/nase_prace_vystupy/Analiza_socialne_vyloucenych_lokalit_GAC.pdf

5.8.2.1 Sociálně vyloučené lokality v ostravské aglomeraci

Stěžejním dokumentem pro identifikaci sociálně vyloučených lokalit v aglomeraci je již zmiňovaná Analýza sociálně vyloučených lokalit provedená firmou GAC v roce 2006 a opět v roce 2014 (na podkladě krajských studií - v Moravskoslezském kraji provedené firmou Augur v roce 2014), z nichž vyplynulo následující:

Obrázek 14 Mapa sociálně vyloučených lokalit v obcích s rozšířenou působností v Moravskoslezském kraji

zdroj: Augur (2014): Analýza sociálně vyloučených lokalit v Moravskoslezském kraji. Zadavatel: Krajský úřad Moravskoslezského kraje.

Tabulka 11 Odhad počtu sociálně vyloučených lokalit a počtu obyvatel v sociálně vyloučených lokalitách ostravské aglomerace (vybrané obce s rozšířenou působností – ORP)

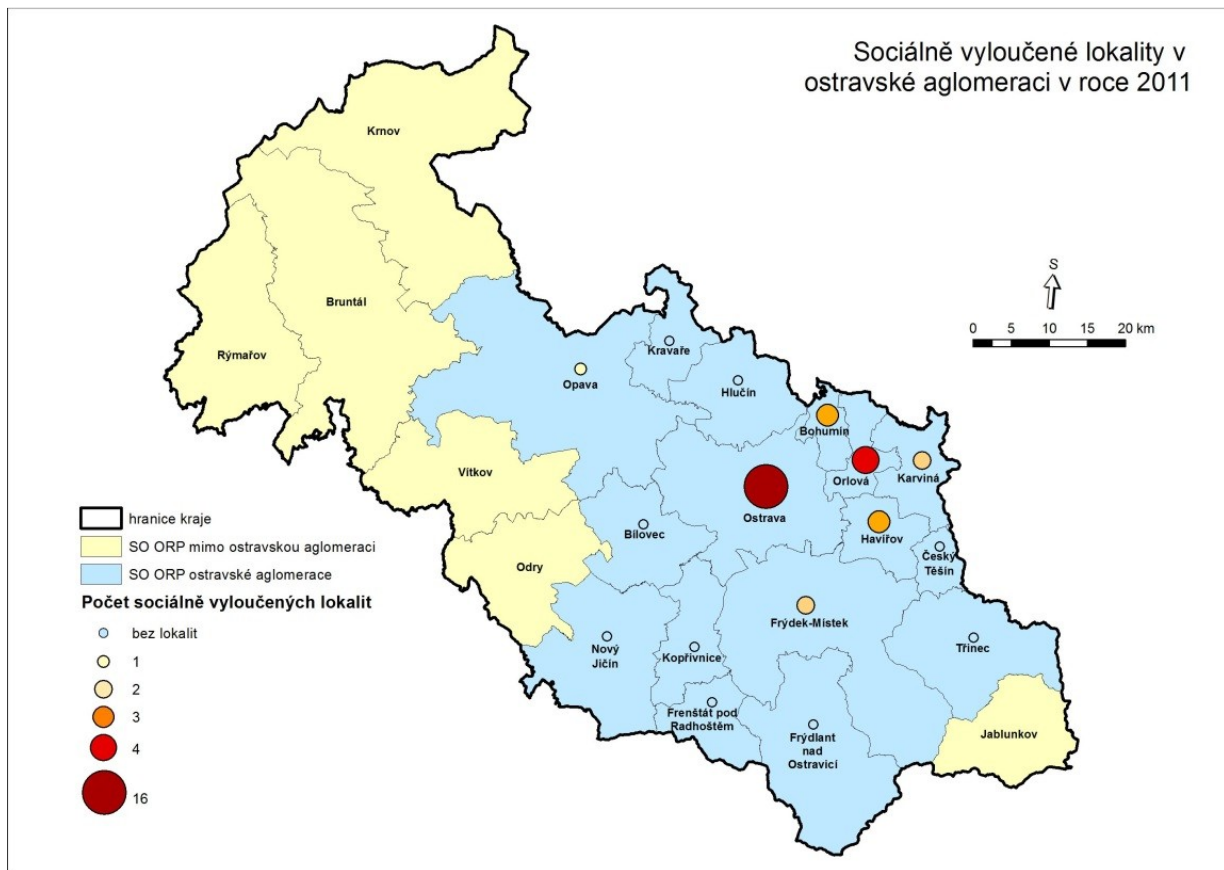
Pořadí	Území	Kvalifikovaný odhad počtu sociálně vyloučených lokalit	Odhadovaný počet obyvatel sociálně vyloučených lokalit	Kvalifikovaný odhad počtu sociálně vyloučených lokalit	Odhadovaný počet obyvatel sociálně vyloučených lokalit
průměr	Aglomerace celkem	25	11 786	52/69*	13 099 – 14 219
1	ORP Ostrava	10	6 516	11/28	6680 - 7800
2	ORP Frýdek-Místek	1	451	3	756
3	ORP Bohumín	3	674	3	820

4	ORP Nový Jičín	2	365	7	470
5	ORP Opava	2	272	9	220
6	ORP Karviná	3	1 088	5	2367
7	ORP Orlová	2	1 444	10	736
8	ORP Havířov	2	976	4	1050

* rozchází se údaje za ORP Ostrava mezi obr. 14 a 15

Zdroj: Analýza sociálně vyloučených romských lokalit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti, GAC, 2006 a Augur (2014): Analýza sociálně vyloučených lokalit v Moravskoslezském kraji. Zadavatel: Krajský úřad Moravskoslezského kraje.

Obrázek 15 Sociálně vyloučené lokality v ostravské aglomeraci

Zdroj: Aktuální informace o výskytu SVL byly získány z dostupných studií, popř. byly konzultovány na příslušných odděleních úřadů ORP.

Studiem sociálně vyloučených lokalit v Ostravě se v poslední době zabývala i Kvasničkova studie z roku 2010 (Kvasnička, 2010), která vymezila 14 sociálně vyloučených lokalit.

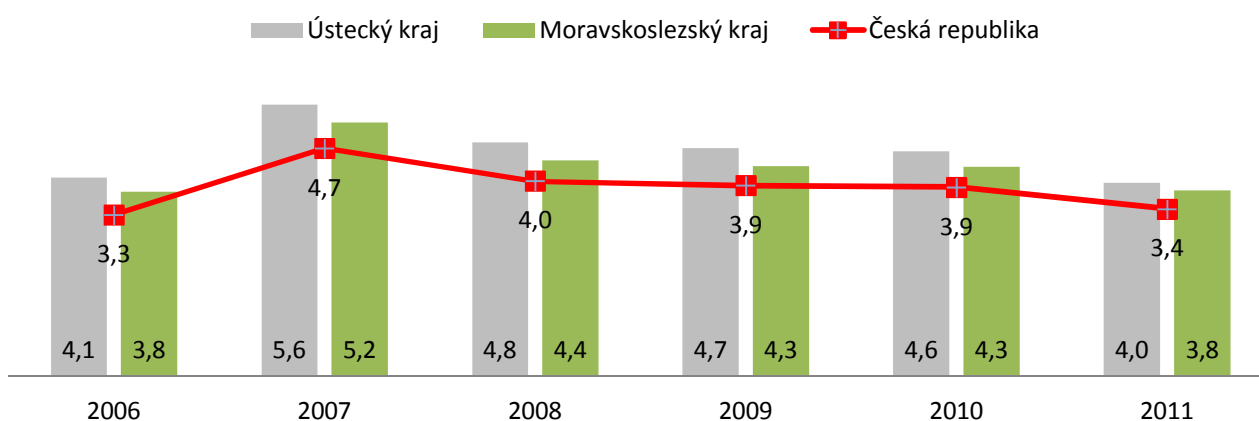
- V SO ORP je kromě vyloučených lokalit i řada ubytoven a hotelových domů, ve kterých je ubytována také řada nepřizpůsobivého obyvatelstva. Dle Studie o stavu bezdomovectví z roku 2012 v nich žije cca 1 797 osob bez trvalého bydliště (tzv. skryté bezdomovectví).

- Na základě dat této studie žilo ve vyloučených lokalitách SO ORP Ostrava k 1. 1. 2011 celkem 6 877 obyvatel, přibližně 2 % obyvatel statutárního města Ostrava.
- Na základě Gabalovy analýzy (GAC 2006) byl počet obyvatel odhadován na 6 516.
- Dle Analýzy sociálně vyloučených lokalit v Moravskoslezském kraji, zpracované firmou Augur, žilo v 28, resp. 11 (dle zvolené metodiky) sociálně vyloučených lokalitách ORP Ostravy v roce 2014 celkem minimálně 6 680 obyvatel, nová Gabalova zpráva (2015) uvádí 13 lokalit se 7 800 obyvateli
- **Počet obyvatel v sociálně vyloučených oblastech ORP Ostrava tedy stále stoupá.**

5.8.3 Podíl nízkopříjmových obyvatel

- V roce 2010 i v roce 2013 stále dosahovala ČR nejnižší procentuální hodnotu populace žijící pod hranicí chudoby (9 %, resp. 8,6 %) v rámci celé EU, kdy průměr EU byl okolo 16,5 %. Nejvyšší podíl populace pod hranicí bylo v roce 2010 v Lotyšsku (21,3)⁸, v roce 2013 v Řecku (23,1 %).⁹ Region NUTS 2 Moravskoslezsko zaznamenal mezi ostatními českými regiony soudržnosti nejvyšší podíl populace žijící pod hranicí chudoby – 15,3 % obyvatelstva regionu.
- Podle vztahu příjmů k životnímu minimu bylo v roce 2010 v ČR 3,3 % domácností pod jeho hranicí, v roce 2013 už 4,2 % všech domácností.
- **V Moravskoslezském kraji počet i podíl domácností s čistými příjmy pod životním minimem má od roku 2005 stoupající tendenci. V roce 2013 se tento podíl zdvojnásobil na 7,5 % domácností, což výrazně přesahuje průměr ČR (4,3 %)**
- Co do výše vyplacených dávek se MSK v roce 2014 umístil s necelými 5,2 mld. Kč na 1. místo v rámci všech krajů ČR (zároveň zaznamenal největší meziroční nárůst). V podílu na 1 000 obyvatel zaujímá 2. místo těsně za Ústeckým krajem (Ústecký kraj 4,22 tis. Kč / obyvatele, Moravskoslezský kraj 4,15 tis. Kč / obyvatele).

Graf 36 Vyplacené dávky státní sociální podpory v krajích na obyvatele (v tis. Kč)

Zdroj: <http://vdb.czso.cz>, vlastní zpracování

⁸ <http://www.mpsv.cz/files/clanky/13360/ukazatele.pdf>

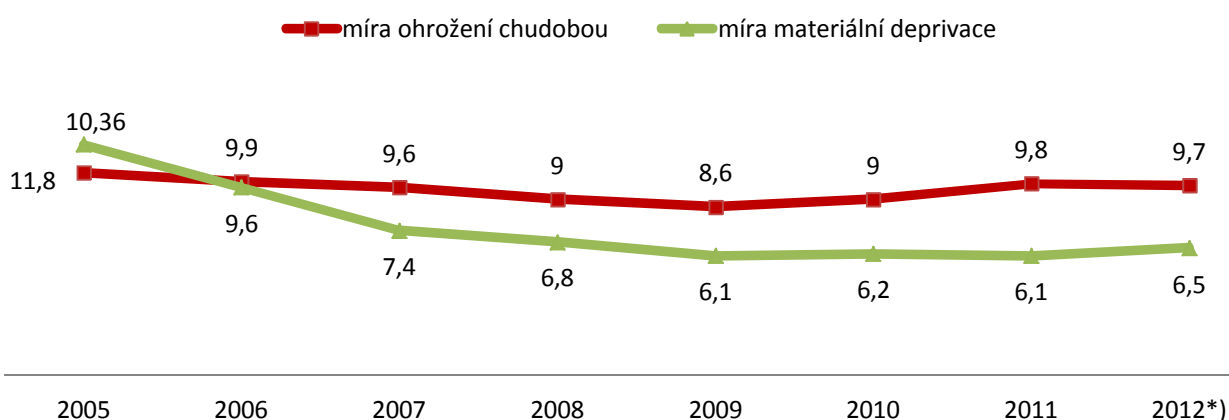
⁹ At-risk-of-poverty rate by poverty threshold and tenure status (source: SILC), Eurostat

5.8.4 Dávky hmotné nouze

- Zatímco bylo v roce 2012 v ČR zaznamenáno 56% meziroční navýšení dávek pomoci v hmotné nouzi (bylo vyplaceno 7,75 mld. Kč), v roce 2014 už absolutní částka činila 11,29 mld. Kč (navýšení o 45 % mezi lety 2012 a 2014)
- V Moravskoslezském kraji i na celostátní úrovni lze zaznamenat trend poklesu dávek „Mimořádná okamžitá pomoc“ naopak dochází k nárůstu doplatku na bydlení a příspěvku na živobytí (v případě MSK je nárůst výše dávek nad průměrem ČR).

Následující graf znázorňuje stoupající tendenci jak u podílu osob ohrožených chudobou tak u míry materiální deprivace v ČR.

Graf 37 Vývoj podílu osob ohrožených chudobou a materiální deprivací v ČR (v %)

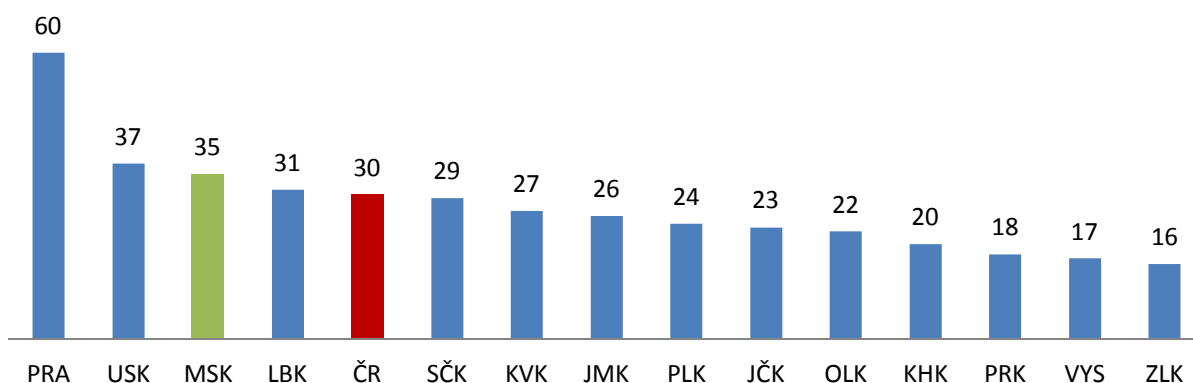
Pozn.: *) předběžné údaje ČSÚ

Zdroj: <http://www.mpsv.cz/cs/15241>

- V roce 2010 byla v rámci ostravské aglomerace vyplacena nejvyšší částka za dávky hmotné nouze v SO ORP Ostrava (219 738 tis. Kč), naopak nejnižší v SO ORP Frenštát pod Radhoštěm (9 452 tis. Kč).
- V podílu částky hmotné nouze vyplacené v dané SO ORP na 1 000 obyvatel se v roce 2010 umístila na první místo Karviná před Ostravou a Českým Těšínem.

5.8.5 Kriminalita

- Na úrovni ČR od roku 2007 zaznamenaný trend poklesu zjištěných trestných činů se v roce 2011 trend obrátil a s výjimkou roku 2012 počet trestných činů roste (mezi lety 2012 a 2013 o 7 %). V Moravskoslezském kraji kriminalita pozvolna stoupá (s výjimkou let 2010 a 2012).
- Mezi lety 2005-2013 došlo v MSK k nárůstu zjištěných trestných činů o 22 %. Tento nárůst je v porovnání s ostatními kraji nejvyšší.
- V roce 2011 zaujímal MSK 3. místo mezi kraji co do podílu zjištěných trestných činů na 1 000 obyvatel (v roce 2013 zůstal na 3. místě s 35 trestnými činy na 1000 obyvatel, zatímco v Praze se ukazatel zvýšil na 65 a v Ústeckém kraji se snížil na 36)

Graf 38 Počet zjištěných trestných činů na 1 000 obyv. v roce 2011

Zdroj: <http://vdb.czso.cz/>

- Mezi jednotlivými okresy došlo mezi rokem 2005 a 2013 k nejvyššímu nárůstu v počtu zjištěných trestných činů v okrese Ostrava-město (o 30 %), naopak nejnižší v okrese Karviná (nárůst o 11 %). Na 1000 obyvatel je nejvíce zjištěných trestných činů v okrese Ostrava-město (55,5) a Karviné (35), naopak nejméně v Opavě (23).
- Od roku 2007 dochází v MSK k poklesu v počtu stíhaných, vyšetřovaných nezletilých a mladistvých osob.

5.9 Závěrečné shrnutí

Ostravská aglomerace se v posledních letech výrazně vylidňuje. Úbytek počtu obyvatel je dán jak přirozeným úbytkem, tak zejména vystěhovalctvím do jiných regionů ČR. Hlavním důvodem vystěhovalctví je nedostatek pracovních příležitostí související s restrukturalizací těžkého průmyslu a dlouhodobou kvalifikační orientací obyvatel, dále pak stav životního prostředí, zejména v podobě znečištěného ovzduší. Výrazně vystěhovalctví přispívá obecně negativní vnímání aglomerace, které mnohdy není založeno na faktech. Pro obyvatele aglomerace je zde málo atraktivního místa pro život, což dosvědčuje i vystěhovalctví do sousedních či okrajových částí aglomerace.

Vzhledem k ochotě lidí odejít za prací a jejich adaptabilitě nejvíce odcházejí zejména lidé mladí a vzdělaní. Zvyšuje se tak zde podíl osob nízko kvalifikovaných a sociálně slabších. Především v jádru aglomerace se výrazně koncentruje počet obyvatel s nízkými příjmy, vznikají nové sociálně vyloučené lokality. Rostou sociální problémy doprovázené zvýšenou kriminalitou, atraktivita života v takové společnosti pak klesá více a více.

Agglomerace je dlouhodobě výrazně závislá na několika málo silných zaměstnavatelích v těžkém průmyslu, potýkajícími se průběžně s většími či menšími ekonomickými problémy, které mohou vyústit k omezení či zastavení činnosti. Z toho pramení obrovské riziko ztráty zaměstnání velké masy lidí, s jeho souvisejícími katastrofálními dopady na socioekonomický vývoj ostravské aglomerace.

6 Analýza stakeholderů

Při přípravě strategie ITI byla nejprve provedena identifikace všech subjektů v ostravské aglomeraci, dotčených připravovanou strategií ITI. Následně byli zástupci relevantních subjektů (tedy subjektů s vlivem či zájmem na přípravě ITI) osloveni k zapojení na přípravě strategie ITI.

Následně byla provedena analýza klíčových stakeholderů pro implementaci Strategie ITI.

Klíčoví aktéři pro Integrovanou teritoriální investici ostravské aglomerace byli posuzováni z hlediska:

1. cílů a nástrojů komunikace
2. vlivu na realizaci strategie a zájmu o realizaci strategie.

Seznam stakeholderů byl identifikován a následně validován společně se zástupci statutárních měst a experty pracovních skupin ITI a Regionální stálé konference.

6.1.1 Seznam identifikovaných klíčových aktérů z hlediska vlivu na plánování a realizace strategie ITI a z hlediska zájmu

		VLIV	
		nízký	vysoký
ZÁJEM	nízký	<p><i>Jedná se o organizace i jednotlivce, žijící na území nebo vně území aglomerace, bez vlivu na implementaci ITI, ale s určitým zájmem o výsledky ITI.</i></p> <p>Veřejnost MMR-NOK Správci dopravní infrastruktury Cyklokoordinátor</p>	<p>Jedná se o organizace s vysokým vlivem na implementaci strategie, ale spíše s malým zájmem o ITI</p> <p>Úřad práce Média Státní instituce (CHKO, Národní památkový ústav, Finanční úřad)</p>
	vysoký	<p><i>Jedná se o organizace se silným zájmem o zapojení do realizace ITI v roli nositelů projektů (příjemců integrovaných projektů), příp. i zpracovatelů projektu, avšak se spíše nižším vlivem na plánování samotné strategie.</i></p> <p>Obce mimo území ITI Příspěvkové organizace Provozovatelé veřejné dopravy Neziskový sektor Malé a střední podniky Základní a střední školy Místní akční skupiny Zpracovatelé projektů (dotační agentury)</p>	<p><i>Jedná se o organizace se silným vlivem na rozvoj aglomerace a strategie ITI a se silným zájmem o její výslednou podobu, řízení a případné změny strategie ITI.</i></p> <p>Nositel ITI Řídící výbor ITI Statutární města Moravskoslezský kraj Pakt zaměstnanosti Řídící orgány a jejich zprostředkující subjekty Významní zaměstnavatelé ARR, Hospodářská komora a další regionální instituce Střední města a obce Vlastníci bytů a Asental Group (RPG) Ekologická sdružení Regionální stálá konference / Národní stálá konference</p>

6.1.2 Seznam identifikovaných klíčových aktérů z hlediska cílů a nástrojů komunikace

Výše popsaným cílovým skupinám byly přiřazeny vhodné komunikační nástroje a oblasti jejich zájmu a potřeby ve vztahu ke strategii ITI.

Klíčovní stakeholdeři	Co hledají, potřebují?	Jak chceme s cílovou skupinou pracovat?	Nástroje	Forma
Nositelé projektů Poradenské agentury	Obecné informace	Poskytnout očekávané informace (Kdo jsme? Co děláme? Proč to děláme? Můžeme Vám pomoci zde získat finance na projekt?) Usnadnit orientaci v tématu Vysvětlit cíle „projektu“ ITI	Webová stránka Infografika Brožury ke stažení Prezentace Zápisy z jednání, oficiální dokumenty, smlouvy, apod.	Stručné informace na webu Obrázky na webu a ke stažení v .pdf Dokument ke stažení PPT nebo Prezi Dokumenty ke stažení
	Informace o výzvách a podmínkách podpory projektů	Pravidelně aktualizovat informace Umožnit snadnou orientaci Podat specifické informace o výzvách a podmínkách podpory Poskytnout povinné a obecné informace	Web Email, Telefon Semináře Konzultace	Aktuality na webu Plán výzev mailem a v dokumentech na webu Emailový a telefonický kontakt Seminář Kontaktní online formulář (fórum, FAQ) CRM
	Kontaktní informace	Být připraveni na dotazy všeho druhu Být připraven poskytnout v předem stanovené době odpovědět na zvědavé otázky	Telefon Mail Web	Telefonní číslo Emailová adresa Online formulář (fórum, FAQ)
Organizační struktura ITI Členové Řídícího výboru ITI, RSK a pracovních skupin RSK / ITI	Všechno stejně jako výše Odkaz na sdílené pracovní prostředí a úložiště	Všechno jako výše Důraz na oficiální dokumenty a kontaktní informace Sdílení souborů Možnost sdílet rozpracovaný soubor	Webová stránka Infografika Brožury ke stažení Prezentace Zápisy z jednání, oficiální dokumenty, smlouvy, apod. Web Email, Telefon Semináře Konzultace Google Drive, Docs, Calendar atd.	Link nebo propojení přihlášení do Google Drive
Zajímající se veřejnost Studenti Potenciální příjemci mimo území ITI Místní akční skupiny	Všechno stejně jako v prvním případě	Důraz na usnadnění orientace a vysvětlení cíle „projektu“ ITI	Jako výše	Jako výše

7 SWOT analýza

Podstatou SWOT analýzy je identifikace hlavních rozvojových faktorů působících na rozvoj aglomerace v každém problémovém okruhu (S - silných stránek, W - slabých stránek, O - příležitostí, T - případných hrozeb).

Na analýzu ekonomické a sociální situace navazuje souhrnná SWOT analýza, která na základě předchozích poznatků identifikuje silné a slabé stránky, hrozby a příležitosti rozvoje území. Cílem SWOT analýzy je vytvořit východisko pro formulování cílů a strategie ITI, z nichž vyplynou možnosti řešení vybraného území, a to s ohledem na způsobilost jejich financování z ESIF.

7.1 Úvod

Cílem této kapitoly je na základě výstupů z časově předcházejících etap (S-E analýza, Vyhodnocení cílů strategických dokumentů ostravské aglomerace) připravit souhrnný podklad pro strategickou část ITI strategie - **SWOT analýzu**. Důvodem pro doplnění předchozích analytických etap o další výstup byla zejména potřeba jasnějšího utřídění nejen klíčových problémů a jejich příčin v ostravské aglomeraci, ale také **potenciálních vnějších příležitostí pro další rozvoj**.

Příležitosti pro další rozvoj ostravské aglomerace lze určit jednak na základě souhrnného stromu problémů, kde jsou negativní tvrzení a identifikované problémy přeformulovány pozitivně jako příležitosti pro další rozvoj. Takto jsou však identifikovány především „vnitřní příležitosti“ – příležitosti pramenící ze specifických podmínek ostravské aglomerace.

S cílem jasně identifikovat také vnější příležitosti pro rozvoj byly proto dosavadní výstupy doplněny o SWOT analýzu ostravské aglomerace. Ta jednak shrnuje dosavadní výstupy formou silných a slabých stránek, jednak je doplňuje o vnější analýzu příležitostí, ale také hrozeb pro další rozvoj ostravské aglomerace.

7.2 Náš přístup

Klíčové poznatky z analýzy ekonomické a sociální situace se velmi často prezentují ve formě **SWOT analýzy**. SWOT analýza je standardní metodou, jejímž principem je jednoduchá, avšak výstižná a pokud **možno objektivní charakteristika silných a slabých stránek** zkoumaného regionu a jeho **možných příležitostí a ohrožení**.

Hlavním cílem analýzy SWOT je utřídění podstatných informací získaných předchozími analytickými pracemi - v případě přípravy strategie ITI ostravské aglomerace se jedná o výstupy předchozích tří etap projektu. Ačkoliv je metoda SWOT nazývána analýzou, je potřeba si uvědomit, že se de-facto jedná o určitou syntézu problémů z dílčích oblastí do konzistentního systému rozvojových bariér a potenciálu. Zejména pak má tento nástroj sloužit k orientaci v identifikovaných problémech.

Základem SWOT analýzy je rozčlenění na vnitřní analýzu (silné a slabé stránky - S a W) a vnější analýzu (příležitosti a hrozby - O a T):

- **Vnitřní analýza** se zabývá tématy, která se týkají vnitřních dispozic a podmínek rozvoje daného regionu a jsou, či by měly být, přímo ovlivnitelné jeho intervencemi, zatímco vnější analýza se zabývá tématy, která jsou mimo bezprostřední působnost intervencí na úrovni ostravské aglomerace. Vnitřními podmínkami se rozumí, že se jedná o podmínky ovlivnitelné na úrovni analyzovaného území.

- Naproti tomu Příležitosti a Hrozby představují z hlediska území, pro které je analýza tvořena, **podmínky vnější a tudíž neovlivnitelné**. Příležitosti a Hrozby mají de-facto charakter vnějšího prostředí a vlivů, přičemž jejich vymezení by mělo být orientováno jak do současnosti, tak do budoucnosti. Měly by tedy říkat, jaké neovlivnitelné podmínky působí či budou působit na identifikované silné a slabé stránky.

Tento přístup ke SWOT analýze ostravské aglomerace shrnuje následující schéma.

Obrázek 16 Schéma přístupu ke SWOT analýze ostravské aglomerace

Zdroj: Koncept ITI (PricewaterhouseCoopers, s.r.o., 2013)

Toto členění by mělo pomoci při plánování dalších intervencí tak, že opatření a další nástroje ITI by měly být zaměřeny na řešení vnitřních problémů (s využitím silných stránek), a záležitosti vyplývající z vnější analýzy jsou pro tato řešení podpůrnými či naopak omezujícími faktory, které musí být při plánování a realizaci intervencí brány v úvahu.

Základním vstupem do SWOT analýzy a identifikaci silných a slabých stránek ostravské aglomerace a příležitostí a hrozeb pro její další rozvoj jsou výstupy předchozích etap projektu, tedy:

- Socio-ekonomická analýza ostravské aglomerace;

- Stromy problémů a workshopy s klíčovými aktéry;
- Vyhodnocení strategických cílů strategických dokumentů ostravské aglomerace.

Takto připravená SWOT analýza identifikuje klíčové rozvojové příležitosti i problémy ostravské aglomerace, které by měla strategie ITI řešit. Představuje tak jedno z klíčových východisek pro formulování cílů a strategie a je určitým můstkem mezi potřebami a rozvojovým potenciálem definovaným v S-E analýze a stromě problémů a strategickou částí.

7.3 SWOT analýza ostravské aglomerace

Tato kapitola představuje konečný návrh SWOT analýzy ostravské aglomerace, připravená podle výše popsaného postupu.

7.3.1 Silné a slabé stránky

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Ekonomika a podnikání	
<ul style="list-style-type: none"> • Unikátní know-how spojené s dlouhou tradicí těžebního průmyslu, výrobou železa a oceli a těžkého strojírenství, které lze využít pro výrobu s vyšší přidanou hodnotou • Růst diverzifikace ekonomiky – vznik nových firem s vazbou na tradiční know-how, ale působících v aktivitách s vyšší přidanou hodnotou • Rostoucí diverzifikace ekonomiky i díky zahraničním investicím – část zahraničních investorů již v aglomeraci investovala také do aktivit s vyšší přidanou hodnotou, včetně inovačních aktivit a začíná se rozvíjet spolupráce s místními VŠ • Dostupnost a kapacita vysokých škol přímo v aglomeraci – v aglomeraci studuje přibližně 35 tis. VŠ studentů • Diverzifikovaná infrastruktura na podporu podnikům a podnikatelům (inovační centra, klastry, inkubátory, průmyslové nemovitosti) • Dostatek pracovních sil – aglomerace je součástí nejlidnatějšího kraje, nízká míra ekonomické participace znamená potenciálně dostatečný zdroj pracovní síly • Zvyšující se vstupy aktivit VaVal a nově budovaná výzkumná centra • Dobré dispozice sídelního uspořádání z hlediska dopravních systémů 	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomická krize zastavila pozitivní vývoj aglomerace (ekonomický růst a snižování nezaměstnanosti) a došlo opět k nárůstu nezaměstnanosti. Zároveň se zvyšuje délka nezaměstnanosti, resp. podíl dlouhodobě nezaměstnaných. • Nutná pozitivní propagace regionu (celé aglomerace) je v kontrastu se snahou o získání co největší vnější (státní) podpory a nutnou „propagací“ problémů aglomerace • Image VŠ v kraji zaostává za srovnatelnými VŠ v Česku • Spolupráce škol v aglomeraci s podniky a zaměstnavateli je omezená a výuka na školách neodpovídá současným potřebám trhu práce • Diverzifikace ekonomiky táhnou zatím zejména zahraniční investoři a velké firmy, které v regionu umístily aktivity spíše s nižší přidanou hodnotou • Vznik a růst domácích MSP je omezený – v aglomeraci vzniká nízký počet nových MSP • Hustota infrastruktury na podporu podnikům a podnikatelům neodpovídá dosavadním výstupům – kvalita služeb těchto subjektů zaostává • Zatím nevyužitý potenciál letiště v Ostravě pro osobní i nákladní dopravu, a tedy jeho omezený příspěvek k atraktivitě regionu pro obyvatele, pracovníky i investory • Preference zaměstnaneckého vztahu, před sa-

SILNÉ STRÁNKY**SLABÉ STRÁNKY**

mostatným podnikáním - nízká úroveň podnikatelské aktivity

- Nedostatek technicky vzdělané pracovní síly na trhu práce (neefektivní spolupráce školství a podnikatelského sektoru)
- Růst zadlužování měst a krajů a neschopnost v důsledku toho čerpat významnější podporu v období 2014+
- Růst mandatorních výdajů měst

Obyvatelstvo a sociální služby

- Ustavení partnerství mezi aktéry na trhu práce a nastartování vzájemné komunikace díky vzniku a zahájení fungování v Česku unikátní platformy „MS Pakt zaměstnanosti“, který by měl přispět k řešení problémů na trhu práce
- Do začátku krize se v MSK podařilo významně snížit míru nezaměstnanosti a snížit odstup kraje za průměrem Česka. I po vypuknutí krize zůstal rozdíl oproti národní úrovni poměrně stabilní
- Nabídka sociálních služeb a jejich dostupnost je z kvantitativního pohledu v ostravské aglomeraci poměrně dobrá
- Absolutně nejvyšší počet nezaměstnaných mezi kraji ČR a jejich územní koncentrace i v rámci aglomerace
- Míra nezaměstnanosti sice kopíruje vývoj na národní úrovni, podíl dlouhodobě nezaměstnaných je však v regionu výrazně vyšší
- V ostravské aglomeraci je vysoké procento obyvatel se základním vzděláním a vysoký podíl obtížně requalifikovatelné a adaptovatelné pracovní síly
- Nedostatečně kvalitní lidské zdroje (slabá jazyková vybavenost, zhoršující se dovednosti absolventů)
- Dlouhodobý úbytek obyvatel, především obyvatel mladých a kvalifikovaných a s tím související posílení trendu stárnutí obyvatel
- Průměrné mzdy v aglomeraci jsou poměrně vysoké – nepříznivý faktor pro strategii založenou na lákání nových, velkých zahraničních investorů
- Rostoucí podíl obyvatel, kteří jsou ohroženi chudobou a sociálním vyloučením – řešení tohoto problému je navíc individuální (v rámci jednotlivých měst a obcí), chybí komplexní řešení příčin na úrovni celé aglomerace (resp. kraje) - vznik sociálně vyloučených lokalit
- Z hlediska kvantity poměrně dobrá nabídka sociálních služeb v ostravské aglomeraci, která však neodpovídá plně aktuálním potřebám obyvatel a zejména není zaměřena na podporu aktivního života znevýhodněných osob
- Zvýšená míra kriminality a eskalace napětí v soužití menšin s většinou obyvatel

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Městské a životní prostředí	
<ul style="list-style-type: none"> • Kvalitní životní prostředí a „příroda“ v bezprostředním zázemí aglomerace • Výrazné zlepšení znečištěného ovzduší za posledních cca 25 let, které je v současnosti shodné se znečištěním v hlavním městě, Středočeském či Ústeckém kraji (s odlišnými zdroji znečištění) • Zlepšení dopravního napojení regionu díky dálničnímu a kvalitnějšímu železničnímu spojení • Pokles skládkování odpadu, které v celkové produkci odpadů v období mezi rokem 2000 a rokem 2011 pokleslo o 44 % • Zlepšující se propagace ostravské aglomerace jako atraktivního místa pro život – zejména v oblasti kultury a sportu • Možnost zhodnocení a posílení stávající městské zeleně pro rekreační a ekologickou funkci • Možnost ekologického a rekreačního využití nových vodních ploch na poddolovaných územích 	<ul style="list-style-type: none"> • V posledních letech zpomalení zlepšování znečištěného ovzduší a přetrvávající negativní image aglomerace v této oblasti, která neodpovídá skutečným údajům • Velmi nízké využití veřejné dopravy a omezená dostupnost některých oblastí aglomerace, které znamenají vyšší využití individuální dopravy negativně přispívající ke znečištění ovzduší a hlukem v aglomeraci • Nedobudované silniční obchvaty některých měst • Nedostatečná preference MHD, cyklo a pěší dopravy ve městech • Omezený pokrok revitalizace zanedbaného městského prostředí a významná rozloha stále zanedbaných území (průmyslových i neprůmyslových) • Zvyšování emisí z malých zdrojů znečišťování, které se jen obtížně kontrolují (topení tuhými palivy) • Nárůst dopravy a s tím spojený nárůst znečištění ovzduší z mobilních zdrojů • Revitalizace území a zanedbaných ploch je v rámci aglomerace velmi nerovnoměrná • Nárůst produkce komunálního a bioodpadu • Množství vyprodukovaných průmyslových odpadů je v kraji nejvyšší v rámci celé ČR • V rámci ostravské aglomerace chybí vzájemná koordinace mezi jednotlivými městy ve věci propagace ať už MSK, metropolitní oblasti, tak i měst

7.3.2 Příležitosti a hrozby

PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
Politické, legislativní, administrativní a správní	
<ul style="list-style-type: none"> • Důraz na „place-based“ podporu v rámci Kohezní politiky EU v období 2014+ - větší důraz na to, aby podpora byla šitá na míru místním potřebám a z toho vyplývající posílení územní a integrované dimenze Kohezní politiky (nástroj ITI, JAP, CLLD apod.) • Zpřísnění limitů v oblasti životního prostředí i v sousedním Polsku, a s tím související další zlepšení znečištění ovzduší v ostravské aglomeraci 	<ul style="list-style-type: none"> • Politická nestabilita Česka a pokračování ekonomické recese znamenající hrozbu nižších příjmů městských rozpočtů, nedostatečnou tvorbu nových pracovních míst apod. • Nestabilita (a neakceschopnost) legislativního prostředí ovlivňujícího ekonomiku i veřejný sektor • Přetrvání nemotivujícího sociálního systému a neflexibilního trhu práce

PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
<p>raci</p> <ul style="list-style-type: none"> • Větší důraz na dosažené výsledky projektů podpořených z prostředků EU, namísto prostého čerpání prostředků • Vyšší využití finančních nástrojů v budoucím programovém období – vyšší důraz na motivaci příjemců a dlouhodobě udržitelné nástroje podpory i za horizont období 2014-2020 • Přijetí zákona o státní službě a na něj navázané dlouhodobé zlepšení fungování veřejné správy • Zavedení duálního vzdělávání • Změna řízení středního školství – větší vliv samosprávy, hospodářské komory, MPO – sladění s potřebami trhu práce • Snížení administrativní náročnosti a procesů spojených s využitím fondů EU 	<ul style="list-style-type: none"> • Chybějící reforma vysokého školství – snižování úrovně jeho kvality na úkor kvantity

Ekonomické, finanční

• Specifické programy čistě na podporu tohoto regionu. Zvýšená pozornost věnovaná ostravské aglomeraci v souvislosti s ekonomickými problémy a potenciálně významné investice směřující do regionu • Využití „chytrých“ řešení a nejmodernějších technologií v dopravě, které umožní snížit podíl individuální dopravy a zvýhodní dopravu veřejnou nebo jiné alternativní formy dopravy • Intenzivnější využití ostravského letiště a využití ostravského letiště pro nákladní dopravu ze strany leteckých společností či investorů • Rostoucí zájem o využití starých unikátních průmyslových areálů a budov i jako atraktivita nejen v oblasti cestovního ruchu • Sanace a rekultivace území brownfieldů - vznik nových rozvojových ploch pro podnikání a nová pracovní místa • Reforma financování vědy a výzkumu – posílení podpory kvality na úkor kvantity • Podpora příchodu/ návratu špičkových vědeckých pracovníků do nově budovaných výzkumných center – program podpory na národní úrovni • Vyšší podpora v oblasti VaVal směřující na uplatnění výsledků výzkumu v praxi – potenciál pro vznik nových podniků, růst vlastních příjmů regionálních VŠ • Stoupající podpora start-upů a zakládání nových	• Odchod největších zaměstnavatelů z regionu – uzavření jejich aktivit v regionu a s tím zánik významného počtu pracovních míst pro specificky kvalifikované pracovníky • Nedostatek prostředků pro oblast VaVal v důsledku jejich stagnace na národní úrovni a nárůstu počtu a kapacit výzkumných organizací, které se o ně ucházejí • Rostoucí konkurence z Polska v příhraničním regionu a vytlačování místních firem a podniků • Pokračování existence nejednotných pravidel v Česku a Polsku a z toho plynoucí výhodnější podmínky pro některé polské podniky • Podpora podnikání a inovací bude dále zaměřena spíše na kvantitu a fyzickou infrastrukturu spíše než na kvalitu nabízených služeb • Úbytek kvalifikovaných pracovních sil (v technických oborech) přesunem do hospodářsky stabilnějších regionů a odchodem do penze • Odliv kvalitních vědeckých pracovníků do zahraničí • Nezachycení globálních trendů v oblasti VaVal • Chybné nasměrování peněz ze strukturálních fondů EU a podmínky pro jejich využití neodpovídající potřebám regionu

PŘÍLEŽITOSTI**HROZBY**

firem v Česku jako příležitost pro rozvoj podnikání i v ostravské aglomeraci

- Vyšší podíl prostředků v budoucím programovém období 2014+ bude směřován na revitalizaci ploch pro podnikání namísto budování ploch na zelené louce
- Významnější podpora odpovědného vztahu obyvatel a firem k životnímu prostředí v EU i v ČR
- Rostoucí význam CSR aktivit – rostoucí soukromé investice podniků do vývoje čistých a ekonomicky únosných technologií pro odstranění/omezení negativních dopadů na životní prostředí a dalších sociálních problémů
- Možnost nalákání vzdělaných cizinců, zejména z východní Evropy
- Zvýšení poptávky po inovacích ze strany nadnárodních firem
- Odezdnívání krize – obnovení důvěry ve finanční trhy – rozvoj developerských aktivit – nová pracovní místa, obnova území (brownfieldů)

Sociální, demografické

- Rostoucí důraz na podporu sociálního podnikání
- Systémové řešení hazardu
- Změna nastavení sociálního systému a podpora tak, aby zahrnovala důraz na motivaci k návratu do aktivního života a podporovala setrvání či návrat do aktivního života, včetně trhu práce
- Změna systému podpory bydlení pro chudé nebo chudobou ohrožené obyvatele
- Využití moderních technologií, které sníží náklady na sociální služby a umožní sociálně slabým či handicapovaným obyvatelům a seniorům setrvat v přirozeném prostředí a více se zapojovat do aktivního života
- Zahájení účinnosti nového Občanského zákoníku – větší práva a možnosti ochrany seniorů a sociálně slabých osob, lepší ochrana spotřebitelů
- Větší podpora transformace sociálních služeb z centrální a evropské úrovně
- Přetrvání nekonceptního řešení problémů souvisejících s chudobou a sociální exkluzí na národní úrovni – zvýšení podílu chudých a sociálně vyloučených obyvatel v aglomeraci a s tím související nárůst dalších negativních jevů (kriminalita, zanedbání prostředí, nízká koupěschopnost, růst šedé ekonomiky ad.)
- Podcenění aktuálních demografických trendů (zejm. stárnutí populace), a odložení potřebných reforem
- Zachování stávajícího nemotivačního sociálního systému a podpory, včetně spíše „reaktivní“ podpory nezaměstnaných

Technologické

- Rozvoj technologií a podpory pro „chytrá města“ (Smart cities)
- Posilování využití moderních IT a větší potřeba dostatečných výpočetních kapacit i expertů v této oblasti – příchod investorů a rozšíření
- Zaostání využití moderních technologií mezi staršími a méně kvalifikovanými obyvateli a z toho plynoucí snížení jejich konkurenceschopnosti a uplatnitelnosti na trhu práce
- Podpora aplikovaného výzkumu na úkor (nikoli

SWOT ANALÝZA

PŘÍLEŽITOSTI

spolupráce v návaznosti na rozvoj činnosti nových výzkumných center v kraji zaměřených na IT

- Modernizace v oblasti efektivnějšího využívání energií a s tím spojený rozvoj ekoinovací a technologií orientovaných na energetickou účinnost a ochranu prostředí (průmysl, veřejná správa, domácnosti)

HROZBY

- navíc k) výzkumu základního
- Zpomalení (zastavení) trendu modernizace průmyslových provozů a technické infrastruktury

8 Analýza problémů a potřeb

8.1 Současný výchozí stav aneb čeho již bylo dosaženo

Moravskoslezský kraj se v posledních deseti letech dotáhl z 53 % na necelých 80 % průměru ekonomické výkonnosti Evropské unie. Ekonomika se po dvaceti pěti letech obohacuje o nové obory podnikání, region je napojen na zásadní dopravní tepny, informačně propojen prostřednictvím optických sítí, kvalita ovzduší je nesrovnatelně lepší oproti stavu před dvaceti pěti lety. Energetické zdroje jsou relativně snadno dostupné, příležitostí může být větší orientace na jejich účinnější využívání, včetně využití alternativních zdrojů energie.

Do nových průmyslových zón přibyla řada nových investorů, kteří vytvořili tisíce nových pracovních míst a významně zmírnili dopad restrukturalizace ekonomiky. Obyvatelé aglomerace mohou těžit z přítomnosti tří univerzit, přitom Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava disponuje unikátním know-how a vybavením, plynoucí z historické průmyslové orientace a ze spolupráce univerzity s místními firmami. V regionu fungují nové technologické parky, podnikatelské inkubátory a výzkumná centra.

Ostravsko se dostává do povědomí veřejnosti jako místo konání kulturních a sportovních událostí mezinárodního významu. Kvalita veřejných služeb od školství až po zdravotnictví se za posledních dvacet pět let nepoměrně zvýšila, vzrostla průměrná délka života obyvatel. Území postižené těžbou a těžkým průmyslem prochází postupnou regenerací a obyvatelům je k dispozici stále více atraktivit cestovního ruchu, jak přírodního, tak kulturního nebo technického charakteru. Blízkost potenciálních a rostoucích trhů na straně Polska a Slovenska, přítomnost mezinárodního letiště a relativně snadná dostupnost Prahy, Vídně, Krakova, Katovic, Brna nebo Bratislavy skýtá regionu dosud ne zcela využitou velkou konkurenční výhodu.

8.2 Socioekonomická analýza

Samotnému zpracování analýzy problémů a potřeb předcházelo definování rozhodujících ukazatelů, na základě kterých byla zpracována socioekonomická analýza a zhodnoceny vývojové trendy aglomerace. Výčet těchto oblastí, jako je demografie, podnikání a ekonomika, zaměstnanost, vzdělávání, sociální začleňování, životní prostředí a dopravní infrastruktura, vyplynul z diskuze s klíčovými regionálními aktéry.

Obrázek 17 Schéma procesu zpracování socioekonomické analýzy

Zdroj: Návrh ITI (PricewaterhouseCoopers, s.r.o., 2014)

Analýza potřeb byla sestavena z výsledků sekundárních dat socioekonomické analýzy a následně projednána (verifikována) v diskusi s územními partnery. Pro ověření závěrů a tvrzení uváděných v socioekonomické analýze byly jednotlivé její výstupy konzultovány s experty a odborníky na dané téma v rámci pořádaných workshopů.

Hlavní závěry socioekonomické analýzy

Jedním z klíčových problémů ostravské aglomerace je přetrvávající ekonomické zaostávání za průměrem Česka. Tato skutečnost je zapříčiněna nízkou mírou ekonomické participace, nízkým využitím nových znalostí a znalostně náročnějších aktivit a vyšším podílem obtížně adaptovatelné pracovní síly.

Výsledky socioekonomické analýzy ukázaly několik klíčových závěrů. Zároveň umožnily identifikovat hlavní problémy a potřeby, se kterými se potýká ostravská aglomerace. Identifikované problémy a potřeby tvoří základ pro nastavení intervenční logiky ITI a koncipování jednotlivých strategických cílů. V podobě manažerského shrnutí byly hlavní zjištění socioekonomické analýzy definovány následovně:

Ostravská aglomerace se v posledních letech výrazně vylidňuje.

- Úbytek počtu obyvatel je dán jak přirozeným úbytkem, tak zejména vystěhovalectvím do jiných regionů ČR. Ubývá obyvatel - 37 544 za posledních 10 let, nejvyšší migrační úbytek v celé ČR (vystěhovávaní tvoří 75 % z celkového úbytku), odcházejí zejména vzdělaní a mladí lidé, zatímco skupina sociálně slabších a málo adaptabilních roste. Nejvýznamnější je úbytek v centru aglomerace, jedním z hlavních důvodů vystěhovávaní je uváděna atraktivita nabídky práce.

Hlavním důvodem vystěhovalectví je nedostatek pracovních příležitostí.

- Ten souvisí s restrukturalizací těžkého průmyslu a dlouhodobou kvalifikační orientací obyvatel, dále pak stav životního prostředí, zejména v podobě znečištěného ovzduší. Výrazně k vystěhovalectví přispívá obecné negativní vnímání aglomerace, které mnohdy není založeno na faktech. Pro obyvatele aglomerace je zde málo atraktivního místa pro život.

V regionu je nejnižší ochota obyvatel podnikat z celé republiky.

- I přes relativně kvalitní a dostupnou podnikatelskou infrastrukturu včetně možností využití brownfieldů je v aglomeraci nejnižší ochota podnikat, což vyplývá z dlouhodobé zaměstnanecké tradice v aglomeraci, nízká je i míra inovačních aktivit, kvalifikační úroveň MSK se zásadně nemění.

Vzhledem k ochotě lidí odejít za prací a jejich adaptabilitě nejvíce odcházejí zejména lidé mladí a vzdělaní.

- V aglomeraci se tak zvyšuje podíl osob nízko kvalifikovaných a sociálně slabších. Především v užším jádru aglomerace (vymezeno obcemi s nejvyšší koncentrací ekonomických aktivit - obce Ostrava, Havířov, Karviná) se výrazně koncentruje počet obyvatel s nízkými příjmy, vznikají nové sociálně vyloučené lokality. Rostou sociální problémy doprovázené zvýšenou kriminalitou, atraktivita života v takové společnosti pak klesá více a více.

Agglomerace je dlouhodobě výrazně závislá na několika málo silných zaměstnavatelích v těžkém průmyslu.

- Ty se průběžně potýkají s většími či menšími ekonomickými problémy, které mohou vyústit k omezení či zastavení činnosti. Z toho pramení obrovské riziko ztráty zaměstnání velké masy lidí, s jeho souvise-

jícími katastrofálními dopady na socioekonomický vývoj ostravské aglomerace. Pokud svou činnost ukončí 3 největší zaměstnavatelé, ocitne se najednou bez práce minimálně 50 000 lidí.

Aglomerace je součástí kraje s třetí nejvyšší mírou nezaměstnanosti.

- Tento stav míry nezaměstnanosti platí zároveň u samotné aglomerace. Dlouhodobě nadprůměrná míra nezaměstnanosti souvisí zejména s koncentrací těžkého průmyslu v oblasti hutnictví, těžkého strojírenství a hornictví, obtížným vývojem a restrukturalizací, kterými tato odvětví prochází. Míra zaměstnanosti aglomerace i MSK se pohybuje o 3-4 % pod průměrem ČR, z pohledu nezaměstnanosti je problémem dlouhodobá nezaměstnanost (43 %) a nezaměstnanost absolventů, důvodem však dle tvrzení mnohých expertů není jen kvalifikační úroveň ale i ochota pracovat, ovlivněná sociálním systémem, rodinnými vzory apod.

Dnes jsou pro ostravskou aglomeraci typické trendy většiny velkých městských regionů průmyslového zaměření.

- Deindustrializace a restrukturalizace, a s tím spojená ztráta pracovních příležitostí.
- Populační ztráty a růst sociálních problémů. Pokles počtu obyvatel způsobuje především migrace obyvatelstva za prací do ekonomicky atraktivnějších měst ČR, přičemž jako hlavní příčina vystěhovalectví z Moravskoslezského kraje se uvádí nedostatek atraktivních pracovních příležitostí. Dle Úřadu práce a vyjádření expertů v průběhu zpracovávání socioekonomické analýzy se jedná hlavně o selektivní migraci mladých lidí s vysokoškolským diplomem (tedy koncept „brain drain“). Na vystěhovávání obyvatel má vliv také stav životního prostředí, který je i přes zlepšování zejména v oblasti ovzduší v ostravské aglomeraci velmi špatný. Zároveň je tato skutečnost značně (a mnohdy neprávem) medializována a podporuje negativní vnímání kraje.
- Špatná kvalita životního prostředí, zejména ovzduší, související s koncentrací průmyslu a obyvatelstva. Tento stav odráží vysokou koncentraci průmyslu a obyvatelstva v území, což souvisí s velkým znečištěním z dopravy a lokálních topenišť (nejvyšší hustota v ČR vyplývající do značné míry z velkého počtu nízkopříjmových obyvatel). Téměř 100 % obyvatel žije v oblastech se zhoršenou kvalitou ovzduší. Znečištěné ovzduší spolu s pracovními příležitostmi jsou obecně vnímány jako stěžejní faktory ovlivňující odchod lidí z kraje.

V posledních letech výrazně roste podíl obyvatel žijících pod hranicí životního minima.

- Tento stav je dán zejména vysokou nezaměstnaností, způsobenou ale nejen nedostatkem pracovních příležitostí, bohužel však také ochotou pracovat. Právě u takto postižené skupiny obyvatel je ochota migrace za prací nejmenší, tudíž dlouhodobě tento podíl stále poroste na úkol vzdělaných lidí, kteří odcházejí.
- Dle ekonomické situace a příjmů domácností se dá říci, že obyvatelé, kteří mají práci, si žijí dobře. Nicméně celkový pohled na život v aglomeraci ovlivňuje masa obyvatel nezaměstnaných a sociálně ohrožených. Podíl domácností s čistými příjmy pod životním minimem je nejvyšší v ČR – 6,9 % domácností s příjmy pod životním minimem (za posledních 7 let se tento podíl téměř zdvojnásobil, o 91 % více domácností od roku 2005). Ekonomická aktivita obyvatel je nízká a sociální systém nepřispívá k její aktivizaci. Situace v jižní, jihozápadní a severozápadní části aglomerace je dlouhodobě podstatně lepší, a to jak v oblasti nezaměstnanosti a životního prostředí, tak i sociálních problémů. Na rozdíl od centra aglomerace není toto území až tak spjata s těžkým průmyslem, jeho projevy a důsledky.

8.3 SWOT analýza

SWOT analýza je koncipována za dílčí oblasti (témata), které byly předmětem analytických prací¹⁰. V této subkapitole je uvedena souhrnná SWOT analýza.

SILNÉ STRÁNKY

- Přiliv investic
- Diverzifikace ekonomiky
- Technické know-how
- Přítomnost univerzit a výzkumných center
- Dopravní napojení
- Společenské kulturní akce mezinárodního významu
- Dostupnost a kvalita veřejných služeb
- Partnerství
- Regenerace dolní oblasti Vítkovice
- Krajinné bohatství

SLABÉ STRÁNKY

- Odliv vzdělaných obyvatel v produktivním věku
- Strukturální a dlouhodobá nezaměstnanost
- Malý podíl malých a středních podniků na ekonomice a tvorbě nových pracovních míst
- Negativní image
- Klesající úroveň vzdělanosti
- Sociálně vyloučené lokality
- Zvyšující se podíl osob ohrožených chudobou

PŘÍLEŽITOSTI

- Vyšší efektivita služeb veřejného sektoru
- Inovativní finanční nástroje
- Evropské investice
- Efektivnější propojení vědy, výzkumu a komerční sféry
- Efektivnější nakládání se zdroji a energiemi
- Investice v technologických a kreativních oborech
- Užší spolupráce firem a vysokých škol

HROZBY

- Dopady dalšího útlumu tradičních odvětví
- Chybějící nebo neúčinné koncepce na centrální úrovni
- Stárnutí obyvatelstva
- Odliv investic s vyšší přidanou hodnotou
- Pokles koupěschopnosti obyvatel
- Sociální napětí
- Vzdělanost a kompetence neodpovídající požadavkům trhu práce, novým technologiím a měnícím se podmínkám v globální ekonomice

Zdroj: Návrh ITI (PricewaterhouseCoopers, s.r.o., 2014)

8.4 Strom problémů a strom cílů

Agregovaný strom problémů představuje **klíčový podklad pro koncipování strategické části**. Přiřazením cíle ke každému problému byl formulován **souhrnný strom cílů** jako logické **východisko pro nastavení intervenční logiky ITI**. Strom cílů byl dále podkladem pro diskusi s partnery, experty a odborníky pro návrh strategické části ITI ostravské aglomerace.

Na základě výstupů **z analytických prací** a jednání **s klíčovými zástupci** statutárních měst ostravské aglomerace a dalších významných aktérů byly identifikovány následující **tři společné problémy** (problémové oblasti) na území ostravské aglomerace, které jsou příčinou negativního vnímání života v aglomeraci. Problémové oblasti byly vydefinovány z hlavních závěrů socioekonomické analýzy.

¹⁰ Podrobná SWOT analýza je součástí předchozí kapitoly

Obrázek 18 Identifikované klíčové problémové oblasti ostravské aglomerace

Zpracováním stromu problémů¹¹ byly u výše uvedených problémových oblastí identifikovány jejich klíčové příčiny a důsledky, včetně vzájemných vazeb.

Díky tomu bylo možné navrhnout tři strategické oblasti intervencí – PRÁCE, PODNIKÁNÍ a PROSTŘEDÍ a dílčí strategické cíle, které společně naplňují vizi partnerů v aglomeraci.

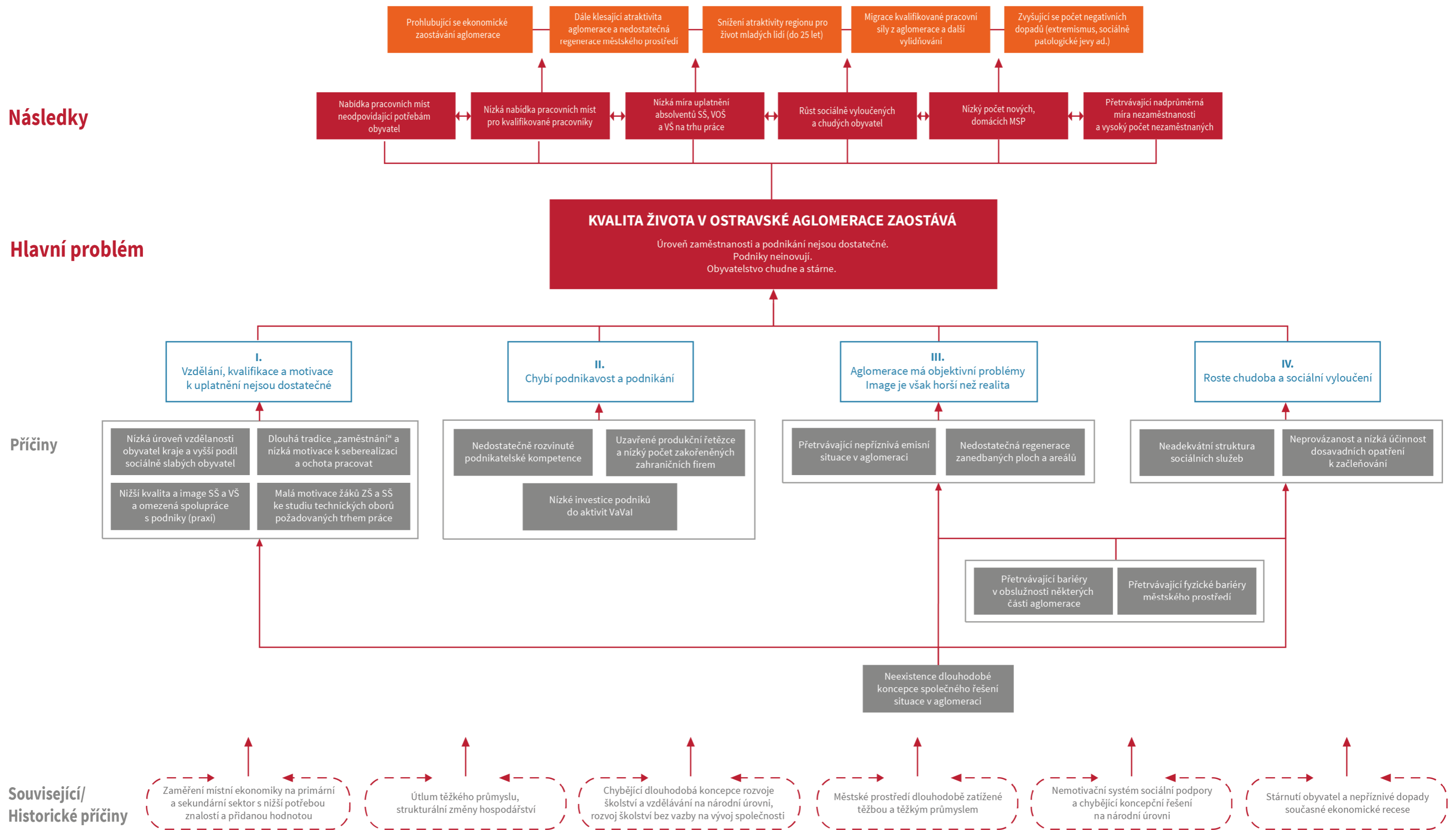
Strom cílů přitom musel zohlednit:

- výsledky socioekonomické analýzy
- výsledky jednání pracovních skupin
- výsledky dosavadních jednání s řídicími orgány a plánované intervence v operačních programech ESI Fondů

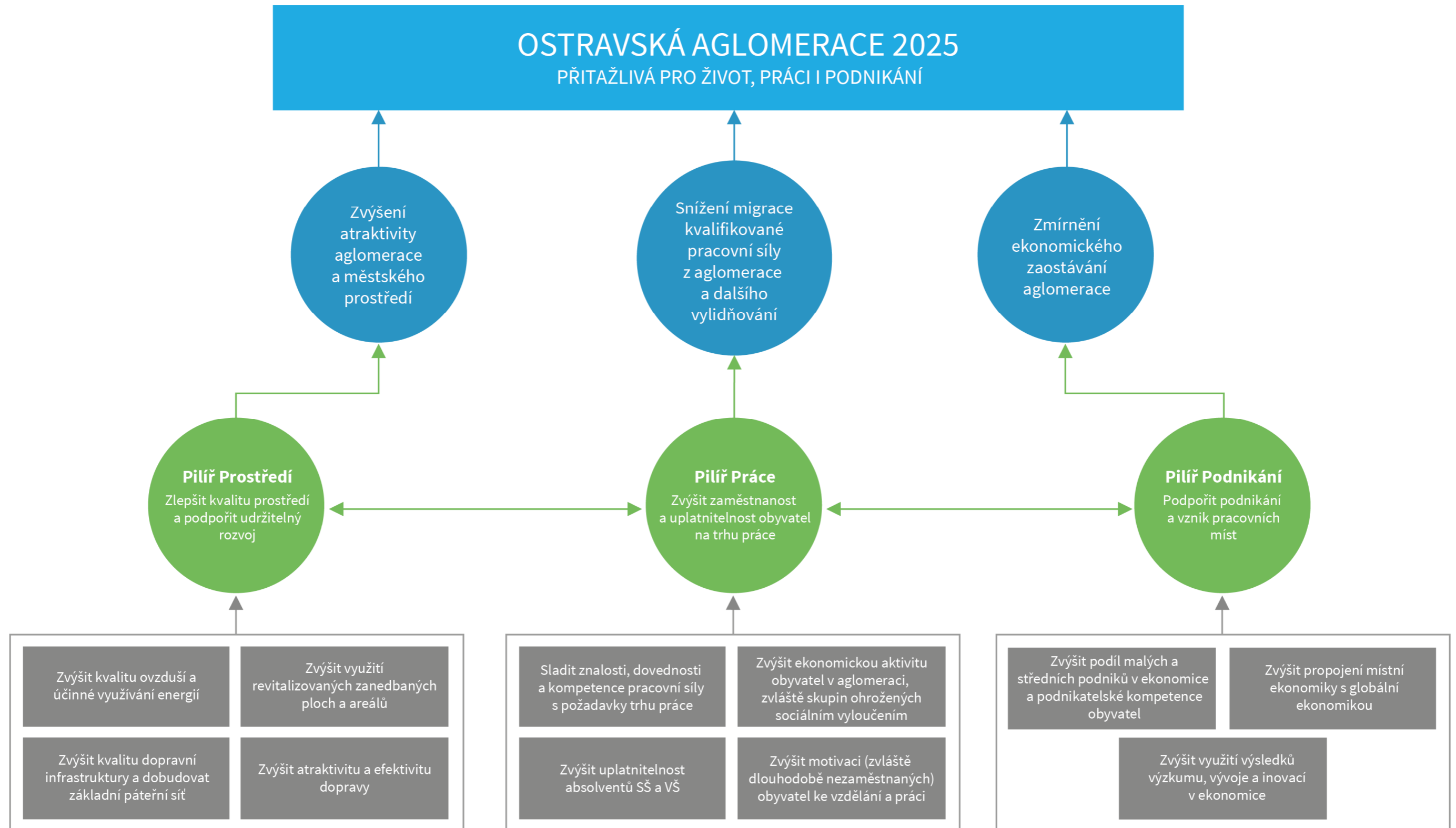
¹¹ Struktura stromu problémů odráží následující hierarchii:

1. 2 spodní vrstvy vizualizace („kořeny“) – historicky dané, prvotní příčiny nepříznivého vývoje, které ústí v hlavní (aktuální) příčiny klíčového problému.
2. Střed vizualizace („kmen“) – stěžejní, hlavní, klíčový problém. Je vyvolán hlavními (aktuálními příčinami).
3. Vrchní vrstva/vrstvy vizualizace („koruna“) – přímé (bezprostřední) následky uvedeného jevu, které mohou vyvolat dlouhodobé negativní trendy.

Obrázek 19 Strom problémů ostravské aglomerace; Zdroj: Návrh ITI (PricewaterhouseCoopers, s.r.o., 2014)

Obrázek 20 Strom cílů ostravské aglomerace; Zdroj: Návrh ITI (PricewaterhouseCoopers, s.r.o., 2014)

9 Metodický přístup ke strategické části

Strategií ITI chceme otevřít ostravské aglomeraci prostor ke komplexnějšímu, provázanému řešení jejích problémů a k realizaci koordinovaných investic.

Při tvorbě strategické části ITI ostravské aglomerace jsme primárně vycházeli z analýzy potřeb ostravské aglomerace a sestaveného souhrnného stromu problémů, na základě čehož bylo možné určit existující či potenciální problémy. Následně jsme u relevantních příčin a následků dílčích problémů identifikovali cíle, které přispějí k řešení problémů, resp. povedou k jejich pozitivní změně. Tento zvolený přístup, jenž prostupuje třemi strategickými cíli ITI, je označován jako teorie změny.

Prostřednictvím teorie změny odpovídáme na tři otázky:

1. Co chceme změnit?

- **zjištěné problémové oblasti** – ty vyplývají především z analytické části (graficky promítnuté do stromu problémů) a ukazují v jakých oblastech (tématech) se koncentrují problémy území a na co je nutné při plánování jeho dalšího rozvoje a naplňování vize zaměřit pozornost. Problémové oblasti pro nás zároveň představují klíčové oblasti, kde v současnosti existuje rozpor mezi žádoucím stavem (vyjádřeným jako vize) a stavem současným (popsaným v analýze). Problémové oblasti byly v celém procesu přípravy ITI validovány s partnery při diskuzích, jednáních a workshopech. Takto identifikovaná témata představují zjednodušeně maximální šíři strategie ostravské aglomerace, která odpovídá identifikovaným problémům, příležitostem a vymezené vizi.

2. Jak toho chceme dosáhnout?

- naplněním vize, strategických a specifických cílů ITI a navrženými opatřeními a aktivitami, reagujícími na problémové oblasti s ohledem na tyto aspekty:
 - zacílení specifických cílů ITI, opatření a aktivit s ohledem na komplexnost, provázanost řešení napříč specifickými cíli operačních programů,
 - předkládané integrované projekty musejí - vedle cílů ITI - současně naplňovat specifické cíle jednotlivých operačních programů 2014-2020.
 - opatření a aktivity jsou navrhovány s ohledem na vhodnost/způsobnost použití konkrétních specifických cílů operačních programů 2014-2020 pro řešení tímto typem integrovaného nástroje (pro vyloučení překryvů či duplicit s jinými formami podpory nebo použitím jiných integrovaných nástrojů)

3. Jak ověříme, že jsme byli úspěšní?

- monitorováním a hodnocením ITI – tj. aktivním a systematickým dohledem nad plněním harmonogramu (věcných a finančních ukazatelů). Systém hodnocení plnění strategických cílů bude sledován pomocí předem nastavené indikátorové soustavy a finančního plánu. Vzhledem k tomu, že integrovaná řešení budou naplňována konkrétními projekty z různých operačních programů, systém hodnocení bude odpovídat zvoleným indikátorům operačních programů.

Všechna navržená opatření a aktivity Strategie ITI jsou v souladu se zaměřením operačních programů Evropských strukturálních a investičních fondů na období 2014-2020. Nicméně, z důvodu postupně definované územní dimenze operačních programů, stanovené jak Národním dokumentem k územní dimenzi, tak i samotnými řídicími orgány operačních programů, nebude probíhat implementačními postupy ITI, popsány v kapitole 16 tohoto dokumentu, naplňování celé Strategie ITI, ale pouze její část – tj. Nástroj ITI.

V zásadě lze rozlišit:

1. **Strategii ITI** jako ucelený soubor opatření a aktivit, vedoucích k naplnění vize a zvolených strategických a specifických cílů
2. **Nástroj ITI** jako podmnožinu Strategie ITI, kde - ve shodě Nositele ITI s řídicími orgány operačních programů – je realizována část Strategie ITI prostřednictvím implementačního mechanismu, nastaveného na národní úrovni (vyčleněná alokace ITI v daných specifických cílech operačního programu, specifické výzvy pro předkládání projektů a specificky nastavený způsob hodnocení a monitorování těchto projektů)¹². Nástroj ITI je definován finančním plánem a indikátory (viz příloha) a jeho implementace je předmětem dohody mezi Nositelem ITI a příslušným řídicím orgánem operačního programu.

Strategická část Integrované teritoriální investice stojí na vizi, rozpracované ve třech pilířích, vycházejících z identifikovaných klíčových problémů aglomerace. Těmi pilíři jsou **PRÁCE, PODNIKÁNÍ A PROSTŘEDÍ**.

K těmto třem pilířům byly definovány příslušné strategické cíle:

- pro pilíř PRÁCE strategický cíl **1 Zvýšit zaměstnanost a uplatnitelnost obyvatel na trhu práce**
- pro pilíř PODNIKÁNÍ strategický cíl **2 Podpořit podnikání a vznik pracovních míst**
- pro pilíř PROSTŘEDÍ strategický cíl **3 Zlepšit kvalitu prostředí a podpořit udržitelný rozvoj**

Ve strategické části je popsána struktura strategie ITI ostravské aglomerace z těchto hledisek:

- popis vize
- popis pilířů a pro ně definovaných strategických cílů
- popis specifických cílů ITI a opatření, přispívajících k naplnění jednotlivých strategických cílů
- 3 x 7 důvodů pro volbu výše uvedených pilířů / strategických cílů
- synergie a komplementarity mezi pilíři / strategickými cíli

Naplňování vize a dosažení strategických cílů v jednotlivých pilířích strategie bude prováděno prostřednictvím investic v celkem jedenácti navržených specifických cílech ITI (viz obrázek Struktura strategie). Specifické cíle ITI představují integrovaná řešení pro specifický okruh problémů a potřeb v aglomeraci a jsou vzájemně provázány k naplnění strategických cílů aglomerace a v návaznosti na pilíře strategie – PRÁCE, PODNIKÁNÍ a PROSTŘEDÍ. Následné kapitoly konkrétně popisují specifické cíle ITI a opatření u jednotlivých pilířů / strategických cílů.

Každý navržený specifický cíl ITI obsahuje výčet potřebných intervencí pro naplnění cíle, včetně slovního vyjádření očekávaných přínosů těchto intervencí pro cílové skupiny v aglomeraci. Jednotlivé navržené aktivity, ze kterých se tyto intervence skládají, jsou provázány na podporované aktivity ze specifických cílů operačních programů 2014-2020. Integrovaná řešení a podporované aktivity budou měřeny sadou indikátorů výsledků

¹² V následujících kapitolách strategické části jsou specifické cíle operačních programů, určené pro implementaci prostřednictvím integrovaného nástroje ITI, označeny komentářem „územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI“

a výstupů, které jsou požadovány také řídicími orgány a které tvoří v každém specifickém cíli ITI ucelený systém monitoringu a hodnocení naplňování cílů v čase.

Specifické cíle ITI ostravské aglomerace byly v návaznosti na zjištění v analytické části a na Koncept ITI projednány s klíčovými zástupci aglomerace na jednání 6. května 2014 v Čeladné. Na tomto jednání bylo ve třech pilířích odsouhlaseno devět prioritních oblastí, na které by se měla strategie ITI zaměřit.

Investiční priority podle dohody klíčových aktérů aglomerace na Čeladné 6. května 2014

1. Zvýšit kvalitu vzdělávání a zvýšit uplatnitelnost (podpora přírodovědných a technických oborů, vyšší kvalita služeb, restrukturalizace průmyslu, jazyková vybavenost)
2. Zvýšit kvalitu dopravní infrastruktury a mobility v aglomeraci
3. Podpora investic a vzniku pracovních míst
4. Výzkum, vývoj, inovace a podpora uplatnění v praxi (vč. podpory MSP a třetí role univerzit)
5. Snížit emise v ovzduší a zefektivnit nakládání s energiemi a odpady
6. Podpora inovativního podnikání a podnikavosti (vč. orientace na sociální služby)
7. Revitalizovat zanedbané plochy a areály
8. Zvýšit zaměstnanost, zlepšit soulad nabídky a poptávky na trhu práce a zapojit dlouhodobě nezaměstnané a znevýhodněné skupiny na trh práce
9. Propagovat a využít kulturní dědictví

10 Strategie ITI ostravské aglomerace

10.1 Vize ITI ostravské aglomerace 2014-2020

Přitažlivé místo pro život, práci a podnikání.

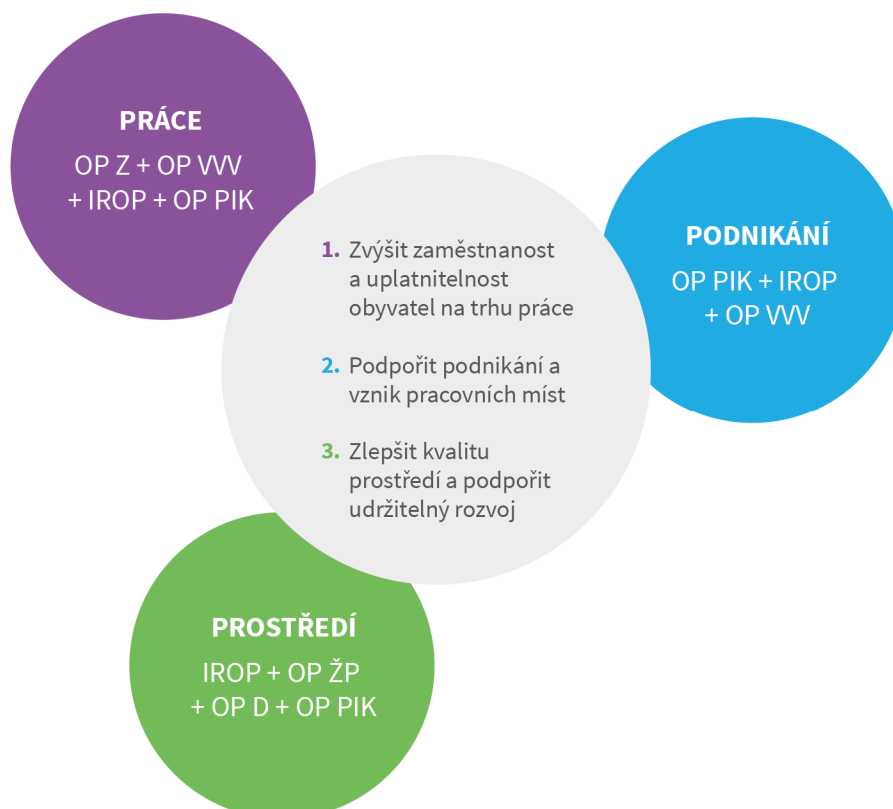
Ostravská aglomerace je ekonomicky prosperující a vyspělou průmyslovou oblastí. Umí využít svůj unikátní technický um, znalosti, tradici a partnerství. Obyvatelé aglomerace mají chuť a možnosti se zde kvalitně vzdělat, mají dostatek atraktivních pracovních příležitostí a takové podmínky pro život, díky kterým zde mají důvod žít.

Globálním cílem Strategie ITI je zmírnit vylidňování aglomerace stěhováním obyvatel mimo region a dosáhnout do roku 2023 pozitivního ročního migračního salda na území ostravské aglomerace.

10.2 Pilíře a strategické cíle ITI ostravské aglomerace

Strategie ostravské aglomerace reagující na identifikované problémy a potřeby je koncipována na třech klíčových pilířích a k nim přiřazeným strategickým cílům. V každém ze strategických cílů je potřeba provázat investice z více než jedné osy více než jednoho operačního programu.

Obrázek 21 Pilíře a strategické cíle ITI ostravské aglomerace

10.3 Specifické cíle ITI ostravské aglomerace 2014-2020

V návaznosti na jednání s řídicími orgány a dosavadní strukturu operačních programů byly uvedené investiční priority ostravské aglomerace promítnuty do tří strategických cílů a jedenácti specifických cílů strategie ITI:

Strategický cíl ITI 1 – Zvýšit zaměstnanost a uplatnitelnost obyvatel na trhu práce

- Specifický cíl ITI 1.1: Zvýšit uplatnitelnost obyvatel na trhu práce
- Specifický cíl ITI 1.2: Zapojit znevýhodněné skupiny obyvatel na trh práce
- Specifický cíl ITI 1.3: Zvýšit efektivitu řízení a vyhodnocování situace na trhu práce

Strategický cíl ITI 2 – Podpořit podnikání a vznik pracovních míst

- Specifický cíl ITI 2.1: Podpořit podnikavost obyvatel a rozvoj malých a středních podniků
- Specifický cíl ITI 2.2: Zvýšit atraktivitu pro investice
- Specifický cíl ITI 2.3: Realizovat aktivity na podporu strategie inteligentní specializace pro Moravskoslezský kraj

Strategický cíl ITI 3 – Zlepšit kvalitu prostředí a podpořit udržitelný rozvoj

- Specifický cíl ITI 3.1: Podpořit rozvoj udržitelné mobility
- Specifický cíl ITI 3.2: Snížit znečištění ovzduší
- Specifický cíl ITI 3.3: Zvýšit energetickou účinnost
- Specifický cíl ITI 3.4: Zefektivnit nakládání s odpady
- Specifický cíl ITI 3.5: Revitalizovat zeleň v sídlech

Obrázek 22 Grafické zobrazení struktury strategie ITI ostravské aglomerace 2014-2020

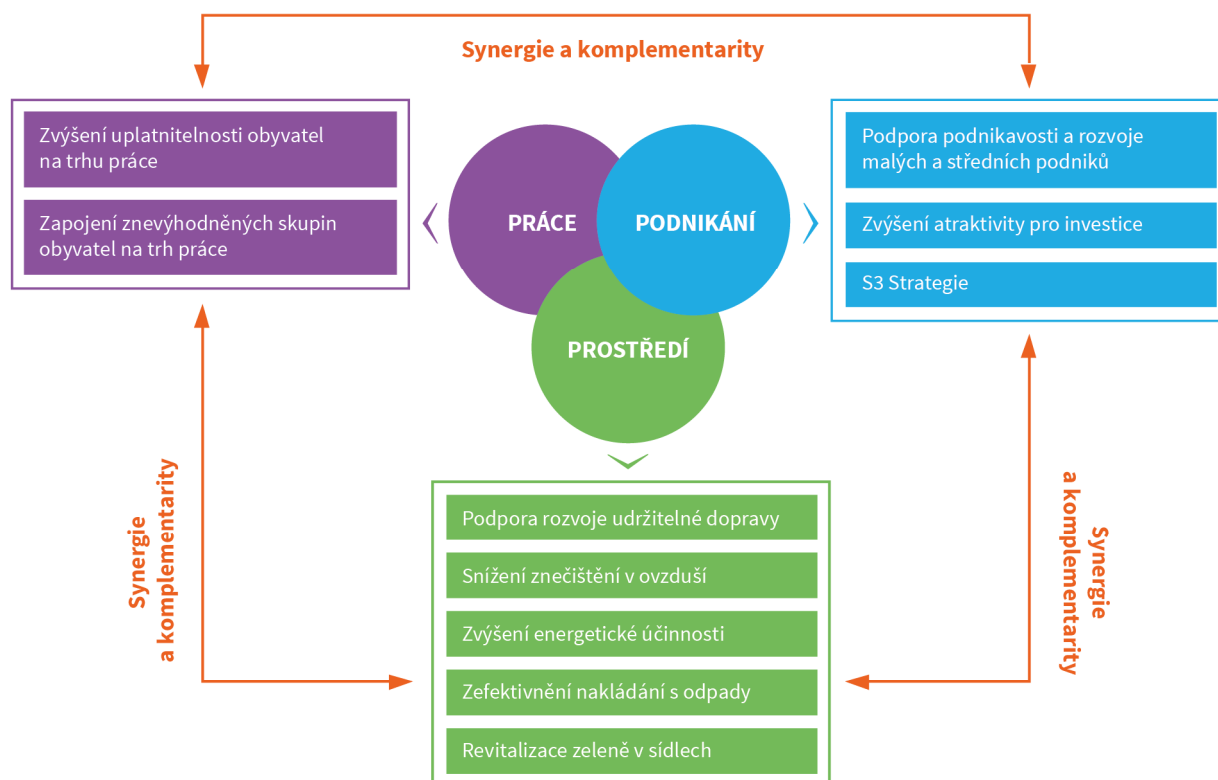
10.4 Integrovanost a synergie strategických cílů a specifických cílů ITI

Z pohledu formulování strategické části je pro naplnění základních parametrů ITI klíčové zdůvodnění integrovaného řešení. Proto je intervenční logika ITI založena na dvou vzájemně propojených rovinách:

1. Provázanost pilířů a jejich strategických cílů ITI – jednotlivé strategické a specifické cíle ITI jsou koncipovány nikoli samostatně jako extrapolace pro odstranění identifikovaných nedostatků nebo disparit, ale především jako syntéza mezi jejich vzájemným působením a očekávanými vývojovými tendencemi. To umožňuje vnímat přesah jednotlivých strategických cílů a určit komplementární a synergické vazby a také odstranit potenciální překryvy.

2. Integrovanost uvnitř jednotlivých strategických cílů a specifických cílů ITI – ty budou realizovány prostřednictvím tří integrovaných řešení, ve kterých jsou definovány opatření a aktivity, v konečné podobě prostřednictvím projektů - viz koincidenční matice. V intervenční logice na sebe (i uvnitř) tyto specifické cíle ITI navazují a doplňují se, ať už tematicky či formou/typem podpory. Integrovanost tohoto přístupu umožní zvýšit koncentraci očekávaných výsledků. Aktivity prioritních oblastí jsou koncipovány tak, aby svým zaměřením odpovídaly specifickým cílům relevantních operačních programů. Následující schéma graficky znázorňuje provázanost strategie do úrovně navržených specifických cílů ITI.

Obrázek 23 Provázanost a synergie strategických priorit

Níže uvedená matice znázorňuje synergie a komplementarity mezi jednotlivými pilíři/strategickými cíli. Podrobnější popis integrovanosti uvnitř strategických cílů ITI (a specifických cílů ITI) je pak zachycen v rámci zdůvodnění provázanosti dílčích integrovaných řešení (strategická část dokumentu).

Obrázek 24 Synergie a komplementarity navržené strategie ITI ostravské aglomerace

10.5 Koincidenční matice

Koincidenční matice je metodický nástroj, jehož hlavním aplikačním přínosem je poznání, nakolik jsou vzájemně provázána opatření v rámci jednoho specifického cíle, případně specifických cíle v rámci strategického cíle ITI. Vzájemná vazba, resp. intenzita vazeb mezi opatřeními strategie je v koincidenční matici vyjádřena v několika úrovních. Zobrazení vztahů v matici je doplněno o slovní popis identifikovaných vazeb s určenou intenzitou.

Tabulka 12 Vzájemná provázanost jednotlivých specifických cílů ITI v rámci strategického cíle ITI

Strategický cíl ITI PRÁCE	SpC 1.1	SpC 1.2	SpC 1.3			
SpC 1.1: Zvýšit uplatnitelnost obyvatel na trhu práce		XX ¹	XX ²			
SpC 1.2: Zapojit znevýhodněné skupiny obyvatel na trh práce	XX ¹		XX ³			
SpC 1.3: Zvýšit efektivitu řízení a vyhodnocování situace na trhu práce	XX ²	XX ³				
Strategický cíl ITI PODNIKÁNÍ	SpC 2.1	SpC 2.2	SpC 2.3			
SpC 2.1: Podpořit podnikavost obyvatel a rozvoj malých a středních podniků		XX ⁴	XX ⁵			
SpC 2.2: Zvýšit atraktivitu pro investice	XX ⁴		XX ⁶			
SpC 2.3: Realizovat aktivity na podporu strategie Inteligentní specializace pro MSK	XX ⁵	XX ⁶				
Strategický cíl ITI PROSTŘEDÍ	SpC 3.1	SpC 3.2	SpC 3.3	SpC 3.4	SpC 3.5	
SpC 3.1: Podpořit rozvoj udržitelné mobility		XX ⁷	X ⁸	_9	_10	
SpC 3.2: Snížit znečištění ovzduší	XX ⁷		XX ¹¹	X ¹²	X ¹³	
SpC 3.3: Zvýšit energetickou účinnost	X ⁸	XX ¹¹		X ¹⁴	_15	
SpC 3.4: Zefektivnit nakládání s odpady	_9	X ¹²	X ¹⁴		_16	
SpC 3.5: Revitalizovat zeleň v sídlech	_10	X ¹³	_15	_16		

Vzájemná provázanost jednotlivých specifických cílů v rámci jednoho strategického cíle:
 - (žádná vazba), X (slabá vazba), XX (silná vazba/prokazatelná návaznost, vzájemná podmíněnost)

¹ SpC 1.2 je zúžený na specifické potřeby cílových skupin z různých důvodů znevýhodněných na trhu práce. SpC 1.2 může využívat výstupy SpC 1.1 a zároveň provazovat synergicky opatření SpC 1.1 a SpC 1.2 v projektech a programech, jejichž očekávané výsledky jsou společné - tedy uplatnění v zaměstnání v klíčových oborech aglomerace.

² SpC 1.3 vychází z kontinuální potřeby monitorovat a vyhodnocovat jak aktuální trendy na trhu práce, tak realizované intervence z evropských zdrojů v SpC 1.1, tak i národních zdrojů a orientovat jejich zaměření na klíčové potřeby a problémy, které nejsou v hledáčku plošné systémové podpory.

³ SpC 1.3 vychází z kontinuální potřeby monitorovat a vyhodnocovat jak aktuální trendy na trhu práce, tak realizované intervence z evropských zdrojů v SpC 1.2, tak i národních zdrojů a orientovat jejich zaměření na klíčové potřeby a problémy, které nejsou v hledáčku plošné systémové podpory.

⁴ Ekonomické prostředí v aglomeraci, která bude podporovat vznik malých a středních firem atraktivních pro nové investice a zároveň reagující na potřeby stávajících investic, včetně dostupnosti kvalitních služeb, má větší potenciál a rychleji přispěje k tvorbě pracovních míst v rozvíjejících se oborech.

⁵ Posílená kultura podnikavosti a podpory rozvíjejících se malých a středních firem značně zvyšuje potenciál pro vznik a rozvoj inovativních firem.

⁶ Podpora investic se musí soustředit v první řadě na podporu investorů zapojených do globálních hodnotových řetězců v prioritních oborech, identifikovaných jako klíčové v Regionální inovační strategii.

⁷ Nárůst využívání veřejné dopravy na úkor individuální automobilové dopravy pozitivně přispívá ke zlepšování stavu znečištění ovzduší.

⁸ Ekologizace vozových parků veřejných dopravců a zavádění inovativních technologií v elektromobilitě snižuje nároky na konvenční zdroje energie.

¹¹ Snižováním dodávané energie, využíváním obnovitelných zdrojů a úsporou fosilních paliv dojde ke snížení znečištění ovzduší.

¹² Materiálové a energetické využití odpadů snižuje potřebu spalování fosilních paliv s pozitivním vlivem na kvalitu ovzduší.

¹³ Rozšiřování městské zeleně snižuje znečištění ovzduší pohlcováním oxidu uhličitého, polévatvého prachu a dalších nebezpečných látek.

¹⁴ Materiálovým a energetickým využitím odpadů dojde ke snížení spotřeby fosilních paliv a omezení skládkování odpadů.

Tabulka 13 Vzájemná provázanost jednotlivých opatření ITI v rámci specifického cíle ITI

SpC 1.1: Zvýšit uplatnitelnost obyvatel na trhu práce	Op 1.1.1	Op 1.1.2	Op 1.1.3
Op 1.1.1 Vytvoření podmínek pro kvalitní přípravu na zaměstnání v technických a řemeslných oborech		XX ¹	XX ²
Op 1.1.2 Rozvoj klíčových přenositelných kompetencí obyvatel pro uplatnění na trhu práce	XX ¹		XX ³
Op 1.1.3 Aktivní řešení dopadů pokračující restrukturalizace tradičních průmyslových oborů	XX ²	XX ³	
SpC 1.2: Zapojit znevýhodněné skupiny obyvatel na trh práce	Op 1.2.1	Op 1.2.2	Op 1.2.3
Op 1.2.1 Zvýšení zaměstnatelnosti dlouhodobě nezaměstnaných a sociálně vyloučených obyvatel		XX ⁴	XX ⁵
Op 1.2.2 Zvýšení zaměstnatelnosti obyvatel se zdravotním znevýhodněním a osob pečujících o děti a jiné závislé osoby	XX ⁴		XX ⁶
Op 1.2.3 Podpora sociálního podnikání	XX ⁵	XX ⁶	
SpC 1.3: Zvýšit efektivitu řízení a vyhodnocování situace na trhu práce	Op 1.3.1		
Op 1.3.1 Vznik a rozvoj nástrojů pro vyhodnocení a řízení situace na trhu práce			
<p>Vzájemná provázanost jednotlivých opatření v rámci jednoho specifického cíle: - (žádná vazba), X (slabá vazba), XX (silná vazba/prokazatelná návaznost, vzájemná podmíněnost)</p> <p>¹ Opatření se vzájemně synergicky podporují - klíčové kompetence. Technické a přírodovědné obory, jejichž nedostatek hlásí každá studie trhu práce v MS kraji, se neobejdou bez podpory dalších klíčových kompetencí, včetně IT, jazykové vybavenosti apod., definovaných mimo jiné v OP VVV.</p> <p>² Očekávaný synergický dopad a využití výstupů opatření SpC 1.1.1 na specifickou cílovou skupinu v SpC 1.1.3.</p> <p>³ Očekávaný synergický dopad a využití výstupů opatření SpC 1.1.2 na specifickou cílovou skupinu v SpC 1.1.3.</p> <p>⁴ Provázanost v úrovni dopadů, sdílení dobrých praktik a kapacit nositelů projektů pro podporu cílových skupin 1.2.1 a 1.2.2.</p> <p>⁵ Provázanost v úrovni dopadů, sdílení dobrých praktik a kapacit nositelů projektů pro podporu cílových skupin 1.2.1 a 1.2.3.</p> <p>⁶ Provázanost v úrovni dopadů, sdílení dobrých praktik a kapacit nositelů projektů pro podporu cílových skupin 1.2.2 a 1.2.3.</p>			

SpC 2.1: Podpořit podnikavost obyvatel a rozvoj malých a středních podniků	Op 2.1.1	Op 2.1.2	Op 2.1.3
Op 2.1.1 Zvýšit podnikatelské kompetence obyvatel a zvýšit motivaci k podnikání		XX ¹	XX ²
Op 2.1.2 Zvýšit kvalitu a dostupnost podpory malého a středního podnikání	XX ¹		XX ³
Op 2.1.3 Zvýšit počet a růst malých a středních firem	XX ²	XX ³	
SpC 2.2: Zvýšit atraktivitu pro investice	Op 2.2.1	Op 2.2.2	
Op 2.2.1 Revitalizace a regenerace zanedbaných ploch a areálů a objektů kulturního dědictví za účelem využití pro zvýšení atraktivity měst a jejich zázemí a podporu nových investic		XX ⁴	
Op 2.2.2 Rekonstrukce, modernizace, popř. výstavba silnic a budování obchvatů sídel na vybrané regionální silniční síti s cílem zvýšit konektivitu k síti TEN-T	XX ⁴		
SpC 2.3: Realizovat aktivity na podporu strategie inteligentní specializace pro MSK	Op 2.3.1		
Op 2.3.1 Zvýšení intenzity transferu a komercializace výsledků výzkumné a vývojové činnosti (RIS3 MSK: Cíl A1, horizontální priorita A: Transfer technologií)			
<p>Vzájemná provázanost jednotlivých opatření v rámci jednoho specifického cíle: - (žádná vazba), X (slabá vazba), XX (silná vazba/prokazatelná návaznost, vzájemná podmíněnost)</p> <p>¹ Podnikatelské kompetence jsou předpokladem kvalitního podnikatelského prostředí podporujícího vznik nových firem.</p> <p>² Podnikatelské kompetence jsou předpokladem rozvoje firem.</p> <p>³ Dostupnost a kvalita služeb pro začínající malé a střední firmy zvyšují potenciál vzniku perspektivních malých a středních firem.</p> <p>⁴ Regenerace a revitalizace území pro investory úzce souvisí s kvalitním a rychlým napojením na páteřní dopravní infrastrukturu a naopak.</p>			

STRATEGIE - ÚVOD

SpC 3.1: Podpořit rozvoj udržitelné mobility	Op 3.1.1	Op 3.1.2	Op 3.1.3
Op 3.1.1 Výstavba a modernizace infrastruktury pro rozvoj udržitelné mobility		XX ¹	XX ²
Op 3.1.2 Výstavba a modernizace drážní infrastruktury městské a pří-městské dopravy	XX ¹		XX ³
Op 3.1.3 Rozvoj inteligentních dopravních systémů	XX ²	XX ³	
SpC 3.2: Snížit znečištění ovzduší	Op 3.2.1	Op 3.2.2	Op 3.2.3
Op 3.2.1 Náhrada stávajících stacionárních spalovacích zdrojů v do-mácnostech		X ⁴	X ⁵
Op 3.2.2 Náhrada a rekonstrukce stacionárních zdrojů znečištění a modernizace jejich technologií	X ⁴		X ⁶
Op 3.2.3 Výstavba a obnova systémů sledování kvality ovzduší	X ⁵	X ⁶	
SpC 3.3: Zvýšit energetickou účinnost	Op 3.3.1	Op 3.3.2	Op 3.3.3
Op 3.3.1 Snížení energetické náročnosti veřejných budov		X ⁷	XX ⁸
Op 3.3.2 Snížení energetické náročnosti v sektoru bydlení	X ⁷		XX ⁹
Op 3.3.3 Efektivnější nakládání s energiemi v podnikatelském sektoru	XX ⁸	XX ⁹	
SpC 3.4: Zefektivnit nakládání s odpady	Op 3.4.1	Op 3.4.2	Op 3.4.3
Op 3.4.1 Předcházení vzniku komunálních a průmyslových odpadů		X ¹⁰	X ¹¹
Op 3.4.2 Výstavba a modernizace zařízení pro energetické a materiálo-vé využití odpadů	X ¹⁰		X ¹²
Op 3.4.3 Rekultivace starých skládek	X ¹¹	X ¹²	
SpC 3.5: Revitalizovat zeleň v sídlech	Op 3.5.1		
Op 3.5.. Revitalizace funkčních ploch a prvků sídelní zeleně			

Vzájemná provázanost jednotlivých opatření v rámci jednoho specifického cíle:
 - (žádná vazba), X (slabá vazba), XX (silná vazba/prokazatelná návaznost, vzájemná podmíněnost)

¹ Nákup trakčních vozidel městské dopravy (tramvaje, trolejbusy) v návaznosti na výstavbu a modernizaci drážní infrastruktury.

² Rozvoj inteligentních dopravních systémů ve městech má návaznost na organizaci dopravy v souvislosti s budováním terminálů, záchytných parkovišť i nákupu nových vozidel.

- ³ Rozvoj inteligentních dopravních systémů ve městech v souvislosti s drážní městskou dopravou.
- ⁴ Plošné snížení imisních koncentrací je realizovatelné pouze za předpokladu snížení emisí ze stacionárních zdrojů v domácnostech i v podnicích.
- ⁵ Sledování, hodnocení a předpovídání kvality ovzduší v návaznosti na náhradu spalovacích zdrojů v domácnostech.
- ⁶ Sledování, hodnocení a předpovídání kvality ovzduší v návaznosti na modernizaci zdrojů znečištění v provozech.
- ⁷ Opatřeními ke snížení spotřeby energie a využíváním obnovitelných zdrojů energie ve veřejných budovách i v sektoru bydlení dojde k synergickému efektu pro zvýšení energetické účinnosti v regionu.
- ⁸ Opatření na efektivnější nakládání s energiemi v podnicích (distribuce energie z OZE, instalace smart grids, rozvoj soustav zásobování teplem) má pozitivní vliv na snížení energetické náročnosti ve veřejných budovách.
- ⁹ Opatření na efektivnější nakládání s energiemi v podnicích (distribuce energie z OZE, instalace smart grids, rozvoj soustav zásobování teplem) má pozitivní vliv na snížení energetické náročnosti v sektoru bydlení.
- ¹⁰ Opatřeními k předcházení vzniků odpadů a zvýšení množství materiálového a energetického využití odpadů dojde k synergickému efektu na snížení množství skládkovaného odpadu.
- ¹¹ Opatřeními k předcházení vzniků odpadů a rekultivací starých skládek dojde k synergickému efektu na snížení množství skládkovaného odpadu.
- ¹² Opatřeními ke zvýšení množství materiálového a energetického využití odpadů a rekultivací starých skládek dojde k synergickému efektu na snížení množství skládkovaného odpadu.

11 Pilíř PRÁCE - Strategický cíl: Zvýšit zaměstnanost a uplatnitelnost obyvatel na trhu práce

11.1 Zdůvodnění strategického cíle ITI PRÁCE

1. PRŮMYSLOVÝ CHARAKTER REGIONU, RESTRUKTURALIZACE A ZAMĚSTNANOST

Trendy deindustrializace a restrukturalizace průmyslu v aglomeraci se za posledních 20 letů negativně projevily zejména v oblasti zaměstnanosti. Především v jádru aglomerace se pak výrazně koncentruje počet obyvatel s nízkými příjmy a vznikají nové sociálně vyloučené lokality, které doprovází zvýšená kriminalita, čímž se atraktivita bydlení v těchto lokalitách dále snižuje.

2. VYSOKÁ NEZAMĚSTNANOST

Klíčovým problémem ostravské aglomerace je celkový počet nezaměstnaných (přibližně 17 % z ČR, přičemž zde žije 11,5 % obyvatel ČR) a vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných (43 % oproti průměru ČR 35 %). Hrozí úplné ukončení těžby v regionu, což má i dopad na stavy zaměstnanců. Přitom v hutnictví, strojírenství a automobilovém průmyslu existují provázané výrobní řetězce, což má vliv na zaměstnanost i v dodavatelských firmách.

3. NÍZKÁ MÍRA ZAMĚSTNANOSTI, OSOBY ZNEVÝHODNĚNÉ NA TRHU PRÁCE

V regionu je nízká míra zaměstnanosti (51 %) pod průměrem ČR (54 %). Nezaměstnanost postihuje (kromě nízkokvalifikovaných osob) také lidi se zdravotním postižením, ohrožuje matky na rodičovské dovolené, studenty předčasně opouštějící studium střední či vysoké školy apod.

4. NEDOSTATEK ABSOLVENTŮ V TECHNICKÝCH OBORECH

Na trhu práce v regionu dlouhodobě přetrvává vysoká poptávka po absolventech středního technického vzdělávání, zejména strojírenských, hutnických, elektrotechnických a stavebních oborů. Nízký zájem o tyto obory mezi žáky a studenty je jedním z důvodů nesouladu mezi poptávkou a nabídkou na trhu práce.

5. AGLOMERACE SE VYLIDŇUJE A STÁRNE – BRAIN DRAIN

Moravskoslezský kraj zaznamenal od roku 2000 nejvyšší úbytek obyvatel mezi kraji, a to zejména mladých a vzdělaných (nejvyšší migrační úbytek v celé ČR). Je nutné nahradit značné množství zaměstnanců v průmyslu, kteří odchází důchodu, mladými kvalifikovanými lidmi.

6. VZDĚLÁVÁNÍ A VZDĚLANOST V INFORMAČNÍ SPOLEČNOSTI

Vzdělaní a kompetentní lidé jsou klíčovým zdrojem konkurenceschopnosti firem a organizací v regionu, avšak lidé v kraji mají nízkou úroveň vzdělanosti (9. místo v ČR), s čímž je spojeno riziko nezaměstnanosti a poklesu životní úrovně. Důležité jsou nejen odborné, ale také jazykové a počítačové dovednosti. Je nutné pracovat s talenty, školy by měly více spolupracovat se zaměstnavateli a lidé se celoživotně vzdělávat.

7. USTAVENÉ PARTNERSTVÍ – PAKT ZAMĚSTNANOSTI

Moravskoslezský pakt zaměstnanosti představuje lídra v ustavování teritoriálních partnerství na poli zaměstnanosti v ČR. Jedná se o platformu pro široké spektrum aktérů v daném regionu. Strategické partnerství významných zaměstnavatelů, podnikatelských subjektů, škol a dalších veřejných institucí a organizací s cílem změnit nepříznivou situaci na regionálním trhu práce. Důležitá je efektivní spolupráce všech klíčových aktérů při tvorbě a realizaci strategických priorit.

11.2 Struktura strategického cíle ITI PRÁCE

Strategický cíl ITI 1: Zvýšit zaměstnanost a uplatnitelnost obyvatel na trhu práce

Specifické cíle ITI a opatření:

1.1 Zvýšit uplatnitelnost obyvatel na trhu práce

1.1.1. Vytvoření podmínek pro kvalitní přípravu na zaměstnání v technických, řemeslných a přírodovědných oborech

1.1.2. Rozvoj klíčových přenositelných kompetencí obyvatel pro uplatnění na trhu práce

1.1.3. Aktivní řešení dopadů pokračující restrukturalizace tradičních průmyslových oborů

1.2 Zapojit znevýhodněné skupiny obyvatel na trh práce

1.2.1. Zvýšení zaměstnatelnosti dlouhodobě nezaměstnaných a sociálně vyloučených obyvatel

1.2.2. Zvýšení zaměstnatelnosti obyvatel se zdravotním znevýhodněním a osob pečujících o děti a jiné závislé osoby

1.2.3. Podpora sociálního podnikání

1.3 Zvýšit efektivitu řízení a vyhodnocování situace na trhu práce

1.3.1. Vznik a rozvoj nástrojů pro vyhodnocení a řízení situace na trhu práce

11.3 Vazba strategického cíle ITI PRÁCE na analytickou část

Trh práce v ostravské aglomeraci prošel v posledních 20 letech hospodářskou transformací – útlumem hornické činnosti, ekologizací velkých průmyslových podniků – největších zdrojů znečištění, více či méně úspěšnou konverzí velkých strojírenských podniků, ale i příchodem nových firem, hlavně z oblasti automobilového průmyslu nebo informačních technologií. Situace na trhu práce je obtížná – v regionu je zaznamenán vysoký podíl nezaměstnaných, na druhou stranu firmy postrádají vzdělané a motivované pracovníky, zvláště v technických a přírodovědných oborech.

Proto je nezbytné podpořit kvalitní proces vzdělávání pro žáky a studenty, zvláště ve vztahu k technickým a přírodovědným oborům, a podpořit kontakty škol s firmami. Dále je nutné podporovat celoživotní učení a možnosti pro aktivní lidi na trhu práce rozšiřovat či změnit svou kvalifikaci. Na druhou stranu je třeba také soustavně pracovat s lidmi, ohrožených vyloučením nebo vyloučených z trhu práce, ať již z důvodu dlouhodobé nezaměstnanosti nebo zdravotního postižení, a pomoci jim k návratu do práce. Pro úspěšné splnění cílů zaměstnanosti a zaměstnatelnosti obyvatel je nezbytné vytvoření integrovaných řešení, ať už se jedná o systematickou motivaci žáků a studentů k technickým a přírodovědným oborům v celém žebříčku vzdělávacího systému, o systémové řešení nabídky a poptávky na trhu práce, nebo provázaný komplex služeb, provázející nezaměstnaného zpět na trh práce.

Pilíř Práce má logickou vazbu na ostatní pilíře ITI. Vzdělaní a motivovaní lidé s potřebnou kvalifikací naleznou uplatnění na trhu práce u tradičních velkých firem i u rozvíjejících se malých a středních firem, ve vědecko-výzkumném sektoru, v kreativních oborech nebo ve vznikajících sociálních podnicích. Kromě perspektivy získání a udržení zaměstnání očekávají obyvatelé aglomerace příznivé podmínky pro život, tj. dostupnou veřejnou dopravu, snížení emisí v ovzduší a šetrné a rozumné hospodaření veřejné správy, vyznačující se úsporami energií ve veřejných budovách nebo ekologickým odpadovým hospodářstvím apod.

11.4 Specifický cíl ITI PRÁCE 1.1 Zvýšit uplatnitelnost obyvatel na trhu práce

Hlavní zjištění:

- Spolupráce škol v aglomeraci s podniky a zaměstnavateli je omezená a výuka na školách neodpovídá současným potřebám trhu práce
- Nedostatečně kvalitní lidské zdroje (slabá jazyková vybavenost, zhoršující se dovednosti absolventů)
- Strukturální změny spojené s útlumem těžkého průmyslu

Návrh opatření:

1.1.1. Vytvoření podmínek pro kvalitní přípravu na zaměstnání v technických, řemeslných a přírodovědných oborech

1.1.2. Rozvoj klíčových přenositelných kompetencí obyvatel pro uplatnění na trhu práce

1.1.3. Aktivní řešení dopadů pokračující restrukturalizace tradičních průmyslových oborů

Zaměstnavatelé v ostravské aglomeraci hledají motivované a vzdělané zaměstnance, nejlépe se zkušenostmi, nabytými praxí ve firmách. Studenti, absolventi a mladí lidé předčasně opouštějí vzdělávací systém, ale i lidé měnící zaměstnání jsou významnou cílovými skupinami, na které je nutné zaměřit pozornost. Níže uváděná opatření a aktivity poskytují komplexní podporu pro naplnění cíle – od motivačních programů pro studenty přes odborné praxe a stáže až po rozvoj měkkých kompetencí.

11.4.1 Opatření specifického cíle ITI 1.1: Zvýšit uplatnitelnost obyvatel na trhu práce

Tabulka 14 Specifický cíl ITI 1.1 – Opatření specifického cíle ve vazbě na operační programy

Opatření ITI	Název OP	Prioritní osa OP	Specifický cíl OP
1.1.1. Vytvoření podmínek pro kvalitní přípravu na zaměstnání v technických, řemeslných a přírodovědných oborech	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání	3 – Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání	3.1.1 Zvýšení kvality předškolního vzdělávání včetně usnadnění přechodu dětí na ZŠ
			3.1.5 Zvyšování kvality vzdělávání a odborné přípravy včetně posílení jejich relevance pro trh práce
	Integrovaný regionální operační program	2 – Zkvalitnění veřejných služeb a podmínek života pro obyvatele	2.4 Zvýšení kvality a dostupnosti infrastruktury pro vzdělávání

PILÍŘ PRÁCE – STRATEGICKÝ CÍL ITI 1.1

		regionů	a celoživotní učení (územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI)
1.1.2. Rozvoj klíčových přenositelných kompetencí obyvatel pro uplatnění na trhu práce	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání	3 – Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání	3.1.2 Zlepšení kvality vzdělávání a výsledků žáků v klíčových kompetencích 3.1.4 Zkvalitnění přípravy budoucích a začínajících pedagogických pracovníků
	Integrovaný regionální operační program	2 – Zkvalitnění veřejných služeb a podmínek života pro obyvatele regionů	2.4 Zvýšení kvality a dostupnosti infrastruktury pro vzdělávání a celoživotní učení (územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI)
1.1.3. Aktivní řešení dopadů pokračující restrukturalizace tradičních průmyslových oborů	Operační program Zaměstnanost	1 – Podpora zaměstnanosti a adaptability pracovní síly	1.1.1 Zvýšit zaměstnanost podpořených osob, zejména starších, nízkokvalifikovaných a znevýhodněných (územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI)
	Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost	2 – Rozvoj podnikání a konkurenceschopnosti malých a středních podniků	1.3.1 Zvýšit odbornou úroveň znalostí, dovedností a kompetencí pracovníků a soulad kvalifikační úrovně pracovní síly s požadavky trhu práce 2.4 Zvýšit kapacitu pro odborné vzdělávání v MSP (územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI)

11.4.2 Podporované aktivity z operačních programů ve specifickém cíli ITI 1.1

OPATŘENÍ ITI 1.1.1 VYTVOŘENÍ PODMÍNEK PRO KVALITNÍ PŘÍPRAVU NA ZAMĚSTNÁNÍ V TECHNICKÝCH, ŘEMESLNÝCH A PŘÍRODOVĚDNÝCH OBORECH

OP VÝZKUM, VÝVOJ A VZDĚLÁVÁNÍ, SC 3.1.1 ZVÝŠENÍ KVALITY PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ VČETNĚ USNADNĚNÍ PŘECHODU DĚTÍ NA ZŠ

- Zvýšit kvalitu předškolního vzdělávání
- Spolupráce MŠ a ZŠ, všeobecná spolupráce mezi pedagogy, s rodiči, odborníky aj.
- Profesní podpora pedagogů

OP VÝZKUM, VÝVOJ A VZDĚLÁVÁNÍ, SC 3.1.5 ZVYŠOVÁNÍ KVALITY VZDĚLÁVÁNÍ A ODBORNÉ PŘÍPRAVY VČETNĚ POSÍLENÍ JEJICH RELEVANCE PRO TRH PRÁCE

- Zvýšení spolupráce škol a zaměstnavatelů při podpoře kreativity a zájmu o přírodní a technické obory
- Rozšíření spolupráce mezi školami vzájemně, a s dalšími vzdělávacími zařízeními a organizacemi, sdílení dobré praxe a propojení neformálního, zájmového a odborného vzdělávání zaměřené na inovace technologií a efektivní výuku odborných a podnikatelských kompetencí a podporu žáků s vynikajícími výsledky v praktických předmětech.

INTEGROVANÝ REGIONÁLNÍ OPERAČNÍ PROGRAM, SC 2.4 ZVÝŠENÍ KVALITY A DOSTUPNOSTI INFRASTRUKTURY PRO VZDĚLÁVÁNÍ A CELOŽIVOTNÍ UČENÍ (*územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI*)

- Výstavba, rekonstrukce a vybavení odborných učeben, laboratoří, dílen, center odborné přípravy a pozemků pro výuku přírodovědných a technických oborů a pro výuku technických a řemeslných dovedností.

OPATŘENÍ ITI 1.1.2 ROZVOJ KLÍČOVÝCH PŘENOSITELNÝCH KOMPETENCÍ OBYVATEL PRO UPLATNĚNÍ NA TRHU PRÁCE

OP VÝZKUM, VÝVOJ A VZDĚLÁVÁNÍ, SC 3.1.2 ZLEPŠENÍ KVALITY VZDĚLÁVÁNÍ A VÝSLEDKŮ ŽÁKŮ V KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍCH

- Zavedení a rozšíření postupů a nástrojů individuální podpory pedagogů
- Rozvoj kultury sdílení pedagogických zkušeností
- Zavedení a rozvoj postupů a nástrojů individuální podpory žáků.

OP VÝZKUM, VÝVOJ A VZDĚLÁVÁNÍ, SC 3.1.4 ZKVALITNĚNÍ PŘÍPRAVY BUDOUCÍCH A ZAČÍNAJÍCÍCH PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ

- Zvýšení kompetencí budoucích pedagogických pracovníků
- Vytvoření sítě fakult a ostatních vzdělávacích institucí a organizací pro přípravu a realizaci vzdělávacích programů, zvýšení podílu praxe, posílení didaktické transformace odborných témat, rozvoj aktuálních poznatků oboru na odborných fakultách a spolupráci se školami, školskými zařízeními pro zájmové vzdělávání a organizacemi neformálního vzdělávání – rozvoj zájmu žáků o studium technických a přírodovědných předmětů.
- Spolupráce ŠVU (škola vzdělávající učitele) a dalších vzdělávacích organizací
- Rozvoj lidských zdrojů ŠVU – posílení pedagogické kompetence pracovníků ŠVU i organizací ve vzdělávání ve spolupráci se školskou praxí, s organizacemi poskytujícími DVPP a se zahraničním zapojením učitelů z praxe do ŠVU.

INTEGROVANÝ REGIONÁLNÍ OPERAČNÍ PROGRAM, SC 2.4 ZVÝŠENÍ KVALITY A DOSTUPNOSTI INFRASTRUKTURY PRO VZDĚLÁVÁNÍ A CELOŽIVOTNÍ UČENÍ (*územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI*)

- Výstavba, rekonstrukce a vybavení odborných učeben, laboratoří, dílen, center odborné přípravy a pozemků pro výuku přírodovědných a technických oborů a pro výuku technických a řemeslných dovedností.

OPATŘENÍ ITI 1.1.3 AKTIVNÍ ŘEŠENÍ DOPADŮ POKRAČUJÍCÍ RESTRUKTURALIZACE TRADIČNÍCH PRŮMYSLUVÝCH OBORŮ

OP ZAMĚSTNANOST

SC 1.1.1 ZVÝŠIT ZAMĚSTNANOST PODPOŘENÝCH OSOB, ZEJMÉNA STARŠÍCH, NÍZKOKVALIFIKOVANÝCH A ZNEVÝHODNĚNÝCH (*územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI*)

- Realizace poradenských činností a programů, jejichž cílem je zjišťování osobnostních a kvalifikačních předpokladů osob pro volbu povolání
- Bilanční a pracovní diagnostika
- Rekvalifikace
- Rozvoj základních kompetencí
- Realizace nových či inovativních nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti

SC 1.3.1 ZVÝŠIT ODBORNOU ÚROVEŇ ZNALOSTÍ, DOVEDNOSTÍ A KOMPETENCÍ PRACOVNÍKŮ A SOULAD KVALIFIKAČNÍ ÚROVNĚ PRACOVNÍ SÍLY S POŽADAVKY TRHU PRÁCE

- Další profesní vzdělávání zaměstnanců podporované zaměstnavateli, zaměřené na odborné i klíčové kompetence
- Tvorba a realizace podnikových vzdělávacích programů, včetně přípravy podnikových lektorů a instruktorů
- Podpora zavádění age managementu
- Podpora odborné praxe a stáží v podnicích
- Podpora spolupráce podniků a vzdělávacích institucí za účelem sladování kvalifikační úrovně a kvalifikační struktury pracovní síly s požadavky trhu práce
- Budování kapacit sociálních partnerů zejména prostřednictvím vzdělávání, opatření na vytváření sítí a posílení sociálního dialogu a činnosti společně uskutečňované sociálními partnery.

OP PODNIKÁNÍ A INOVACE PRO KONKURENCESCHOPNOST

SC 2.4 ZVÝŠIT KAPACITU PRO ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ V MSP (*územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI*)

- Zajištění a rozvoj kvalitní infrastruktury pro realizaci, organizaci a řízení odborného vzdělávání a další aktivity související s rozvojem lidských zdrojů v podnicích.

11.5 Specifický cíl ITI PRÁCE 1.2: Zapojit znevýhodněné skupiny obyvatel na trh práce

Hlavní zjištění:

- V ostravské aglomeraci je vysoké procento obyvatel se základním vzděláním a vysoký podíl obtížně rekvalifikovatelné a adaptovatelné pracovní síly
- Míra nezaměstnanosti sice kopíruje vývoj na národní úrovni, podíl dlouhodobě nezaměstnaných je však v regionu výrazně vyšší
- Z hlediska kvantity poměrně dobrá nabídka sociálních služeb v ostravské aglomeraci, která však neodpovídá plně aktuálním potřebám obyvatel, a zejména není zaměřena na podporu aktivního života znevýhodněných osob

Návrh opatření:

1.2.1. Zvýšení zaměstnatelnosti dlouhodobě nezaměstnaných a sociálně vyloučených obyvatel

1.2.2. Zvýšení zaměstnatelnosti obyvatel se zdravotním znevýhodněním a osob pečujících o děti a jiné závislé osoby

1.2.3. Podpora sociálního podnikání

V ostravské aglomeraci je nadprůměrný počet lidí v ekonomicky aktivním věku, kteří jsou z různých důvodů vyloučeni z trhu práce, ať už se jedná o dlouhodobě nezaměstnané a sociálně vyloučené, nebo osoby se zdravotním znevýhodněním či osoby pečující o děti a jiné závislé osoby. S těmito cílovými skupinami je nutné specificky pracovat, aby se mohli vrátit na trh práce.

Uvedené aktivity poskytují komplexní podporu vzájemně návazných a provázaných aktivit pro naplnění cíle, tedy návrat na trh práce.

11.5.1 Opatření specifického cíle ITI 1.2: Zapojit znevýhodněné skupiny obyvatel na trh práce

Tabulka 15 Specifický cíl ITI 1.2 – Opatření specifického cíle ve vazbě na operační programy

Opatření ITI	Název OP	Prioritní osa OP	Specifický cíl OP
1.2.1. Zvýšení zaměstnatelnosti dlouhodobě nezaměstnaných a sociálně vyloučených obyvatel	Operační program Zaměstnanost	1 – Podpora zaměstnatelnosti a adaptability pracovní síly	1.1.1 Zvýšit zaměstnanost podpořených osob, zejména starších, nízkokvalifikovaných a znevýhodněných <i>(územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI)</i>
			1.3.1 Zvýšit odbornou úroveň znalostí, dovedností a kompetencí pracovníků a soulad kvalifikační úrovně pracovní síly s požadavky trhu práce

Opatření ITI	Název OP	Prioritní osa OP	Specifický cíl OP
1.2.2. Zvýšení zaměstnatelnosti obyvatel se zdravotním znevýhodněním a osob pečujících o děti a jiné závislé osoby	Operační program Zaměstnanost	1 – Podpora zaměstnanosti a adaptability pracovní síly	1.1.1 Zvýšit zaměstnanost podpořených osob, zejména starších, nízkokvalifikovaných a znevýhodněných (<i>územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI</i>)
			1.2.1 Snížit rozdíly v postavení žen a mužů na trhu práce
			1.3.1 Zvýšit odbornou úroveň znalostí, dovedností a kompetencí pracovníků a soulad kvalifikační úrovně pracovní síly s požadavky trhu práce
	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání	3 – Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání	3.1.1 Zvýšení kvality předškolního vzdělávání včetně usnadnění přechodu dětí na ZŠ
	Integrovaný regionální operační program	2 – Zkvalitnění veřejných služeb a podmínek života pro obyvatele regionů	2.4 Zvýšení kvality a dostupnosti infrastruktury pro vzdělávání a celoživotní učení (<i>územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI</i>)
1.2.3. Podpora sociálního podnikání	Operační program Zaměstnanost	2 – Sociální začleňování a boj s chudobou	2.1.2 Rozvoj sektoru sociální ekonomiky
	Integrovaný regionální operační program	2 – Zkvalitnění veřejných služeb a podmínek života pro obyvatele regionů	2.2 Vznik nových a rozvoj existujících podnikatelských aktivit v oblasti sociálního podnikání (<i>územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI</i>)

11.5.2 Podporované aktivity z operačních programů ve specifickém cíli ITI 1.2

OPATŘENÍ ITI 1.2.1. ZVÝŠENÍ ZAMĚSTNATELNOSTI DLOUHODOBĚ NEZAMĚSTNANÝCH A SOCIÁLNĚ VYLOUČENÝCH OBYVATEL

OP ZAMĚSTNANOST, SC 1.1.1 ZVÝŠIT ZAMĚSTNANOST PODPOŘENÝCH OSOB, ZEJMÉNA STARŠÍCH, NÍZKOKVALIFIKOVANÝCH A ZNEVÝHODNĚNÝCH (*územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI*)

- Zprostředkování zaměstnání – sdílené zprostředkování zaměstnání prostřednictvím agentur práce
- Poradenské a informační činnosti a programy – realizace poradenských činností a programů, jejichž cílem je zjišťování osobnostních a kvalifikačních předpokladů osob pro volbu povolání, pro zprostředkování vhodného zaměstnání; příprava k práci osob se zdravotním postižením
- Rekvalifikace
- Podpora vytváření nových pracovních míst nebo míst vyhrazených pro určitou skupinu osob náležejících k ohroženým skupinám na trhu práce

- Podpora umístění na uvolněná pracovní místa – bude podporováno nejenom vytváření či vymezování nových pracovních míst, ale rovněž umisťování ohrožených skupin osob na ta místa, která budou z různých příčin (např. odchod do důchodu, atd.) na trhu práce uvolňována
- Podpora aktivit k získání pracovních návyků a zkušeností
- Podpora flexibilních forem zaměstnání jako způsobu vytváření podmínek zejména pro uplatnění žen, mladých lidí, starších osob a dalších osob znevýhodněných na trhu práce (zkrácený úvazek, rotace na pracovním místě, sdílení pracovního místa, práce na dálku apod.)
- Doprovodná opatření umožňující začlenění podpořených osob na trh práce
- Pracovní rehabilitace – podpora souvislé činnosti zaměřené na získání a udržení vhodného zaměstnání osoby se zdravotním postižením

OP ZAMĚSTNANOST, SC 1.3.1 ZVÝŠIT ODBORNOU ÚROVEŇ ZNALOSTÍ, DOVEDNOSTÍ A KOMPETENCÍ PRACOVNÍKŮ A SOULAD KVALIFIKAČNÍ ÚROVNĚ PRACOVNÍ SÍLY S POŽADAVKY TRHU PRÁCE

- Tvorba a realizace vzdělávacích programů pro zaměstnance, kteří jsou ohroženi propouštěním
- Poradenské a informační aktivity v oblasti kariérového poradenství, orientace na trhu práce, možností služeb zaměstnanosti atd., vzdělávací a rekvalifikační programy pro zaměstnance podniků procházejících restrukturalizací nebo končících svoji činnost, včetně propouštěných zaměstnanců.

OPATŘENÍ ITI 1.2.2. ZVÝŠENÍ ZAMĚSTNATELNOSTI OBYVATEL SE ZDRAVOTNÍM ZNEVÝHODNĚNÍM A OSOB PEČUJÍCÍCH O DĚTI A JINÉ ZÁVISLÉ OSOBY

OP ZAMĚSTNANOST, SC 1.1.1 ZVÝŠIT ZAMĚSTNANOST PODPOŘENÝCH OSOB, ZEJMÉNA STARŠÍCH, NÍZKOKVALIFIKOVANÝCH A ZNEVÝHODNĚNÝCH (*územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI*)

- Zprostředkování zaměstnání – sdílené zprostředkování zaměstnání prostřednictvím agentur práce
- Poradenské a informační činnosti a programy – realizace poradenských činností a programů, jejichž cílem je zjišťování osobnostních a kvalifikačních předpokladů osob pro volbu povolání, pro zprostředkování vhodného zaměstnání; příprava k práci osob se zdravotním postižením
- Rekvalifikace
- Podpora vytváření nových pracovních míst nebo míst vyhrazených pro určitou skupinu osob náležejících k ohroženým skupinám na trhu práce
- Podpora umístění na uvolněná pracovní místa – bude podporováno nejenom vytváření či vymezování nových pracovních míst, ale rovněž umisťování ohrožených skupin osob na ta místa, která budou z různých příčin (např. odchod do důchodu, atd.) na trhu práce uvolňována
- Podpora aktivit k získání pracovních návyků a zkušeností
- Podpora flexibilních forem zaměstnání jako způsobu vytváření podmínek zejména pro uplatnění žen, mladých lidí, starších osob a dalších osob znevýhodněných na trhu práce (zkrácený úvazek, rotace na pracovním místě, sdílení pracovního místa, práce na dálku apod.)
- Doprovodná opatření umožňující začlenění podpořených osob na trh práce
- Pracovní rehabilitace – podpora souvislé činnosti zaměřené na získání a udržení vhodného zaměstnání osoby se zdravotním postižením

OP ZAMĚSTNANOST, SC 1.2.1 SNÍŽIT ROZDÍLY V POSTAVENÍ ŽEN A MUŽŮ NA TRHU PRÁCE

- Další profesní vzdělávání pro ženy a osoby pečující o jiné závislé osoby zaměřené na zlepšení jejich přístupu na trh práce
- Vzdělávání a poradenské aktivity pro osoby na mateřské a rodičovské dovolené a pečující o závislé osoby či ženy ve starším věku
- Vzdělávání, zvyšování povědomí, poradenství v oblasti rovných příležitostí žen a mužů na trhu práce za účelem odstraňování genderových stereotypů a diskriminace na základě pohlaví
- Advokátní služby pro oběti diskriminace na trhu práce z hlediska rovnosti žen a mužů včetně psychologického

a právního poradenství

- Podpora zavádění flexibilních forem práce a jejich využívání v praxi jako nástroje podpory slučitelnosti pracovního a soukromého života
- Podpora a rozvoj služeb péče o děti za účelem zvýšení zaměstnanosti pečujících osob a usnadnění slučitelnosti pracovního a soukromého života;
- Podpora aktivit zaměřených na vyšší míru zapojení mužů do péče o děti a další závislé osoby;
- Doprovodná opatření vedoucí k podpoře rovných příležitostí žen a mužů na trhu práce s cílem usnadnění přístupu cílových skupin k hlavní formě podpory.

OP ZAMĚSTNANOST, SC 1.3.1 ZVÝŠIT ODBORNOU ÚROVEŇ ZNALOSTÍ, DOVEDNOSTÍ A KOMPETENCÍ PRACOVNÍKŮ A SOULAD KVALIFIKAČNÍ ÚROVNĚ PRACOVNÍ SÍLY S POŽADAVKY TRHU PRÁCE

- Tvorba a realizace vzdělávacích programů pro zaměstnance, kteří jsou ohroženi propouštěním
- Poradenské a informační aktivity v oblasti kariérového poradenství, orientace na trhu práce, možností služeb zaměstnanosti atd., vzdělávací a rekvalifikační programy pro zaměstnance podniků procházejících restrukturalizací nebo končících svoji činnost, včetně propouštěných zaměstnanců.

OP VÝZKUM, VÝVOJ A VZDĚLÁVÁNÍ, SC 3.1.1 ZVÝŠENÍ KVALITY PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ VČETNĚ USNADNĚNÍ PŘECHODU DĚTÍ NA ZŠ

- Zvýšit kvalitu předškolního vzdělávání
- Spolupráce MŠ a ZŠ, všeobecná spolupráce mezi pedagogy, s rodiči, odborníky aj.
- Profesní podpora pedagogů

INTEGROVANÝ REGIONÁLNÍ OPERAČNÍ PROGRAM, SC 2.4 ZVÝŠENÍ KVALITY A DOSTUPNOSTI INFRASTRUKTURY PRO VZDĚLÁVÁNÍ A CELOŽIVOTNÍ UČENÍ (*územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI*)

- Výstavba, rekonstrukce a vybavení odborných učeben, laboratoří, dílen, center odborné přípravy a pozemků pro výuku přírodovědných a technických oborů a pro výuku technických a řemeslných dovedností.

OPATŘENÍ ITI 1.2.3 PODPORA SOCIÁLNÍHO PODNIKÁNÍ

OP ZAMĚSTNANOST, SC 2.1.2 ROZVOJ SEKTORU SOCIÁLNÍ EKONOMIKY

- Aktivity k posílení postavení sociálně vyloučených osob na trhu práce prostřednictvím aktivního začleňování osob v sociálně-podnikatelských subjektech;
- Vznik a rozvoj podnikatelských aktivit v oblasti sociálního podnikání, zavedení systému podpory startu, rozvoje a udržitelnosti sociálních podniků (zapojení i soukromého sektoru), včetně aktivit vedoucích k zajištění snadnějšího přístupu k jejich financování;
- Zavedení vzdělávacích programů, vzdělávání a poradenství související s podporou vzniku, založením, provozem a marketingem sociálního podniku;
- Podpora a vytváření podmínek pro vznik a rozvoj sociálních podniků, včetně společensky odpovědného zadávání zakázek; zvyšování povědomí a informovanosti o sociálním podnikání a spolupráce všech relevantních aktérů.

INTEGROVANÝ REGIONÁLNÍ OPERAČNÍ PROGRAM, SC 2.2 VZNIK NOVÝCH A ROZVOJ EXISTUJÍCÍCH PODNIKATELSKÝCH AKTIVIT V OBLASTI SOCIÁLNÍHO PODNIKÁNÍ (*územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI*)

- Výstavba, rekonstrukce, rozšíření a vybavení sociálních podniků

11.6 Specifický cíl ITI PRÁCE 1.3: Zvýšit efektivitu řízení a vyhodnocování situace na trhu práce

Hlavní zjištění:

- Hrozba zachování stávajícího nemotivačního sociálního systému a podpory, včetně spíše „reaktivní“ podpory nezaměstnaných
- Ustavení regionálního partnerství mezi aktéry na trhu práce a zahájení fungování v Česku unikátní platformy „MS Pakt zaměstnanosti“, který by měl přispět k řešení problémů na trhu práce

Návrhy opatření:

1.3.1 Vznik a rozvoj nástrojů pro vyhodnocení a řízení situace na trhu práce

Pro správně řízenou politiku zaměstnanosti v regionu je nezbytné disponovat analýzami a prognózami stavu a vývoje na regionálním trhu práce a zejména kompetencemi pro jejich správnou interpretaci a předávání a šíření těchto výstupů zainteresovaným regionálním subjektům a „policy makerům“.

11.6.1 Opatření specifického cíle ITI 1.3: Zvýšit efektivitu řízení a vyhodnocování situace na trhu práce

Tabulka 16 Specifický cíl ITI 1.3 – Opatření specifického cíle ve vazbě na operační programy

Opatření ITI	Název OP	Prioritní osa OP	Specifický cíl OP
1.3.1. Vznik a rozvoj nástrojů pro vyhodnocení a řízení situace na trhu práce	Operační program Zaměstnanost	1 – Podpora zaměstnanosti a adaptability pracovní síly	1.4.1 Zvýšit kapacitu, komplexnost a kvalitu služeb poskytovaných institucemi veřejných služeb zaměstnanosti
		1 – Podpora zaměstnanosti a adaptability pracovní síly	1.4.2 Zvýšit kvalitu systému dalšího vzdělávání
		3 - Sociální inovace a mezinárodní spolupráce	3.1.1 Zvýšit kvalitu a kvantitu využívání sociálních inovací a mezinárodní spolupráce v tematických oblastech OPZ

11.6.2 Podporované aktivity z operačních programů ve specifickém cíli ITI 1.3

OPATŘENÍ ITI 1.3.1 VZNIK A ROZVOJ NÁSTROJŮ PRO VYHODNOCENÍ A ŘÍZENÍ SITUACE NA TRHU PRÁCE

OP ZAMĚSTNANOST, SC 1.4.1 ZVÝŠIT KAPACITU, KOMPLEXNOST A KVALITU SLUŽEB POSKYTOVANÝCH INSTITUCEMI VEŘEJNÝCH SLUŽEB ZAMĚSTNANOSTI

- Podpora rozvoje a kapacit institucí trhu práce (analytických, metodických a řídicích) s ohledem na potřeby trhu práce;
- Podpora a rozvoj spolupráce a partnerství při realizaci politiky zaměstnanosti jak na národní, tak zejména regionální úrovni se všemi relevantními aktéry na trhu práce;
- Tvorba, rozvoj a realizace informačních a monitorovacích systémů, vyhodnocování účinnosti realizace aktivních opatření na trhu práce, podpora analytické činnosti za účelem zvýšení efektivity služeb zaměstnanosti;

OP ZAMĚSTNANOST, SC 1.4.2 ZVÝŠIT KVALITU SYSTÉMU DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

- Tvorba a kontinuální provádění systému krátkodobých, střednědobých a dlouhodobých analýz a prognóz kvalifikačních potřeb na trhu práce, produkce konkrétních informačních produktů dle potřeb jednotlivých uživatelů;
- Realizace systémového kariérového poradenství v celoživotní perspektivě, zejména na základě profilace uchazečů dle vzdálenosti od trhu práce, včetně informačních a poradenských systémů podporujících volbu povolání, vyhledávání zaměstnání s cílem dosažení souladu mezi požadavky trhu práce a kvalifikací nabízené pracovní síly, podpory nástrojů pro párování potřeb trhu práce a nabízené pracovní síly.

OP ZAMĚSTNANOST, SC 3.1 ZVÝŠIT KVALITU A KVANTITU VYUŽÍVÁNÍ SOCIÁLNÍCH INOVACÍ A MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE V TEMATICKÝCH OBLASTECH OPZ

- Podpora inovací v oblasti aktivní politiky zaměstnanosti
- Vytvoření a rozvoj kapacit pro inovační nabídku a poptávku (vzdělávání aktérů na straně poptávky i nabídky, vznik inovační platformy – podpora síťování a spolupráce aktérů, apod.)
- Mezinárodní spolupráce v oblasti zaměstnanosti

11.7 Soulad strategického cíle ITI PRÁCE s tematickými cíli EU

Tematický cíl EU (TC)	Zvýšit uplatnitelnost obyvatel na trhu práce	Zapojit znevýhodněné skupiny obyvatel na trh práce	Zvýšit efektivitu řízení a vyhodnocování situace na trhu práce
TC 3 Zvýšení konkurenceschopnosti malých a středních podniků.	●		●
TC 8 Podpora udržitelné zaměstnanosti, kvalitních pracovních míst a mobility pracovních sil	●	●	●
TC 9 Podpora sociálního začleňování a boj proti chudobě a diskriminaci	●	●	●
TC 10 Investice do vzdělávání, odborné přípravy a odborného výcviku k získávání dovedností a do celoživotního učení	●		
TC 11 Posilování institucionální kapacity veřejných orgánů a zúčastněných stran a přispívání k účinné veřejné správě	●		●

12 Pilíř PODNIKÁNÍ - Strategický cíl: Podpořit podnikání a vznik pracov- ních míst

12.1 Struktura strategického cíle ITI PODNIKÁNÍ

Strategický cíl ITI 2: Podpořit podnikání a vznik pracovních míst

Specifické cíle ITI a opatření

2.1 Podpořit podnikavost obyvatel a rozvoj malých a středních podniků (OP VV, OP Z, IROP, OP PIK)

- 2.1.1. Zvýšit podnikatelské kompetence obyvatel a zvýšit motivaci k podnikání
- 2.1.2. Zvýšit kvalitu a dostupnost podpory malého a středního podnikání
- 2.1.3. Zvýšit počet a růst malých a středních firem

2.2 Zvýšit atraktivitu pro investice (OP PIK, IROP)

- 2.2.1. Revitalizace a regenerace zanedbaných ploch a areálů a objektů kulturního dědictví za účelem využití pro zvýšení atraktivity měst a jejich zázemí a podporu nových investic.

2.2.2. Rekonstrukce, modernizace, popř. výstavba silnic a budování obchvatů sídel na vybrané regionální silniční síti s cílem zvýšit konektivitu k síti TEN-T.

2.3 Realizovat aktivity na podporu strategie inteligentní specializace pro Moravskoslezský kraj (OP VVV, OP PIK)

2.3.1. Zvýšení intenzity transferu a komercializace výsledků výzkumné a vývojové činnosti (RIS3 MSK: Cíl A1, horizontální priorita A: Transfer technologií)

12.2 Zdůvodnění strategického cíle ITI PODNIKÁNÍ

1. NÍZKÁ EKONOMICKÁ AKTIVITA OBYVATEL

Jedním z klíčových problémů ekonomiky aglomerace je nízká ekonomická aktivita obyvatel, která pramení z nedostatku atraktivních pracovních příležitostí a vytváří tak nepříznivé podmínky pro podnikání. Lidnatost regionu se zahrnutím okolních regionů přitom znamená potenciálně dostatečný zdroj pracovní síly a podnikavých lidí.

2. POTENCIÁL MALÉHO A STŘEDNÍHO PODNIKÁNÍ PRO TVORBU PRACOVNÍCH MÍST

Malé a střední podniky vytvářejí většinu pracovních míst v ekonomice. Jejich podíl na celkovém počtu podniků je větší než 99 %. Z hlediska ekonomických aktivit narůstá Ostrava rychleji než zbytek Moravskoslezského kraje, v ostravské aglomeraci je největší koncentrace pracovních míst (cca 40 % MS kraje), což vytváří příznivé podmínky pro další rozvoj podnikání.

3. POMALU ROSTOUCÍ PODNIKATELSKÁ AKTIVITA

I přes relativně kvalitní a dostupnou podnikatelskou infrastrukturu (vysoká koncentrace podnikatelských inkubátorů), včetně možnosti využití brownfieldů, je v aglomeraci nejnižší ochota podnikat a podnikatelská aktivita v regionu roste nejpomaleji v ČR.

4. NEDOSTATEK PODNIKATELSKÝCH KOMPETENCÍ

Jednou z brzd většího rozvoje podnikání v regionu jsou omezené manažerské a podnikatelské kompetence místních podnikatelů a mladých absolventů. Nezbytné je také zlepšení kvality dostupných služeb pro malé a střední podniky. Pro rozvoj podnikání v ostravské aglomeraci hraje skutečnost, že se území metropolitní oblasti nachází v blízkosti perspektivně velmi zajímavých trhů v sousedních krajích nejen Česka, ale i Polska a Slovenska.

5. NÍZKÁ MÍRA INOVATIVNOSTI

Ekonomické aktivity, včetně malého a středního podnikání v ostravské aglomeraci, jsou jen omezeně založené na vlastních, zcela nových inovacích. Převládá přejímání existujících řešení a technologií. Pro větší podíl výroby s vyšší přidanou hodnotou přitom lze využít stále přítomné unikátní know-how, spojené s dlouhou tradicí těžebního průmyslu, výrobou železa a oceli a těžkého strojírenství.

6. NEDOSTATEČNÉ VYUŽÍVÁNÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU A VÝVOJE V PRAXI

V podnikatelském sektoru zaostává podíl výdajů na výzkum a vývoj. Malé a střední podniky jsou zde ve větší míře závislé na výzkumu a vývoji velkých a zahraničních firem. To zapříčiňuje mimo jiné výro-

bu produktů s nižší přidanou hodnotou. Výdaje do výzkumu a vývoje v podnikatelském sektoru jsou ve srovnání především s Prahou a Brnem, ale i Plzní, výrazně nižší.

7. INTEGROVANOST S PILÍŘI PRÁCE A PROSTŘEDÍ A SE STRATEGIÍ INTELIGENTNÍ SPECIALIZACE

Ekonomická výkonnost aglomerace, zejména malých a středních podniků, a atraktivita pro začínající podnikatele a pro nové investice je úzce svázána s kvalitní dopravní infrastrukturou, kvalitními službami, přívětivým prostředím pro život a s dostatkem vzdělané a adaptabilní pracovní síly.

12.3 Vazba strategického cíle ITI PODNIKÁNÍ na analytickou část

Kvalita a intenzita podnikatelského prostředí významně ovlivňuje ekonomický rozvoj ve městech, aplikaci a využití nových technologií a tvorbu pracovních míst, s čímž úzce souvisí také ochota obyvatel setrvat v regionu a seberealizovat se.

Cílem ITI je posílit kulturu podnikání v každé fázi životního cyklu firem a podpořit předpoklady, které vedou k rozhodnutí postavit se na vlastní nohy a realizovat své nápady a sny na komerčních trzích.

Partneři v aglomeraci potřebují zacílit podporu podnikání na zlepšení podmínek pro vytváření znalostí a podnikavého ducha, kvas nápadů a myšlenek a ambicí místních obyvatel, které jsou nezbytné pro vznik malých firem bez ohledu na oborové zaměření. Již existující firmy a živnosti potřebují kvalitní služby a podpůrnou infrastrukturu, které jim pomohou v dalším rozvoji.

ITI podpoří programy pro rozvíjení podnikatelského potenciálu a změnu zaměstnanecké kultury obyvatel v aglomeraci. Pro řešení chybějících kompetencí a zkušenosti k podnikání a řízení firmy, budou nabídnuty vzdělávací programy, programy pro výměnu zkušeností a znalostí, školení se zkušenými podnikateli, programy (a

opatření) šité na míru umožňující dostatečnou flexibilitu a rychlost reakce na změny na trhu. Informace o možných podnikatelských příležitostech nebo dostupném kapitálu či inovacích nebudou jen pasivně čekat na internetových stránkách veřejných institucí, budou aktivně šířeny prostřednictvím dostupných komunikačních a informačních nástrojů odpovídajících 21. století a věku sociálních sítí a internetových komunit. Služby podnikatelům budou poskytovat profesionálové, kteří mají sami chuť nebo dovednost podnikat a jsou schopni pružně reagovat na potřeby koncových uživatelů a zákazníků. Veřejná správa, akademické instituce a firmy budou společně vytvářet vzájemně se inspirující mezioborové komunity a prostředí, ve kterém bují podnikatelský duch, ve kterém důvěra a vzájemná spolupráce nasměruje rozvoj podnikatelského prostředí směrem k vyšší zaměstnanosti, větší inovativnosti a stejně dobrému jménu, jakému se dnes těší například Brno, díky koordinované podpoře a spolupráci.

Města a partneři budou na svém území připraveni podpořit rozvoj firem investicemi do služeb a infrastrukturou pro lákání nových investic. Firmám bude poskytnuta podpora při získávání informací a poradenství pro rozšiřování svých provozů, zavádění nových technologií, přípravy pracovní síly, ruku v ruce se snahou o zajištění udržitelnosti kvality životního prostředí (např. snížením energetické náročnosti ekonomiky).

Bude potřeba i nadále posilovat image přívětivého regionu pro investory a připravovat v území dostupnou infrastrukturu k rozvoji malých a středních podniků, ale zároveň vyvíjet maximální snahu o to, aby se do regionu podařilo přilákat atraktivní investice v perspektivních oborech s vysokou přidanou hodnotou a schopností rozvíjet i výzkum a vývoj a vytvářet nová pracovní místa a stát se nedílnou součástí místní ekonomiky s chutí reinvestovat své výnosy do místních obyvatel a firem.

Kvalitní podpora internacionalizace podniků, vstup na zahraniční trhy a zapojení do globálních sítí vyžaduje komplexní integrovaná řešení, ke kterým je nutná úzká spolupráce veřejných, soukromých a znalostních institucí s vazbou na koncové uživatele komerčních produktů (tzv. Quadruple helix).

Rozvoj podnikatelů a řemeslníků má potenciál využívat unikátního know-how historického průmyslového zaměření, přítomnost rozvíjejících se technických oborů na středních školách a univerzitách s obecnou podporou místních i národních politik, zaměřených na podporu technického a řemeslného vzdělávání. Technické obory a průmysl má potenciál do budoucna zajistit pracovní místa v mnoha rozvíjejících se i nově se utvářejících se oborech v kombinaci s ICT technologiemi nebo důrazem na prosazování zelené ekonomiky.

Ostravská aglomerace se nachází na území perspektivního mezinárodního trhu (Česko – Polsko – Slovensko) a má potenciál stát se pólem růstu širšího území. Nezanedbatelnou roli hraje i osobní vztah obyvatel k ostravskému regionu či přímo k ostravské metropoli.

Strategický cíl PODNIKÁNÍ a jeho specifické cíle jsou úzce provázány s naplňováním ostatních strategických cílů. Na rozvoj podnikání má přímý vliv dopravní dostupnost, kvalita vzdělání a nabídka pracovního trhu atd. Podnikání má vliv na životní prostředí, přitom může vytvářet trhy na poli zelených technologií nebo při snižování ekologické zátěže těžby a materiálové produkce.

12.4 Specifický cíl ITI PODNIKÁNÍ 2.1 Podpora podnikavosti a rozvoje malých a středních podniků

Hlavní zjištění:

- Nízká ochota podnikat a založit novou firmu, přetrvávající zaměstnanecká mentalita
- Nedostatek podnikatelských kompetencí
- Pomalu rostoucí podnikatelská aktivita v aglomeraci
- Omezená a nekoordinovaná podpora pro malé a střední podniky v aglomeraci, zejména v řemeslných a technických oborech

Návrh opatření:

- 2.1.1. Zvýšit podnikatelské kompetence obyvatel a zvýšit motivaci k podnikání
- 2.1.2. Zvýšit kvalitu a dostupnost podpory malého a středního podnikání
- 2.1.3. Zvýšit počet a růst malých a středních firem

Ekonomika v aglomeraci vyžaduje účinné impulsy do zvýšení ekonomické aktivity a produktivity obyvatel a do rozvoje místních firem. Úspěšné a fungující firmy vytvářejí produkty a služby uplatňující se na nových a rostoucích trzích, vytvářejí díky své aktivitě pracovní místa a generují inovace, posouvající kvalitu života a spokojenost koncových uživatelů díky svým produktům a službám.

Každá firma projde již mnohokrát popsanými fázemi vývoje. Od prvotní myšlenky, nápadu nebo zjištěné technologie, přes ověření životaschopnosti a komerčního potenciálu připravovaného produktu nebo služby, až po založení firmy, ochranu obchodního vlastnictví, vytváření vztahů mezi dodavateli a mezi zákazníky, řízení organizace, řízení lidských zdrojů a plánování dalšího rozvoje.

Ostravská aglomerace trpí již v zárodku přerodu nápadu na historicky zatíženou mentalitu místních obyvatel. Většina obyvatel v produktivním věku byla vychována a vzdělána v prostředí, kde byl zaměstnanecký poměr běžnou formou uplatnění v ekonomice. Měkké kompetence a dovednosti žádoucí v podnikatelském prostředí nebyly a mnohde stále nejsou standardní součástí vzdělávacího systému na všech jeho stupních. Informace o příležitostech, formy podpory a služby pro podnikavé lidi v aglomeraci zaostávají za dynamickými regiony, nejsou dostatečně atraktivní a jsou poskytovány nekoordinovaně s absencí měření jejich výsledků nebo skutečných dopadů na podnikatelský ekosystém.

V aglomeraci je řada technicky a řemeslně kvalitně vybavených obyvatel, kterým chybí potřebné znalosti a podpora, která by jim pomohla realizovat své nápady a schopnosti v podnikatelském prostředí. Počáteční rizika, nedostatek zkušeností a neprovázanost podpory ve všech fázích cyklu života malé firmy mají za důsledek pocit nejistoty a obavy z neúspěchu, který je vyvažován alternativou jistot zaměstnaneckého poměru ve velkých firmách.

Řada již založených firem se ve svých počátečních fázích rozvoje oceňuje možnost získávat a sdílet informace, znalosti a zkušenosti s jinými firmami. Majitelé a manažeři malých a středních podniků se učí za pochodu a vyžadují flexibilní systém podpory a networkingové prostředí, ve kterém bude možné vytvářet pocit důvěry a spolupráce.

Úspěšné rozvíjející se firmy potřebují podporu při hledání kvalitní pracovní síly, řízení kapitálu a investic, řízení firmy jako rostoucí organizace, rady a informace při rozšiřování na nové trhy u nás i v zahraničí.

Cílem opatření v rámci prioritní oblasti je zvýšit motivaci a ochotu podnikavých lidí založit a rozvíjet vlastní podnikání, vytvářet nové pracovní příležitosti a přispět tak ke zvýšení ekonomické výkonnosti aglomerace. K tomu je potřeba investovat do zvyšování podnikatelských kompetencí a dovedností absolventů škol a manažerů malých a středních firem. Investice jsou potřebné také k vytváření příznivých podmínek pro zakládání a rozvoj firem, včetně zjednodušení přístupu ke kapitálu, vybavení začínajících firem a k akceleračním službám. Pro akceleraci rozvoje podpořených firem je potřeba podpořit síťování a spolupráci podnikatelů a poskytnout mentoring a koučing ze strany úspěšných podnikatelů na mezinárodních trzích. Cílem je také podpořit orientaci a schopnost malých a středních podniků uchytit se na exportních trzích a zesílit schopnost oslovit globálního zákazníka. Specifický cíl se zaměří na vhodné propojování regenerace a revitalizace zanedbaných ploch a areálů a modernizace infrastruktury kulturního dědictví s podporou podnikavosti, především v kreativních oborech. Regenerační a revitalizační aktivity spojené s podporou podnikavosti pomohou odbourat současné bariéry růstu dané mnohdy také fyzickou infrastrukturou ve městech a jejich okolí, posílí roli komunit a vrátí puls ekonomickému a společenskému životu, především v centrech měst.

Cílem opatření ITI zaměřeného na malé a střední podniky je podpořit:

- Programy a aktivity podporující motivaci a ochotu podnikat
- Programy a aktivity zvyšující podnikatelské kompetence a dovednosti obyvatel
- Programy a aktivity podporující zakládání a rozvoj malých a středních firem
- Aktivity na podporu rozvoje kreativních oborů a vyšší kvality služeb podpůrné podnikatelské infrastruktury
- Revitalizovat a regenerovat zanedbané městské části, plochy a areály za účelem využití pro podporu podnikání
- Modernizovat a využít infrastrukturu kulturního dědictví pro podporu podnikavosti a kreativity
- V rámci specifického cíle je potřeba zajistit soulad se Strategii inteligentní specializace Moravskoslezského kraje (RIS 3).

12.4.1 Opatření a aktivity specifického cíle ITI 2.1

Tabulka 17: Specifický cíl ITI 2.1 – Doporučené opatření a aktivity ve vazbě na operační programy

Opatření ITI	Název OP	Prioritní osa	Specifický cíl OP
2.1.1. Zvýšit podnikatelské kompetence obyvatel a zvýšit motivaci k podnikání	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání (ESF)	2 – Rozvoj vysokých škol a lidských zdrojů pro výzkum a vývoj	SC 2.1.1 Zvýšení kvality vzdělávání na vysokých školách a jeho relevance pro potřeby trhu práce
		3 – Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání	SC 3.1.2 Zlepšení kvality vzdělávání a výsledků žáků v klíčových kompetencích
			SC 3.1.5 Zvýšení kvality vzdělávání a odborné přípravy včetně posílení jejich relevance pro trh práce

Opatření ITI	Název OP	Prioritní osa	Specifický cíl OP
	Operační program Zaměstnanost (ESF)	1 – Podpora zaměstnanosti a adaptability pracovní síly	1.1.1 Zvýšit zaměstnanost podpořených osob, zejména starších, nízkokvalifikovaných a znevýhodněných <i>(územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI)</i>
	Integrovaný regionální operační program (ERDF)	2 - Zkvalitnění veřejných služeb a podmínek života pro obyvatele regionů	SC 2.4 Zvýšení kvality a dostupnosti infrastruktury pro vzdělávání a celoživotní učení <i>(územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI)</i>
2.1.2. Zvýšit kvalitu a dostupnost podpory malého a středního podnikání	Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (ERDF)	2 – Rozvoj konkurenceschopnosti malých a středních podniků	SC 2.1 Zvýšit konkurenceschopnost začínajících a rozvojových MSP <i>(územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI)</i>
			SC 2.2 Zvýšit internacionalizaci malých a středních podniků
2.1.3. Zvýšit počet a růst malých a středních firem	Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (ERDF)	2 – Rozvoj konkurenceschopnosti malých a středních podniků	SC 2.1 Zvýšit konkurenceschopnost začínajících a rozvojových MSP <i>(územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI)</i>
			SC 2.4 Zvýšit kapacitu pro odborné vzdělávání v MSP <i>(územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI)</i>

12.4.2 Podporované aktivity ze specifických cílů OP ve specifickém cíli ITI 2.1

OP VÝZKUM, VÝVOJ A VZDĚLÁVÁNÍ

SC 2.1.1 ZVÝŠENÍ KVALITY VZDĚLÁVÁNÍ NA VYSOKÝCH ŠKOLÁCH A JEHO RELEVANCE PRO POTŘEBY TRHU PRÁCE

- Podpora podnikavosti a dalších moderních dovedností studentů, podpora výuky tzv. soft skills dovedností (vč. výuky realizované odborníky z aplikační sféry).

SC 3.1.2 ZLEPŠENÍ KVALITY VZDĚLÁVÁNÍ A VÝSLEDKŮ ŽÁKŮ V KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍCH

SC 3.1.5 ZVÝŠENÍ KVALITY VZDĚLÁVÁNÍ A ODBORNÉ PŘÍPRAVY VČETNĚ POSÍLENÍ JEJICH RELEVANCE PRO TRH PRÁCE

- Podpora polytechnického vzdělávání, aktivit rozvíjejících podnikavost a kompetence k podnikání na všech stupních škol
- Zvýšení spolupráce škol a zaměstnavatelů při podpoře kreativity a zájmu o přírodní a technické obory.

- **Zlepšení spolupráce škol a školských zařízení a zaměstnavatelů NNO**, ostatních aktérů ve vzdělávání a institucí VaV
- **Zvýšení motivace žáků studovat** a v praxi uplatnit odborné dovednosti a zároveň **zvýšit informovanost žáků, rodičů a učitelů** o požadavcích na výkon povolání, o pracovním prostředí a perspektivě uplatnění

OP ZAMĚSTNANOST

SC 1.1.1 ZVÝŠIT ZAMĚSTNANOST PODPOŘENÝCH OSOB, ZEJMÉNA STARŠÍCH, NÍZKOKVALIFIKOVANÝCH A ZNEVÝHODNĚNÝCH (*územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI*)

- Poradenské a informační činnosti a programy – realizace poradenských činností a programů, jejichž cílem je zjišťování osobnostních a kvalifikačních předpokladů osob pro volbu povolání, pro zprostředkování vhodného zaměstnání; příprava k práci osob se zdravotním postižením a při výběru vhodných nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti (za možného využití profilace uchazečů o zaměstnání a targetingu), podpora JOB klubů, řízené poradenství ke změně kvalifikace;
- Rekvalifikace – podpora při získání nové kvalifikace, při zvyšování, rozšiřování nebo prohlubování dosavadní kvalifikace, včetně jejího udržování a obnovování. Za rekvalifikaci se považuje i získání kvalifikace pro pracovní uplatnění osoby, která dosud žádnou kvalifikaci nezískala;
- Rozvoj základních kompetencí za účelem snazšího uplatnění na trhu práce (např. čtenářská gramotnost, numerická gramotnost či rozvoj digitálních kompetencí apod.);
- Podpora vytváření nových pracovních míst nebo míst vyhrazených pro určitou skupinu osob náležitých k ohroženým skupinám na trhu práce, včetně podpory začínajících OSVČ z řad uchazečů o zaměstnání či jiných skupin osob znevýhodněných na trhu práce;
- Realizace nových či inovativních nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti v souladu s aktuálními potřebami trhu práce, včetně podpory principů sociální ekonomiky

OP PODNIKÁNÍ A INOVACE PRO KONKURENCESCHOPNOST

SC 2.1 ZVÝŠIT KONKURENCESCHOPNOST A ZAČÍNAJÍCÍCH A ROZVOJOVÝCH MSP (*územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI*)

- Realizace podnikatelských záměrů začínajících podniků (do 5 let) a rozvojových podniků prostřednictvím vhodných finančních nástrojů (úvěry, záruky za bankovní úvěry, rizikový kapitál) a dotací v případě začínajících mikropodniků.
- Poskytování poradenských služeb a služeb pro začínající podniky v nemetropolitních, zejména periferních regionech (např. prostřednictvím podnikatelských inkubátorů).

SC 2.2 ZVÝŠIT INTERNACIONALIZACI MALÝCH A STŘEDNÍCH PODNIKŮ

- Služby pro MSP zaměřené na mezinárodní konkurenceschopnost usnadňující vstup na zahraniční trhy (účast na zahraničních výstavách a veletrzích, včetně organizace seminářů/akcí se zaměřením na konkrétní problematiku týkající se mezinárodní konkurenceschopnosti, např. právní aspekty daného teritoria aj.),
- Sofistikované poradenské služby expertů se znalostí mezinárodního prostředí (se specifickou teritoriální znalostí) a poradenské služby pro strategické řízení a management inovací (mentoring, koučing, foresight ad.).

SC 2.4 ZVÝŠIT KAPACITU PRO ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ V MSP (*územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI*)

- Zajištění a rozvoj kvalitní infrastruktury pro realizaci, organizaci a řízení odborného vzdělávání pracovníků v malých a středních podnicích.
- Pořízení nových zařízení, vybudování/rozšíření školicích středisek, v rámci kterých budou mít zaměstnavatelé, jejich zaměstnanci, žáci a studenti spolupracujících škol možnost proškolení a seznámení se s rozvíjejícími se novými technologiemi, odbornostmi a procesy v daném oboru a novou legislativou související s podnikáním i s efektivním marketingem, který je nutnou součástí konkurenceschopnosti.

INTEGROVANÝ REGIONÁLNÍ OPERAČNÍ PROGRAM

SC 2.4 ZVÝŠENÍ KVALITY A DOSTUPNOSTI INFRASTRUKTURY PRO VZDĚLÁVÁNÍ A CELOŽIVOTNÍ UČENÍ
(územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI)

- Výstavba, rekonstrukce a vybavení odborných učeben, laboratoří, dílen, center odborné přípravy a pozemků pro výuku přírodovědných a technických oborů a pro výuku technických a řemeslných dovedností.

12.5 Specifický cíl ITI PODNIKÁNÍ 2.2: Zvýšení atraktivity pro investice

Hlavní zjištění:

- Hrozící odliv stávajících investorů a velkých zaměstnavatelů v aglomeraci
- Na území aglomerace zůstávají nevyužité plochy a areály s potenciálem komerčního využití pro podnikání a investice
- Dopravní infrastruktura v aglomeraci, jako jeden z klíčových faktorů konkurenceschopnosti při lákání nových investic, vyžaduje vyšší kvalitu a napojení na mezinárodní dopravní síť

Návrh opatření:

2.2.1. Revitalizace a regenerace zanedbaných ploch a areálů a objektů kulturního dědictví za účelem využití pro zvýšení atraktivity měst a jejich zázemí a podporu nových investic.

2.2.2. Rekonstrukce, modernizace, popř. výstavba silnic a budování obchvatů sídel na vybrané regionální silniční síti s cílem zvýšit konektivitu k síti TEN-T.

Cílem opatření v rámci této prioritní oblasti je zvýšit atraktivitu aglomerace pro nové investice, které jsou jedním z nejvýznamnějších zdrojů nových pracovních míst. Aktivity v rámci prioritní oblasti směřují do regenerace a revitalizace zanedbaných ploch a areálů na území aglomerace za účelem zvýšit atraktivitu ve vazbě na rozvoj investičních aktivit a tvorbu nových pracovních míst. Zvýšit dostupnost aglomerace na mezinárodní trhy prostřednictvím napojení silniční infrastruktury na síť TEN-T je jedním z klíčových faktorů konkurenceschopnosti regionu. Opatření mají za cíl podpořit kvalitní a celistvé územní plánování v aglomeraci podporující investiční aktivity v území.

Návrh typových opatření:

- Rekonstrukce, modernizace, popř. výstavba silnic a budování obchvatů sídel na vybrané regionální silniční síti s cílem zvýšit konektivitu k síti TEN-T
- Revitalizace kulturního dědictví za účelem zvýšení atraktivity měst a jejich zázemí a podporu nových investic
- Revitalizace a regenerace zanedbaných ploch a areálů za účelem využití pro zvýšení atraktivity měst a jejich zázemí a podporu nových investic
- Pořizování územně analytických podkladů, územních plánů a studií

12.5.1 Opatření a aktivity specifického cíle ITI 2.2

Tabulka 18: Specifický cíl ITI 2.2 – Doporučené opatření a aktivity ve vazbě na operační programy

Opatření ITI	Název OP	Prioritní osa	Specifický cíl OP
2.2.1. Revitalizace a regenerace zanedbaných ploch a areálů a objektů kulturního dědictví za účelem využití pro zvýšení atraktivity měst a jejich zázemí a podporu nových investic.	Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (ERDF)	2 - Rozvoj podnikání a konkurenceschopnosti malých a středních podniků	SC 2.3 Zvýšit využitelnost infrastruktury pro podnikání (územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI)
	Integrovaný regionální operační program (ERDF)	3 – Dobrá správa území a zefektivnění veřejných institucí	SC 3.1 Zefektivnění prezentace, posílení ochrany a rozvoje kulturního dědictví (územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI)
2.2.2. Rekonstrukce, modernizace, popř. výstavba silnic a budování obchvatů sídel na vybrané regionální silniční síti s cílem zvýšit konektivitu k síti TEN-T.	Integrovaný regionální operační program (ERDF)	1 – Konkurenceschopné, dostupné a bezpečné regiony	SC 1.1 Zvýšení regionální mobility prostřednictvím modernizace a rozvoje sítí regionální silniční infrastruktury navazující na síť TEN-T (územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI)
		3 – Zkvalitnění veřejných služeb a podmínek života pro obyvatele regionů	SC 3.3 Podpora pořizování a uplatňování dokumentů územního rozvoje

12.5.2 Podporované aktivity ze specifických cílů OP ve specifickém cíli ITI 2.2

OP PODNIKÁNÍ A INOVACE PRO KONKURENCESCHOPNOST

SC 2.3 ZVÝŠIT VYUŽITELNOST INFRASTRUKTURY PRO PODNIKÁNÍ (územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI)

- Modernizace výrobních provozů a rekonstrukce stávající zastaralé infrastruktury.
- Rekonstrukce brownfieldů (bez výdajů na odstranění ekologických zátěží) a jejich přeměna na moderní podnikatelské objekty.

INTEGROVANÝ REGIONÁLNÍ OPERAČNÍ PROGRAM

SC 1.1 ZVÝŠENÍ REGIONÁLNÍ MOBILITY PROSTŘEDNICTVÍM MODERNIZACE A ROZVOJE SÍTÍ REGIONÁLNÍ SILNIČNÍ INFRASTRUKTURY NAVAZUJÍCÍ NA SÍŤ TEN-T (územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI)

- Rekonstrukce, modernizace, popř. výstavba vybraných úseků silnic II. třídy, budování obchvatů sídel a vybraných úseků silnic III. třídy.
- Zhodnocení a výstavba protihlukových zdí a bariér, veřejného osvětlení v intravilánech obcí, senzory a aktivní prvky ITS.

SC 3.1 ZEFEKTIVNĚNÍ PREZENTACE, POSÍLENÍ OCHRANY A ROZVOJE KULTURNÍHO DĚDICTVÍ (*územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI*)

- Revitalizace souboru vybraných památek
- Zefektivnění ochrany a využívání sbírkových a knihovních fondů a jejich zpřístupnění

SC 3.3 PODPORA POŘIZOVÁNÍ A UPLATŇOVÁNÍ DOKUMENTŮ ÚZEMNÍHO ROZVOJE

- Pořízení územních plánů, pořízení regulačních plánů, pořízení územních studií.

12.6 Specifický cíl ITI PODNIKÁNÍ 2.3 Realizovat aktivity na podporu strategie inteligentní specializace pro Moravskoslezský kraj

Hlavní zjištění:

- Nízká míra inovační aktivity malých a středních firem
- Nedostatečné předpoklady pro zvýšení inovační výkonnosti (kompetence, zkušenosti, služby, kultura podnikání)
- Potřeba zintenzívnit transfer výsledků výzkumu a vývoje do komerční aplikace

Návrh opatření

2.3.1. Zvýšení intenzity transferu a komercializace výsledků výzkumné a vývojové činnosti

Cílem investic do aplikace výsledků výzkumu, vývoje a inovací je zvýšit inovační výkonnost a konkurenceschopnost místních podniků a univerzit a podpora vytváření pracovních míst v oborech s vyšší přidanou hodnotou. Spolupráce firem a znalostních institucí a podpora inovační výkonnosti vychází ze zaměření Regionální inovační strategie kraje, resp. Strategie inteligentní specializace Moravskoslezského kraje pro programové období 2014 – 2020 a je v souladu s podporou územní dimenze Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání, ve specifickém cíli 1.2 a Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost ve specifických cílech 1.1 a 1.2 (viz Národní dokument k územní dimenzi ESIF v ČR).

12.6.1 Opatření a aktivity specifického cíle ITI 2.3

Tabulka 19: Specifický cíl ITI 2.3 – Doporučené opatření a aktivity ve vazbě na operační programy

Opatření ITI	Název OP	Prioritní osa	Specifický cíl OP
2.3.1. Zvýšení intenzity transferu a komercializace výsledků výzkumné a vývojové činnosti	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání (ERDF)	1 – Posilování kapacit pro kvalitní výzkum	SC 1.2 Budování kapacit a posílení dlouhodobé spolupráce výzkumných organizací s aplikační sférou <i>(územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI)</i>
	Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (ERDF)	1 – Rozvoj výzkumu a vývoje pro inovace	SC 1.1 Zvýšit inovační výkonnost podniků <i>(územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI)</i> SC 1.2 Zvýšit intenzitu a účinnost spolupráce ve výzkumu, vývoji a inovacích <i>(územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI)</i>

12.6.2 Podporované aktivity ze specifických cílů OP ve specifickém cíli ITI 2.3

OP VÝZKUM, VÝVOJ A VZDĚLÁVÁNÍ

SC 1.2 BUDOVNÍ KAPACIT A POSÍLENÍ DLOUHODOBÉ SPOLUPRÁCE VÝZKUMNÝCH ORGANIZACÍ S APLIKAČNÍ SFÉROU (*územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI*)

- Příprava a realizace projektů dlouhodobé spolupráce výzkumných organizací s podniky a mezioborovými partnerství využívající existující výzkumnou infrastrukturu (typu evropských kompetenčních center, kolokačních center apod.).
- Budování kapacit a realizace výzkumných projektů v předaplikační fázi, na základě dlouhodobých potřeb trhu i společnosti s velkým potenciálem pro dosažení průlomových výsledků.
- Podpora přípravy mezinárodních výzkumných projektů Future emerging technologies (FET) – zejména aktivity typu definování společné výzkumné agendy a budování konsorcia v přímé souvislosti s přípravou projektů.
- Kofinancování projektů v programu Horizon 2020 (při dodržení zákazu dvojího financování stejných rozpočtových položek a rovněž při dodržení principu nenahrazování národního spolufinancování části projektů v Horizon 2020 prostředky z ESIF) a financování kvalitních projektů, které úspěšně prošly hodnocením programu Horizon 2020, avšak z důvodu omezených finančních prostředků nebyly financovány z programu Horizon 2020. Financované projekty musí být v souladu s prioritami RIS3. Cílem aktivity je zvýšit dosud nízkou účast českých výzkumných týmů v rámcových programech.

OP PODNIKÁNÍ A INOVACE PRO KONKURENCESCHOPNOST

SC 1.1 ZVÝŠIT INOVAČNÍ VÝKONNOST PODNIKŮ (*územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI*)

- Zakládání a rozvoj podnikových výzkumných a vývojových center ve vazbě na jasně definovanou, životaschopnou strategii firmy,
- zavádění inovací výrobků a služeb do výroby a jejich uvedení na trh (např. up-scaling, pilotní výrobní linky apod.),
- zavádění procesních a marketingových inovací,
- ochrana duševního vlastnictví v podnicích, včetně pilotních projektů moderních metod ošetření duševního vlastnictví,
- průmyslový výzkum a vývoj,
- pre-commercial public procurement.

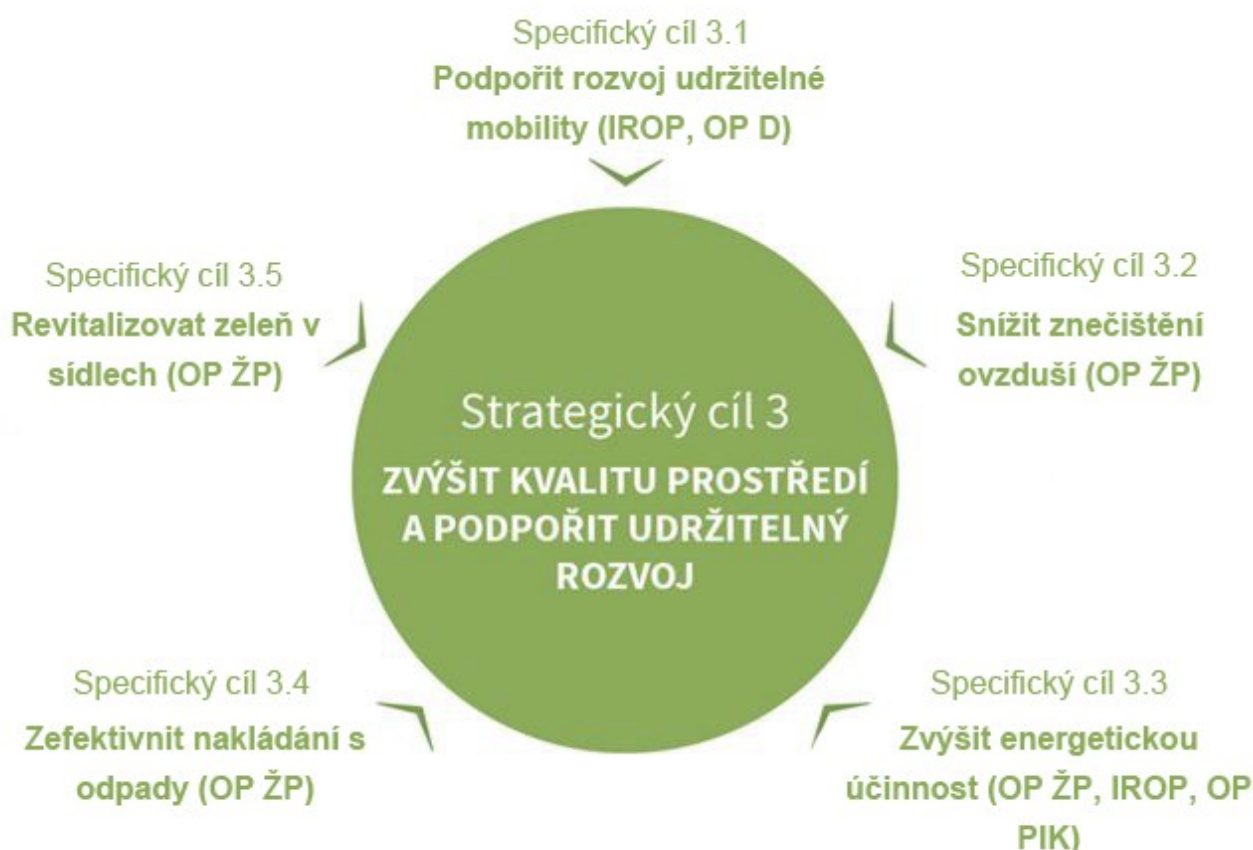
SC 1.2 ZVÝŠIT INTENZITU A ÚČINNOST SPOLUPRÁCE VE VÝZKUMU, VÝVOJI A INOVACÍCH (*územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI*)

- Tvorba nových a rozšiřování a zvyšování kvality současných služeb podpůrné infrastruktury, tj. vědecko-technických parků, podnikatelských inovačních center, podnikatelských inkubátorů,
- rozvoj sítí spolupráce, vč. klastrů a technologických platform (zejména kolektivní výzkum, založený na potřebách většího počtu MSP i větších firem, rozvoj mezisektorové spolupráce a internacionalizace),
- vytváření partnerství pro znalostní transfer mezi podniky a univerzitami,
- rozvoj komunikace a sdílení poznatků mezi podnikovou a výzkumnou sférou,
- rozšiřování/výstavba sdílené infrastruktury pro průmyslový výzkum,
- aktivity vedoucí ke komercializaci výsledků výzkumu pomocí aktivit ověření proveditelnosti („proof – of – concept“), pozornost bude věnována opatřením v oblasti nízkouhlíkové ekonomiky a adaptace na klimatické změny.

12.7 Soulad strategického cíle ITI PODNIKÁNÍ s tematickými cíli EU

Tematický cíl EU (TC)	Podpořit podnikavost obyvatel a rozvoj malých a středních MSP	Zvýšit atraktivitu pro investice	Realizovat aktivity na podporu strategie inteligentní specializace pro MSK
TC 3 Zvýšení konkurenceschopnosti malých a středních podniků.	●	●	●
TC 7 Podpora udržitelné dopravy a odstraňování překážek v klíčových síťových infrastrukturách		●	
TC 10 Investice do vzdělávání, odborné přípravy a odborného výcviku k získávání dovedností a do celoživotního učení	●		●
TC 11 Posilování institucionální kapacity veřejných orgánů a účastníků stran a přispívání k účinné veřejné správě		●	

13 Pilíř PROSTŘEDÍ – Strategický cíl ITI: Zlepšit kvalitu prostředí a podpořit udržitelný rozvoj

13.1 Zdůvodnění strategického cíle ITI PROSTŘEDÍ

1. ŠPATNÁ IMAGE

Region se dlouhodobě staví do pozice jednoho z nejvíce problémových a postižených regionů se znečištěným životním prostředím a omezenými pracovními příležitostmi, což snižuje jeho atraktivitu. Mediální image regionu je však méně příznivá, než co ukazují dostupná data a statistiky.

2. VYLIDŇOVÁNÍ CENTER MĚST

Pro obyvatele ostravské aglomerace je málo atraktivní bydlení v centrech měst. Stěhují se do suburbánních zón nebo mimo aglomeraci.

3. ŠPATNÁ KVALITA OVZDUŠÍ

Emise z průmyslových provozů platí spolu s přeshraničním přenosem znečištění z Polska, dopravou a lokálními topeništi za největší původce znečištění ovzduší. Oblast ostravské aglomerace je územím s nejzatíženějším životním prostředím v ČR, přestože se díky útlumu výroby, používání šetrnějších technologií a velkým investicím do environmentálních opatření situace postupně zlepšuje.

4. NÍZKÉ VYUŽÍVÁNÍ VEŘEJNÉ DOPRAVY

Veřejná doprava je stále nedostatečně efektivní a atraktivní, což dokazuje i podprůměrný počet obyvatel využívajících městskou hromadnou dopravu a veřejnou autobusovou dopravu v celorepublikovém srovnání. Vzhledem k vybavení některých částí aglomerace dopravní infrastrukturou a dopravní dostupností některých lokalit vychází jako časově úspornější využití automobilu. Proto je nezbytné podpořit větší využívání hromadné přepravy osob pomocí dalšího zkvalitňování nabídky služeb v rámci integrovaného dopravního systému.

5. POTENCIÁL EFEKTIVNĚJŠÍHO VYUŽÍVÁNÍ ENERGIÍ

Příležitostí pro snížení zátěže ovzduší a zvyšování životní úrovně domácností je účinnější nakládání s energiemi. Snížení energetické náročnosti povede k významnému snížení dodávané energie a konečné energetické spotřebě budov ve srovnání s dosavadní úrovní spotřeby. Energetické úspory podpoří posun k nízkouhlíkovému hospodářství regionu.

6. POTENCIÁL EFEKTIVNĚJŠÍHO NAKLÁDÁNÍ S ODPADY

Moravskoslezský kraj dlouhodobě zaujímá přední příčky v produkci odpadů v rámci ČR, na což má kromě komunálního odpadu vliv také průmyslový a nebezpečný odpad. Mezi nejčastější způsoby nakládání s komunálními odpady stále patří skládkování, které však meziročně snižuje svůj podíl na celkovém nakládání s odpady. Naopak zde narůstá význam energetického a materiálového využívání odpadů. Výhodou tohoto způsobu výroby alternativních zdrojů energie není pouze úleva skládkám, ale i úspora spalování fosilních paliv, což má pozitivní vliv na kvalitu ovzduší v aglomeraci.

7. INTEGROVANOST S PILÍŘI PRÁCE A PODNIKÁNÍ

Vyšší atraktivita prostředí má vliv na cílovou skupinu mladých či vysoce kvalifikovaných lidí, kteří mají nejvyšší tendenci opouštět region. Atraktivita regionu jako místa k životu má význam při ochotě lidí začít zde podnikat a investovat, zvláště jedná-li se o jádro perspektivně zajímavého mezinárodního trhu (ČR-Polsko-Slovensko). Investice do zvýšení kvality životního prostředí („green technologies“) může být podnětem pro vznik „zelených“ pracovních míst v technických nebo přírodovědných oborech s využitím znalostí místních vzdělávacích institucí.

13.2 Struktura strategického cíle ITI PROSTŘEDÍ

Strategický cíl ITI 3: Zlepšit kvalitu prostředí a podpořit udržitelný rozvoj

Specifické cíle ITI a opatření:

3.1 Podpořit rozvoj udržitelné mobility

3.1.1. Výstavba a modernizace infrastruktury pro rozvoj udržitelné mobility

3.1.2. Výstavba a modernizace drážní infrastruktury městské a příměstské dopravy

3.1.3. Rozvoj inteligentních dopravních systémů

3.2 Snížit znečištění ovzduší

3.2.1. Náhrada stávajících stacionárních spalovacích zdrojů v domácnostech

3.2.2. Náhrada a rekonstrukce stacionárních zdrojů znečištění a modernizace jejich technologií

3.2.3. Výstavba a obnova systémů sledování kvality ovzduší

3.3 Zvýšit energetickou účinnost

3.3.1. Snížení energetické náročnosti veřejných budov

3.3.2. Snížení energetické náročnosti v sektoru bydlení

3.3.3. Efektivnější nakládání s energiemi v podnikatelském sektoru

3.4 Zefektivnit nakládání s odpady

3.4.1. Předcházení vzniku komunálních a průmyslových odpadů

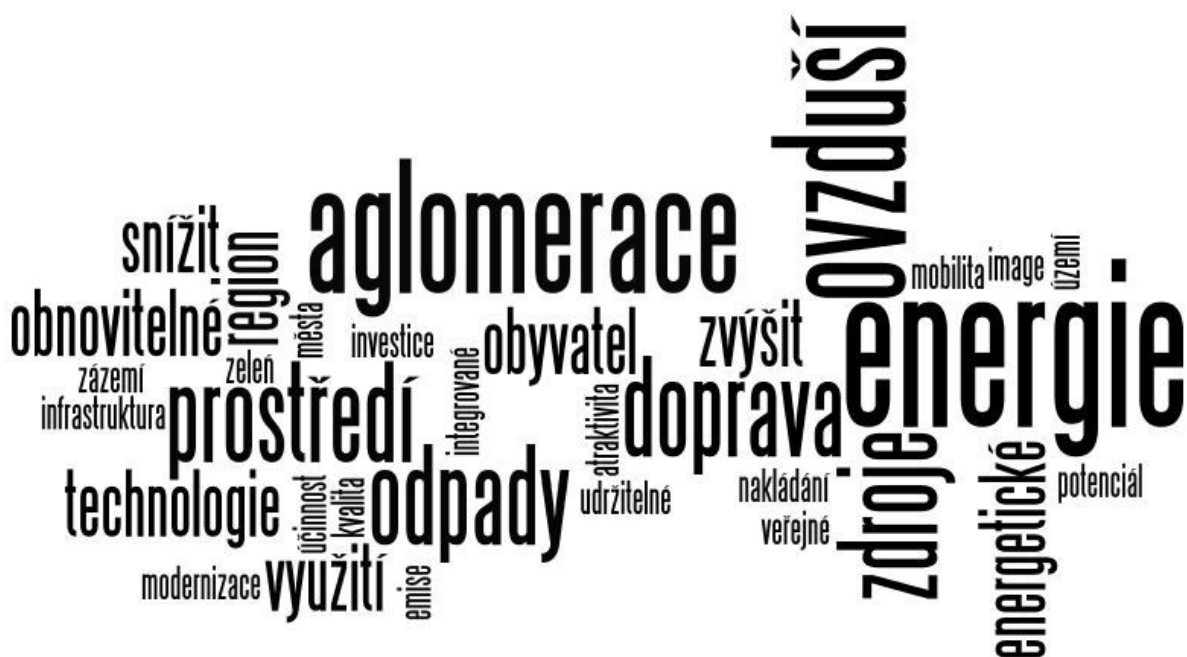
3.4.2. Výstavba a modernizace zařízení pro energetické a materiálové využití odpadů

3.4.3. Rekultivace starých skládek

3.5 Revitalizovat zeleň v sídlech

3.5.1. Revitalizace funkčních ploch a prvků sídelní zeleně

13.3 Vazba strategického cíle ITI PROSTŘEDÍ na analytickou část

Kvalita prostředí je jedním ze základních předpokladů atraktivity ostravské aglomerace a ochoty obyvatel v tomto regionu žít, pracovat a trávit volný čas. Image ostravské aglomerace je uvnitř i navenek obecně velmi špatná. Hlavním důvodem je především špatná kvalita životního prostředí (znečištěné ovzduší, množství brownfieldů apod.). Realita však tak špatná zdaleka není a i kvůli významnému zlepšení kvality prostředí v poslední době je hlavním důvodem, kvůli kterému se lidé z regionu stěhují pryč, nedostatek kvalitních pracovních míst, příp. podnikatelských příležitostí. Tento stěžení a pro řadu obyvatel existenční problém ostrav-

ské aglomerace budou zaměřením svých aktivit a opatření v rámci ITI řešit strategické cíle Práce a Podnikání, jejichž cílovými skupinami jsou nezaměstnaní lidé nebo lidé hledající lepší uplatnění, resp. malí a střední podnikatelé zvyšující svou konkurenceschopnost v rámci lokální i globální ekonomiky.

Zjednodušeně lze říci, že opatření strategického cíle Prostředí cílí především na obyvatele aglomerace, kteří neřeší existenční problém (mají práci) a mohou profitovat z výstupů a výsledků realizovaných intervencí jednotlivých specifických cílů (např. snadnější dopravní dostupnost do zaměstnání, lepší kvalita ovzduší, nižší náklady na energie v domácnosti, efektivnější systém třídění a zpracování odpadů nebo revitalizované městské parky pro trávení volného času). Hlavním cílem je podporovat rozvojové aktivity, které jsou v souladu s konceptem nízkouhlíkové ekonomiky a udržitelného rozvoje měst a vedou ke zvýšení kvality prostředí pro život, práci a podnikání obyvatel. Cílovou skupinou jsou tak v podstatě všichni obyvatelé aglomerace a hlavním dopadem, které zvýšení kvality prostředí přinese je kromě zlepšení image regionu a snížení negativního migračního salda ostravské aglomerace i snížení emisí skleníkových plynů. Řada opatření v rámci tohoto strategického cíle dále přináší synergický efekt na strategické cíle ITI Práce a Prostředí v souladu s konceptem zelené ekonomiky a tvorbou zelených pracovních míst.

Snaha o realizaci projektů v oblasti strategického cíle prostředí vychází především z klíčového problému, kterým je špatná kvalita ovzduší v regionu a jeho celková image. Atraktivita bydlení v aglomeraci je velmi nízká, oblast ostravské aglomerace je územím s nejzatíženějším životním prostředím v ČR, přestože se díky útlumu výroby, používání šetrnějších technologií a velkým investicím do environmentálních opatření situace postupně zlepšuje. Stále se však jedná spíše o přetrvávání negativní image aglomerace v souvislosti s průmyslovou historií regionu, která neodpovídá skutečné situaci - mediální obraz aglomerace je daleko méně příznivý, než co ukazují dostupná data a statistiky.

Nad regionem tak stále visí hrozba pokračujícího vylidňování - pro obyvatele ostravské aglomerace je málo atraktivní bydlení v centrech měst, stěhují se do suburbánních zón nebo ještě častěji mimo aglomeraci, což je negativní jev, který je přirozeně potřeba zvrátit. V oblasti strategického cíle ITI Prostředí je vhodné stavět na silných stránkách a příležitostech regionu, jako je kvalitní dopravní infrastruktura, potenciál investic do čistých technologií, modernizace průmyslových provozů a technické infrastruktury a revitalizace zanedbaných míst ve městech.

Region má dobré dispoziční uspořádání z hlediska dopravních systémů a zlepšení dopravního napojení regionu díky dálničnímu a kvalitnějšímu železničnímu spojení a také výrazně se zlepšující stav ovzduší a životního prostředí. Snahou realizace integrované územní investice je navázat na tyto silné stránky a příležitosti integrovanými řešeními s přesahem v rámci jednotlivých oblastí životního prostředí, zároveň i se synergickým dopadem na stav zaměstnanosti (strategický cíl ITI Práce) a podnikatelského prostředí (strategický cíl ITI Podnikání).

Vyšší atraktivita prostředí má pozitivní vliv na cílovou skupinu mladých či vysoce kvalifikovaných lidí, kteří mají nejvyšší tendenci opouštět region. Atraktivita regionu jako místa k životu má význam při ochotě lidí začít zde podnikat a investovat. Investice do zvýšení kvality životního prostředí (green technologies) mohou být podnětem pro vznik "zelených" pracovních míst v technických nebo přírodovědných oborech s využitím znalostí místních vzdělávacích institucí. Na významu nabývá také podpora odpovědného vztahu obyvatel a firem k životnímu prostředí v EU i v ČR a rostoucí význam CSR aktivit (společenská odpovědnost firem), což se projevuje rostoucími soukromými investicemi podniků do vývoje čistých a ekonomicky únosných technologií pro odstranění/omezení negativních dopadů na životní prostředí a sociálních problémů. V kompetenci měst (ale i

občanů a podnikatelů) by měly realizované projekty sledovat koncept Smart Cities (“chytrých měst”), především v oblastech řízení spotřeby energií, dosahování energetických úspor a snižování produkce CO₂.

13.4 Specifický cíl ITI PROSTŘEDÍ 3.1 Podpořit rozvoj udržitelné mobility

Hlavní zjištění:

- Zvyšující se ekologická zátěž dopravních prostředků na život obyvatel měst
- Klesající počet cestujících využívajících veřejnou dopravu a její nízká atraktivita
- Potenciál k uplatnění konceptu chytrých měst a udržitelné mobility

Návrh opatření:

3.1.1 Výstavba a modernizace infrastruktury pro rozvoj udržitelné mobility

3.1.2 Výstavba a modernizace drážní infrastruktury městské a příměstské dopravy

3.1.3 Rozvoj inteligentních dopravních systémů

Veřejná doprava v aglomeraci má stále pro řadu obyvatel nízkou atraktivitu (což dokazuje i podprůměrný počet obyvatel využívajících městskou hromadnou dopravu a veřejnou autobusovou dopravu v celorepublikovém srovnání). Dlouhodobě klesající počet cestujících využívajících veřejnou dopravu pak znamená nárůst využívání individuální dopravy, což mj. negativně přispívá ke znečištění ovzduší a hlukem v aglomeraci. Z analýz také vyplynulo, že ve velkých městech je nedostatečná preference MHD, cyklo a pěší dopravy, což vytváří tlak na dopravní infrastrukturu a parkovací místa. Kromě modernizace veřejné dopravy a doprovodné infrastruktury je v tomto specifickém cíli ITI prostor pro využití “chytrých” řešení a nejmodernějších technologií v dopravě, které pomohou snížit podíl individuální dopravy a zvýhodní dopravu veřejnou nebo jiné alternativní formy dopravy a jejich vzájemné doplňování.

Aby vznikl udržitelný dopravní systém měst, musí být podpořena například opatření pro podporu cyklodopravy nebo optimalizace parkovacích míst ve městech. V rámci veřejné dopravy je třeba ve městech a obcích aglomerace klást důraz na obnovu a ekologizaci vozových parků dopravců, zvýšení bezbariérovosti dopravní infrastruktury, snahy o zapojení do integrovaného dopravního systému v rámci ostravské aglomerace, vybudování dopravních a přístupných terminálů nebo instalace inteligentních dopravních systémů. Tato opatření by měla přispět k poklesu využívání automobilové dopravy, nárůstu přepravních výkonů veřejné a udržitelné dopravy a ke snížení ekologické zátěže. Velmi významný dopad má realizace těchto opatření na přínosy v rámci specifického cíle ITI 3.2: Snížit znečištění ovzduší.

13.4.1 Opatření specifického cíle ITI 3.1: Podpořit rozvoj udržitelné mobility

Tabulka 20 Specifický cíl ITI 3.1 – Opatření specifického cíle ve vazbě na operační programy

Opatření ITI	Název OP	Prioritní osa OP	Specifický cíl OP
3.1.1. Výstavba a modernizace infrastruktury pro rozvoj udržitelné mobility	Integrovaný regionální operační program	1 – Konkurenceschopné, dostupné a bezpečné regiony	1.2 Zvýšení podílu udržitelných forem dopravy (územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI)
3.1.2. Výstavba a modernizace drážní infrastruktury městské a příměstské dopravy	Operační program Doprava	1 – Infrastruktura pro železniční a další udržitelnou dopravu	1.4 Vytvoření podmínek pro zvýšení využívání veřejné hromadné dopravy ve městech v elektrické trakci (územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI)
3.1.3. Rozvoj inteligentních dopravních systémů		2 – Silniční infrastruktura na síti TEN-T a veřejná infrastruktura pro čistou mobilitu	2.3 Zlepšení řízení dopravního provozu a zvyšování bezpečnosti dopravního provozu (územní dimenze dle NDÚD)

13.4.2 Podporované aktivity z operačních programů ve specifickém cíli ITI 3.1

OPATŘENÍ ITI 3.1.1 VÝSTAVBA A MODERNIZACE INFRASTRUKTURY PRO ROZVOJ UDRŽITELNÉ MOBILITY

INTEGROVANÝ REGIONÁLNÍ OP, SC 1.2 ZVÝŠENÍ PODÍLU UDRŽITELNÝCH FOREM DOPRAVY (územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI)

- Výstavba a modernizace přestupních terminálů, souvisejících záchytných parkovišť a parkovacích domů v přímé návaznosti na veřejnou hromadnou dopravu (VHD) - systém P+R (parkoviště pro osobní vozy s možností přestupu na VHD), K+R (forma kombinované přepravy s návazností individuální automobilové dopravy na VHD), zázemí pro VHD, výstavba návazných systémů B+R (prostor pro bezpečné uschování kola s možností přestupu na VHD).
- Výstavba, zavedení, rekonstrukce nebo modernizace inteligentních dopravních systémů (ITS) a dopravní telematiky pro veřejnou dopravu, zavádění nebo modernizace informačních systémů pro cestující, komunikačních systémů řidičů veřejné dopravy s dispečinkem, rezervačních, odbavovacích a platebních systémů pro veřejnou dopravu
- Zvyšování bezpečnosti dopravy, např. bezbariérový přístup zastávek, zvuková a jiná signalizace pro nevidomé, přizpůsobení komunikací pro nemotorovou dopravu osobám s omezenou pohyblivostí nebo orientací.
- Nákup nízkoemisních a bezemisních vozidel, využívajících alternativní zdroje paliv jako je elektřina, CNG a další, splňujících normu EURO 6 pro přepravu osob, nákup trakčních vozidel městské dopravy (tramvaje, trolejbusy) pro zajištění základní dopravní obslužnosti v rámci závazku veřejné služby. Vozidla zohledňují specifické potřeby účastníků dopravy se ztíženou možností pohybu a orientace.
- Výstavba a modernizace cyklostezek v podobě stavebně upravených a dopravním značením vymezených komunikací, na kterých je vyloučená automobilová doprava. Výstavba a modernizace cyklotras se zaměřením na podporu integrovaných řešení, např. cyklistické pruhy na komunikacích nebo víceúčelové pruhy.

OPATŘENÍ ITI 3.1.2 VÝSTAVBA A MODERNIZACE DRÁŽNÍ INFRASTRUKTURY MĚSTSKÉ A PŘÍMĚSTSKÉ DOPRAVY

OP DOPRAVA, SC 1.4 VYTVOŘENÍ PODMÍNEK PRO ZVÝŠENÍ VYUŽÍVÁNÍ VEŘEJNÉ HROMADNÉ DOPRAVY VE MĚSTECH V ELEKTRICKÉ TRAKCI (*územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI*)

- Výstavba a modernizace infrastruktury systémů městské a příměstské dopravy na drážním principu (metro, tramvaje, tram-train, trolejbusy)

OPATŘENÍ ITI 3.1.3 ROZVOJ INTELIGENTNÍCH DOPRAVNÍCH SYSTÉMŮ

OP DOPRAVA, SC 2.3 ZLEPŠENÍ ŘÍZENÍ DOPRAVNÍHO PROVOZU A ZVYŠOVÁNÍ BEZPEČNOSTI DOPRAVNÍHO PROVOZU (*územní dimenze dle NDÚD*)

- Rozvoj systémů a služeb včetně ITS na síti TEN-T a ve městech pro řízení dopravy a ovlivňování dopravních proudů na městské silniční síti
- Rozvoj systémů a služeb ITS, GIS a infrastruktur prostorových dat (SDI), sítí a služeb elektronických komunikací pro poskytování informací o dopravním provozu a o cestování v reálném čase, pro dynamické řízení dopravy, ovlivňování dopravních proudů a poskytování informací a služeb řidičům a cestujícím ve městech a v rámci sítě TEN-T a související infrastruktury

13.5 Specifický cíl ITI PROSTŘEDÍ 3.2: Snížit znečištění ovzduší

Hlavní zjištění:

- Ostravská aglomerace je jedním z nejvíce postižených regionů v oblasti kvality ovzduší v Evropě, jejímiž původci jsou emise z průmyslových provozů, doprava, lokální topeniště a přeshraniční přenos znečištění z Polska.

Návrh opatření:

3.2.1 Náhrada stávajících stacionárních spalovacích zdrojů v domácnostech

3.2.2 Náhrada a rekonstrukce stacionárních zdrojů znečištění a modernizace jejich technologií

3.2.3 Výstavba a obnova systémů sledování kvality ovzduší

Ostravská aglomerace je jedním z nejvíce postižených regionů v oblasti kvality ovzduší v Evropě, jejímiž původci jsou emise z průmyslových provozů, doprava, lokální topeniště a přeshraniční přenos znečištění z Polska. Vysoká míra znečištění vyplývá z velké územní koncentrace průmyslu, obyvatelstva a související infrastruktury. I když se od devadesátých let situace postupně výrazně zlepšuje, celé území ostravské aglomerace spadá do oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší, kde pravidelně dochází k překračování imisních limitů pro ochranu zdraví obyvatel. V průběhu posledních let klesá podíl průmyslových zdrojů na znečištění ovzduší, spolu s tím se naopak zvyšuje podíl individuálního vytápění domácností a také podíl dopravy.

Aktéři v území by měli usilovat o snížení emisí do ovzduší z průmyslových podniků, snižování negativních vlivů lokálních topenišť a podporu využívání obnovitelných zdrojů energie. To bude mít pozitivní vliv na imisní situaci v řadě lokalit uvnitř ostravské aglomerace. Výsledkem podporovaných opatření by mělo být snížení podílu obyvatel aglomerace žijících v oblastech se zhoršenou kvalitou ovzduší. Zlepšení kvality ovzduší bude dosaženo i realizací aktivit uvnitř ostatních specifických cílů v rámci strategického cíle ITI Prostředí (podpora udržitelné dopravy, snižování energetické náročnosti a využívání obnovitelných zdrojů, energetické a materiálové využívání odpadů a revitalizace městské zeleně), což na strategické úrovni ilustruje integrovanost specifického cíle ITI 3.2: Snížit znečištění ovzduší s ostatními oblastmi v ostravské Integrované územní investici.

13.5.1 Opatření specifického cíle ITI 3.2: Snížit znečištění ovzduší

Tabulka 21 Specifický cíl ITI 3.2 – Opatření specifického cíle ve vazbě na operační programy

Opatření ITI	Název OP	Prioritní osa OP	Specifický cíl OP
3.2.1. Náhrada stávajících stacionárních spalovacích zdrojů v domácnostech	Operační program Životní prostředí	2 – Zlepšování kvality ovzduší v lidských sídlech	2.1 Snížit emise z lokálního vytápění domácností podílející se na expozici obyvatelstva nadlimitním koncentracím znečišťujících látek (územní dimenze dle NDÚD)
3.2.2. Náhrada a rekonstrukce stacionárních zdrojů znečištění a modernizace jejich technologií			2.2 Snížit emise stacionárních zdrojů podílející se na expozici obyvatelstva nadlimitním koncentracím znečišťujících látek (územní dimenze dle NDÚD)
3.2.3. Výstavba a obnova systémů sledování kvality ovzduší			2.3 Zlepšit systém sledování, hodnocení a předpovídání vývoje kvality ovzduší a souvisejících meteorologických aspektů

13.5.2 Podporované aktivity z operačních programů ve specifickém cíli ITI 3.2

OPATŘENÍ ITI 3.2.1. NÁHRADA STÁVAJÍCÍCH STACIONÁRNÍCH SPALOVACÍCH ZDROJŮ V DOMÁCNOSTECH

OP ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ, SC 2.1 SNÍŽIT EMISE Z LOKÁLNÍHO VYTÁPĚNÍ DOMÁCNOSTÍ PODÍLEJÍCÍ SE NA EXPOZICI OBYVATELSTVA NADLIMITNÍM KONCENTRACÍM ZNEČIŠŤUJÍCÍCH LÁTEK (územní dimenze dle NDÚD)

- Náhrada stávajících stacionárních spalovacích zdrojů v domácnostech.

OPATŘENÍ ITI 3.2.2. NÁHRADA A REKONSTRUKCE STACIONÁRNÍCH ZDROJŮ ZNEČIŠTĚNÍ A MODERNIZACE JEJICH TECHNOLOGIÍ

OP ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ, SC 2.2 SNÍŽIT EMISE STACIONÁRNÍCH ZDROJŮ PODÍLEJÍCÍ SE NA EXPOZICI OBYVATELSTVA NADLIMITNÍM KONCENTRACÍM ZNEČIŠŤUJÍCÍCH LÁTEK (územní dimenze dle NDÚD)

- Náhrada a rekonstrukce stávajících stacionárních zdrojů znečišťování.
- Pořízení a rozvoj technologií a postupů vedoucích ke snížení úrovně znečištění ovzduší.

OPATŘENÍ ITI 3.2.3 VÝSTAVBA A OBNOVA SYSTÉMŮ SLEDOVÁNÍ KVALITY OVZDUŠÍ

OP ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ, SC 2.3 ZLEPŠIT SYSTÉM SLEDOVÁNÍ, HODNOCENÍ A PŘEDPOVÍDÁNÍ VÝVOJE KVALITY OVZDUŠÍ A SOUVISEJÍCÍCH METEOROLOGICKÝCH ASPEKTŮ

- Výstavba a obnova systémů sledování kvality ovzduší a rozvoj infrastruktury pro zpracování dat z těchto systémů.

13.6 Specifický cíl ITI PROSTŘEDÍ 3.3: Zvýšit energetickou účinnost

Hlavní zjištění:

- Stále relativně vysoká energetická náročnost ekonomiky
- Nevyužitý potenciál využívání obnovitelných zdrojů energie

Návrhy opatření:

3.3.1 Snížení energetické náročnosti veřejných budov

3.3.2 Snížení energetické náročnosti v sektoru bydlení

3.3.3 Efektivnější nakládání s energiemi v podnikatelském sektoru

Energetická náročnost regionu není “viditelným” problémem, který by vyvstal v rámci socioekonomické analýzy k řešení. Potřeba zařadit tento specifický cíl do integrované strategie ostravské aglomerace vznikla až v rámci debat s odborníky v rámci tvorby SWOT analýzy a cílů aglomerace, protože v regionu existuje vysoký potenciál úspor energií v energetice (a v odpadovém hospodářství) - energetická náročnost ekonomiky ČR (a regionu) je stále jedna z největších v EU. V primárních zdrojích energie je v aglomeraci z důvodu průmyslové orientace regionu vysoký podíl pevných paliv, což zvyšuje emisní náročnost tvorby HDP. Širšímu zavedení výroby z obnovitelných zdrojů energií pak často brání vyšší nákladovost prvotní investice, která je stále vyšší než náklady na konvenční zdroje.

Účinnější nakládání s energiemi a využívání obnovitelných zdrojů energií je tak pro aglomeraci velkou příležitostí. Snížení energetické náročnosti povede k významnému snížení dodávané energie a konečné energetické spotřebě budov ve srovnání s dosavadní úrovní spotřeby. Modernizace v oblasti efektivnějšího využívání energií a energetické úspory podpoří posun k nízkouhlíkovému hospodářství regionu, zvýší konkurenceschopnost místních firem a provozů v globální ekonomice a umožní rozvoj ekoinovací a technologií orientovaných na energetickou účinnost a ochranu životního prostředí. Specifický cíl ITI 3.3 tak má úzkou integrovanou vazbu na specifický cíl ITI 3.2 Snížit znečištění ovzduší (využíváním obnovitelných zdrojů energie a úsporou fosilních paliv), specifický cíl ITI 3.4 Zefektivnit nakládání s odpady (materiálovým a energetickým využitím odpadů) i na specifický cíl ITI 3.1 Podpořit rozvoj udržitelné mobility (zaváděním inovativních technologií v elektromobilitě).

Aktivity subjektů v regionu by se v rámci zvyšování energetické účinnosti měly zaměřit na tvorbu energetických auditů, snižování energetické náročnosti budov, výstavbu nových pasivních budov, instalaci kogeneračních jednotek a tepelných čerpadel pro vytápění budov a rozšíření využívání obnovitelných zdrojů energie. Efektivně se dá realizovat snižování energetické náročnosti provozu úřadů, příspěvkových organizací a objektů v majetku jednotlivých měst a obcí. Aktivity v rámci specifického cíle budou mít pozitivní vliv na kvalitu životního prostředí v podobě snížení emisí skleníkových plynů, snížení konečné spotřeby energie a úspory disponibilních prostředků na výdaje za elektřinu a teplo pro firmy, veřejné instituce i domácnosti.

13.6.1 Opatření specifického cíle ITI 3.3: Zvýšit energetickou účinnost

Tabulka 22 Specifický cíl ITI 3.3 – Opatření specifického cíle ve vazbě na operační programy

Opatření ITI	Název OP	Prioritní osa OP	Specifický cíl OP
3.3.1. Snížení energetické náročnosti veřejných budov	Operační program Životní prostředí	5 – Energetické úspory	5.1 Snížit energetickou náročnost veřejných budov a zvýšit využití obnovitelných zdrojů energie 5.2 Dosáhnout vysokého energetického standardu nových veřejných budov
3.3.2. Snížení energetické náročnosti v sektoru bydlení	Integrovaný regionální operační program	2 – Zkvalitnění veřejných služeb a podmínek života pro obyvatele regionů	2.5 Snížení energetické náročnosti v sektoru bydlení
3.3.3. Efektivnější nakládání s energiemi v podnikatelském sektoru	Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost	3 – Účinné nakládání energií, rozvoj energetické infrastruktury a obnovitelných zdrojů energie, podpora zavádění nových technologií v oblasti nakládání energií a druhotných surovin	3.1 Zvýšit podíl výroby energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě ČR 3.2 Zvýšit energetickou účinnost podnikatelského sektoru 3.3 Zvýšit aplikaci prvků inteligentních sítí v distribučních soustavách 3.4 Uplatnit inovativní nízkouhlíkové technologie v oblasti nakládání energií a při využívání druhotných surovin 3.5 Zvýšit účinnost soustav zásobování teplem (územní dimenze dle NDÚD) 3.6 Posílit energetickou bezpečnost přenosové soustavy

13.6.2 Podporované aktivity z operačních programů ve specifickém cíli ITI 3.3

OPATŘENÍ ITI 3.3.1 SNÍŽENÍ ENERGETICKÉ NÁROČNOSTI VEŘEJNÝCH BUDOV

OP ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ, SC 5.1 SNÍŽIT ENERGETICKOU NÁROČNOST VEŘEJNÝCH BUDOV A ZVÝŠIT VYUŽITÍ OBNOVITELNÝCH ZDROJŮ ENERGIE

- Snižování spotřeby energie zlepšením tepelně technických vlastností obvodových konstrukcí budov, včetně dalších opatření vedoucích ke snížení energetické náročnosti budov.
- Realizace technologií na využití odpadního tepla.
- Realizace nízkoemisních a obnovitelných zdrojů tepla.

OP ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ, SC 5.2 DOSÁHNOUT VYSOKÉHO ENERGETICKÉHO STANDARDU NOVÝCH VEŘEJNÝCH BUDOV

- Vícenáklady na dosažení pasivního energetického standardu v případě výstavby nových budov.

OPATŘENÍ ITI 3.3.2. SNÍŽENÍ ENERGETICKÉ NÁROČNOSTI V SEKTORU BYDLENÍ

INTEGROVANÝ REGIONÁLNÍ OP, SC 2.5 SNÍŽENÍ ENERGETICKÉ NÁROČNOSTI V SEKTORU BYDLENÍ

- Snižování spotřeby energie zlepšením tepelných vlastností budov.
- Zařízení pro vytápění nebo přípravu teplé vody, využívající místo pevných nebo kapalných fosilních paliv efektivní, ekologicky šetrné zdroje.
- Přechod na šetrné, ekologické zdroje.

OPATŘENÍ ITI 3.3.3 EFEKTIVNĚJŠÍ NAKLÁDÁNÍ S ENERGIEMI V PODNIKATELSKÉM SEKTORU

OP PODNIKÁNÍ A INOVACE PRO KONKURENCESCHOPNOST, SC 3.1 ZVÝŠIT PODÍL VÝROBY ENERGIE Z OBNOVITELNÝCH ZDROJŮ NA HRUBÉ KONEČNÉ SPOTŘEBĚ ČR

- Výstavba nových a rekonstrukce / modernizace stávajících výroben elektřiny a tepla z OZE s tím, že výroba bude určena primárně pro distribuci, nikoli vlastní spotřebu.

OP PODNIKÁNÍ A INOVACE PRO KONKURENCESCHOPNOST, SC 3.2 ZVÝŠIT ENERGETICKOU ÚČINNOST PODNIKATELSKÉHO SEKTORU

- Modernizace a rekonstrukce rozvodů elektřiny, plynu a tepla v budovách a v energetických hospodářstvích výrobních závodů za účelem zvýšení účinnosti.
- Zavádění a modernizace systémů měření a regulace.
- Modernizace, rekonstrukce stávajících zařízení na výrobu energie pro vlastní spotřebu vedoucí ke zvýšení její účinnosti.
- Modernizace soustav osvětlení budov a průmyslových areálů (pouze v případě náhrady zastaralých technologií za nové vysoce efektivní osvětlovací systémy, např. světelných diod (LED)).
- Realizace opatření ke snižování energetické náročnosti budov v podnikatelském sektoru (zateplení obvodového pláště, výměna a renovace otvorových výplní, další stavební opatření mající prokazatelně vliv na energetickou náročnost budovy, instalace vzduchotechniky s rekuperací odpadního tepla).
- Využití odpadní energie ve výrobních procesech.
- Snižování energetické náročnosti/zvyšování energetické účinnosti výrobních a technologických procesů.
- Instalace OZE pro vlastní spotřebu podniku
- Instalace kogenerační jednotky s maximálním využitím elektrické a tepelné energie pro vlastní spotřebu podniku.
- Výstavba budov s téměř nulovou spotřebou před datem, od něhož je takováto výstavba vyžadována právními předpisy provádějícími směrnici o energetické účinnosti budov; podpora bude poskytnuta na pokrytí části vícenákladů s cílem motivovat investory při výstavbě nových budov k vyššímu standardu.

OP PODNIKÁNÍ A INOVACE PRO KONKURENCESCHOPNOST, SC 3.3 ZVÝŠIT APLIKACI PRVKŮ INTELIGENTNÍCH SÍTÍ V DISTRIBUČNÍCH SOUSTAVÁCH

- Nasazení automatizovaných dálkově ovládaných prvků v distribučních soustavách.
- Nasazení technologických prvků řízení napětí a výběrové osazení měření kvality elektrické energie v distribučních soustavách.
- Řešení lokální bilance řízením toků výkonu mezi odběrateli a provozovatelem distribuční sítě.

OP PODNIKÁNÍ A INOVACE PRO KONKURENCESCHOPNOST, SC 3.4 UPLATNIT INOVATIVNÍ NÍZKOUHLÍKOVÉ TECHNOLOGIE V OBLASTI NAKLÁDÁNÍ ENERGIÍ A PŘI VYUŽÍVÁNÍ DRUHOTNÝCH SUROVIN

- Zavádění inovativních technologií v oblasti nízkouhlíkové dopravy (elektromobilita silničních vozidel), pilotní projekty zavádění technologií akumulace energie (např. akumulace elektřiny v rámci inteligentních sítí a v budovách, akumulace tepla a chladu v budovách, aplikace vodíkových technologií).
- Zavádění nízkouhlíkových technologií v budovách (inteligentní prvky řízení budov, integrace OZE do budov, aplikace nových energeticky šetrných materiálů, využití druhotných surovin k udržitelné výstavbě).
- Zavádění inovativních technologií v oblasti výroby energie z obnovitelných zdrojů (např. využití biometanu).
- Zavádění off-grid systémů (městské a komunitní sítě, ostrovní systémy dodávek energií v budovách).
- Zavádění systémů řízení spotřeby energií.
- Zavádění inovativních nízkouhlíkatých technologií v oblasti zpracování a využívání druhotných surovin, zavádění technologií k získávání druhotných surovin v kvalitě vhodné pro další využití v průmyslové výrobě např. z použitého papíru, skla, kovů, pneumatik, textilu, plastů, stavebních a demoličních odpadů, vedlejších energetických produktů a řady dalších výrobků s ukončenou životností.
- Zavádění technologií, kterými se budou z použitých výrobků získávat efektivním způsobem cenné druhotné suroviny, které jsou v ČR i v EU deficitní (zejména kritické suroviny).
- Zavádění technologií na výrobu inovativních výrobků vyrobených z druhotných surovin, včetně náhrad primárních zdrojů druhotnými surovinami, tam kde je to ekonomicky výhodné.

OP PODNIKÁNÍ A INOVACE PRO KONKURENCESCHOPNOST, SC 3.5 ZVÝŠIT ÚČINNOST SOUSTAV ZÁSOBOVÁNÍ TEPLEM (*územní dimenze dle NDÚD*)

- Rekonstrukce a rozvoj soustav zásobování teplem, resp. rozvodných tepelných zařízení.
- Zavádění a zvyšování účinnosti systémů kombinované výroby elektřiny a tepla.

OP PODNIKÁNÍ A INOVACE PRO KONKURENCESCHOPNOST, SC 3.6 POSÍLIT ENERGETICKOU BEZPEČNOST PŘENOSOVÉ SOUSTAVY

- Výstavba, posílení, modernizace a rekonstrukce vedení přenosové soustavy a transformoven (v souladu s konceptem chytrých sítí).

13.7 Specifický cíl ITI PROSTŘEDÍ 3.4: Zefektivnit nakládání s odpady

Hlavní zjištění

- Vysoký podíl produkce komunálních a průmyslových odpadů
- Vysoká míra skládkování a nízký podíl energeticky a materiálově využitelného odpadu
- Potenciál využití inovativních technologií pro efektivní nakládání s odpady

Návrhy opatření:

3.4.1 Předcházení vzniku komunálních a průmyslových odpad

3.4.2 Výstavba a modernizace zařízení pro energetické a materiálové využití odpadů

3.4.3 Rekultivace starých skládek

Nakládání s odpady (podobně jako využívání energií) není v ostravské aglomeraci považováno jako závažný problém k řešení. Skládkování odpadu v celkové produkci odpadů za posledních 15 let výrazně pokleslo a systém svozu komunálního i tříděného odpadu všeobecně funguje. A tak například obce nejsou příliš motivovány k dalším aktivitám směřujícím k předcházení vzniku odpadů nebo zlepšení s jejich nakládáním. Investice do oblasti odpadového hospodářství jsou však pro ostravskou aglomeraci významnou příležitostí, jak být s pomocí evropských dotací motivován do zavádění inovačních technologií v oblasti nakládání s odpady a realizací projektů na efektivní využití odpadu v regionu posouvat směrem k základně odpadové pyramidy - přecházení vzniků odpadů, opětovné využití a recyklace, resp. kompostování.

Investovat na území ostravské aglomerace do tohoto odvětví je důležité i z důvodu, že Moravskoslezský kraj dlouhodobě zaujímá nejvyšší podíl v produkci komunálních a průmyslových odpadů v rámci celé ČR a množství vyprodukovaného komunálního a bioodpadu každoročně roste. I přes relativní nárůst stále přetrvává nízký podíl energeticky a materiálově využitelného odpadu a vysoká míra skládkování, navíc řada nepovolených a starých nereaktivovaných skládek představuje riziko pro životní prostředí měst a obcí. Při pokračování nárůstu významu energetického a materiálového využívání odpadů, je výraznou výhodou tohoto způsobu výroby alternativních zdrojů energie (kromě úlevy skládkám) také úspora spalování fosilních paliv, což má pozitivní vliv na kvalitu ovzduší v aglomeraci. Z těchto důvodů se nabízí opatření a aktivity s integrovaným dopadem do oblastí snížení znečištění ovzduší (specifický cíl ITI 3.2) a zvýšení energetické účinnosti (specifický cíl ITI 3.3) řešit v ostravské aglomeraci skrze integrovanou územní investici.

Investiční záměry měst a obcí v aglomeraci by měly směřovat ke snížení produkce odpadů, zvýšení podílu využívaných odpadů, budování třídících linek a zařízení na recyklaci odpadů, ke snižování množství odstraňovaných odpadů a energetickému využití odpadů. Rovněž budou podporovány technologie k využívání odpadů a projekty ke snižování produkce nebezpečných odpadů, včetně zařízení k nakládání s nimi. Budou také podporovány aktivity na snížení nebezpečnosti a odstraňování skládek. Aktivity v rámci specifického cíle ITI 3.4 na celém území aglomerace povedou k podpoře kvalitní recyklace odpadu, nakládání s ním jako se surovinou, energetickému využívání již jen nerecyklovatelných materiálů a výraznému omezení skládkování odpadu.

13.7.1 Opatření specifického cíle ITI 3.4: Zefektivnit nakládání s odpady

Tabulka 23 Specifický cíl ITI 3.4 – Opatření specifického cíle ve vazbě na operační programy

Opatření ITI	Název OP	Prioritní osa OP	Specifický cíl OP
3.4.1. Předcházení vzniku komunálních a průmyslových odpadů	Operační program Životní prostředí	3 – Odpady a materiálové toky, ekologické zátěže a rizika	3.1 Prevence vzniku odpadů (<i>územní dimenze dle NDÚD</i>)
3.4.2. Výstavba a modernizace zařízení pro energetické a materiálové využití odpadů			3.2 Zvýšit podíl materiálového a energetického využití odpadů (<i>územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI</i>)
3.4.3. Rekultivace starých skládek			3.3 Rekultivovat staré skládky

13.7.2 Podporované aktivity z operačních programů ve specifickém cíli ITI 3.4

OPATŘENÍ ITI 3.4.1. PŘEDCHÁZENÍ VZNIKU KOMUNÁLNÍCH A PRŮMYSLOVÝCH ODPADŮ

OP ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ, SC 3.1 PREVENCE VZNIKU ODPADŮ (*územní dimenze dle NDÚD*)

- Předcházení vzniku komunálních a průmyslových odpadů
- Předcházení vzniku průmyslových odpadů (např. aplikace technologií, které sníží měrné množství odpadů vznikajících ve výrobě).

OPATŘENÍ ITI 3.4.2. VÝSTAVBA A MODERNIZACE ZAŘÍZENÍ PRO ENERGETICKÉ A MATERIÁLOVÉ VYUŽITÍ ODPADŮ

OP ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ, SC 3.2 ZVÝŠIT PODÍL MATERIÁLOVÉHO A ENERGETICKÉHO VYUŽITÍ ODPADŮ (*územní dimenze dle NDÚD – bude řešeno nástrojem ITI*)

- Výstavba a modernizace zařízení pro sběr, třídění a úpravu odpadů (systémy pro sběr, svoz a separaci odpadů a bioodpadů, sběrné dvory a sklady komunálního odpadu, systémy pro separaci komunálních odpadů, nadzemní a podzemní kontejnery včetně související infrastruktury).
- Výstavba a modernizace zařízení pro materiálové využití odpadů,
- Výstavba a modernizace zařízení na energetické využití odpadů a související infrastruktury
- Výstavba a modernizace zařízení pro nakládání s nebezpečnými odpady včetně zdravotnických odpadů (vyjma skládkování)

OPATŘENÍ ITI 3.4.3 REKULTIVACE STARÝCH SKLÁDEK

OP ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ, SC 3.3 REKULTIVOVAT STARÉ SKLÁDKY

- Rekultivace starých skládek technicky nezabezpečených, které byly provozovány před účinností zákona č. 238/1991 Sb.

13.8 Specifický cíl ITI PROSTŘEDÍ 3.5: Revitalizovat zeleň v sídlech

Hlavní zjištění:

- Potřeba zkvalitnění městského prostředí a ekologické funkce městského prostoru

Návrhy opatření:

3.5.1 Revitalizace funkčních ploch a prvků sídelní zeleně

Revitalizace městské zeleně je jedna z mála možností ve stávajících operačních programech, jak zkvalitnit veřejný prostor ve městech a zároveň tím podpořit udržitelný rozvoj v území a zkvalitnit životní prostředí. Jako jedna ze slabých stránek městského a životního prostředí v aglomeraci byl definován omezený pokrok revitalizace zanedbaného městského prostředí a významná rozloha stále zanedbaných území (průmyslových i neprůmyslových). Při absenci podpory revitalizace brownfieldů z operačních programů (bez nutnosti následného využití pro podnikatelské účely) je příležitostí tohoto specifického cíle ITI zhodnocení a posílení městské zeleně a vodních ploch pro rekreační a ekologickou funkci.

Řešením problematiky veřejné zeleně může být vytvoření a udržení rovnováhy příměstské krajiny s potřebnou biodiverzitou ekosystému, dosažení vysokého standardu městské zeleně a jeho udržení, regulace využívání živé přírody na území města a jeho okolí v zájmu zachování ekologické rovnováhy krajiny a příjemného prostředí pro obyvatele a návštěvníky regionu.

13.8.1 Opatření specifického cíle ITI 3.5: Revitalizovat zeleň v sídlech

Tabulka 24 Specifický cíl ITI 3.5 – Opatření specifického cíle ve vazbě na operační programy

Opatření ITI	Název OP	Prioritní osa OP	Specifický cíl OP
3.5.1. Revitalizace funkčních ploch a prvků sídelní zeleně	Operační program Životní prostředí	4 – Ochrana a péče o přírodu a krajinu	4.4 Zlepšit kvalitu prostředí v sídlech

13.8.2 Podporované aktivity z operačních programů ve specifickém cíli ITI 3.5

OPATŘENÍ ITI 3.5.1. REVITALIZACE FUNKČNÍCH PLOCH A PRVKŮ SÍDELNÍ ZELENĚ

OP ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ, SC 4.4 ZLEPŠIT KVALITU PROSTŘEDÍ V SÍDLECH

- Revitalizace funkčních ploch a prvků sídelní zeleně

13.9 Soulad strategického cíle ITI PROSTŘEDÍ s tematickými cíli EU

Tematický cíl EU (TC)	Podpořit rozvoj udržitelné mobility	Snížit znečištění ovzduší	Zvýšit energetickou účinnost	Zefektivnit nakládání s odpady	Revitalizovat zeleň v sídlech
TC 4 Podpora přechodu na nízkouhlíkové hospodářství ve všech odvětvích	●	●	●	●	
TC 6 Zachování a ochrana životního prostředí a podpora účinného využívání zdrojů		●	●	●	●
TC 7 Podpora udržitelné dopravy a odstraňování překážek v klíčových síťových infrastrukturách	●				

14 Vazba na horizontální témata

V rámci ITI ostravské aglomerace budou specifické cíle a jejich dílčí priority naplňovány za přispění finančních prostředků z operačních programů navržených pro programové období 2014-2020. Proto v souladu s článkem 96 odst. 7 ukotveném v Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU (1303/2013) budou zároveň navržené projektové záměry ITI ostravské aglomerace zohledňovat požadavky na tři horizontální témata:

1. Udržitelný rozvoj
2. Rovné příležitosti a zákaz diskriminace
3. Rovnost mezi muži a ženami

V rámci ITI nebudou realizovány projektové záměry, které by negativně ovlivňovaly výše uvedená horizontální témata. Žadatelé budou povinni při realizaci svých projektů splnit konkrétní požadavky, které jsou definované v relevantních operačních programech, včetně podmínky souladu s horizontálními kritérii (tématy).

Strategické a specifické cíle a navržená opatření díky svému vyváženému vztahu podmínek pro příznivé životní prostředí a hospodářský rozvoj regionu přispějí k posílení soudržnosti společenství obyvatel na území ostravské aglomerace. Zároveň žádná opatření a aktivity realizované prostřednictvím ITI na území aglomerace nemají negativní vliv na rovné příležitosti a rovnost mezi muži a ženami. Aktivity jsou přístupné také pro znevýhodněné skupiny osob, splnění projektového záměru vylučuje diskriminaci na základě pohlaví, rasy, etnického původu, náboženství, víry, světového názoru, zdravotního postižení, věku anebo sexuální orientace.

Projekty realizované v rámci ITI by měly vést k odstranění územních rozdílů v daném ITI a celkovému harmonickému rozvoji.

15 Vazba na strategické dokumenty

V analytické části zpracování ITI byly analyzovány následující strategické dokumenty všech pěti statutárních měst a Moravskoslezského kraje:

- Strategický plán rozvoje statutárního města Ostravy na léta 2009–2015
- Rámec konkurenceschopnosti a východiska predikce budoucího vývoje identifikovaných klíčových faktorů konkurenceschopnosti Ostravy 2012–2020
- Komunitní plán sociálních služeb a souvisejících aktivit ve městě Ostrava na období 2011–2014
- Strategie udržitelného rozvoje města Havířova 2012–2020
- Strategický plán rozvoje statutárního města Frýdku-Místku 2012–2025
- Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb ve městě Frýdek-Místek na léta 2011–2013
- Strategický plán ekonomického rozvoje statutárního města Karviné (aktualizace 2011)
- Lokální akční plán sociálního začleňování statutárního města Karviné
- Strategický plán ekonomického a územního rozvoje Statutárního města Opavy pro období 2007–2020
- Komunitní plán rozvoje sociálních a souvisejících služeb statutárního města Opavy na období 2011–2013
- Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009–2020, aktualizace 2012
- Regionální inovační strategie Moravskoslezského kraje 2010–2020

Cílem této analýzy bylo na základě výstupů z II. etapy (tvorba stromu problémů) vyhodnotit strategické dokumenty statutárních měst ostravské aglomerace a Moravskoslezského kraje a jejich cíle včetně zhodnocení míry jejich dopadu na indikátory kvality života v ostravské aglomeraci.

Analýza přinesla zjištění, že pokrytí klíčových problémů a indikátorů kvality života ostravské aglomerace, identifikovaných v socioekonomické analýze a stromu problémů ostravské aglomerace, je v krajské a městských strategických dokumentech poměrně významné. Téměř u všech klíčových problémů a indikátorů byl identifikován střední či silný dopad strategických dokumentů dvou a více měst.

Jinými slovy to znamená, že problémy, identifikované ve strategických dokumentech měst a kraje a návrhy strategických řešení do značné míry korespondují se zjištěními a potřebami, které obsahovaly analytické části ITI ostravské aglomerace.

Dokument „Vyhodnocení strategických cílů Strategie rozvoje kraje a vybraných strategických dokumentů na úrovni statutárních měst“, který je výstupem III. etapy přípravy strategie, je k dispozici na webových stránkách ostravské ITI.

Kromě strategických dokumentů Moravskoslezského kraje a strategií statutárních měst byla vypracována analýza priorit ve strategických dokumentech obcí s rozšířenou působností v ostravské aglomeraci (mimo statutární města).

Tabulka 25 Témata řešená rozvojovými strategiemi obcí s rozšířenou působností

Téma, řešené rozvojovou strategií	Název obce s rozšířenou působností
Vzdělávání	Bílovec, Bohumín, Český Těšín, Frenštát/R, Frýdlant/O, Kravaře, Nový Jičín, Odry, Orlová, Třinec
Bezpečnost	Bílovec, Bohumín, Frenštát/R, Frýdlant/O, Kravaře, Odry, Orlová, Třinec
Sociální věci	Bílovec, Bohumín, Frenštát/R, Frýdlant/O, Hlučín, Jablunkov, Kopřivnice, Nový Jičín, Odry, Orlová, Třinec
Zdravotnictví	Bílovec, Bohumín, Frenštát/R, Frýdlant/O, Hlučín, Jablunkov, Kopřivnice, Odry, Orlová
Technická infrastruktura, vzhled města	Bílovec, Bohumín, Český Těšín, Frýdlant/O, Hlučín, Jablunkov, Kopřivnice, Kravaře, Orlová
Doprava	Bílovec, Bohumín, Český Těšín, Frenštát/R, Hlučín, Jablunkov, Kopřivnice, Kravaře, Nový Jičín, Orlová, Třinec
Cestovní ruch	Bílovec, Bohumín, Český Těšín, Frenštát/R, Jablunkov, Kopřivnice, Nový Jičín, Odry, Třinec
Ochrana životního prostředí	Bílovec, Bohumín, Český Těšín, Frenštát/R, Frýdlant/O, Hlučín, Kopřivnice, Kravaře, Nový Jičín, Odry, Orlová, Třinec
Podpora podnikání a zaměstnanosti	Bílovec, Bohumín, Český Těšín, Frýdlant/O, Hlučín, Jablunkov, Kopřivnice, Kravaře, Nový Jičín, Odry, Orlová, Třinec
Bydlení	Bílovec, Bohumín, Frenštát/R, Frýdlant/O, Hlučín, Kravaře, Nový Jičín, Odry, Orlová, Třinec

Zdroj: vlastní zpracování

Z analýzy vyplývá, že středně velká města aglomerace se potýkají s obdobnými problémy jako největší města Moravskoslezského kraje a jejich rozvojové strategie jsou obdobně tematicky zacíleny. Zároveň jsou strategické cíle těchto měst v souladu s navrhovanými strategickými cíli ITI, tj. s oblastí podpory podnikání a zaměstnanosti, podpory dopravní infrastruktury, životního prostředí a vzdělávání.

16 Popis řízení včetně řídicí a realizační struktury a komunikace nositele IN

16.1 Příprava Strategie ITI

Příprava Strategie ITI probíhá již od roku 2012, a to důsledně na principech partnerské spolupráce. Před zahájením prací na Strategii ITI uzavřeli zástupci pěti statutárních měst - Ostravy, Opavy, Havířova, Karviné a Frýdku-Místku, dále pak Moravskoslezského kraje a Regionální rady regionu soudržnosti Moravskoslezsko Memorandum o spolupráci na přípravě integrované Strategie ITI. Proces přípravy Strategie ITI probíhal na mnoha úrovních – od vrcholové (statutární zástupci měst, kraje, univerzit, firem atd.), přes úroveň Řídicího výboru pro zpracování projektu ITI pro ostravskou aglomeraci, dále na úrovni operativní pracovní skupiny (vedoucí pracovníci magistrátů) až po zapojení široké odborné veřejnosti (viz kapitola 3 Milníky a proces partnerství při vytváření strategie). Koordinaci přípravy strategie zajišťovala Regionální rada regionu soudržnosti Moravskoslezsko, nositelem integrované strategie ITI je statutární město Ostrava.

16.2 Řídicí a realizační struktura ITI

16.2.1 Nositel ITI

Nositelem integrované strategie pro Integrovanou teritoriální investici ostravské aglomerace (dále jen „Nositel ITI“) je statutární město Ostrava.

Mezi úkoly Nositele ITI patří:

- naplňování principu partnerství
- koordinace aktivit místních aktérů v daném území
- příprava a schválení integrované strategie
- monitorování a reporting stavu plnění integrované strategie, plnění strategie jako celku a plnění jejích schválených cílových hodnot (které vznikají agregací hodnot realizovaných projektů)
- v souvislosti s plněním funkce zprostředkujícího subjektu na úrovni Nositele ITI - dodržování pravidel publicity ITI jako celku dle podmínek Operačního programu Technická pomoc 2014-2020

16.2.2 Řídicí výbor ITI

Pro realizaci integrované strategie je ustaven **Řídicí výbor Integrované teritoriální investice (dále jen „ŘV ITI“)**:

- je zřízen na základě principu partnerství mezi subjekty, působícími na území aglomerace a je pověřen Nositelem ITI zajištěním dohledu nad řádným průběhem naplňování Strategie ITI a realizace ITI

IMPLEMENTAČNÍ STRUKTURA REALIZACE STRATEGIE

- projednává soulad projektových záměrů se Strategií ITI; následně nositelům projektových záměrů vystavuje potvrzení o ne/souladu projektového záměru se Strategií ITI
- projednává a schvaluje změny Strategie ITI, návrhy na změny investičního nástroje ITI a doporučuje je ke schválení Nositelem ITI
- plní dle potřeby další úkoly související s realizací Strategie ITI a investičního nástroje ITI
- existuje jako nezávislá platforma bez právní subjektivity mimo správní strukturu jádrového města v roli Nositele ITI
- jeho počet členů a složení upravuje statut výboru, pravidla jednání pak jednací řád (viz příloha strategie)
- zajišťuje řádný průběh realizace Strategie ITI
- vydává doporučení orgánům samospráv a statutárním orgánům zapojených partnerů
- alespoň jeden člen výboru musí být členem RSK, aby byla zajištěna vzájemná komunikace
- vydává potvrzení o souladu integrovaného projektu s integrovanou strategií

Složení Řídícího výboru je vytvořeno na základě Strategie ITI (v souladu se závěry analýzy stakeholderů) a v souladu s principy partnerství v následujícím zastoupení:

Tabulka 26 Složení Řídícího výboru Integrované teritoriální investice (ŘV ITI)

Členské instituce s hlasovacím právem	
1	Zástupci ustavujících 5 statutárních měst
2	
3	
4	
5	
6	Zástupce Regionální stálé konference Moravskoslezského kraje / zástupce Moravskoslezského kraje
7	Zástupce středně velkých měst
8	Zástupce malých měst a obcí z aglomerace
9	Zástupci akademického sektoru
10	
11	
12	Zástupci velkých zaměstnavatelů
13	
14	Zástupce trhu práce

Zdroj: vlastní zpracování

- zasedání Řídícího výboru ITI se také účastní stálí hosté bez hlasovacího práva – např. Manažer ITI.
- předsedou Řídícího výboru ITI je primátor statutárního města Ostrava, který je zároveň členem Řídícího výboru ITI, zastupující Nositele ITI.

- místopředsedou Řídícího výboru ITI je hejtmán Moravskoslezského kraje, který je zároveň členem Řídícího výboru ITI (současně v roli předsedy Regionální stálé konference Moravskoslezského kraje).

Člen ŘV ITI, který je zároveň nositelem projektového záměru projednávaného v Řídícím výboru, se nemůže zúčastnit hlasování o souladu projektových záměrů se Strategií ITI. Na svém prvním zasedání dne 2. 7. 2015 Řídící výbor ITI ostravské aglomerace schválil Statut a Jednací řád ŘV ITI, které jsou archivovány u Nositele ITI (viz příloha strategie ITI).

16.2.3 Poradní skupiny RSK/ITI

Řídící výbor ITI využívá činnosti **poradních skupin Regionální stálé konference a ITI** (dále jen „poradní skupiny“). Poradní skupiny vykonávají svou činnost jak pro Regionální stálou konferenci Moravskoslezského kraje, tak i pro Řídící výbor ITI.

Poradní skupiny vykonávají - ve vztahu k realizaci ITI - následující úkoly:

- posuzování projektových záměrů předkládaných k financování z ITI z hlediska souladu projektového záměru se Strategií ITI,
- iniciace nových projektových záměrů,
- posuzování věcného naplňování Strategie ITI,
- návrhy na změnu Strategie ITI v dané oblasti a jejich doporučení Řídícímu výboru ITI,
- dle potřeby plní další úkoly související s realizací Strategie ITI a investičního nástroje ITI,
- výstupy poradních skupin jsou projednávány na Řídícím výboru ITI.

Poradní skupiny vede **tematický koordinátor** (dále jen „**Expert**“). Expert je odpovědný za sladění spolupráce subjektů v území v rámci jednotlivých témat. S potenciálními žadateli může konzultovat rozsah a zaměření projektových záměrů tak, aby v co největší míře naplňovaly cíle Strategie ITI. Jednání poradních skupin svolává po dohodě s Expertem Manažer ITI, který organizačně a administrativně zajišťuje jednání poradních skupin.

Tematický koordinátor poradní skupiny (expert) je zodpovědný Manažerovi ITI a jeho prostřednictvím Řídícímu výboru ITI. Každý expert disponuje odbornými znalostmi v dané problematice a detailně zná příslušnou část integrované strategie včetně procesních záležitostí spojených s její realizací. Expert může ve vztahu k probíranému tématu přizvat na jednání poradní skupiny odborníka (v roli hosta). Člen poradní skupiny, který je zároveň nositelem projektového záměru projednávaného v příslušné poradní skupině, se nemůže zúčastnit hlasování o souladu projektových záměrů se Strategií ITI.

Podle tematického zaměření byly vytvořeny čtyři poradní skupiny:

- Přívětivější region,
- Vzdělanější a zaměstnanější region,
- Vybavenější region
- Podnikavější region

Horizontálně - napříč všemi čtyřmi poradními skupinami - funguje provázanost prostřednictvím týmu expertů. Čtyři tematictí experti z poradních skupin spolu se zástupcem ITI (zástupce Nositele ITI -

statutárního města Ostravy), resp. Manažerem ITI, a zástupcem RSK (zástupce Moravskoslezského kraje) sjednocují informace s ohledem na potřebu vzájemné provázanosti některých akcí napříč jednotlivými tématy. Dne 3.11.2015 přijaly poradní skupiny na 2. Zasedání ŘV ITI svůj Statut a Jednací řád, které jsou archivovány u Nositele ITI (viz příloha strategie).

16.2.4 Manažer ITI

Primární realizační jednotkou implementační struktury je **Manažer ITI**, který zajišťuje úkony související s realizací Strategie ITI (organizační jednotka Nositele ITI). Manažer ITI ve spolupráci s potenciálními konečnými příjemci podporuje absorpční kapacitu. V rámci vymezené a definované aglomerace je facilitátorem přípravy a realizace projektů. Zajišťuje primární konzultační servis ke způsobilosti nákladů a provádí aktivní development při tvorbě a přípravě projektových záměrů a projektů.

Nositel ITI vybere Manažera ITI, který zodpovídá za celkovou koordinaci realizace integrované strategie. **Manažer ITI:**

- koordinuje činnosti potřebné k realizaci ITI (investičního nástroje) a k naplňování Strategie ITI,
- jedná s nositeli integrovaných projektů, spolupracuje na přípravě a realizaci integrovaných projektů ITI, naplňujících Strategii ITI,
- monitoruje a podává zprávy o realizaci ITI a naplňování Strategie ITI Řídícímu výboru ITI,
- na základě monitoringu a evaluací navrhuje změny či doplnění ITI (investičního nástroje) a Strategie ITI,
- je kontaktní osobou a je zodpovědný za komunikaci s řídicími orgány operačních programů, s dalšími orgány, zapojené do implementace ESI fondů v ČR, s nositeli integrovaných projektů ITI a s veřejností
- je odpovědný Řídícímu výboru ITI a Nositeli ITI,
- jeho činnost je částečně hrazena z Operačního programu Technická pomoc a po uzavření dílčích dohod se na financování jeho činnosti podílí také ostatní signatáři Memoranda o spolupráci na přípravě integrované Strategie ITI
- zajišťuje administrativně a organizačně činnost Řídícího výboru ITI a poradních skupin ITI a RSK.

Nositelem ITI bude určeno oddělení Manažera ITI v rámci odboru strategického rozvoje Magistrátu města Ostravy. Tým Manažera ITI zahrnuje 6 zaměstnanců (resp. 5 úvazků - FTE) a dále sdílené pracovní úvazky odborníků v oblasti marketingu a právního poradenství.

16.2.5 Zprostředkující subjekt ITI

Statutární město Ostrava v roli Nositele ITI je pověřeno – na základě veřejnoprávní smlouvy s řídicím orgánem operačního programu ERDF – k výkonu **funkce zprostředkujícího subjektu** (dále jen ZS):

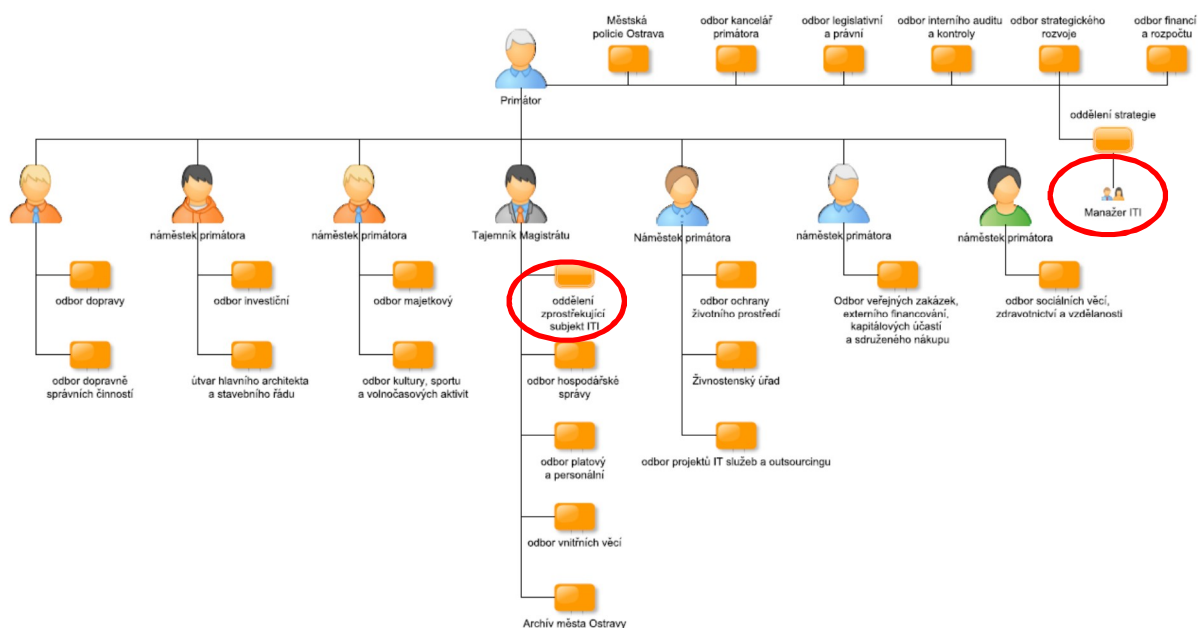
- ZS ITI zpracovává, schvaluje a aktualizuje interní postupy (směrnice), které podléhají auditu designace,
- ZS ITI navrhuje soubor kritérií pro výběr projektů, včetně ověřování souladu integrovaných projektů s integrovanou strategií rozvoje území, které předloží ke schválení příslušnému řídicímu orgánu,
- ZS ITI odpovídá za výběr projektů, jehož součástí je posouzení celkové kvality projektu dle kritérií schválených Monitorovacím výborem OP a posouzení souladu projektu s integrovanou strategií,

IMPLEMENTAČNÍ STRUKTURA REALIZACE STRATEGIE

- poskytuje žadatelům připravujícím či předkládajícím integrované projekty informace o souboru kritérií a o procesu výběru projektu, včetně ověřování souladu integrovaných projektů s integrovanou strategií,
- přijímá integrované projekty žadatelů předložené v souladu s příslušnou řídicí dokumentací,
- vybírá projekty, včetně ověření soulad integrovaných projektů předložených žadateli s integrovanou strategií, a to dle řídicího orgánu schváleného souboru kritérií; v případě úspěšného ověření integrovaného projektu doporučuje projekt k realizaci řídicímu orgánu;
- zasílá pravidelně řídicímu orgánu ERDF informace o přijatých a vyhodnocených projektech ve formě stanovené řídicí dokumentací,
- komunikuje vůči svým cílovým skupinám, zejména vůči Nositeli ITI.

Statutární město Ostrava zabezpečí funkci zprostředkujícího subjektu v přenesené působnosti prostřednictvím Magistrátu města Ostravy, který zajistí 5 zaměstnanců, kteří nejsou součástí implementačního ani realizačního útvaru města. Organizačně bude ZS ITI včleněn jako samostatné oddělení podřízené přímo tajemníkovi MMO a jeho činnost je částečně hrazena z Operačního programu Technická pomoc. Role Manažera ITI a ZS ITI jsou v rámci magistrátu striktně odděleny (viz obrázek 25).

Obrázek 25 Organizační schéma ITI

Zdroj: vlastní zpracování

16.3 Procesy realizace Strategie ITI

16.3.1 Příprava a vyhlášení výzev na předkládání projektových záměrů

Výchozím podkladem pro vyhlášení výzvy ŘO na předkládání projektů a následně výzvy Nositele ITI k předkládání projektových záměrů je finanční a věcný plán ITI, kde jsou specifikovány alokace v jednotlivých specifických cílech operačních programů v jednotlivých letech. Výzvy tedy budou reagovat na potřeby závazků plynoucích z ITI, což je naplnění indikátorů a alokace v daném čase.

- Řídicí orgán – v souladu s finančním a věcným plánem ITI – vyhlásí výzvu k předkládání žádostí

- na základě výzvy Řídícího orgánu (dále jen „ŘO“) Nositel ITI vyhlásí výzvu na předkládání projektových záměrů, které jsou v souladu s výzvou ŘO;
- projektové záměry budou předkládány manažerovi ITI ve struktuře a s dokumenty, definovanými ve výzvě Nositele ITI
- potenciální žadatelé mohou využít konzultací s Manažerem ITI pro přípravu svého projektového záměru

Výzva Nositele ITI na předkládání projektových záměrů (dále jen „PZ“) bude mít dílčí milníky, v jejichž intervalu bude možné PZ Manažerovi ITI předkládat. Délka milníku výzvy na předkládání projektového záměru je zpravidla 3 měsíce.

16.3.2 Projednání projektových záměrů v poradních skupinách

Manažer ITI provede vyhodnocení předložených projektových záměrů a předá projektové záměry, včetně vlastních podkladových materiálů jednotlivým poradním skupinám ITI k posouzení.

Poradní skupiny ITI jsou nástrojem Řídícího výboru ITI k projednávání předložených projektových záměrů se zástupci odborné veřejnosti a slouží k získání expertního názoru na zjištění souladu projektového záměru se Strategií ITI a na integrované řešení dané výzvy.

Projektové záměry jsou dle tématu diskutovány ve všech 4 pracovních skupinách RSK/ITI (viz kap. 16.2.3).

Pokud je to vhodné, jsou na jednání poradních skupin přizváni také potenciální příjemci, aby prezentovali svůj projektový záměr.

Manažer ITI zpracuje závěrečné stanovisko poradních skupin ITI k jednotlivým projektovým záměrům.

16.3.3 Projednání projektových záměrů v Řídícím výboru ITI

Řídící výbor ITI je rozhodujícím článkem ve struktuře Nositele ITI. Nositel ITI je subjekt odpovědný za celou realizaci IS ITI.

Manažer ITI předává na ŘV ITI projektové záměry budoucích příjemců spolu s hodnocením PZ (podepřeným stanoviskem jednotlivých PS ITI).

ŘV ITI následně schvaluje soulad PZ s IS ITI ve formě Potvrzení o souladu PZ se Strategií ITI. Součástí Potvrzení o souladu PZ s IS ITI bude také závazný termín pro předložení kompletní ŽoD ZS. Nebude-li tento termín dodržen, pozbývá Potvrzení o souladu PZ s IS ITI platnosti. Potvrzení o souladu PZ s IS ITI je povinnou přílohou žádosti o dotaci.

Celý proces posuzování souladu PZ s IS ITI musí být dokončen do stanoveného milníku od ukončení dílčího data sběru PZ v rámci příslušné výzvy Nositele ITI.

16.3.4 Předkládání a hodnocení integrovaných projektů Zprostředkujícím subjektem ITI (v případě operačního programu s ERDF)

Zprostředkující subjekt ITI (dále jen „ZS ITI“) je oddělenou entitou v rámci Magistrátu města Ostravy (vykonává státní správu v rámci přenesené působnosti). ZS ITI není nijak propojen s výkonnou částí řízení IS ITI na úrovni struktur Nositele ITI (Manažerem ITI).

Konečný příjemce je povinen do data daného Potvrzením o souladu s IS ITI předložit kompletní žádost o dotaci na ZS ITI. Povinnosti ZS jsou upravovány řídicí dokumentací zpracovanou v souladu s příslušnými nařízeními Evropského parlamentu a Rady EU, dále v souladu s legislativou ČR, metodickými pokyny Národního orgánu pro koordinaci, řídicí dokumentací předmětného operačního programu spolufinancovaného Evropským fondem pro regionální rozvoj (Integrovaný regionální operační program, Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání, Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost) a nakonec v souladu s veřejnoprávními smlouvami uzavřenými Nositelem ITI s Řídicími orgány programů.

ZS ITI vykonává svou činnost pouze na základě veřejnosprávní smlouvy mezi řídicími orgány (s ERDF) a Nositelem ITI.

- Na základě vyhlášené výzvy řídicího orgánu operačního programu konečný příjemce předkládá svou žádost o dotaci (dále jen „ŽoD“) na ZS ITI. Jednou z příloh ŽoD je Potvrzení o souladu projektového záměru se Strategií ITI. Zaměření ŽoD musí být v souladu se zaměřením projektového záměru, jehož osvědčení budoucí konečný příjemce dokládá.
- Konečný příjemce předloží ZS kompletní ŽoD. ZS ITI provádí kontrolu a hodnocení ŽoD v souladu s řídicí dokumentací, popřípadě si vyžádá dílčí hodnocení od Řídicího orgánu operačního programu.
- Součástí hodnotících kritérií, které vyhodnocuje ZS ITI, je soulad projektu (ŽoD) se Strategií ITI.
- Výsledky hodnocení předává ZS ITI Řídicímu orgánu programu a současně sděluje konečnému příjemci.

Řídicí orgán programu zasílá v případě pozitivní kontroly a hodnocení projektů konečnému příjemci návrh Rozhodnutí o poskytnutí dotace (jednostranný právní úkon poskytovatele dotace závazný pro příjemce dotace).

16.3.5 Předkládání a hodnocení integrovaných projektů (v případě operačního programu s ESF či FS)

V případě, že se jedná o projektový záměr do výzvy operačního programu s jiným fondem než ERDF (tedy ESF a FS), budoucí příjemce zpracuje žádost o dotaci ve formě požadované operačním programem, podmínkami výzvy atd.

- Na základě vyhlášené výzvy řídicího orgánu operačního programu konečný příjemce předkládá svou žádost o dotaci (dále jen „ŽoD“) na instituci uvedenou v textu výzvy (na Řídicí orgán nebo na jím určený zprostředkující subjekt – dále jen „ŘO/ZS“). Jednou z příloh ŽoD je Potvrzení o souladu projektového záměru se Strategií ITI. Zaměření ŽoD musí být v souladu se zaměřením projektového záměru, jehož osvědčení budoucí konečný příjemce dokládá.
- Konečný příjemce předloží ZS kompletní ŽoD. ŘO/ZS provádí kontrolu a hodnocení ŽoD v souladu s řídicí dokumentací. Přílohu „Potvrzení o souladu projektového záměru se Strategií ITI“ dále nevyhodnocuje, pouze ji bere na vědomí.

Řídicí orgán programu zasílá v případě pozitivní kontroly a hodnocení projektů konečnému příjemci návrh Rozhodnutí o poskytnutí dotace (jednostranný právní úkon poskytovatele dotace závazný pro příjemce dotace).

16.3.6 Změny integrovaných projektů

Integrované projekty naplňující integrovanou strategii jsou realizovány a monitorovány standardním způsobem, tedy stejně jako ostatní individuální projekty. Posuzování změn v integrovaných projektech probíhá obdobným způsobem jako u ostatních projektů v rámci standardních výzev, přičemž v případě podstatných změn příjemce doloží souhlasné stanovisko Nositele ITI k navrhovaným změnám. Stanovisko Nositele ITI bude příjemcem doloženo formou Oznámení o změně v projektu a v případě zapojení ZS ITI bude rovněž doložen souhlas ZS ITI se změnou, čímž bude eliminováno riziko neočekávaných změn integrované strategie jako celku. Podstatné změny se vždy řídí definicí podstatných změn v jednotlivých řídicích dokumentacích relevantních programů.

16.3.7 Změny Strategie ITI

Změny integrované strategie lze rozdělit na podstatné a nepodstatné. Řízení o změně v integrované strategii je zahájeno podáním žádosti o změnu integrované strategie prostřednictvím ISKP14+.

Nepodstatné změny nevyžadují vyhotovení nového akceptačního dopisu zohledňujícího schválené změny původního akceptačního dopisu.

Za podstatné jsou považovány zejména změny ve finančním plánu investičního nástroje ITI, změny indikátorů, strategických, specifických cílů a opatření. V případě, že z žádosti o změnu integrované strategie jednoznačně nevyplývá, zda je navrhovaná změna podstatnou či nepodstatnou, rozhoduje o jejím zařazení MMR – ORP. Dotčený ŘO je o všech žádostech o změnu integrované strategie informován prostřednictvím interní depeše zaslané v CSSF14+ pověřené osobě ŘO.

Nositel ITI podává žádost o změnu, která se týká pouze jednoho ŘO. V případě, že změna zasahuje do více programů, předloží souběžně více žádostí o změnu.

Příslušný ŘO žádost o změnu posoudí a rozhodne, zda je akceptovatelná. Jestliže změna integrovaného projektu zakládá změnu integrované strategie, předloží nositel žádost o změnu integrované strategie a až po jejím schválení ŘO předloží příjemce žádost o změnu projektu. Případně mohou být obě žádosti předloženy současně. ŘO vyhotoví akceptační dopis zohledňující schválené změny původního akceptačního dopisu, včetně důvodů vedoucích k vyhotovení nového akceptačního dopisu.

17 Popis realizace partnerské spolupráce

Příprava Strategie ITI probíhá již od roku 2012, a to důsledně na principech partnerské spolupráce. Před zahájením prací na Strategii ITI uzavřeli zástupci pěti statutárních měst - Ostravy, Opavy, Havířova, Karviné a Frýdku-Místku, dále pak Moravskoslezského kraje a Regionální rady regionu soudržnosti Moravskoslezsko Memorandum o spolupráci na přípravě integrované Strategie ITI. Proces přípravy Strategie ITI probíhal na mnoha úrovních – od vrcholové (statutární zástupci měst, kraje, univerzit, firem atd.), přes úroveň Řídícího výboru pro zpracování projektu ITI pro ostravskou aglomeraci, dále na úrovni operativní pracovní skupiny (vedoucí pracovníci magistrátů) až po zapojení široké odborné veřejnosti (viz kapitola 3 Milníky a proces partnerství při vytváření strategie). Koordinaci přípravy Strategie ITI zajišťovala Regionální rada regionu soudržnosti Moravskoslezsko, nositelem integrované strategie je Statutární město Ostrava.

Signatáři Memoranda o spolupráci jsou významným potenciálem absorpce v aglomeraci. Disponují zdroji na spolufinancování a majetkem vhodným k investicím. Současně jsou zřizovateli škol základních a středních, mateřských, které jsou potenciálními příjemci dotace z Integrovaného operačního programu, tedy aktéry Strategie ITI. V této souvislosti Strategie ITI a investiční nástroj ITI budou provázány se zpracovávanými místními akčními plány a krajskými akčními plány rozvoje vzdělávání tak, aby současně došlo k integraci podpory poskytované základním, středním a mateřským školám z ERDF a ESF.

Mezi neméně podstatné subjekty zapojené do realizace Strategie ITI jsou také menší města v aglomeraci. V aglomeraci je celkem 16 obcí s rozšířenou působností. Ve skutečnosti se jedná o města ve velikosti 5 000 až 40 000, tedy na úrovni aglomerace města střední velikosti (Třinec, Orlová, Český Těšín, Nový Jičín, Kopřivnice, Bohumín atd.)

Dalším významným potenciálem pro realizaci Strategie ITI jsou vysoké školy. Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, Ostravská univerzita a Slezská univerzita v Opavě a Karviné jako zástupci státních vysokých škol a dále soukromé vysoké školy v čele s Vysokou školou podnikání, a.s. se sídlem v Ostravě. Vysoké školy využijí podporu Operačního programu Věda, výzkum, vzdělávání v oblasti vytvoření nabídky dosažených výsledků výzkumných týmů pro inovační trh v rámci aglomerace.

Strategie ITI je podložena potenciálem spolupráce subjektů v oblasti podnikání s vědeckovýzkumnými kapacitami vysokých škol a je vytvořena na inovativním potenciálu podniků a podnikatelů v aglomeraci. Podniky a podnikatelé, kteří jsou klíčovými aktéry, předpokládají využití podpory Operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost. Podniky a podnikatelé jsou ve Strategii ITI navázáni na všechna témata, jimiž se strategie zabývá. Jedná se o velké podniky, zaměstnavatele jako Vítkovice Machinery Group, ArcelorMittal Ostrava a.s., Třinecké železárny, a.s., Dalkia s.r.o. atd. Jsou to subjekty, které s těmito velkými zpracovateli a výrobci spolupracují, jejich subdodavatelé, obchodní partneři, kdy vliv těchto velkých zaměstnavatelů na pracovní trh v aglomeraci je zásadní a vliv na stav životního prostředí nepopíratelný. Hovoříme o menších a malých progresivních společnostech, které zefektivňují a ekologizují výrobu a distribuci.

V neposlední řadě mezi stakeholdery Strategie ITI patří občané aglomerace v počtu 965 tis., kteří vstupují na pracovní trh, využívají produkty vzdělávání, pro svůj efektivní pracovní život potřebují udržitelné pracovní příležitosti, akceptovatelné a neohrožující životní prostředí a prostředí podporující rozvoj udržitelné mobility a zefektivňující zpracování odpadů.

Způsoby a nástroje komunikace s klíčovými stakeholdery jsou popsány v analytické části strategie v rámci analýzy stakeholderů (kap. 6). Nejčastějšími nástroji jsou webové stránky ITI, tištěné informace, prezentace na veřejných setkáních, zveřejňované zápisy z jednání, oficiální dokumenty, smlouvy, dále semináře a workshopy, individuální konzultace, direct mailing, apod.

Podrobný popis řízení investičního nástroje ITI a jeho strukturu (Nositel ITI, Řídící výbor ITI, Poradní skupiny RSK/ITI, Manažer ITI, Zprostředkující subjekt ITI) je uveden v kap. 16 Popis řízení včetně řídicí a realizační struktury a komunikace Nositele ITI.

18 Monitorování a hodnocení plnění strategie

Strategie ITI navrhuje seznam cílů a opatření, které, pokud jich bude dosaženo, mají pozitivně ovlivnit kvalitu života obyvatel v ostravské aglomeraci. Města, kraj, stát i Evropská unie jako veřejní investoři budou vyžadovat důkazy a měřitelné indikátory, díky nimž mohou průběžně a po realizaci opatření a aktivit strategie zhodnotit, zda jsou jejich investice účinné a naplňují stanovené cíle.

Nezbytnou součástí strategie je tak monitorovací a evaluační systém, umožňující průběžně sledovat a vyhodnocovat implementaci strategie a případně dávat doporučení ke změně strategie. Nositel ITI využívá pro monitorování a vyhodnocování Strategie ITI a investičního nástroje ITI tyto dva typy indikátorů:

- 1) Vlastní indikátory na úrovni strategických a specifických cílů strategie, které udávají směr **Strategie ITI**. V této kapitole je uveden přehled indikátorů pro měření úspěchů při naplňování Strategie ITI v rovině očekávaných dlouhodobých dopadů, výsledků nebo výstupů, které budou výchozím ukazatelem pro měření a evaluaci realizace strategie. Tyto ukazatele jsou pro vyhodnocení dosažení cílů doplněny referenční hodnotou, k jejímuž dosažení má Strategie ITI přispět. Tyto indikátory budou využity pro vlastní potřebu monitorování a evaluaci Nositelem ITI, nemusí být součástí Národního číselníku indikátorů (NČI) a nejsou závazné vůči řídicím orgánům.
- 2) **Investiční nástroj ITI** oproti tomu stanovuje konkrétní hodnoty indikátorů, které jsou odvozeny od reálných alokovaných investic operačními programy pro realizaci jednotlivých opatření v investičním nástroji ITI a vycházející z programových dokumentů řídicích orgánů. Jedná se o indikátory definované Národním číselníkem indikátorů (NČI), jsou navázány na specifické cíle operačních programů a jsou sledovány v MS2014+. Integrovaná strategie pro úplnost obsahuje výsledkové i výstupové indikátory s vazbou na programy, avšak pouze indikátory výstupové jsou závazné vůči operačním programům (s výjimkou OP VVV, pro který jsou závazné i indikátory výsledkové). Hodnoty těchto indikátorů jsou uvedeny v rámci přílohy Finanční plán a indikátory.

Pro úspěšnou implementaci **investičního nástroje ITI** bude Nositel ITI realizovat následující činnosti:

- v rámci žádosti o podporu integrované strategie vloží do monitorovacího systému finanční plán a plánované hodnoty indikátorů; údaji z integrovaných projektů realizovaných v rámci ITI je sledováno plnění finančního plánu a plánovaných hodnot indikátorů.
- předkládá s půlroční frekvencí (do 15.1. a 15.7.) Zprávu o plnění integrované strategie na MMR – ORP
- provádí vlastní průběžná vyhodnocování plnění investičního nástroje ITI
- spolupracuje s řídicími orgány při průběžném vyhodnocování naplňování finančního plánu a dosahování cílových hodnot indikátorů investičního nástroje ITI
- na základě vlastních vyhodnocení nebo na základě vyhodnocení ze strany MMR-ORP iniciuje kroky k případné změně investičního nástroje ITI
- provádí povinnou mid-term evaluaci provádění a plnění svého investičního nástroje ITI (procesní a výsledková evaluace) s údaji platnými k 31. 12. 2017.

Pro úspěšnou implementaci **Strategie ITI** bude Nositel ITI realizovat následující činnosti:

- monitorovat naplňování (širší) Strategie ITI – sledovat tedy nejen finanční a věcný pokrok investičního nástroje ITI (viz výše), ale i pokrok při naplňování dalších specifických cílů a opatření ITI, definovaných sice ve Strategii ITI, ale nerealizovaných přes investiční nástroj ITI; protože je Strategie ITI opřena o cíle a opatření, výhradně financovatelná ze specifických cílů Evropských strukturálních a investičních fondů, bude Nositel ITI využívat monitorovací systém MS 2014+ pro monitoring projektů, realizovaných i jiným způsobem než prostřednictvím výzev na předkládání integrovaných projektů
- provádět vyhodnocení naplňování vlastních indikátorů, stanovených na úrovni strategických, resp. specifických cílů ITI, jejichž naplňování ze strany řídicích orgánů není povinné
- provádět – z vlastního rozhodnutí či na podnět Řídicího výboru ITI – průběžné evaluace Strategie ITI
- může zahájit se zodpovědnými orgány proces změny Strategie ITI

18.1 Očekávané dopady intervencí Strategie ITI na území ostravské aglomerace (2023)

- **Snížit migrační úbytek obyvatel (GLOBÁLNÍ CÍL STRATEGIE)**
 - Pozitivní migrační saldo na území aglomerace: **> 0 obyvatel ročně**
- **Míra zaměstnanosti (STRATEGICKÝ CÍL PILÍŘE PRÁCE)**
 - Zaměstnat nejméně **75 % osob** ve věkové kategorii od 20 do 64 let
- **Míra podnikatelské aktivity (STRATEGICKÝ CÍL PILÍŘE PODNIKÁNÍ)**
 - Rostoucí intenzita podnikatelské činnosti na 1 000 obyvatel: **nadprůměr ČR**
 - Rostoucí podíl mladých lidí do 35 let, kteří se živí podnikáním: **nadprůměr ČR**
 - Zlepšující se poměr nově zakládaných a přežívajících firem: **nadprůměr ČR**
- **Odhadované snížení emisí skleníkových plynů (STRATEGICKÝ CÍL PILÍŘE PROSTŘEDÍ)**
 - Snížení emisí skleníkových plynů t ekv. CO₂/rok: **135 000**

18.1.1 Očekávané výsledky strategického cíle ITI PRÁCE (2023)

- **Počet podpořených osob na trhu práce, včetně osob, kterým se zlepšilo postavení na trhu práce**
 - **20 000** osob
- **Počet osob, které získaly nové zaměstnání**
 - **2 000** osob
- **Počet podpořených aktivních partnerství mezi vzdělávacími institucemi a zaměstnavateli s měřitelnými výsledky, přispívajícími ke zvýšení zaměstnatelnosti osob v ostravské aglomeraci**
 - **200** partnerství
- **Zavedený systém sledování a vyhodnocování potřeb a nabídky na trhu práce v ostravské aglomeraci**
 - Fungující Observatoř trhu práce

18.1.2 Očekávané výsledky strategického cíle ITI PODNIKÁNÍ (2023)

- **Počet podpořených podnikatelů**
 - 5 000 podpořených podnikatelů
- **Nově vytvořená pracovní místa v malých a středních podnicích**
 - 500 pracovních míst
- **Nově vytvořené firmy**
 - 50 malých a středních firem
- **Poskytnuté služby a produkty novým investorům**
 - Podpora nových investičních aktivit vedoucích k tvorbě nových pracovních míst
- **Rychlejší napojení na síť TEN-T**
 - Propojení revitalizovaných ploch a areálů pro podnikání silnicemi II. a III. tříd na síť TEN-T
- **Příspěvek k naplňování strategických cílů RIS3 - Strategie inteligentní specializace**
 - Zvýšení inovační výkonnosti Moravskoslezského kraje
- **Zavedený systém sledování a vyhodnocování konkurenceschopnosti a podnikavosti v ostravské aglomeraci**
 - Fungující Observatoř konkurenceschopnosti

18.1.3 Očekávané výsledky strategického cíle ITI PROSTŘEDÍ (2023)

- **Zvýšení počtu osob, používajících udržitelné formy dopravy**
 - Zvýšení počtu osob, používajících udržitelné formy dopravy: 70 000
- **Množství odstraněných emisí prekurzorů PM10 z lokálního vytápění, průmyslu, zemědělství a dopravy**
 - Množství odstraněných emisí ze všech uváděných zdrojů mezi výchozím rokem (2011) a rokem 2023 (t): 400
- **Snížení konečné spotřeby energie ve veřejných budovách, bytových domech a podnikatelském sektoru**
 - Snížení spotřeby energie ve všech uváděných oblastech (GJ/rok): 400 000
- **Snížení množství skládkovaného komunálního odpadu**
 - Snížení množství skládkovaného komunálního odpadu: 15 %
- **Počet ploch a prvků sídelní zeleně s posílenou ekostabilizační funkcí**
 - Počet ploch a prvků sídelní zeleně s posílenou ekostabilizačních prvků: 50
- **Zavedený systém sledování a vyhodnocování naplňování potřeb udržitelného rozvoje a inteligentních přístupů k územnímu rozvoji v ostravské aglomeraci**
 - Fungující Observatoř udržitelného rozvoje

Seznam příloh

- 1 Finanční plán a indikátory
- 2 SEA hodnocení
- 3 Mapa území
- 4 Analýza rizik
- 5 Seznam obcí aglomerace
- 6 Doklad o schválení strategie zastupitelstvem nositele
- 7 Vzor Statutu a Jednacího řádu ŘV
- 8 Vzor Statutu a Jednacího řádu PS ŘV
- 9 Čestné prohlášení
- 10 Tabulky provázanosti analytické a strategické části
- 11 Seznam opatření Strategie ITI a jejich návaznost na operační programy